





4 1/8° 46

Spoczatki křesćijanskeje wučby

abo

D. M. Luthera

maty

K a t e c h i s m u k

wukładowany

a se schpruchami Božeho pišma wobtwjerdženy

i pschidawkom wo tych wschelačich křesćijanskich zyrkwjach

šerbskej mlodžinje k wužitku

w u d a t y

wot

njeboh **Ernsta Bohuwěra Jakuba,**

evangelsto-luthersteho předarja w Budyščinje.

Szedmy šwěru pschehlady wudawok.

w Budyščinje 1895.

Wola Inj. pschetupza Kämšcha němski a šerbski dostacž.

Š prjednyrcze k šchtwórtemu wudawkej.

Prěnjeje lištnje tšeczeho wudawka běšchtej lědy wot-
czišcžanej, jako ſo (mał. rózka 1854) po znytych Šser-
bach, hdžežkuliž ſwój ſerbski narod lubowaze dušche bydla,
ſrudny płacž sběhnu, ſo je ſo minył jich **Jakub**. Šdy
by ſo wo jeho na lube Šserbowstwo ſkožowanym a
wot Boha tał kraſnje požohnowanym skutkowanju ničo
druhe njewjedziło, khibo to, ſo je ſ wudžěłanjom tuteho
katechiſma woprawdžitu potrebu naſcheho ſerbskeho luda
ſpokojik: hižo to dyrbjalo jeho w džałomnym dopom-
njecžu ſerbskich wutrobow ſdžeržecž.

Naſch luby Bóh pał pšchewodžeje tež ſchtwórty
wudawk na wšchitkich jeho pucžach po lubym ſerbskim
kraju a ſpožcž, ſo by ſo ſ tym džěłom jich wjele
k prawdoſcži pokajało. Dan. 12, 3.

W Hodžiju, 2. w. rózka 1860.

Zmišh, f.

S s e d m y w u d a w k

bu, kaž ſcheſty a pjaty, wot podpisaheho wobſtarany,
tał, ſo pšchi wšchitkich nušnych porjedženkach pšcheš-
jenoſcž wopšchijecža je woſtała. Wšchitke tute wudawki
hodža ſo w ſchulach a na pacžerjach hromadže trjebacž.
— „Wuſnjenja“, wot wyſ. kral. miniſterſtwa naſchim
ſchulam porucžene, nejſu jenož połnje pšchiwſate, ale
jich ſchpruchi tež wšchudžom je * wuſnamjenjene. To
budže nadžijomnje witane položenje.

Tał ſmėdža tute knihi tež pšchi wulzy jara pšche-
mėnjenyh ſchulſkich wobſtejnoſcžach ſwojemu ſwjatemu
powołanju ſlužicž. Tón Knješ daj, ſo by ſo to wšchu-
dže je žohnowanjom ſtało!

W Njeſwacžidle, 25. julija 1895.

Jurij Jakub, farač.

Bołafowar na kherlusche.

Wuſwol k temu te rajrjenische a najwoſebniſche, kiž mōža ſo prawe a horjaze modlitwy mjenowacž, kiž ſu wſchudžom ſnajomne a lohzy ſroſymicž, a ſo w žiwjenju nałożowacž hodža; a pſcheſkyſchuj je druhdy jaſo!

Kherlusche, kiž dyrbja ſo po „wuknjenjach“ w ſchulach ſ hłowy nawuknyč, ſu ſe * wuſnamjenjene.

I. Sa mjeńſche džecži: 471. 628. Glaj, ja ſym make džecžatko. 657. Kaſ beſche Jeſuſ luboſny. — K rócžnym cžaſam: 61. *Ja ſ njebye dele. 655. 95. 117. *Jeſuſ, moja nadžija. 277. *Jeſuſa ja njepuſhcžu. 125. — K lětnym cžaſam: 602. *Nětk ſ Boha jaſpěwamy. 754. 757. 758. 762. 763. — Bože woſebnoſcže: 636. Sdyž ſtworicželo. 639. Kaſ je B. — B. kaſnje: 241. 155. 709. — Džaſ: 319. *Nječ Bohu. — Próſtwa: 163. *Luby Jeſu. 608. *Ach woſtań. — Kanische: 344. 354. 352. *Stań wutroba. 357. — Wjecžorne: 374. 363. *Nětk wotpocžuje hola. 371.

II. Sa wjetſche džecži: K Božej kħwalbje: 3. 4. 242. *D Božo luboſny. 321. *Budž cžeſcž. 7. *Budž kħwalba. — K Jeſuſowej cžeſcži: 38. 46. 54. *Kaſ powitam. 89. *D hłowa. 116. 246. 252. 725. — Stutki ſwjateho Ducho: 191. 132. *D ſwjaty Ducho. 218. 260. Shtož to dobycže. 267. *Žene nuſne je. 258. — Sa cžaſ nuſny: 17. *Ach porucž. 234. 295. 301. Wſchěch ſtutkach. 302. 305. *Shtož Bohu. 310. 416. *Shtož cžini Bóh. 418. 466. 531. *Na Boho ſo. 712. — Bózcžimoſcž: 730. — Hrěchi jaſyka: 731. — K pačerjam: 195. 801. 170. 683. Ja ſym na twoje mjeno kſhcženy. 686. — Poſuta a wěra: 211. 231. *Žed'n twjerdy hród. — K Božemu blidu: 173. 179. 185. — Sbóžnoſcž w Khryſtuſu: 441. *Kaſ ſbóžny ſym. — K pohrjebam: 482. Moje žiwjenje ſy, Khryſhcže. 490. 472. 474. *Wſchitzy ludžo wotſal cžahnu. 478. 485. 807.



Hospolajanje,

kač móža so te praschenja i tutych knižkow i paczet-
skimi džěczimi w 24 lekzijonach skladnje pscheněz, hdyž
je so hižom w schulach po nich wučiko.

- I. Čłowjek: Šhto je? § 46; k čzemu je? § 1; kač
to budže? § 2.
- II. Biblija a katechizmuš, § 3—6.
- III. Boži sakoń, § 7—9. Tón Anješ, twój Bóh, § 39
a 40.
- IV. Pschibójjstwo a prawa Boža škužba, § 10—13.
- V. Dostojne wužiwanje Božeho mjena, § 14—16.
- VI. Šwjeczenje šwjateho dnja, § 17—19.
- VII. Starschi a knježo šu Boži sastoijnizy, § 20—23.
- VIII. Mordowanje čžěka a dusche, a luboscziwoščz, § 24. 25.
- IX. Mandželstwo a pózcziwoščz, § 26—29; franjenje,
§ 30.
- X. Prawdoščz a šdobnoščz w skutkach, § 31; a ryczach,
§ 32. 33.
- XI. Wušwjeczenje wutroby, § 34. 35.
- XII. Wobšanknjenje kasnjow, hrěch a dobre skutki, § 36. 37.
- XIII. Wěra, § 38; Bóh je štworik šwět, mandželow a
čłowjekow, § 41—46.
- XIV. Bóh wschitko šdžerzi a wodži, § 49—51.
- XV. Čłowjekow pad, § 47. 48; a wumoženje, § 57;
paršchona a žiwjenje wumožniča, § 53—57.
- XVI. Wumožniča šchtant, hamt a skutk, § 58—67.
- XVII. Šwjaty Duch a jeho skutki, § 68—74.
- XVIII. Ršchesczijanška zyrkej, § 75—78; § 121 z.; pschi-
dawł, § 123 z.
- XIX. Bošlenje wězy, § 79—85.
- XX. Modlitwa, § 86—91; a próštwy, § 92 z.
- XXI. Ršczeniza, § 101—109.
- XXII. Wobnowjenje ššczeništego šluba, § 106 a 110;
a wuštajenje Božeye wječerje, § 111—113.
- XXIII. Wotpohladanje a wužitk Božeye wječerje, § 114
—115.
- XXIV. Dostojne wužiwanje Božeye wječerje, § 116—120.



Ze schěsč hawptichtuſi,
kaſ je hoſpodař ſwoju cželedž ſwěru
wucžicž dyrbi.

I. Bože džeſacž kaſnje.

Prěnja kaſń.

Ta ſym tón Anjeſ, twój Bóh. Ty nje-
dyrbišch druhich bohow mēcž pſchi mni.

To je taſ wjele:

My ſo dyrbimy Boha wſche wſcheho bojecž,
jeho lubowacž a ſo jemu dowěricž.

Druha kaſń.

Ty njedyrbišch mjena twojeho Boha nje-
wužitnje wužiwapč; pſchetož tón Anjeſ teho
njobudže njeſchtrafowaneho woſtajicž, kotryž jeho
mjeno njewužitnje wužiwa.

To je taſ wjele:

My ſo dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž, ſo
bychmy pſchi jeho mjene njeſwarili, ſo njerocžili,
njeuſkowali, njeſhali aniž njeludali, ale ſo
k temu ſamemu we wſchej nuſy wołali a modlili,
jeho ſhwalili a ſo jemu džakowali.

Tjecza kaſń.

Ty dyrbiſch ſwjaty džen ſwjecžicž.

To je taſ wjele:

My ſo dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž, ſo
bychmy předowanje a Bože ſłowo njeſazpili, ale to
ſame ſa ſwjate džerželi, radži ſklyſcheli a wuknyli.

Štwórta kařń.

Ty dyrbiřch twojeho nana a twoju macź
cžeřcźicź, řo řo cźi derje pónďže, a dolho
žiwny budžeřch na řemi.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź,
řo bychmy nařchich řarřchich a řnjeřich njeřazpili aniz
njerošhněwali, ale jich w cžeřcźi měli, jim řku-
žili, jich pořkuchali, lubowali a wjele do nich
džeřželi.

Pjata kařń.

Ty njedyrbisř mordowacź.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź, řo
bychmy nařchemu bliřřchemu na jeho cžele žaneje řchřodny
aniz řkóřcže nječřinili, ale jemu pomhali a we wřchej
cžeľnej nuřy řkužili.

Šeřta kařń.

Ty njedyrbisř mandželřtwo řamacź.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź, řo
bychmy cźiřte a pócźiwe žiwjenje wjedli, w řkowach
a řkuffach, a w mandželřtwoje řo bjeř řobu lubowali
a cžeřcźili.

Šeďma kařń.

Ty njedyrbisř řranycź.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź,
řo bychmy nařchemu bliřřchemu jeho pjenjeřy abo řubķo
njebrali aniz ř njeprawej woru abo ř přchekupjenjom
ř řebi nječřahnyli, ale jemu jeho řubķo a žiwnořcź
pomhali polěpřchecź a wobarnowacź.

Wořma kařń.

Ty njedyrbišch falřch nje řwědcźicź přche-
cźiwu twojemu bliřřchemu.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź,
řo bychmy nařcheho bliřřcheho falřch nje njewobřhali,
njepřcheradźili a řo na njeho njepřchibřkudzeli
aniź jeho do haniby njenjeřli, ale jeho řamol-
wjeli, derje wot njeho rycźeli a wřhitko ř lěpřchemu
wobrocźeli.

Dźewjata kařń.

Ty njedyrbišch požadacź twojeho bliřřcheho
domu.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź,
řo bychmy nařchemu bliřřchemu ř leřnořcźu řa jeho herb-
řtwom abo domom njeřtali, aniź řa prawo na řo nje-
přchinjeřli, ale řo by to řamo řkhowať, jemu po-
mozni a řkuzobni byľt.

Džeřata kařń.

Ty njedyrbišch požadacź twojeho bliřřcheho
řony, wotrocźka, dźowki, řkotu a nicźeho, řchtoź
jeho je.

To je tať wjele:

My řo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź, řo
bychmy nařchemu bliřřchemu jeho řonu, cźeledź a řkót
njewupřchahali, njewotpřchistajeli abo njewotdźerźeli,
ale tych řamych napominali, řo bychu wotřtali a
řwěru cźinili, řchtoź cźinicź maju.

Šchtořa praji Bóh wot wřchitkich tych kařnjow?

Wón tať praji: „Ja, tón Anjeř, twój Bóh,
řym jedyn řurowy Bóh, kiź nad tymi, řotřiź

mje hidža, tych starschich hrěchi domapytam na jich džěcžoch hacž do tšecžeho a do šchtwórtého stawa; tym pač, kiž mje lubuja a moje kašnje džerža, cžinju ja dobrotu hacž do tawšynt stawow.

To je tač wjele:

Bóh hrošy šchtrašowacž wšchěch, kiž te kašnje pšhestupja; teho dla dyrbimy šo bojecž pšched jeho hněwom a pšhecžiwu tajkim kašnjam njecžinicž. Wón pač šlubi hnadu a wšchu dobrotu wšchitkim, kiž tajke kašnje džerža; teho dla dyrbimy tež jeho lubowacž a šo jemu dowěricž, a radži cžinicž po jeho kašnjach.

II. Křesćijanska wěra.

Prěni artikkel.

Wot štworjenja.

Ja wěrju do Boha Wótža, Wšchomóžneho, štworicžela njebjěšow a semje.

To je tač wjele:

Ja wěrju, šo mje Bóh štworił je se wšchěmi štworjenjemi, — mi cžěko a dušchu, wocži, wušchi a wšchitke stawy, rošom a wšchitke myšle dač je a hišcže šdžerži; — k temu draštu a cžrije, jěšcž a picž, kžěžu a dwór, žonu a džěcži, rolu a škót a wšcho kubko wobradži; — mje se wšchej potrebnoscžu a žiwnoscžu teho cžěka a žiwjenja bohacže a wšchědnje wobstara, — pšhecžiwu wšchej strachoscži šakhowa, a pšched wšchitkim šlym wobarnuje. A to wšchitko cžini wón š luteje wótžowskeje, bójškeje dobroty a šmilnoscže, bje wšcheje mojeje šašlužby a dostojnoscže; — ša to wšchitko ja šo jemu džakowacž, jeho křwalicž, jemu šlužicž a jeho pošluchacž winojty šym. — To je šawěšcže wěrnno.

Druhi artifel.

Wot wumóženja.

Za wěrju do Jesom Křysta, Božeho jenicžeho narodženeho syna, našeho knjesa, — kiž je so podjal wot swjateho Ducha, narodzil so wot knježny Marje, czerpil pod Konzijom Pilatom, křizowanu, wumrjel a pohrjebanu, k heli dele stupil, — na tseczi džen sašo stanul wot mornych, horjestpil do njebeš, bedži na prawizy Boha, teho wschomóžneho Wótza, wotbal wón pschińcz budže, budzicz žiwych a mornych.

To je tak wjele:

Za wěrju, so Jesuš Křystuš wěrny Bóh, wot Wótza we wěčnosći porodženy, a tež wěrny cžlowjek, wot knježny Marje narodženy, je mój Knjes, — kiž mje shubjeneho a satamaneho cžlowjeka je wumohl, warbował, dobył wot wschitkich hrěchow, wot smjercze a wot cžertowskeje mozy, — niž se skotom abo se plěborom, ale se swojej swjatej a drohej krowju, a se swojim njesawinowatym czerpjenjom a wumrjeczom, — so bych sam jeho, a w jeho kralestwje pod nim živy byl a jemu služil we wěčneje prawdosći, njewinosći a sbóžnosći, — runje jako wón stanul je wot smjercze, je živy a knježi do wěčnosće. — To je sawěscze wěrno.

Tseczi artifel.

Wot swjecženja.

Za wěrju do swjateho Ducha, jenu swjatu křesćizijansku zyrkej, shromadžisnu tych swjatych, — wodawanje tych hrěchow, horjestawanje teho cžěla a wěčne žiwjenje. Samjeń.

To je tať wjele:

Ja wěrju, so ja sam se swojeho rosoma abo mozy njemóžu do Sesom Khrysta, mojeho Anjesa, wěricz, aniz k njemu pschińcz; — ale tón swjaty Duch je mje psches evangelion powołať, se swojimi darami rošwěcziť, w prawej wěrje wuřwjecziť a sdžerzať, runje jako wón znyke křesćizianstwo na semi powoła, shromadzi, rošwěczi, wuřwjeczi a pschi Sesom Khrystu sdžerzi w prawej jenajkej wěrje, — w kotrymž křesćizianstwoje wón mi a wschitkim wěrjazym wschědnje wschě hrěchi bo- hacze wodawa, — a budže na budny džen mje a wschitkich morwch sbudžicz a mi se wschěmi wěrja- zymy w Khrystu to wěčne žiwjenje dacz. To je sawěscze wěrno.

III. Wótczenasch abo Anjesowa modlitwa.

Wótcze nasch, kiž by w njebeřach.

To je tať wjele:

Bóh chze nař s tym wabicz, so my wěricz dyr- bimy, so je wón nasch prawy wótz, a my smy jeho prawe džěczi, so bychmy jeho křoble a se wschěj nadžiju prořyli, jako lube džěczi swojeho lu- beho nana.

Prěnja próstwa.

Sswjeczene budž twoje mjeno.

To je tať wjele:

Bože mjeno je zwar samo w sebi swjate; ale my prořymy w tej próstwje, so by tež pola nař swje- czene byto.

To so taš stanje:

Hdyž Bože šłowo prawje a čišće wučene budže, a my tež šwjeczi jako džeczi Bože po nim činimy. A temu pomhaj nam, luby Wótcze w njebješach! Štóz paš hinaš wučzi a čini, dyžli Bože šłowo wučzi, tón wotšwjeczuje bješ nami Bože mjeno. Pšched tym šwarnuj naš, luby njebješki Wótcze.

Druha próstwa.

Pšchińdž k nam twoje kralestwo.

To je taš wjele:

Bože kralestwo pšchińdže drje bješ našcheje modlitwy šamo wot šebje; ale my prošymy w tej próstwje, so by tež k nam pšchišchło.

To so taš stanje:

Hdyž tón njebješki Wótz nam šwojeho šwjateho Duchu dawa, so my jeho šwjatemu šłowu pšches jeho hnadu wěrimy a bohabojasne žiwjenje wjedžemy, tu čašnje a tam wěčnje.

Třecza próstwa.

Twoja wola so stań, kaž na njebju, taš tež na šemi.

To je taš wjele:

Boža dobra hnadna wola stanje so drje bješ našcheje modlitwy; ale my prošymy w tej próstwje, so by so tež pola naš štała.

To so taš stanje:

Hdyž Bóh wschitku šku radu a wolu šłama a wobara tym, kiž nam Bože mjeno šwjeczič a jeho kralestwu k nam pšchińč njedadža, kotraž je teho čžerta, šwěta a našcheho čžěka wola; ale wón pošylni a šđerzi naš móžnje w šwojim šłowje a wěrije hačž do kónza našcheho žiwjenja. To je jeho hnadna, dobra wola.

Štwórta próstwa.

Nasch wschědny khlěb daj nam dženŕa.

To je tať wjele:

Bóh dawa wschědny khlěb tež derje bjes nascheje modlitwy wschitkim šlym ludžom; ale my prošymy w tej próstwe, so by nam to spóšnacž dať, so bychmy ſ džakom ſwój wschědny khlěb k ſebi brali.

Wschědny khlěb pať je:

Wschitko, ſchtož k žiwnoſczi a potrebnosći teho cžěka ſkušcha, jako jědž, picže, draſta, cžrije, dom, dwór, rola, ſkót, pjenjeſy, kubło, fromny muž, fromna žona, fromne džěczi, fromna cželedž, dobra a ſwěrna wysch= noſcž, dobre knjeiſtwo, plóodne wjedro, dobry měr, ſtro= woſcž, pózcžiwosć, cžeſcž, dobri pſchecželjo, ſwěrne ſu= ſodži a teho runja.

Pjata próstwa.

A wodaſ nam naſche winy, jako my woda= wamy naſchim winikam.

To je tať wjele:

My prošymy w tej próstwe, so by tón njebeſki Wótž nochžyl hladacž na naſche hrěchi ani tych ſamych dla nam tajke próstwy ſapowjedžicž. Wſchetož my njeiſmy teho hódni, ſchtož prošymy, njeiſmy jo tež ſaſlužili, ale so by chžyl nam wschitko ſ hnadu dacž; pſchetož my wschědnje wjele ſhrěſchimy a ničžo njeſa= ſlužimy, khiba lutu ſchtraſu. Dha chžemy my tež jaſo ſ wutrobu wodacž a radži dobrotu cžinicž tym, kiž ſo nad nami pſchehrěſcha.

Šeſta próstwa.

A njewjedž naſ do ſpytowanja.

To je tať wjele:

Bóh zwar niſo njeſpytuje, ale my prošymy w tej próstwe, so by naſ Bóh chžyl ſwarnowacž a

šdžeržecž, so by naš cžert, šwět a naše cžěto nje-
sludali a njesawjedli do njewěry, sazwyflowanja abo do
druheje wulkeje haniby a škóscze; a hdy bychmy ždym
spytowani byli, so bychmy wschať najpošledy dobyli
a pšchewinyli.

Sšedma próstwa.

Alle wumóž naš wot teho šleho.

To je tať wjele:

My prošymy w tej próstwie jako k wobsanŕnjenju,
so by naš tón njebjeski Wótž wumohł wot wscheho
šleho na cžěle a na duschi, na kuble a na cžesczi, a
k pošlenjemu, hdyž naša šchtunda pšchińdže, nam
šbóžne škónčjenje wobradžik a naš š hnadu š teho
hubjenstwa k šebi do njebjes wsak.

Pšchetož twoje je to kralestwo a ta móž a
ta cžescž hačž do wěčnosće. Hamjeń.

Šhto rěka hamjeń?

So ja dyrby wěsty byčž, so tajke próstwy šo
njebjesnemu Wótžej lubja a wot njeho wušklyschane
budža; pšchetož wón šam je nam pšchikasał, so bychmy
šo tať modlili, a je šlubik, so chze naš wušklyšhecž.
Hamjeń, hamjeń, to je: Haj, haj, wono šo tať štacž dyrbi.

IV. Sakrament šwjateje křczenizy.

K přenjemu: Šhto je křczeniza?

Křczeniza njeje jenož luta woda, ale je ta woda, do
Božeje kašnje šanŕnjena a š Božim šłowom šawšana.

Kotre dha je tajke šłowo Bože?

Hdyž našch Šnjes Šhrystuš praji pola Mattheja na
pošlenim šlawje:

„Džicze po wschěm šwěcže, wucžcže wschit-
kich ludži a křcžicze jich w tym mjenje

teho Wótza, teho Ssyna, a teho swjateho Ducha."

R druhemu: Sšto dawa abo tajki wužitk pschinješe křćeniza?

Wona pschinješe wodacze tnych hrěchow, wumóže wot smjercze a czerta a dawa wěcžnu sbóžnosć wschitkim, kiž to wěrja, jako Bože słowo a słubjenje swědźi.

Kotre je to słame słowo a słubjenje Bože?

Sdyž našch Anješ Křrystuš praji pola Marka na pošlenim stawje:

„Schtóž wěri a křćeneny budže, tón budže sbóžny; schtóž pač njewěri, tón budže satamany.“

R třecžemu: Kač móže woda tajke wulke wěžy cžinicž?

Woda to wěscze njecžini, ale to słowo Bože, kotrež s wodu a pschi wodže je, a ta wěra, kiž tajkemu słowu Božemu we tej wodže wěri. Pschetož bjes Božeho słowa je ta woda jenož luta woda a žana křćeniza; ale s tym słowom Božim je wona jena křćeniza, to je, jena sbóžna woda teho žiwjenja a kupjel noweho naroda w swjathm Duchu, jako swjaty Pawoł praji k Titušej na třecžim stawje:

„Bóh cžini naš sbóžnych psches tu kupjel noweho narodženja a wobnowjenja teho swjateho Ducha, kotrehož wón bohacze na naš wulač je psches Jesom Křrysta, našeho sbóžnika, so bychmy psches teho słameho hnadu prawi a herbojo byli wěcžneho žiwjenja po tej nadžiji. To je sawěscze wěrnno.“

R štwórtemu: Sšto dha pač ma tajke s wodu křćenjenje na šebi?

Wono ma na šebi, so tón stary Hadam we naš psches wschědne rošlacze a pokutu šo dyrbi potepicž a

wumrjecz se wschěmi hrěchami a słyymi lóschdami a sažo wschědnje won pschińcz a horje stanycz nowy cźłowjek, kiž by w prawdosćzi a cźistosćzi psched Bohom wěcźnje žiwny był.

Gdže steji to pišane?

Swjaty Pawoł w lišće k Romskim na šhestym stawje praji:

„My šmy i Khrystušom psches kschćenizy pohrjebani do šmjercze, so runje jačo Khrystuš wot mórnych sbudženy je psches tu krašnosć teho Wótza, tak tež dyrbimy my w nowym žiwjenju kłodźić.“

V. Sakrament teho wołtarja.

A přenjemu:

Što je sakrament teho wołtarja abo Bože wotkasanje?

Wono je to wěrne cźěło a krej našeho Knjesa Jesom Khrysta, w khlěbje a winje nam kšesćizjanam k jědži a k picžu wot Khrystuša šameho wustajene.

Gdže to steji pišane?

Tak pišchu czi šwjeczi ewangelistojo Matthej, Markuš, Lukasch a šwjaty Pawoł:

Našch Knjes Jesuš Khrystuš w tej nozy, jačo wón bu pscheradženy, wsja wón tón khlěb, džakowasche šo a łamasche jón a da jón šwojim póšlam a džesche: Wšmicže a jěscže, to je moje cźěło, kotrež budže ša waš date. To czińcže k mojemu wopomnjenju.

Teho runja wsja wón tež tón khelich po tej wjecžeri, džakowasche šo a da jim tón a džesche: Wšmicže a pijcže wschitzy i njeho; tón khelich je to nowe wotkasanje w mojej krwi, kotraž

budže sa waš pschelata k wodawanju tych hrěchow. To czińće, tač husto hačž pijecže, k mojemu wopomnjenju.

Ɔ druhemu: Ɔajki wužitk pschinješe tajka jědž a picže?

To pokasuju nam te słowa: „**Sa waš date a pschelata k wodawanju tych hrěchow.**“ Mjenujzy so nam w tym Božim wotkasanju wodacže tych hrěchow, žiwjenje a sbóžnosć psches tajke słowa date budže; pschetož hdžež wodacže hrěchow je, tam je tež žiwjenje a sbóžnosć.

Ɔ třecjemu: Ɔač móže cželna jědž a picže tajke wulke wězy cžinicž?

Jědž a picže to bralich njecžini, ale te słowa, kiž tu steja: „**Sa waš date a pschelata k wodawanju tych hrěchow.**“ Ɔotrež słowa su, pschi tej cželnej jědži a picžu, jako ta najwyschšcha sčtučka w Božim wotkasanju; a sčtož tym samym słowam wěri, tón ma, sčtož wone praja a na šebi maju, mjenujzy wodawanje tych hrěchow.

Ɔ štwórtemu: Sčto pač dostojnje wužiwa tajke wotkasanje Bože?

Ɔosežicž a s cželnym waschnjom šo pschihotowacž, je drje pěknj swonknj skutk abo pocžinč; ale tón je prawje dostojny a derje pschihotowany, kiž wěri tym słowam: „**Sa waš date a pschelata k wodawanju tych hrěchow.**“ Sčtož pač tym słowam njewěri abo zwyfluje, tón je njedostojny a njekhmany; pschetož to słowo: „**Sa waš**“ chže měčž lute wěrjaze wutrobny.

VI. Hamt teju klucžow.

Sčto je hamt teju klucžow?

Hamt teju klucžow je ta wošebna zyrkwina móž, kotruž Ɔhrystuš šwojej zyrkwi na semi dač je, tym po-

kutnym hrěšnikam hrěchi wodacž, tym njepokutnym pak je sdžeržecž, tak dołho hacž pokutu njecžinja.

Šdže to steji pižane?

Tak pišche šwjaty sczenik Jan na dwazdym stawje:
Tón Knjes Jesuš duny na šwjach póšlow
a džeše k nim: Tu macže šwjateho Ducha!
Kotrymž wy hrěchi wodacže, tym šu wodate, a
kotrymž je sdžeržicže, tym šu sdžeržane.“

Šhto wěriš ty pschi tych šlowach?

Ja wěrju, šhtož cži powołani šlužobnicy Khrystušowi s jeho Božeje pschifasnje s nami rycža abo cžinja, wošebje, hdyž woni šjawnych a njepokutnych hrěšnikow wot šchescžijanskeje gmejny wušanknu, a tych, kiž šo šwjach hrěchow šaju a chzedža šo polěpshecž, šašo wotwježa, šo to tak mózne a wěste je tež w njebežach, šako by našch luby Knjes Khrystuš to šamo šam s nami prijódkwšak.

Spowjedž.

Šhto je spowjedž?

Spowjedž ma dvě štuzy w šebi: Šenu, šo ty hrěchi póšnajesh; tu druhu pak, šo wodacže wot duchomneho wótza dostanesh šako wot Boha šameho, a na tym njezwyslujesh, ale šylnje wěriš, šo psches to hrěchi šu wodate psched Bohom w njebežach.

Kotre hrěchi dyrbja šo spowjedacž?

Psched Bohom dyrbiš ty šo wschitkich hrěchow wušnacž, tež tych šamych, kotrež ty njepóšnajesh, šako my we wótcženashu cžinimy; ale psched duchomnym wótzom dyrbiš jenož te hrěchi póšnacž, kotrež ty wěšch a we wutrobje cžujesh.

Wotre ƚu te?

Tu pohladaj na twój schtant po tych džeřacź kasnjach, hacź ty ƚy nan, macź, ƚyn, dźowka, hospo= dać, hospoša abo wotrocźk; hacź ty njepořkuschny, nje= ƚwěrnny, lěni był ƚy; hacź ty komu ƚy řichowdu cźinił se ƚłowami abo se řutkami; hacź ƚy franyl, řkomdźił abo ř njerodu řchodu cźinił.

Zyrkwinska spowjedź.

Dostojny lubny knježe, ja prošcu, wy chzyni moju spowjedź ƚyšćecź, a mi na Bože měřto moje hrěchi wodacź.

Wřchehomózny Božo, miłosćiwny Wótcze, ja řhudny, hubjenny hrěřchny cźlowjeł wuřnawam řo tebi wřchitřich řwójich hrěchow a řłóřcłow, ř kotrymiž řym cze hdy rořhněwał a twoju řchtrařu czařnje a wěcźnje řařkužił. Tych pať wřchitřich je mi wutrobnje řel a řaju řo jich jara, a prošcu tebję přcheř twoju njedowuřlědźenu řmilnořcź a přcheř to řwjate, njeřawinowate, hórke czerpjenje a wumřjecze twojeho lubeho řřyna řeřom řhryřta, ty chzyni mi hubjenemu, hrěřchnemu cźlowjełej hnadny a řmilny bheź (ja chzu, ř pomožu teho řwja= teho Ducha, řwoje řiwjenje polěpřchowacź a fromniřchi bheź). Ğamjeń.



Prjedyrošwuczenje.

§ 1. Wo czo dyrbi šo cźlowjeŝ najwjazy ŝtaracź?

Niz wo ŝachodne ŝbože tuteho ŝwěta, ale wo to, ŝo by **wěcźnu ŝbóžnosć** dostał.

* Mat. 16, 26. Šhto pomha cźlowjeŝej, hdy by wón runje znył ŝwět dobył a pał na ŝwojej duŝchi ŝchłodował? Abo ŝhto móže cźlowjeŝ k wumoženjju ŝwojeje duŝche dacź? Luk. 10, 41. 42. Martha, Martha, ty šo jara ŝtaracš a šo wulzy prózujecš. Ale jene je nuŝne. Maria je ŝebi dobry džěl wuŝwolika, kotryž wot njeje wŝaty njebudže.

* Mat. 6, 33. Pytajecze najprjedy Bože kraleŝtwa a jeho prawdoŝcź, dha budže wam to wŝhitko pŝchidate. * Philip. 2, 12. 13. Cźinće, ŝo byŝecze wy ŝbóžni byli, ŝ bojoŝcźu a ŝe rženjom. Pŝchetož Bóh je, kiž wam móžnje dawa to, ŝo chzecze, a to, ŝo cźinicze, po tym dobrym ŝpodobanju. Luk. 13, 24. Mat. 7, 13. [Tón młodženž, Mat. 19, 16.] — Rherl. * 267. Jene nuŝne je. 258. Cźinće x.

§ 2. Šhto cźlowjeŝej pucź k ŝbóžnosći pokaŝuje?

Prawa (ŝchecźijanska) wěra.

I. Šhto prawa wěra cźlowjeŝa wucźi?

1) Prawje wěricź, to je: to wěŝte a twjerdže ŝakožene dowěrjenje měcź, ŝ kotrymž wutroba wŝhitke bójŝke wěrnosće pŝchitwoŝnje, šo jich mozuje a ŝebi je pŝchizpi (§ 38), 2) pobožne žiwjenje wjeŝcź a 3) ŝbóžnje wumrjecź.

* Jan. 17, 3. To je to wěcźne žiwjenje, ŝo bychu woni tebje, Wótcze, ŝo ty ŝam prawy Bóh ŝy, a kotrehož ŝy póŝtał, Jeŝom Rhrysta, póŝnali.

II. Šhtó ma a wopokaŝuje wěru?

Šhtóž do Boha wěri, to je: Boha ŝnaje a ŝa ŝwojeho najwŝchŝcheho Rnjeŝa cźeŝcźi a jeho kaŝnje džerži.

Prěd. Sal. 12, 13. 14. Słyšchmy wobsanjenje zpyčeje wuczby: Bóh bo Boha a džerž jeho kasnje; pschetož to wschitkim cžlowjekam pschiškuscha. Bóh budže wschitte skutki psched šud pschinjesč, kiž šu potajne: njech šu šte abo dobre. * Mat. 7, 21. Woni njebudža wschitzy, kiž še mni rjeknu: Knježe, Knježe, do njebieskeho kralestwa pschińcž: ale cži, kiž wolu cžinja mojeho Wótza w njebiesach.

III. Kajke wschelate wěry na šwěcže šu?

1) Bóhanška, kiž hišcže na najwjetschej počojzy semje knježi. 2) Židowška, kiž je hižom Abram přědował a Mójsaš 1500 lět do Khrystuša wobtwjerdžik. 3) Křesćizijanska, kiž je šama ta prawa a šbóžnych cžinjaza wěra. 4) Mohamedanska (turkowska), kotruž je Mohamed, kupž š Meka w Arabiskej, 622 po Khrystušu wustajik, a kiž wucži: So je jedyn Bóh a Mohamed jeho najwjetschi profeta.

Šap. š. 10, 34. 35. [Korneliuš.]

IV. Psches cžo šu cžlowjekojo š wěri pschischi a Boha šnacž nawuknyli?

Psches šwoje kědžbowanje na Bože skutki w naturje a psches Bože šjewjenja w bibliji. — Duž rošdželitej šo tež 1. naturška a 2. šjewjena wěra.

1. Naturška (pschirodniwa) wěra rěka: to Bože pošnacže, š kotremuž cžlowjek šam psches šwój rošom, š kědžbowanja na naturu abo Božu štwórbu: a) šwonkach šebje abo b) we šebi pschińdže. — To šamo je a wostanje pschezo njedokojane.

a) * Ps. 19, 2—4. Njebiesa wupowjedaju Božu cžesč a twjerdžina pschpowjeda skutk jeho rukow. Džeń dnjej powjeda a nóz nožy cžini to š wjedženju. Žadyn jasyš ani rycž njeje, hdžež by jich hłóš šlyšecž njebyš. Šiob. 12, 8. 9. — b) Šer. 31, 33. 34. Ša chzu mój jakoń do jich wutrobny dacž a do jich myšle šapišacž. Woni budža mje wschitzy šami šnacž. [Cži ludžo w Šistrje, Šap. š. 14, 7—17.] — Šherlusch 636. Šdyž štworicželo zc.

2. Sjewjena wěra je to Bože pónacze, kotre muž je Bóh cžlowjekow psches swoje sjewjenje a wobebite rošwuczenja mudrych a swjatyh mužow pschijedk.

* Hebr. 1, 1. 2. Jako Bóh wjele mól a se wschellim waschnjom sasterstu k wótzam psches profetow ryczał je, dha je wón w tych požlenich dnjach k nam ryczał psches syna, kotrehož wón k herbei wschitkeho je postajik, psches kotrehož tež tón swět stworik je. — Kherl. 692, 2.

V. Schto je ta kschesczianška wěra?

Ta wěra, kotruž je Bóh sam psches Mójša a profetow pschihotowacz, a psches Khrystuša a jeho japoschtowol předomacz, a do biblije sapisacz dał.

Wona je wot Boha sjewjena. Pschetož 1) jejny sažoer běsche Khrystuš, Boži syn, 2) jeje wucžby wucža Boha prawje snacz a cžesczicz; jeje pschikasnje a slubjenja cžlowjeka woprawdže polěpschuja a wobšboža, 3) wona šo wschitkim ludam a cžabam pschihodža, a 4) Bóh sam je ju dotal šđeržak a rošpschesczeracz pomhak.

Jan. 7, 17. * Jan. 6, 68. 69. Anježe, k tomu pónđzemy? Ty masch šłowa wěcžneho žiwjenja. A my šmy wěrili a pónali, šo ty šy Khrystuš, tón syn teho žiweho Boha. — Kherl. 719. 150.

§ 3. Schto je biblija abo swjate pišmo?

To šłowo Bože, kotrež psches nutsdacze swjateho Duchu, wot profetow a japoschtowol, k naschej šbóžnosczi do knihow sapisane je.

Biblija je Bože šłowo. Pschetož: 1) jejni pišarjo šami praja, šo je Bóh psches nich ryczał; šu tež swoje bójše požlanje psches džiwy a wěschczenja a psches swoje pschesjenepšchindzenje w šwědczenjach wo Khrystušu wobtwjerdžili. 2) Šejne wucžby žadyn cžlowški

rosom sam wumyšlicz njemóžesche; wone su tež swoju bójsku, sbóžnych czinjazu móž na milionach duschow w žiwjenju a smjerczi wopofasate.

1) 2. Pětr. 1, 21. To profetište słowo njeje sastarstu po człowiskej woli wuryczane: ale czi swjeczi Boži ludžo su ryczeli, nanuczeni wot swjateho Ducha. Galat. 1, 11. 12. A wjedženju pať wam dam, so to ewangelijon, kotrež wote mnje předomane je, njeje człowjeczne. Přichetož ja to nješym wot žaneho człowjeka dostať, ani wufnyť, ale psches šjewjenje Jesom Khrysta.

2) * 2. Timoth. 3, 15—17. Dokelž wot małosće swjate pišmo wěsch, móže tožamo cze rošwuczicž k sbóžnosći, psches wěru do Khrystuša Jesuša. Přichetož wschitto pišmo, psches Bože nadunjenje date, je wužitne k wuczenju, k dowjedženju, k šwarjenju, k polěpschenju w prawdosći; so by Boži człowjek dokonany byť, k wschemu dobremu skutku hotowy. Hebr. 4, 12. Žiwe je Bože słowo a móžne a wótrišce, dnyžli žadyu na woběmaj boťomaj wótry mjecž zc. * Rom. 1, 16. Ja šo njehanibuju teho ewangelijona wot Khrysta; pschetož móž Boža je, kotraž sbóžnych czini wschitkich, kotřiž na to wěrja. — Kherl. 691. 156. 154. Ach Anježe, woštan pola naš.

§ 4. Kať biblište knihi šo rošdžěluja?

I. Po czašu jich napišanja do stareho a noweho šakonja, II. po wopřichjecžu do historiskich, wuczerškich a profetiškich, III. po nastacžu a wažnosći do kanonskich a apokrifiskich, a IV. po wucžbje do šakonja a ewangelionā.

I. Starý šakon šu te knihi teho stareho šluba, kiž je Bóh psches Mójsaša s israelskimi džěczimi šeziniť. Nowý šakon šu te knihi teho noweho šluba, kiž je Bóh psches Khrystuša se wschěmi człowjekami šeziniť. Žich napišowanje šapocža šo nimale 1500 lět do Khrystuša a bu něhdže 100 lět po Khrystušu dokonjane.

Gal. 4, 24. To štaj taj dwaj šakonaj, jedyn s hory Sinai. Jer. 31, 31—34. Čzaš budže pschińcz, w kotrymž chzu s israelskim domom nowý šlub šezinić.

II. 1) Historiske knihi powjedaju stawisny Božeho kralestwa. Wone su:

A. w starym sakonju: 5 knihi Mójsaša, kn. Josuwy, kn. sudnikow, kn. Ruthy, 2 kn. Samuela, 2 kn. kralow, 2 kn. kronikow, kn. Esry, kn. Nehemiaša, kn. Estherny. (17.)

B. w nowym sakonju: štyrjo sczenikojo: Matthej, Markuš, Lukasch a Jan; a japoschtoske skutki. (5.)

2) Wuczeriske knihi wopschimaju wucžby wěry a žiwjenja. Wone su:

A. w starym sakonju: kn. Gioba, psalmy, pschišłowa, předař a wyšoki khěrlušch Salomonowy. (5.)

B. w nowym sakonju: 13 listy Pawoła, 1 na Romškich, 2 na Korinthiskich, 1 na Galatiskich, Ephesiskich, Philippiskich, Kološeskich, 2 na Thešaloniskich, 2 na Timothea, 1 na Tita, a Philemona, 2 listaj Pětra, 3 listy Jana, list na Hebrejskich, list Jakuba a Judascha. (21.)

3) Profetiske knihi wopschimaju wěšczenja na pschichod. Wone su:

A. w starym sakonju: 4 wulzy profetojo: Jesaiáš, Jeremiaš a jeho srudny khěrlušch, Hesekiel a Daniel; a 12 maži, jako: Hosea, Joel, Amoš, Dbadja, Zona, Micha, Nahum, Habakuk, Zephanja, Haggai, Sacharja, Malachiaš (abo Maleachi). (16.)

B. w nowym sakonju: šjewjenje Jana.

III. Kanonske abo bójske knihi stareho sakonja su te, kiž w kanonje t. j. sapisu tych šwjatych židowskich knihow stejachu, hebrejszy pišane a 430 do Khrystuša wot Esry a Nehemiaša šhromadžene buchu.

Apokrifiske abo potajne knihi su te, kiž k šwjatym kniham Židow nješkuschachu, a kaž tamne, w templu ani khowane ani přiódkžitane njebuchu; ale po šjewjenju požlenjeho profety gričiszy napišane, a jako tajke sa Hebrejskich sanknjene běchu. — „Te same su pak tež wužitne a dobre k čžitanju.“

Wone su: kn. Judithy, kn. mudrosče, kn. Tobiáša, kn. Jesuš Siracha, kn. Barucha, 2 kn. Makkabejske, kručy s Estherny, historija wot Susanny, Bel w Babelu, Smij w Babelu, Asarjašowa modlitwa, khěrlušch tšjoch mužow we wohenjowej pjezy, Manášowa modlitwa. (14.)

IV. Što je jakoń?

Ta wučba, kiž nam poſaže, kajzy ſmy, ſhto czi-
nicž, a cžehož ſo woſtajič dyrbimy. § 7.

V. Što je ewangelijon?

Ta wjeſeła powjeſež wot Božeje hnady we Khris-
tuſu: abo ta wučba, kiž nam poſaže, kaſ pſheš wěru
do Khrisťa wodacže hrěchow a wěcžnu ſbóžnoſež do-
ſtač móžemy. § 38.

Jan. 1, 17. Jakoń je pſheš Mójſaša daty; ale ta
hnada a prawda je pſheš Jeſom Khrisťa ſo ſtała. Rom. 3,
20. Pſheš jakoń pſchińdže poſnacže hrěchow. — Kherl. 692.

§ 5. Kaſ ſo Bože ſłowo prawje wužiwa?

Hdyž jo 1) nutrnje a ſ mudrym wuſwolenjom czi-
tamy a wufnjemy, 2) to cžitane pěknje ſ wutrobje bje-
rjemy a 3) w žiwjenju ſwěru nałožujemy.

To ma ſo ſtač: dokeľž mamy my Ewangelšy ſamo
Bože piſmo ſa jenički wěſty jakož a žórko ſcheſežijan-
ſteje wěry a žiwjenja a ſa tu wuprawu, po kotrejž
dyrbja ſo wſchitke wučby roſſudžicž.

1) * Jan. 5, 39. Wobhońcže ſo w piſmje; pſchetož
wam ſo ſda, ſo macže wěcžne žiwjenje we nim a to ſame
je, kiž wote mnje ſwědcži. 5. Mójſ. 6, 6. 7. Te ſłowa,
kotrež ja tebi dženſa pſchitaſuju, dyrbiſch ty ſ ſwojej wu-
trobje wſač a dyrbiſch je huſto wóſicž twojim džěcžom, a
wot nich rycžecž, hdyž w twojim domje ſedžiſch, abo po pucžu
džeſch, hdyž ſo lěhaſch abo ſtawaſch. 5. Mójſ. 17, 19.

2) Lut. 11, 28. Šbóžni ſu cži, kiž Bože ſłowo ſkryſcha
a to ſamo wobarnuju. * 2. Pětr. 1, 19. My mamy
móžniſche proſetiſke ſłowo, a my na tym derje cžinicže, ſo
na njo ſedžbujecže, jako na ſwězu, kotraž ſo w cžěmnyh
kucže ſwěcži, hač by ſo džen ſaſwitał a jutrna hwěſda
ſkhadžaka we waſchich wutrobach.

3) * Pſalm 119, 105. Tvoje ſłowo je mojim noham
ſwěža a ſwětko na mojim pucžu. Pſ. 19, 9. — [Zap. ſt.
8, 26—35. Komornik ſ Muriſteje.] — Kherl. 195.

Čdže je wučzba biblije s krótkim hromadu sestajena?

W Lutherowym katechismu.

D. Marcžin Luther, narodženy 10. novembra 1483 w Eislebenje, tam semrjety 18. februara 1546; sapočza jako duchomny wučer we Wittenbergu to wobnowjenje ewangeliskeje zyrkwe 31. oktobra 1517; a pschekožeske bibliju s hebrejskeje a grichiskeje rucže do němskeje wot lěta 1522 hacž do 1534. Pišaske katechismus 1529.

§ 6. Što je katechismus?

Krótke roswučenje s Božeho pišma wo tych najnušnichich wučzbach nasheho křesćijanstwa, do praschenjow a wotmolwjenjow sestajane.

Kak wjele je hawptschtukow w nim?

Šěsć: 1) Bože džeřacž kasnje, 2) křesćijansta wěra, 3) wótczenasch, 4) sakrament šwjateje křćenizy, 5) sakrament teho wołtarja a 6) hamt teju klucžow.

Što hawptschtuki wučza?

Prěnja: štož činicž; druha: štož wěricž; a te štyri požlenje: kasje pomocne wězy nałożowacž mamy, hdnyž chzemy šbóžnosć dostacž.

Rom. 15, 4. — Řherl. 764, 8. 767, 2.

Prěnja hawptschtuka.

Sakoń. Bože džeřacž kasnje.

§ 7. Što je Boži sakoń šromadnje?

Za šwjata Boža wola, kotruž je Bóh we wěštych kasnjach šwětej s hroženjom a se šlubjenjom šjewit, a kiž polaže, štož činicž a čehož šo wostajicž dyrbinu.

2. Mójš. 20, 1—19. 5. Mójš. 5, 6—21. Šap. št. 7, 53. Gal. 3, 19.

Bóh, tón Knješ šwěta, ma prawo, šakonje dawacž. Kaž wón žyku štwórbu po šwojej wschehomóžnej woli wodži (§ 95), tak je wón šwoju šwjatu wolu 1) wschitkim čłowjekam do wutrobny a šwě-

domnja ſapiſaſ, 2) Židam a kſcheſcžijanam paſ ſaſo woſebje w ſwjatym piſmje ſjewiſ.

Šwědomnje je Boži hłóſ we wutrobje, kiž cžlowjeſa wucži, ſchtož je prawe a njeprawe; kiž njewinowateho ſamolwja a troſchtuje, winowateho paſ wobſtoržuje a cžwiluje (§ 39 a 46). Wone paſ druhdy ſo moli, ſpi abo ſtwjerdnje.

Šaſoń we Božim piſmje je trojaki: 1) Boži ſaſoń ja ſnutſkomne, duchomne žiwjenje wſchitkich cžlowjeſow abo te 10 kaſnje; 2) wſchelake lewitiſke abo žyrkwinſke wuſtawki ja ſwonkomne Bože ſlužby Židow, a 3) ſwětne bėrgańſke prawisna w židowſkim kraju, kiž pola naſ njepłacža. Kol. 2, 16. 17.

§ 8. Šchto ſu te Bože džěšacž kaſnje?

Te kaſnje, kotrež Bóh iſraelſkim džěcžom pjecždžěšaty džěń po jich wucžehnjenu ſ Egiptowſkeje, na horje Sinai, pſcheš Móſſaſa, ſ wulkej kraſnoſcžu daſ je. — 2. Móſſ. 19 a 20.

Płacžachu tele kaſnje jenož iſraelſkim džěcžom?

Ně, wone płacža wſchitkim cžlowjeſam. Jeſuſ je njeje horjeſbėhnyſ, ale je teſame wobtwjerdžiſ a poſniſcho a jaſniſcho wukładowaſ.

* Matth. 5, 17. Wy ſebi njetrjebacže pomyšlicž, ſo ſym ja pſchiſchoſ, ſaſoń abo proſetow ſanicžicž. Ša njeſym pſchiſchoſ ſanicžicž, ale dopjelnicž. Matth. 5, 20—48. — Šhėrl. 709. Po twojich kaſnjach zc. 241.

§ 9. Do kaſ wjele taſlow ſo tute kaſnje roſdžěluja?

Wone bėchu na dwě ſamjeńtnej taſli napſane. Na prěnjěj ſtejachu te prěnje tſi, kiž wo pſchiſkuſchnoſcžach pſhecžimo Bohu rycža. Na drugej te druge ſydom, kiž naſ wo pſchiſkuſchnoſcžach pſhecžimo cžlowjeſam (druhym a ſebi ſamym) roſwucžuja.

Přichytkušchnosć je wschitto to, shtož čžinicž abo čžehož
 ƚo wostajicž ƚo nam přichytkušcha, dokelž jo Bóh žada.

Shto je to wopřichjecže wschittkich časnjow?

Lubosć k Bohu a k čžlowjekam.

* Matth. 22, 37—40. Jesuř praji: Ty dyrbiřch
 Boha, ƚwojeho Knjesa, lubowacž s žykej ƚwojej wutrobu,
 s žykej ƚwojej duřchu a s žykej ƚwojej myřlu. To je přenja
 a najwjetscha časnja. Za druha pař je tej runa: Ty dyr=
 biřch ƚwojeho bližřcheho lubowacž jařo ƚam ƚo. Na
 tymaj dwěmaj časnjomaj wiřy žyky řakoń a profetojo.
 1. Tim. 1, 5. — Řhěrl. 311, 5. Lubuj Boha řaž ƚo
 ƚkušcha zc.

Na čžo mařch přichi řoždej řasni ředžbowacž?

Na to řke, řiž je řakřane, a na to dobre, řiž je
 přichřane.

Prěnja tařla.

Wo čžim rycža přenje ři řasnje?

Wo lubosći k Bohu. Wone wucža, řak my
 teho wěrneho Boha s myřlemi, s rycžemi a je řkuttami
 Božej ƚkušby čžescžicž mamy, a řo nam ƚwjate bycž
 dyrbja: 1) Boža pařřona, 2) mjeno a 3) džeu.

Prěnja řasnja.

„Ja ƚym tón Knjes twój Bóh.“ *)

„Ja“ tón Wjerschny, řiž je řwět řtworit a jón řdžerži,
 ƚym tón Knjes, najwjyřřchi řakonja=dawař a řudnit, řo=
 trehož mařch ƚo bojecž; twój (Řřraela), wschittkich ludži tež
 najlěpřchi dobrocžel, řotrehož mařch lubowacž.

„Ty njedyrbisř druhich bohow měcž přchi
 mni“, nicžo řa řak ƚwjate džeržecž a řak wyřoko čžescžicž,

*) Dokelž ƚo wřcha pořkušchnosć přhecžiwu Božim řasnjam
 na wěru do Boha řakožecž dyrbi, dha budža ƚo te wucžby:
 řo, řhto a řajři Bóh je, po řř 39 a 40 najřřkadniřcho řižom
 na tutym měřcže wuřožowacž.

hacž mje, teho Anjesa twojeho Boha; tu Bóh I. sakaže pšhibójtwo, pšhikaže II. prawu Božu šlužbu, „my šo dyrbinny Boha wysche wscheho (bóle dyžli wschitkeho drugeho) bojecž, jeho lubowacž a šo jemu dowěricž.“

§ 10. Šhto je pšhibójtwo?

Hdyž cžlowjek něšhto, šhtož Bóh njeje, ja Boha džerži; a město Boha, abo pó dla Boha, abo wjazy dyžli Boha cžescži. — Wono je 1) šwonkomne a 2) šnutškomne.

Šhto je 1. šwonkomne (šjawne) pšhibójtwo?

Hdyž šo póhanjo k Božim štworjenjam (k škónzu, k měřazu, k hwěšdam, k šwěrjatam zc.), abo k šwječzatom modla, kiž šebi šami cžinja.

2. Mójs. 20, 4. 5. Ty njedyrbiš šebi žane šnamjo cžinicž, ani žane podomštvo, ani teho, kiž je horčach na njebešach, ani teho, kiž je deščach na šemi, ani teho, kiž je we wodach pod šemju. Njemodl šo k nim a nješluž jim. Pš. 97, 7. Rom. 1, 23. Woni šu pšchewobrocžili tu krašnosčž teho nješachodneho Boha na podobnosčž šachodneho cžlowjeka. — [Škote cželo, 2. Mójs. 32, 1—8. Zerobeam, 1. Kral. 12, 26—33. Baal, 1. Kral. 16, 29—33. Diana, Šap. šl. 19, 24—40.]

Šhto je 2. šnutškomne (potajne) pšhibójtwo?

Hdyž ludžo wutrobu wot Boha wotwobrocža, a ju podadža: 1) šwětej, jeho lóšchtam a kubłam; abo 2) cžlowjekam, hdyž šo cžlowjeka bóle boja hacž Bohu, šo cžlowjekar wjazy dowěrja hacž Bohu; abo 3) šebi šamym, hdyž šo na šwój rošom a na šwoju móž bóle špušcžeja, dyžli na Bohu.

1) * 1. Šan. 2, 15—17. Njemějcže lubo tón šwět, ani šhtož na šwěcže je. Šeli šo šhtó tón šwět lubo ma, w tym teho Wótza lubosčž njeje. Pšchetož a t. d. pšchir. štr. 62. Matth. 6, 24. Ničtó njemóže dwěmaj knjesomaj šlužicž: kšiba wón budže jeneho hidžicž a drugeho lubowacž, abo budže šo k jenemu džeržecž a drugeho šazpicž. Wy njemóžecže Bohu

šlužicź a mammonej. Philip. 3, 19. Kotrychž kónz je šatanstwo, kotrymž brjuch ša Boha je, a jich čžescź budže k hanibje, kotšiz šebi na šemške wězy myšla. — [Bohaty muž, Luk. 12, 16—21. Tón młodženz, Matth. 19, 16—30.]

2) Jerem. 17, 5. Šaklaty je tón muž, kiž šo na čžłowjeka špušcźa, a džerzi čžěko ša šwoju pomoz, a wot teho šnješa wotpanje še šwojej wutrobu. Matth. 10, 37. 38. Šchtóž nana abo maczer bóle lubuje, džžli mje, tón njeje mje hódny z. — [Pilatuš, Matth. 27, 26. Šerodasch, Matth. 14, 9. Uša, 2. Šron. 16, 12.]

3) Pšhibk. 3, 5. Dowěr šo Bohu š žykej wutrobu, a nješpušcźej šo na šwój rošom. Jerem. 9, 23. 24. Mudy šo nješwal šwojeje mudrosče, a šylny šo nješwal šwojeje šylnosče, a bohaty šo nješwal šwojeho bohatštw. Ale šchtóž šo šhwalicź čže, tón šhwal šo teho, šo mje wě a šnaje, šo ja tón šnješ šym z. — [Goliath, 1. Šam. 17, 41—47. Šerodasch, Šap. š. 12, 21—23.] — Šhěrl. 704, 2. 198, 3. 4. 140, 4.

Čžehodla Bóh pšhibójtwo šakaže?

Dokelž wón šam šwoju čžescź wot naš žada, a dokelž pšhibóžnik jara hubjeny a nješbožomny je.

Šes. 42, 8. Ša, tón šnješ, to je moje mjeno: a ja nočžu moju čžescź žanemu druhemu dacź, ani moju šhwalbu pšhiboham. 1. Šim. 6, 15. Jerem. 10, 3—5. Bóhanow pšhibohajo nješbu ničžo z. Pš. 115, 4—8. Šamnych pšhibohajo šu šlēboro a škoto z. — Šhěrl. * 321, 8.

§ 11. Šhto rěka: šo Boha bojecź?

Š najšlubšchej pošornosčžu na Boha a jeho wulku krašnosčž špominacź, š džěcžazej myšlu pšhed jeho hněwom šo štrachowacź, a jeho dla wscheho šleho (w myšlach, šłowach a škutkach) šo hladacź a jeno dobre čžinicź.

1. Mójš. 39, 9. Šak móhł ja tajku wulku škóscź čžinicź a pšhecžiwu Bohu šhřěšćicź? Pšhibk. Šal. 8, 13.

Ps. 111, 10. Bojosć teho Knjesa je spoczątk mudrosće.
 * Tob. 4, 6. Twoje žiwe dny měj Boha psched woczomaj
 a we wutrobje: a hladaj šo, šo do žaneho hrěcha njeswo-
 lšch a nječinšch pschecžimo Božej časni. Jer. 10, 6. 7.

I. S cžeho dyrbi tuta bojosć šem pschińć?

S lubosće, šo by byla džěcžaza, niz pať wo-
 trocžkowska, kiž jeno šchtrašy dla šo hrěchow hlada
 a je škeho šwědomnja wukhadža.

* Rom. 8, 14—17. Kotrychž tón Duch Boži wodži, cži
 šu Bože džěcži. Pschetož wy njejsće wotrocžkowneho ducha
 dostali, šo šo šašo bojecž dyrbjeli, ale wy šće džěcžazeho
 ducha dostali, psches kotrehož wołamy: Abba, luby Wótcže.
 Tón šamy zc. pschir. str. 143. 1. Jan. 4, 18. Bojosć njeje
 w lubosći, ale dokonjana lubosć wumjeta tu bojosć won zc.

II. Cžehodla dyrbinšy šo Boha wysche wscheho bojecž?

Dofelž je wón 1) tón Knjes, našch Bóh, 2) šam
 wschitku móž ma, 3) wscho wě a snaje, 4) šwjaty a
 prawy je a 5) naš junu šudžicž budže.

1) * Ps. 33, 8. 9. Nječ šo boji teho Knjesa žyła
 semja: a nječ šo psched nim strachuje wschitko, šchtož na šemi
 bydli; pschetož hdyž wón rjeknje, štanje šo; a hdyž wón roš-
 kaže, šteji hižom. Mal. 1, 6. 2) Jer. 10, 6. Tebi, Knježe,
 njeje nihtó runy: ty šy najwjetschi, a twoje mjeno je
 najwjetsche a najmóžnišche. 3) Ps. 139, 7. 9. § 40.
 4) Sjew. Jan. 15, 4. 5) Matth. 10, 28. Njebojće šo
 tnych, kiž cžěko morja; duschu pať njemóža moricž: ale bojće
 šo šterje teho, kiž móže cžěko a duschu w heli škasycž.
 1. Pětr. 1, 17. — [Josef, 1. Mójj. 39. Cži babje, 2. Mójj.
 1, 17. Daniel, Dan. 6. Pětr a Jan, Zap. šf. 4, 15—20.]
 Rhěrl. 205, 2. * 636, 6.

§ 12. Šchto rěka: Boha wysche wscheho lubowacž?

Boha ša šwoje najlěpsche kubło džeržecž,
 na nim (na jeho škutfach, wodženjach a časnjach)
 šwoje najwjetsche wješele měcž, a rady
 wschitko cžinicž, šchtož šo jemu špodoba.

Př. 18, 2. Wutrobnje lubuju ja tebj, Knježe, moja bñlnoscź; Knježe, moja skała, mój hród, mój wumóžnik, mój Bóh, moje wyšoké město, na kotrehož ja bñ spušcězam.
 * Př. 73, 23—26. (Dha wschať wostanu zc. pschir. str. 28.)
 Hdnyž ja jeno tebj mam, dha ja nicžo njerodžu wo njebjěša a wo semju. Hacž mi runje cžěko a duscha jawutlitez, dha wschať ty bñ, Božo, kóždy cžař mój wutrobný troscht a mój džěl. Philip. 4, 4. Wjeřelcže bñ w tym Knjesu kóždy cžař. — [Abraham, 1. Mójš. 22.]

I. Na cžim bñ spósnaje, so cžlowjeť Boha lubuje?

Hdnyž wón 1) rady na Boha spomina, bñ husto modli a Bože bñkwo wopomni, 2) Bože časnje bñwěru džerži, 3) wořebje bñwojich bñobucžlowjekow lubuje.

1) Luf. 1, 46. 47. Marja džesche: Moja duscha posběhuje teho Knjesa, a mój duch bñ wjeřeli w Bohu, mojim sbóžniku. Př. 63, 6—8. To by mojeje wutrobny wjeřekoscź a radoścź była, hdny bych tebj s wjeřekym rtom khwalicž dnyrbjať. Hdnyž bñ do kóža lěham, spominam ja na tebj: hdnyž wozucžu, rycžu ja wot tebj. Přchetož ty bñ mój pomoznik, a pod kšćódkom twojich kšćidkow khwalu ja. Př. 42, 3.

2) * 1. Jan. 5, 3. To je luboscź k Bohu, so my jeho časnje džeržimy, a jeho časnje njejsu cžěžke. Jan. 14, 23. 24. Šchtóž mje lubuje, tón budže moje bñkwo džeržecž. — [Taj njerunaj bñnaj, Matth. 21, 28—31.]

3) * 1. Jan. 4, 19. 20. Lubujmy my jeho, dofelž wón nař prjedny je lubowať. Hdnyž šchtó rjeknje: Ja lubuju Boha, a hidži bñwojeho bratra, tón je khar. Přchetož šchtóž bñwojeho bratra njelubuje, kotrehož wón widži, kať móže tón Boha lubowacž, kotrehož wón njewidži? — [Jeřus.]

II. Cžehodla bñkusch a bñ, Boha wysche wscheho lubowacž?

Dofelž je wón 1) žhle dokonjany, 2) pschecžiwu wschitkim štworjenjam jara dobrocžiwny a 3) wořebje nař cžlowjekow prjedny, wulžny jara pať w Khrystuřu lubowať je.

1) * 1. Jan. 4, 19. (Bohl. str. 27.) 2) 1. Jan. 4, 16. Bóh je lubošć. Pš. 145, 9. § 40. * Pš. 118, 1. Džakujće šo temu Knjesej; pšchetož wón je dobročiwny a jeho dobrota traje wěčnje. * Jan. 3, 16. Tak je Bóh zc. § 54. 3) Jer. 31, 3. Ja šym cže s wěčnej lubošću lubowať. — Kšerl. 284. Ja wutrobnje mam lubo cže zc. 330.

§ 13. Šhto rěka: šo Bohu dowěricž?

Kóždy cžaš a we wschěch wězach a wobštejnoscžach šo zyle na Boha spušcžecž.

Jer. 17, 7. Požohnowany je tón muž, kiž šo na teho Knjesa spušcžza zc. * Pš. 23, 1—6. Tón Knjes je mój paštyr, na nicžim ja nusu njesměju. Wón paše mje na selenej kuzy, a wjedže mje k czerstwej wodže. Wón wošchewi moju dušchu, a wjedže mje po prawym pucžu, šwojeho mjena dla. Šacž ja runje kłodžu w cžemnym dole, njeboju šo žaneho njesboža, pšchetož ty šy pšchi mni, twój prut a twój kij trošchtujetaj mje. Ty pšchihotujesch pšchede mnu blido pšhecžiwu mojim nješchecželam, ty žakbujesch moju hłowu s wolijom, a nalijesch mi pošnje. Na to pónđže ja mnu dobrota a šmilnošč moje žiwne dny, a ja budu woštacž w domje teho Knjesa wěčnje.

I. Šhtó wopočaže, šo šo Bohu dowěri?

Šhtóž 1) pšchi šwěrnym wužiwanju šwojich mozow šo stajnje wscheho dobrego wot Boha wěšće nadžije, a 2) šo (tež w cžerpjenjach) zyle do Božeje wole podda.

1) Pš. 84, 12. 13. Bóh tón Knjes je škónzo a šchit, tón Knjes dawa hnadu a cžescž zc. 2) Pš. 118, 8. 9. Lěpje je šo dowěricž temu Knjesej, dnyžli nadžiju kšascž na ludži zc. 3) * 1. Pětr. 5, 7. Wšchitku waschu starošć cžišćicže na njeho, pšchetož wón šo ja waš stara. — [Šeliaš w Zarpacže, 1. Kral. 17, 8 zc. Dawit pšched Goliathom, 1. Sam. 17, 45 zc.]

2) * Pš. 37, 4. 5. Měj šwoje wješele nad tym Knjesu, tón budže tebi dacž, šchtož šebi twoja wutroba požada. Porucž temu Knjesej šwoje pucže, a měj nadžiju k njemu: wón budže wšchitko derje cžinicž. * Pš. 73, 23—26. Dža

wšchał wošanu ja pschezo pschi tebi; pschetož ty dđeržišch mje sa moju prawu ruku. Ty wodžišch mje po swojej radže a wošmješch mje na posledku s cžešću horje. Sdnyž ja zc. pschir. str. 27. Jes. 41, 10. Njeboj šo, ja šym s tobu zc. Jes. 43, 2. Hebr. 10, 35. Njeczišće wasche dowěrjenje precž. Ps. 57, 2. Hiob 1, 20. 21.

II. Čžehodla dyrbinu a móžemy šo Bohu dowěrjeć?

Dofelž Bóh pomhacž wě, móže, chže a tež pomhacž budže.

Eph. 3, 20. Kiž psches měru cžinicž móže psche wšchitko, sčtož prošymy abo myšlimy, po tej mozy, kotraž we naš móžna je. — [Daniel a cži tšjo mužojo, Dan. 3.]

III. Sčto pač je k pravemu dowěrjenju nusne?

1) Boškuschnosć pschecžiwu Bohu, šo by Božeje pomozny hódny był, 2) šamšna starosć a próza, šo móhł cži Bóh pomhacž, 3) spokojnosć a poddacže do Božeje wole, njech Bóh pomha abo niž.

1) 1. Jan. 3, 21. 22. Jeli šo naša wutroba naš njesatama: dha mamy šhrobkošć k Bohu. A sčtož prošymy, budžemy wot njeho wšacž. 2) Ps. 37, 3. Měj nadžiju k temu Knjesej a cžin dobre: woštan w kraju a žitw šo po prawdži. 3) Hiob 2, 10. Sšmy my to dobre dostali wot Boha, a njedyrbjeli to ške horjewšacž? — [Pětr, Luk. 5, 5.] — Šherl. *416. Sčtož cžini Bóh zc. *17. Ach porucž zc. *305. Sčtož Bohu zc. 303. 301.

Čžehodla je přenja kasnja najwošebnišcha w šakonju?

Dofelž to dopjeljenje wšchitkich druhich kasnjow s bojosće psched Bohom a s lubosće k njemu wuškadowacž dyrbi. Duž tež pschi wuškadowanju kóždeje kasnje steji: „My šo dyrbinu Boha bojecž a jeho lubowacž.“

Druha kasnja.

„Ty njedyrbišch mjena twojeho Boha nje-wužitnje wužiwacž.“ Šakaže I. wotšwjecženje Božeho mjena, „šo bychmy pschi jeho mjenje nješwarili“ zc.; pschi=

kaže II. ŕwjeczenje t. j. prawe a doŕtojne wužiwanje Bo-
žeho mjena, „ale ŕo ŕ temu ŕamemu wołali“ zc.

§ 14. Šhto je Bože mjeno?

1) Bóh ŕam po ŕwojim bŕczu, 2) wschitko, psches
czóž wón ŕo ŕjewiŕ je a ŕo nam póŕnawacz dáwa,
jako: te wschelake mjena, kiž wón ma, 3) jeho wo-
ŕebnoŕcže, 4) ŕłowo a wola, 5) ŕkutki a dobroty. —
To wschitko je ŕwjate.

1) 5. Mójŕ. 28, 58. 2) Wótz, Jeŕuŕ, Khrustuŕ, a
ŕwjaty Duch a t. d. 3) 2. Mójŕ. 34, 5—7. 4) Pŕ. 22, 23.
5) 1. Kral. 8, 42.

§ 15. Šhtó Bože mjeno njewužitnje wužiwa?

Šhtóž 1) Bože a Jeŕuŕowe mjeno we wschédnym
žiwjenju njepokornje wupraja; 2) ŕamopaŕchnje a
hrěŕchnje na Boha ŕo powołuje, „pschi jeho mjenje
ŕwari, ŕo roczi“; 3) Bože ŕłowo pschiwěrnje a je-
bacžnje wužiwa, „kuŕtuje, łže a luda“; 4) ŕe ŕwja-
tymi wězami žortuje.

Gal. 6, 7. Njemolcže ŕo, Bóh ŕo njeda ŕa ŕměch
měcz. — Kherl. * 242, 3.

I. Šhto rěka: pschi Božim mjenje ŕwaricž?

1) Boha ŕameho hanicž a jeho ŕkutki
delecžinicž abo leŕtrowacz, 2) Bože ŕtwo-
rjenje poklecž abo ŕakrowacz, ŕelicž.

1) 3. Mójŕ. 24, 15. 16. Šhtóž ŕwojeho Boha po-
klije, tón dyrbi ŕwój hrěch njescž. Šhtóž teho Knjeŕa mjeno
hani, tón dyrbi ŕmjercže wumrjecž. — [Šŕyn Selomithy,
3. Mójŕ. 24, 10—14.]

2) Žal. 3, 9. 10. Psches jaŕyl khwalimy Boha a
teho Wótza: a psches njón poklijemy ludži, kotŕiž po po-
dobnoŕcži Božej ŕu ŕtworjeni. Š jeneho rta wuńdže khwa-
lenje a poklecže. To ŕo taŕ ŕtacz njedyrbi, moji lubi
bratŕja. Rom. 12, 14. Žohnujcže tych, kiž waŕ pschescže-
haju; žohnujcže a njeŕwarcže. 1. Pětr. 3, 9. Nje-

řapřacźće řkóřć se řkóřću, abo řwarjenje se řwarjenjom; ale řa to požohnujće.

II. Šhto rěka poklecź abo řakrowacź?

W hñěwje abo ř hidźenja řebi řamemu, abo bliźřim, abo někajkej drugej wězy wot Boha a přich Bóžim mjenje řke napřchecź.

To je jara hrořne a hanibne: njerosomne, njekřeřćijanske, bjeřbóžne a řchódne přchuwćenje. — Čłowjek řo ř tym 1) na Bóřy přchěřřchi, 2) druhich řawjedže, 3) řo řameho wo čřeřć a lubořć řwojich řobucźłowjekow přchinjeře.

Matth. 12, 35. Dobry čłowjek wudawa dobre se řwojeho dobrego řchaza teje wutrobny; a řky čłowjek wudawa řke se řwojeho řkeho řchaza. — [Goliath, 1. Sam. 17, 43. Simei, 2. Sam. 16, 6.]

III. Šhto je: řo rocźicź?

We wřchědnym žiwjenju njetrjebawřchi, bjeř rořoma a se řkeho nawucženja na Boha abo řtworjene wězy řo powołacź.

1) Sir. 23, 10. 11. 13. Njepřchuwčź twojeho rta ř rocženju a njepřchuwčź řo ř podarmo wužiwanju Bóžeho mjena. Šhtóž řo huřto rocźi, tón huřto hřřchi, a ta řchtrařa njebudže wot jeho řhěže wotřacź. 2) * Matth. 5, 34—37. řa wam prařu, řo byřchće řo ničžo njerocźili, řani na njebjo, přchetož wono je Bóži řtoř; ani na řemju, přchetož wona je jeho nohow podnožř; ani na řerusalem, přchetož wone je wulkeho řrala měřto; tež njedyrbiš ty řo na twoju hřowu rocźicź, přchetož ty njemóžeř řaneho wřořa ani běkeho, ani čorneho řčžinicź]. Ale wășa rycź budź haj, haj, ně, ně, řchtož wňřhe je, to je wot řkeho. — [Herodařch, Marř. 6, 23. řětr, Matth. 26, 74.]

Šhto je přchibaha přched wňřchnořću?

Hdyž čłowjek Boha ř řwědkeř wěrnoreče

a k wjeczerjej njewěrnoscze sawoła, a na to, šhtož plubi abo wupraji, sbóžnoscz dufche fastaji.

A. Hdny je pšchibaša wotpušczena?

Hdny jo Boža czešč, bližšeho sbože abo wyschnoscž žada, kaž: pšchi nastupjenju wožebneje služby, pšchi wobtwjerdženju wažneho šwědczenja sa druhich, a k wobfrucženju šwojeje šamšneje njewinowatoscze. (Šamtna, šwědkowška, cžiščěńška pšchibaša.)

5. Mójš. 6, 13. Ty dyrbiš šo teho šnješa, twojeho Boha, bojecž, a jemu služicž, a pšchi jeho mjenje šo rocžicž. Šebr. 6, 16. Šudžo derje šo na tajkeho pšchibašaju, kiž je wjetšchi, dnyžli woni šu; a wschitka šwada bješ nimi šonz ma, hdnyž pšchibaša budže wobtwjerdžena. — [Eliester, 1. Mójš. 24, 3. Šesuf, Matth. 26, 63. Šawoł, 2. Kor. 1, 23. Šhilip. 1, 8.]

B. Ša k dyrbi cžlowješ šo pšchibašacž?

Še šwěrnym pšchemyšlenjom, i najwjetškej wobhladnivoscžu, je šprawnej wutrobu a i bohabojašnej nutrnoscžu.

C. Šhto je wopacžna (falschna) pšchibaša?

Hdnyž šo cžlowješ njeprawje pšchibaša, na něšhto, šhtož njewě, abo šhtož wěrnno njeje, abo šhtož džeržecž njemóže ani njecha.

To je žadławny hrěch, kiž štyš w šwědomnju, šazpicže wschitkich šprawnych, cžežke šchrašy wyschnoscžow a wěcžne šatamanstwo ša šobu cžehnje.

Šach. 8, 17. Njelubujcže falschne pšchibaši; pšchetož to wschitko ja hidžu, praji šon šnješ. 3. Mójš. 19, 12. Matth. 5, 33. Ty šo njedyrbiš njeprawje rocžicž a dyrbiš Bohu twoju pšchibašu džeržecž. 4. Mójš. 30, 3. Šzech. 17, 19. — [Šesta, kn. Šsudnik. 11, 30.] — Šherl. 702. Ššwjata budž ta pšchibaša ic.

IV. Šhto je: pschi Božim mjenje kusłowacź?

S pomožu Božeho mjena, druhim k škłodze abo k wužitkej, wězy do konjecź chycź, kiž so do konjecź njehodža.

Kak so to stanje? Šdnž chzedža ludžo se schpruchami biblije, s kšičeczinjenjom abo s cžertowej pomožu: khoroscze sažohnowacź, woheń sarjez, potajne wězy šhonicź, šhubjene a franjene wunamařacź, wěšcźicź, kharťy kłajcź, šony wukładowacź, šcherjenja šahnacź, a t. d.

5. Mójš. 18, 10—12. So njebudže bješ tobu namařany, kotryž by šwojeho šyna a džowku psches woheń wjedk, ani wěšcźeć, ani dnjom wuswoleć, ani kiž by na ptařow wołanje kędžbować, ani kuskać, ani šarjeřnjeć, ani kiž teho cžorneho prascha, ani zejchow wukožeć, ani kiž morwycy prascha. Pschetož, šhtož to cžini, je temu Anjesej hrosnosć. — [Saul, 1. Sam. 28, 7.]

To je hrosna pschiwěra, kiž je s pohanstwa šawostařa, rošomnym kšescźijanam so nje-pschihodži a wulku škłodu pschinježe.

V. Šhto je: pschi Božim mjenje křacź a ludacź?

Psches Bože mjeno kře wobtwjerdžecź a wutroby šłoscź potajecź.

Kak so to stanje? Šdnž ludžo 1) Bože šłowo pschewobrocža a s dobrej wolu (se šamořom) njeprawje wukładuja, abo 2) so se šdacžom bohabojošcze wobdawaju a s tym Boha a cžlowjekow šjebacź chzedža. (Šejchleřstwo.)

1) 1. Tim. 6, 3—5. Šeli so šhtó hinać wucži a nje-pschistupi do tycy štrowycy šłowow našeho Anjeseš Jesom Šhryšta a do teje wucžby po bohabojošczi, tón je naduty a njewě nicžo. Gal. 1, 8. 2) 2. Tim. 3, 5. Kiž šu na šdadže bohabojařni, ale móž teje bohabojošcze šapru, tycy so šdaluj. Matth. 15, 8. Tón lud xc. § 86. Matth. 7, 15. Šladajcze so šalschyncy profetow xc. — [Ananias, Šap. š. 5, 1—11.] — Šhěrl. 731, 7.

Czechodla Bóh wošebje hrošy, jo pšhestupjenje tuteje kášnje „njbudže nješchtrafowane wostajicź“?

Dofelž tute hrěchi pšched Bohom wulka hrošnosć ƚu, pšched ludźimi husto ja ƚnadne płacza a wot wyschnosćow schtrafowane njbudža.

Matth. 12, 34. 36. Cžohož wutroba počna je, to dže pšhes rt. Za praju wam pať, jo dyrbja ludžo na ƚudnym dnju wotmolwicź ja kóžde njewužitne ƚłowo, kotrež woni ƚu rycželi. * Gal. 6, 7. Njemolcže ƚo, Bóh ƚo njeda ja ƚměch męcź; hl. str. 67.

§ 16. Kať ƚo Bože mjeno prawje dostojnje wužiwa?

1) šhromadnje, hdyž jo wyšoko wažišch a ja ƚwjate dđeržišch, wot Boha a bójskich wězow i prawej pokornosćzu rycžišch a Semu i wěrjazej wutrobu ƚłužišch.

2) wošebje, hdyž ƚo k njemu we wschej (cžělnej a duchomnej) nusy wołajšch a modlišch, jeho khwališch (Božu krašnosć a hnadu cžesczišch) a ƚo jemu džakujesch ja wschědne cžělne a duchomne dobroty, kaž tež ja pšchětrate cžerpjenja.

1) * Pš. 50, 15. Wołaj ƚo ke mni w cžasu teje nusy, dha chzu ja cže wumóz, a ty dyrbišch mje khwalicź. Pš. 124, 8. Našcha pomoz šteji w mjenje teho Anjesa, kotryž njbješa a semju stworiť je. Pš. 145, 18. § 87. — Jonaš 2.

2) Epheš. 6, 18. Modlcže ƚo štajnje k Bohu we wschitkej nusy, i próstwu a i modlitwu w duchu. Pš. 95, 6. § 86. Philip. 4, 6. § 89.

* Pš. 103, 1—5. Khwat teho Anjesa, moja duscha, a šchtož we mni je, jeho ƚwjate mjeno. Khwat teho Anjesa, moja duscha: a njesapomń jeho dobrotow. Kotryž tebi wschitke twoje hrěchi wodawa a šahoji wschitke twoje khorosće, kotryž twoje žiwjenje wot štaženja wumóže, k-

tryž tebjje kónuje s hnadu a se šmilnošću, kotryž twój
rt šwjebeli, so ty šo wospjet wotmłodžišch jako hodleć.
Př. 145, 1. 2.

Př. 92, 2. 3. Krafna wěz je, temu Knjesej šo
džakowacž a šhwalbu špěwacž twojemu mjenu, ty Naj-
wyschšchi. Kološ. 3, 17. A wschitko, šchtož wy čžinicze
je škowami abo se škutkami, to čžinicze wschitko w mjenje
teho Knjesa Jesuša, a džakujcže šo Bohu a temu Wótzu
pšches njeho. 1. Thešal. 5, 18. Eph. 5, 20. — Kšerl.
* 319. Njech Bohu džakuje zc.

Čjecža kashja.

„Ty dyrbišch šwjaty džen šwjecžicž“; I. ša-
kaže wotšwjecženje šwjateho dnja, „so bychmy Bože škowo
njesazpili“; II. pšchikaže šwjecženje šwjateho dnja, „ale
tošame ša šwjate džerželi zc.“

§ 17. Šchto je šwjaty džen?

Džen, kiž je Bohu šwjecženy, wot wschěd-
neho džěla a šadžerženja wotdžěleny a šdaleny,
a š wotpocžinkej ša čžělo a š starošcži ša dušchu
wustajeny.

Kotry džen Bóh š temu wustaji? I. Do Kšryštuša
pšches Mójšaša šedmy džen w tydženju, š dopom-
njenju na došonjane štworjenje zylcho šwěta. (Šabat.)

1. Mójš. 2, 2. 3. A tak došonja Bóh šedmy džen
šwoje džělo, kotrež bě čžiniš. A wotpocžowasche šedmy
džen wot wschitkeho šwojeho džěla, kotrež wón bě šcžiniš.
A Bóh požohnowasche tón šedmy džen a šwjecžesche jón.
Čzech. 20, 20. Šwjecžcže moje šabaty zc.

Wysche teho mějachu Židži hišcže druge šwjate dny, jako
jutry [pašah], šwjatki, šwjedžen šelennch hětow, 3. Mójš. 23, 34.
Jan. 7, 2; wulki džen wujednanja, 3. Mójš. 25, 9; a dny noweho
měšaza, Šof. 2, 11.

II. Po Khrystuŝu, w japoschtokŝkim czaŝu, tón přeni tydženjowy džen (njedželu), k dopomnjenju na Jeŝuŝowe horjeŝtače a wuleče ŝwjateho Ducha.

Zapocht. ŝt. 20, 7. Na přenim tydženjowym dnju, jačo ŝo cži wučomnizy běchu ŝhromadžili. Šjew. Jan. 1, 10. Ja běch w duchu na Knješowym dnju.

A. Bórŝy po tym počachu tež ŝchesczijenjo k Jeŝuŝowemu wopomnjenju te rócžne czaŝy: hody ŝ adventom, jutry ŝ póŝtnym czaŝom (ŝeleny ŝchtwórtk, cžichi pjatk) a ŝwjatki ŝ Božim ŝpicžom ŝwjecžicž. W poŝdžiŝcho buchu pscheŝ zyrkwine wysch= noŝče hiŝčeže druge ŝwjate dny wuŝtajene, kaž: nowe lěto, ŝjoch kralow, Marine, japoschtokŝke, pokutne dny a t. d. a wŝchelaŝe džaŝomne ŝwjedženje.

B. Te ŝwjate dny ŝu 1) wobŝtajne, t. j. tajke, kiž na wěŝtnym dnju měŝaza ŝtejo wuŝtawaju, kaž: nowe lěto, Jana, hody, a d., abo 2) njewobŝtajne, t. j. tajke, kiž kóžde lěto na tón= ŝamym džen njepadaju, jačo: jutry, ŝwjatki, njedžele, a d.

C. Mohamedanŝzy ŝwjecža pjatk, dokež Mohamed na jenym pjatku ŝ Mekki do Mediny cžeknu, a ŝ tym ŝwoju wěru roŝpŝchescžeracž ŝapocža. (622.)

§ 18. Šhto je wotŝwjecženje ŝwjateho dnja?

Šdnyž ludžo ŝ luboŝče k ŝwětu ŝwjaty džen 1) njenuŝne džěko džěkaaju, 2) „předowanje a Bože ŝłowo ŝazpja“, t. j. zyrkwinku, domjazu a ŝnutŝkomnu Božu ŝklužbu ŝakomdža, a 3) ŝo ŝwětnym, hrěŝchnym ŝwjeljenjam podadža, kiž ŝhromadnu nutroŝcž a wot= počink duche w Boŝy ŝadžewaju.

1) * 2. Mójj. 20, 8—11. Spomá na ŝabat, ŝo by jón ŝwjecžik. Šchěŝcž dnjow dyrbiŝ ty džěkacž a wŝchitko twoje džěko ŝcžinicž. Ale tón ŝedny džen je ŝabat teho Knjeŝa, twojeho Boha, na kotrymž njedyrbisč žane džěko džěkacž, ani ty, ani twój ŝyn, ani twoja džowka, ani twój wotrocžk, ani twoja ŝklužobna džowka, ani twój ŝtót, ani twój zuŝobnik, kotryž w twojich wrotach je. 2. Mójj. 31, 14. — [Wotŝwjecžer ŝabata, 4. Mójj. 15, 32—36.]

2) Luč. 10, 16. Šhtóž waŝ poŝkucha, tón poŝkucha mje; a ŝhtóž waŝ ŝazpi, tón ŝazpi mje; ŝhtóž pač mje

šazpi, tón teho šazpi, kotryž mje póšlak je. Hebr. 10, 25. A njewopuszczili šame šwoje šhromadzenje, jako někotři waschnje maju.

3) Pš. 2, 11. Sšlužće temu Anjesej š bojosću, a šradujće šo še rženjom. Rom. 6, 12. § 35.

A. Čzehodla je Bóh šwjaty džen wustajil? Dofelž je šabatny wotpocžinš čžeku a duschi runje tak nušny, kaž wužitny. **Duž dyrbi byčž njedžela: džen, hdžež šo njedžela.** — B. Kajke džeka šu šwjaty džen wotpuschčene? Škutki lubosće a nušy, t. r. džeka, ja naš abo ja druhich, kiž šo na žane waschnje njedadža wotštorčžicž.

Šak. 1, 27. To je čžišta a njesmasana Boža škušba pšched Bohom a tym Wótžom: š šyrotam a š wudowan w jich šrudobje pohladacž, a wot šwěta šo njewomasany šakhowacž. — [Jesuš hoješče na šabat. Matth. 12, 10—13. Mark. 2, 28.]

§ 19. Šhto rěka: šwjaty džen šwjecžicž?

Ššwjaty džen po Božej woli a wustajenju dostojnje wobeńcž, t. j. š wostajenjom wschědneho džeka, š Božej čžescži a š sbožu dusche načožicž.

Šhtó wopokaže, šo předomanje a Bože škowo ša šwjate džerži, rady škyschi a wuknje?

Šhtóž 1) w Božim domje šo šwěru nutšnamaka a pšchi modlenju, špěwanju, předomanju zc. prawje nutny je; 2) w šwojim domje šo čžisče šadžeržuje, še šwojimi bójške knihi čžita, to škyschane a čžitane derje rošpomina a tak Božemu Duchej w šebi džekacž dawa, a tež po tym čžini.

1) Pš. 26, 6—8. Ša mam šo, Anježe, š twojemu woštarjej, hdžež škyschany budže džakomny hłóš, a hdžež předomane budža wschitke twoje džiwny. Anježe, ja lubuju wo-

bydlenje twojeho doma, a to město, hdžež twoja čžescž bydli. Přěd. Šal. 4, 17. Wobarnuj twoju nohu, hdžž k Božemu domej džesch, a pschińdž, so by poškuchał; to je lěpsche, dyžli bšafnow wopor. — Šhěrl. 592. Dženš dusche wotpoczče zc.

2) * Šol. 3, 16. Dajče temu šłowu Šhryštušowemu bješ wami bohacže bydlicž we wschej mudrosčzi; rošwucžče a napominajče šo šami s psalmami a s šhwalobnymi a s duchomnymi šhěrlušchemi, lubošnje spěwajo temu Šnjesej w šwojej wutrobje. * Šal. 1, 21. 22. Wšmicže to šłowo horje s čžichej myšlu, kotrež do waš ščžěpjene je, a móže wasche dusche šbóžne čžinicž. Budžče paš čžinjerjo teho šłowa, a niž jeno poškucharjo, s kotrymž wy šo šami šjebacže. — Šhěrl. 716.

Čžehodla dyrbi kóždy šwěru ke mšchi šhodžicž?

Dokelž čže Bóh wot wschitkich šjawnje a w šhromadneš Božej šklužbje čžescženy byčž; dokelž kóždy wot teho wulki wužitk ma; a tež druhich se šwojim šnamjenjom natwarjowacž dyrbi. — Duž maja pobožni nad tym najwjetšche wješele.

Šš. 100, 2. Šškušče temu Šnjesej s wješelom a pschishadžejče psched jeho woblicžo se šradowanjom. Šš. 27, 4. Wo jene prošču ja teho Šnjesa, to bych rad měł: so bych móhł w Šnjesowym domje wostacž šwoje žiwe dny, te rjane Bože šklužby wohladacž a jeho templ wopytacž. — [Šimeon, Šanna, Šesuš. Šuf. 2, 35. 36.]

Druha tafla.

§ 20. Wo čžim rycža pošlenje šydom káńnje?

Wo luboščzi k bližšchemu. Wone wučža, kaš my Boha w čžlowjeku, a čžlowjeka Boha dla čžescžicž a lubowacž mamy.

* Šatth. 7, 12. Wšchitko, šchtož wy čžecže, so bychuwam ludžo čžinili, to čžinče wy jim tež: to je tón šakon a

czi profetojo. Matth. 22, 39. § 9. * Jan. 13, 34. 35. Nowu pschikasnju dam ja wam, so byschće so bjes sobu lubowali, kaž ja waš lubował šym, so so tež wy jedyn druhoho lubujecze. Na tym budže kóždy pónacź, so moji pónli scze, hdyž luboscź bjes sobu macze.

I. Schtó je twój bližšich? Kóždy sobucźlowjeť, njech je, schtóž chze, se wscheho luda a schtanta, šamo twój njepšhecźel.

* Matth. 5, 44. 45. Lubujecze wašchich njepšhecźelow; žohnujecze tych, kiž waš pokleja; czińcze dobrotu tym, kiž waš hidža; proschće sa tych, kiž wam schkodža a pschescźehaju waš: tak so byschće wy džeczi byli wašcheho Wótza w njebješach, kotryž šwojemu škónzu da šhadžecź na štych a na dobrych a dawa deschć na prawnych a na njeprawnych. § 96. Gal. 6, 10. Czińmy dobrotu na wschittkich ludžoch, najwjazy pať nad tymi, kiž nascheje wěry šu. — [Šmilny Samaritski, Luk. 10, 29 zc.] — Šhěrl. 327. 331. 737.

II. Schto rěka: bližšcheho jako šameho so lubowacź? Bližšchemu wscho dobre po czele a po duschi runje tak horliwje a šprawnje pschecź, popšhecź a wopokasacź, kaž šebi šamemu.

Schto dyrbinny po tutych kasnjach sa šwjate měcź a wyšoko wažicź?

Šo 4tej kasni tych, kiž Bože město na šemi šastupuja, po 5tej Bože šnamjo na cźlowjeku (cźlowjekowe žiwjenje), po 6tej Bože wustajenje w mandželstwje, po 7mej druhich kubło, po 8mej wěrnoscź a šprawnosć rycze, a po 9tej a 10tej czištosć wutrobny.

Schtwórta kasnja.

„Ty dyrbišch twojeho nana a twoju macź cžescźicź“; I. šakaže njecžesczenje šarschich, „so bychmy jich njesazpili zc.“; II. pschikaže cžesczenje šarschich, „ale jich w cžesczi měli zc.“

Starschi (pschirodni, pschichodni, wulzy starschi zc.) Bože město na semi sa stupuja; šu tež naschi najprěnischi „knježo“ abo priódkstajeni, najbližšchi pschecželjo, a najwjetschi dobrocželjo po cžele a po duschi.

§ 21. Šhto je njecžescženje starschich?

Šdnž džěcžo starschimaj tu jim winojtu cžescž, poškuschnoscž a džakomnosč njewopokasuje.

Kak šo njecžescženje starschich stanje?

Šdnž džěcžo starschich 1) „sazpi“, jich sa šnadnych, šo šame sa lěpsche džerži, šo jich hanibuje, jich kědžbu nima a š njedžakom tyschi. 2) Šich „ros-hněwa“, šo jim se šłowami abo skutkami pschecžiwí, jich š njepoškuschnoscžu a š šchinducžinjenjom k hněwej wabi. — To je cžěžki hrěch, kiž pošlecže a štaženje sa šobu cžehnje. 2. Mójs. 21, 15. 17.

1) Šchišł. 30, 17. Wošo, kiž nanej šo šměje a sazpi macžeri pošluchacž, to dnrbja rapaki pschi rězy wudypacž a młode hodlerje jezracž. 2) Šchišł. 20, 20. Šhtož šwojeho nana a šwoju macžer šaklěje, teho šwěza budže wuhašnyčž šrijedža w cžěmnosčži. 3. Mójs. 20, 9. — Šchišł. 19, 26. Šhtož nana wo wscho pschinješe a macžer šacžeri, je njehanibite a šaklate džěcžo. 5. Mójs. 27, 16.

§ 22. Šches cžo wopočaže šo cžescženje starschich?

1) We wutrobje, psches wyšokowaženje jich parschonny, 2) w šłowach, psches ponižne a ljuboscžiwne rycženje š nimi a wo nich, a 3) w skutkach, psches jim špodobne šadžerženje.

Šir. 7, 29. 30. Cžescž šwojeho nana š zykej wutrobu, a njesabudž, kak cžěžko šwojej macžeri był šy. Špomń, šo ty wot njeju rodženy šy, a šhto móžesč ty jimaj sa to dobroho cžinicž, šhtož wonaj na tebi cžinikaj štaj? * Šir.

3, 9. 10. Čžescž nana a macžer se skutkom, se bławami a scžerpnošču, so by jeju požohnowanje na tebje pschisčło. Pschetož nanowe požohnowanje twari džecžom kžže, ale macžerne poklecže torha je sašo dele.

I. Hdny ma džecžo staršich w čžescži?

Hdnyž 1) „jim bławuži“, poddane je, pschi džele k rukomaj dže, a jich w khoroscži wothlada; 2) „jich po bławucha“, jich pschifasnje a dobru radu swólniwje a bweru dopjelnja; 3) „jich lubuje“, jich dobrocžiwoscž s džatom spósnaje a šo njehoršchi, hdnyž bwarja; a 4) „wjele do nich džerži“, jich wyšočo waži (hdnyž tež w starobje khdži a hubjeni šu, a wschelake bławosče na šebi maju), a jich bweru wobstara.

1) Sir. 3, 3. 12. Tón Knješ čže nana wot džecži čžescženeho měčž: a ščtož macž džecžom kaže, čže wón džeržane měčž. Pschetož teho nana čžescžicž, je šama twoja čžescž, a tu macžer sazpicž, je šama twoja haniba. 1. Tim. 5, 4. Tymaj staršchimaj runu dobrotu čžinicž, to je čžefna a spodobna wěž psched Bohom. 2) Kol. 3, 20. Wy džecži, budžče po bławuščne tym staršchim we wsčěch wěžach; pschetož to šo temu Knjesej derje lubi. Pschišł. Gal. 6, 20—23. 4) Sir. 3, 11. Sir. 3, 13—15. Lube džecžo, pytaj twojeho nana na stare dnny: a njerudž jeho w jeho žiwjenju: a džerž jemu k dobrocže, hacž runje na džecžaze wasčnje pschińdže, a njesazp jeho, so móžnišchi šy. Pschetož teje dobroty, naney wopočasaneje, njebudže nihdy sabyte: a budžesč dobre dostacž, hacž ty runje tež hrěšniš šy. 1. Kral. 2, 19. Pschišł. 23, 22.

II. Ščto Bóh tym šlubi, kiž staršich čžescža?

„So šo jim derje pónđže a so do kžo žiwi budža na šemi“, t. j. so budža čžafneho a wěčžneho šboža wužiwacž. 5. Mójš. 5, 16.

Ephes. 6, 1—3. Wy džecži, budžče po bławuščne šwojimaj staršchimaj w tym Knjesu; pschetož to je šdobne. Čžescž šwojeho nana a macžer: to je ta přenja kasnja, kotraž

šlubjenje ma, so šo czi derje pónđže, a ty dołho žiwy bu-
džješ na semi. — Rěrl. 798.

III. Šhto dyrbja staršchi sa džěczi cžinicž?

Staršchi dyrbja šo sa šwojich džěczi strowoscž, dobre rošwuczenje, pětne šadžerzenje a wužitnosć na semi staracž. Maju je tehodla pšhes wucžbu a snamjo, tež pšhes rošomne khostanje, k wšchemu dobremu, k šchuli a zyrkwi, k modlenju a k pobožnosći pšchinucžowacž.

Ephes. 6, 4. Wy nanojo, njewabće šwoje džěczi k hněwej, ale cžehńcže je horje w pózcžiwosczi a w napo-
minanju k temu Knjesej. Tob. 1, 10. Pšhišk. 13, 24. Šhtóž šwojeho pruta šchonuje, hidži šwojeho šyna; šhtóž jeho paš lubuje, tón jeho š cžašom šchwika. Pšhišk. 22, 6; 23, 13. Sir. 30, 1. 13. Kol. 3, 21. — [Marja a Jošef, Luk. 2, 41. Jairuš, Luk. 8, 41.] — Rěrl. 797.

§ 23. Šhtó šu našchi „knježa“?

Wšchitzy našchi prjódštajeni 1) we wyschnoscžskim, 2) wucžerškim a 3) domjazym šchtancže.

Wyschnoscže a krajny knješ šu wot Boha.

A. I. Šhto dyrbja wyschnoscže cžinicž?

Woni maja šakonje dawacž, kóždeho šamóženje, strowoscž a žiwjenje wobarnowacž, měr šdžeržecž, šwadu roš-
šudžecž a wužitne wustajenja wšchitkim k lěpšchemu cžinicž.

* Rom. 13, 1. 2. Kóždy budž poddany tej wyschnosczi, kotraž móž nad nim ma. Pšchetož žana wyschnoscž njeje, kšiba wot Boha; hdžež paš wyschnoscž je, ta je wot Boha postajena. Tehodla, šhtóž šo pšhecžiwu wyschnosczi staji, tón staji šo pšhecžiwu Božemu wustajenju; czi paš, kiž šo pšhecžiwja, budža šudženje na šo dostacž. 5. Mójš. 1, 17. — [Salomo, 1. Kral. 3, 16—28.]

II. Šhto dyrbinu my wyschnosczi wopošacž?

1) Čžescž, 2) pošlušnosć, 3) dowěrjenje, 4) daw-
dawanje a 5) dobroproščenje.

1) * 1. Pětr. 2, 17. 18. Wopokažcže cžescž kóždemu. Lubujcže bratrow. Bójcže šo Boha. Cžescžcže krala. Wy wotrocžy, budžcže poddani knjezim se wschej bojošču, niz jenož dobrym a měrnym, ale tež štym. 2) 1. Pětr. 2, 13. Budžcže poddani wschemu cžlowštemu wustajenju, teho Knjesa dla. 4) Matth. 22, 21. Dajcže kžžorej, šchtož je kžžorowe, a Bohu, šchtož je Bože. Rom. 13, 7. 5) 1. Tim. 2, 1 z. § 89. — Kherl. 463. 791.

B. I. Šchto dyrbja wuczerjo w schulach a duchomni pšchi wošadach cžinicž?

Woni dyrbja wucžicž, napominacž a troschtowacž a na tym džělacž, šo jich wucžomnižy a wošadni bychu wužitni cžlowješkojo, pobožni kšchescžijenjo a pšchichodnje herbojo šbóžnosčže byli.

1. Kor. 4, 1. Sa tych džerž naš kóždy, jako sa Khrystušowych škuzobnikow a šastojnikow na Božich potajnstwach. 1. Timoth. 3, 1—6. 1. Pětr. 5, 2—4.

II. Šchto šy ty wuczerjam w schulach a duchomnym pšchi wošadach winojty?

1) Cžescž a lubosčž, 2) dowěrjenje, pilnosčž a pošuschnosčž, a 3) džatomne šaplacženje jich próžy.

1) 1. Theš. 5, 12. 13. My prošymy waš, lubi bratsja, šo byšcže pošnali tych, kiž šo na waš próžuja, a wam prijódšteja w tym Knjesu, a waš napominaju; cžescžcže a lubujcže jich, najbóle jich džěka dla, a džeržcže mēr š nimi. 2) * Hebr. 13, 17. Poškuchajcže waschich wuczerjow a podcžišncže šo jim, pšchetož woni waschich dušchow dla wachuju, jako cži, kiž maju rachnowanje dacž ša te šame, šo bychu to š wješekošču cžinili, a niz se šdychowanjom, pšchetož to ša waš njeje. Hebr. 13, 7. Spominajcže na waschich wuczerjow, kiž wam Bože škowo šu powjedali z. 3) Gal. 6, 6. Šchtož rošwucženy budže š Božim škowom, tón wudžěl wschelku dobrotu temu, kiž jeho rošwucžuje. — Kherl. 789. 460. Šchtož Khrysta pošli praju z.

C. I. Šhto maju knježa a knjenje, hospodarjo a hospošy, mištrjo a d. cžinicž?

Woni dyrbja šwojim poddanyh strowu jědž, wustajenu mšdu, pšchisprawne bydlenje dawacž, pšhecželnje š nimi wobkhadžecž, jich š šwěrnej džěkawošći pšchiwucžicž, w šhorošći wothladacž a š Božej škuzbje a š wšchemu dobremu napominacž.

Kol. 4, 1. Wy knježa, šhtož prawe a rune je, to wopołažcže wotrocžkam: a wěšće, so tež wy knjesa macže w njebješach. Tob. 4, 15. Eph. 6, 9. — [Hetman w Kapernaumje, Matth. 8, 5—13.]

II. Šhto tutym priódkštajenym w domjazym šhtancže škuscha a šo jim lubi?

1) Šobkušchnošć a cžescž, 2) džěkawošć, 3) šprawnošć a mjelcžiwošć, 4) špokojnošć a ščerpliwošć.

1) Kol. 3, 22—24. Wy wotrocžžy, budžcže pokušchni we wšchěch wěžach šwojim cžělnym knježim, niž se škuzbu pšched woczomaj, jašo cžlowjekam š lubošći, ale š wutrobnej šwěrnošću a bohabojašnošću. 2) Eph. 6, 5—9. 3) Tit. 2, 9. 10. Tych wotrocžkow napominaj, so bychu šwojim knježim poddani byli, a we wšchěch wěžach šo jim š špodobanju šadžerželi a niž pšhecžiwu kušali; ničžo njewšali, ale wšchitku dobru šwěrnošć wopołajali. 4) 1. Šětr. 2, 18. — [Elišer, 1. Mójs. 24. Šosef, 1. Mójs. 39.] — Šhěrl. 799.

D. Šhto štarym ludžom škuscha?

Cžescž a wyšokowaženje.

* 3. Mójs. 19, 32. Pšched šchědžiwěj hłowu dyrbišch ty poštanyč a tych štarych cžescžicž. Šir. 8, 7. Nješazp štareho; pšchetož my šo nadžijemy, so tež my šestaričž budžemy. — Šhěrl. 803.

E. Šak dyrbja šo bratsja a šotry a špšhecželeni (šwójbni) bješ šobu šadžeržecž?

Woni dyrbja bješ šobu lubošćiwu, šebi pomozni a škuzobnošćiwu, šnješliwu a cžicheje myšle bycž.

1) Ps. 133, 1. Glaj, kaš pěkne a lubošne je to, hdyž bratsja w jenej myšli hromadže bydla. 2) Str. 25, 1. 2. Tši rjane wězy šu, kiž šo Bohu a cžlowješam spodobaju: hdyž bratsja w jenej myšli šu, šušodži šo lubuja, a muž a žona šo bješ šobu derje wobjeńdžetaj. — Kherl. 737, 3.

Šjata kášńja.

„Ty njedyrbišch mordowacž“; I. šakaže wobšchodženje žiwjenja a wschu njelubošč, „šo bychmy bližšchemu žaneje škóšč nječžinili“; II. pschikaže luboščiwosč a pscheczelnosč, „ale pomhali a škužili“.

Žiwjenje je najwošebnišche cžašne kubło, wažne ša cžaš a wěčnosč, ša kóždeho šameho a ša druhich. Bóh je jo daš, Bóh šam chže jo šašo wsacž.

§ 24. Šhto je mordowanje?

Hdyž něchtó bližšcheho abo šo šameho wo žiwjenje pschinješe; njech šo stanje na šjawne abo na potajne waschnje.

I. Šhto je šjawne abo gropne mordowanje?

Škónzowanje, kiž šo š gwałtom a š jenyum dobom stanje (kaž: psches šabicže, šatsělenje, šajědojčenje zc.).

II. Šhtó je mordaš?

Šhtóž A. druhého škónzuje 1) š dobrej wolu, njepscheczelstwa, wječiwosče a rubjeństwa dla, abo 2) š pschekhwatanjom w hněwje abo pjanosčezi, B. šebi šamemu žiwjenje wosmje 1) se šazwyflowanja a š njedowěrjenja š Bohu, abo 2) škeho šwědomnja dla. (Ššamomordaš.)

A. 1) Šosefowi bratsja. Šarisejšy. Ahab, 1. Kral. 21, 19. Šerodasch. 2) Šain. B. 1) Šaul, 1. Šam. 31, 4. 2) Šudasch, Matth. 27, 5.

III. Na kim ƚo mordać czežy pšchěrěšči?

1) Na Bosh, wot kotrehož žiwjenje a ƚmjercž pšchindže; 2) na tym skonzowanym, kotremuž won jeho najlěpše czašne kubło rubi a czaš k pšchihotowanju na wěčnosć pšchikrótšči; 3) na jeho pšhecželach a druhich, kotrymž by tón morjenty hišće ƚkružicž móhł; a 4) na ƚebi ƚamym; won czežku šchtrafu dostanje.

1) 1. Mójs. 9, 6. Šchtóž cžłowjku krej pšchelije, teho krej dyrbi sašo pšchelata bycz, pšchetož Bóh je teho cžłowjeka k ƚwojej podobnosći štworik. 3. Mójs. 24, 17. 2) Matth. 26, 52. Džkń twój mjecz na ƚwoje město, pšchetož šchtóž mjecz wošnje, tón dyrbi pšches mjecz kónz wsacž. Rom. 13, 4. 3) Pšchikš. Sal. 24, 8. Šchtóž myšli, ƚebi ƚam šchłodžicž, je najhóršči škóscžnik. 4) * Rom. 14, 7. Žadyn bješ nami njeje ƚam ƚebi žiw, a žadyn njewumrije ƚam ƚebi c. § 67. pohlad. str. 105.

Poměrč. 1) Skonzowanje k ƚmjercži wotšbudžennych škóscžnikow a wobaranje pšhecžiwu njepšhecželam a škym ludžom njeje pšhecžiwu pjatej kšćni. 2) Šchtóž w czežkich myšlach ruku ƚam na ƚo škóži, je bóle wobžarowanja, džšli šchtrafu hódny.

IV. Šhto je potajne abo šahodne mordowanje?

Kóžde wobšchłodženje zuseho abo ƚwojeho ƚamšneho žiwjenja.

Kaš ƚo potajne abo šahodne mordowanje štanje?

A. Šdyž „bližšchemu šchłodu abo škóscž cžinimy“; njech je 1) na jeho „cžěle“ a štrowosći: š hidženjom, š hněwanjom, š nakładowanjom pšcheměrneho džěla a š wopušcženjom w nush; abo 2) na jeho duschi: se šawjedženjom a pohórščenjom, šatomdženjom nusneho powucženja, abo š falschnej wucžbu. (Duchomne mordowanje.)

1) 1. Jan. 3, 15. Šchtóž ƚwojeho bratra hidži, tón je mordać: a wy wěšće, ƚo mordać nima wěčne žiwjenje

tať, so by pschi nim wořtało. Rom. 12, 19. Njewjecźcže ƚo ƚami c. § 34. Matth. 5, 22. Štož ƚo na ƚwojeho bratra hněwa c. 2) Matth. 18, 7. Běda ƚwětu pohórřchenjom dla! Pšchetož pohórřchenje pschińcž dyrbi: ale běda temu ƚamemu cžlowjekej, psches kotrehož pohórřchenje pschińdže. Czech. 3, 18.

B. Šdyž ƚebi ƚami řkónzujemy: 1) ƚwoje cžěło a ƚwoju řtrowořcž a) psches wopikřtowo a wobžranřtowo, b) njemdre řwjěřelowanja, c) pscheměrne džěło a rudženje, d) njestarowřcžiwowřcž w řhorowřcži a e) řhrobke podawanje do řtrachotow; abo 2) ƚwoju duřchu řkashmy psches ƚamopasčne hrěřchenje a njepofutu. (Duchomne ƚamomordowanje.)

a) Eph. 5, 18. Njewopijcže ƚo wina, ř kotrehož njewdobne wawřnje pschińdže, ale budžcže pokni ducha. Sir. 37, 32—34. b) Před. Sal. 11, 9. Wjěřel ƚo, młodženzo, w twojej młodowřcži: a njech ƚo twoja wutroba řraduje w twojich młodnych dnjach. A cžiń, řchtož ƚo twojej wutrobje řpodoba a twojimaj wocžomaj ƚo lubi: a wjedž, řo cže Bóh řa to wřchitko budže p řch ed ř u d w j e ř c ž. c) Sir. 30, 22—27. d) Sir. 38, 1—4, 15. e) Sir. 3, 27—29. — Řhěrl. 98, 7. 2) Rom. 8, 6. Těho cžěła požadanje je řmjercž. 13. řeli řo wy po cžěle žiwu budžecže, dha budžecže wumřjecž. Czech. 33, 11.

† Sařařana je tu tež 1) wřchitka řurowowřcž a njěřmilnowřcž pschecžiwow řkotej, řiž je nam Bóh ř džěku, ř řiwnowřcži a ř wjěřelu pschipořařať; řaž tež 2) řamopasčne wobřchřodženje pólnych a řahrodniřřkich přowow a wřchitřřich cžlowřřřřch twarow.

1) * Pšchřřř. Sal. 12, 10. Prawy řmili ƚo na ƚwojim řkocže, ale bjesbóžneho wutroba je njěřmilna. 5. Mójř. 25, 4., 22, 6. 7. 2) Před. Sal. 9, 18. Šky hrěřřniř řkash wjele dobrego. Pšchřřř. 12, 12. Bjesbóžnych řadanje je řřřřodu cžiničž.

§ 25. Šchtó wopokasuje luboscziwoščz a pscheczelnoščz?

Šchtóž I. bližšchemu s radu a se skutkom k sbožu „pomha a we wschej czělnej a duchomnej nusy služŭ“. — A pschecziwo kóždemu je: 1) pscheczelny, 2) šmilny, 3) sczerplivy, 4) dobroczivy, 5) sjednoczivy, 6) měrny, 7) služobny a pomozny, wošebje k pschisporjenju jeho duchomneho derjehicza.

1) Rom. 12, 15. Wješclče šo s tymi, kiž šo wješclja. 2) Luk. 6, 36. Budžče šmilni, jako tež wasch Wóczež šmilny je. 3) 1. Theš. 5, 15. Gladajče, šo by nihtó nikomu škóscze ša škóščz njeczinič. 4) * Eph. 4, 32. Budžče jedyn pschecziwo druhemu dobroczivi, mišocziwi a wodajče šebi, jako tež wam Bóh w Khrystušu je wodač. 5) Matth. 6, 14. Šdyž wy ludžom jich hrěchi wodacže, dha budže wam waš njebjesli Wótž tež wodacž. Matth. 5, 23. 24. 6) Matth. 5, 9. * Rom. 12, 18—21. Šeli móžno, tač wjele hacž na waš je, dha džeržče měr se wschěmi ludžimi. Njewjecžče šo šami, moji najlubšchi, ale dajče městu hněwu (Božemu), pschetož pišane steji: „wjeczenje je moje, ja chzu šaplacžicž, praji tón Šnješ“. Šeli tehodla twój njepscheczel hčódnny, našycž jeho; chze-li šo jemu picž, napowaj jeho. Pschetož hdyž to czinišch, budžesch ty žehliwe wuhle na jeho hčowu nahromadžicž. Njedaj šo škemu pschewinyč, ale pschewiń ty to ške s dobrnym. — Pschir. str. 62. 7) Gal. 6, 1. Šdy by něhdže człowječ wof něčajteho pada pschekhwatany byč, dha pomhajče jemu šašo horje s czichim duchom. — [Samaritski, Luk. 10, 30—37.] — Šhěrl. 737.

II. Ššebje šameho nastupajo šo staraj: 1) ša šwoje czělne derjehicze, ša šdžerzenje a pošylnjenje šwojeje štrowoščze; a 2) ša šwoje duchomne sbože, ša to, šo by pschezo we wěrje wěščzišchi, na bójškim pošnacžu bohatschi, pobožnišchi, špokojnišchi a sbožomnišchi byč. § 46.

1) Sir. 30, 14—17. Lěpje je, šo jedyn kšudy je a pschi tym štrowy a cžerstwy, dyžli bohaty a njestrowy zc. Sir. 37, 30—34., 30, 26. — Šhěrl. 732. * 242, 1.

2) 2. Pětr. 3, 18. Roszczę w hnadže a pósnačzu našeho Knjesa a sbóžnika Jesom Khrysta. Pšchišł. 16, 16. Pš. 119, 9. Kak młodženž póndže po čišťim pucžu? Sdyž wón šo dđerži po twojim šłowje. Zap. šł. 24, 16. Wo to ja šo prózuju, šo bych měł šwědomnje bjes poruka pšched Bohom a pšched ludžimi wšchudžom. Pšchišł. 15, 13. 15. — Kherl. 258.

Šesta kasnja.

„Ty njedyrbiš mandželstwo łamacž“, I. ša-
kaže mandželstu nješwěrnosč a wšchu njepózcziwošč;
II. pšchiškaže paš pózcziwošč, „šo bychmy čišťe a pózcziwe
žiwjenje wjedli“, a mandželstu šwěrnosč, „a w mandžel-
stwie šo lubowali“ zc.

Mandželstwo je šwjate, wot Boha wustajene
šjednocženje bjes mužom a žonu, kiž štaj šo na čaš
žiwjenja k temu štowaršchikaj, šo byšhtaj hromadže šebi
bjes šobu k pomogy štakaj a šwoje džěczi šwěru wot-
čahnyłaj.

Matth. 19, 4—6. 1. Kor. 7, 10. 1. Mójš. 2, 18.
24. Eph. 6, 4. § 22.

§ 26. Što je mandželstwołamanje?

Kóžde šjawne abo potajne pšchestupjenje teho
šwjateho šluba mandželškeje lubosčę a šwěrn-
nosčę.

I. Pšches čzo šo to štanje?

Pšches šamopaščne šakomdženje mandželškich, štar-
šchich a domjaznych pšchišłušchnoščow, a pšches njepózc-
ziwe wobšhadženje š druhimi.

II. Kotre jara šrudne plody to pšchinješe?

Šwadu a nusu w domje, njeměr we wutrobje,
wulku šškodu ša džěczi a Božu šchtrafu.

1. Tim. 5, 8. Štóz tych šwojich, wošebje šwojich domjazych, njewobstara, tón je wěru šaprěk a je hórski, dyžli póhan. Hebr. 13, 4. Njech budže mandźelstwo czešne džeržane pola wschittich. Matth. 5, 28. Štóz na žónsku pohlada zc. 1. Kor. 6, 9. 10. Ani kurwarjo, ani mandźelstwoamarjo njebudža Bože kralestwo dostacź. — [Ta mandźelstwoamarčka, Jan. 8, 4.] — Rhērl. 155, 7.

§ 27. Pšes czo wopočaže šo mandźelška šwěrnoscź?

Šdyž mandźelšy šwěru džerža, šštož šebi pšched Bohom šlubichu, a „w mandźelstwie šo bjes šobu lubuja a czešcža“.

Kol. 3, 18. 19. Wy žony, budže poddane šwojim mužam, kaž šo hodži, w tym Knjesu. Wy mužojo, lubujče šwoje žony a njehórščeže šo š nimi. Eph. 5, 22—25. 1. Pētr. 3, 7. Tit. 2, 4 zc.

Ššto t temu škušča? 1) šo šwoje mandźelstwo, š Bohom šapocžnu a wjedu, 2) pšes šprawnu luboscź a šwěrnnu džěkawoscź šo a šwoje džěczi wobšbožicź a czešnje sežiwicź šo prózuja, a 3) šo rósno njedžěla, hacž jich šmjercž njedžěli.

1) Pš. 128, 1—4. § 37. — Tob. 8. 2) Pšišč. 12, 4. Džěkawa žona je šwojeho muža tróna. Sir. 26, 1—3. Eph. 6, 4. § 22. 3) 1. Kor. 7, 10. 11. Tym woženjnym pšičažu niz ja, ale tón Knjes, šo by šo žona rósno njedžělka wot muža; a šo by muž žonu wot šebje precž njepušcžik. Mark. 10, 11. — Rhērl. 792.

§ 28. Ššto je nepózcžiwoscź?

Šdyž cžlowješ 1) we wutrobje njecžiste myšle a žadosče ma a haji, 2) w pocžinkach njepšhistojne a njehanibite waschnja w pohladowanju a šwoblekanju wopočasuje, 3) w rycžach njehorne žorty a pěšnicžki lubuje, a 4) w „škut-

“kach” s druhimi abo sam se sobu nješchwarnošć
čžeri.

1) Matth. 15, 19. S wutroby pschińdu ške myšle, mordowanje, mandželstwošamanje, kurwarstwo, paduchstwo, falschne šwědczenje, hanjenje. Kol. 3, 5. 2) 2. Pětr. 2, 14. Maju woczki poknej mandželstwošamanja. Sir. 26, 12. Pschišć. 7, 10 zc. 3) Eph. 5, 3—5. Kurwarstwo pak a wscha njeczistosć, abo lašomstwo njedyrbi tež bješ wami mjenowane bycz, jako šo šwjatym škuscha; tež niž njehorne šłowa a nablašne rycže abo žorty, kiž wam njepschisteja, ale wjele wjazy džakowanje zc. 1. Kor. 15, 33. Ške rycže škaža dobre poczińki. 4) 1. Kor. 6, 9. 10. Ani kurwarjo, ani mandželstwošamarjo, ani kiž sam se sobu hanibu čžerja, njebudža Bože kralestwo dostacž.

Čžehodla dyrbi šo čžlowješ psched njepózcziwošću šwěru
hladacž?

Dofelž je njepózcziwošć žadławy hrěch, kiž jara wjele škeho sa šobu čžehnje: 1) ludžom wjele starošće a žakošće nacžini, čžělo škasny, a dušchu a jeje mozy pošłabi, 2) hanibu psched šwětom a štyšnosć w šwědomnju pschinješe, 3) k druhim šłošćam šawjedže, 4) husto žyke šemške šbože čžlowjeka šahubi, a 5) do wěczneho šatamanštwu šastorcži.

1) Sir. 19, 3. 2) Pschišć. 6, 32. 33. Dawit, 2. Sam. 12, 13. 3) 2. Sam. 11, 15. 4) Žak. 4, 1. 5) Šjew. Jan. 21, 8.

§ 29. Šak móže a dyrbi kóždy pózcziwošć wobarnowacž
pytacž?

I. Wón ma šo wscheho pašć, šchtož wutrobu k njeczistosći wabi a škladnosć k njepózcziwošći
dawa.

Šotre šu tajke šawjedne wězy?

Próšnokhodženje, abo wopišćstwo a wobžranšćtwo, abo ške towaršćtwu, šawjedne reje, nóžne hro-

madukhodženje, njedusčne knihi, njepózcziwe běldy (wobrašy) a t. d.

Sir. 33, 29. Prósnokhodženje wuczi wjele škeho. Rom. 13, 13—14. Rhodžmy pózcziwje, jačo wo dnjo, niz we wobžranstwje a wopikstwje, niz w komorach a njepózcziwosczi, niz w šwarjenju a šawisczi. Me woblecžcže šo teho Knjesa Jesom Khrysta; a pytajcže cžěka tač, šo šamopasčne njebudže. Luk. 21, 34. Pšchišł. 1, 10. Moje džěcžo, hdyž tebjě ški towaršchojo wabja, dha njepošłuchaj jich. Sir. 9, 3—13.

II. Wón ma šo k wschemu šwucžowacž, šchtož k cžěšnemu a pózcziwemu žiwjenju pomha a w nim šdžerži.

Šchto je k temu špomóžne?

1) Ššwěrna džěławoscž, štróšbnoscž, wachowanje na šebi, hanibicžiwoscž w myšlach a rycžach, a towarštwjo š pobožnym; 2) wschědna šprawna modlitwa wo cžistu wutrobu; a 3) štajne špominanje na Boha a Šesuja, na Bože šłowo a šud.

1) * Philip. 4, 8. Šchtož wěrne je, šchtož cžěšne, šchtož prawe, šchtož pózcziwe, šchtož lubošne, šchtož šhwalobne je, je-li něšajki pocžink, je-li něšajka šhwalba, na to myšlcže. 2) * Pš. 51, 12—14. Štwor we mni, Božo, cžistu wutrobu, a daj mi noweho, wěšteho ducha. Njesacžišni mje wot šwojeho woblicža a njewšmi šwojeho šwjateha Ducha wote mnje. Troschtuj mje šašo se šwojej pomozu, a tón hotowy duch šdžerž mje. Sir. 23, 5—7. 3) Šosef, 1. Mójs. 39, 9. Šač móhł ja tajku wulku škóscž cžinicž a pšhecžiwjo Bohu šhrěšchicž? 1. Kor. 6, 15—20. — Šhěrl. 730.

Ššedma kapiola.

„Ty njedyrbisch franycž“, I. šakaže šranjenje: 1) šjawne, „šo bychmy pjenješy a šubło njebrali“, a 2) potajne, „aniz“ š njeprawdu „k šebi njecžahnyli“;

II. pšhikaže prawdosć a šdobnosć: „ale bližšeho kubko pomhali polěpšhecź“ zc.

§ 30. I. Šhto je šjamne abo gropne franjenje?

Šduž něchtó druheho wobšedženstwo precź bjerje, njech jo čžini 1) mjelcžo a š lešnosću, jačo paduch, abo 2) šjamnje a š gwałtom, jačo rubježnik.

1) * Eph. 4, 28. Šhtož franjč je, tón njekrań wjazy; ale njech šo prózuje, a džěka š rukomaj něšhto dobre, šo by dawacź měk potriebnemu. 2) 3. Mójš. 19, 13. Ty njedyrbišch tvojemu bližšchemu njeprawdu čžinicź ani jeho wurubicź.

II. Šhto je potajne abo šahodne franjenje?

Wšhitka njeprawdosć, jačo: 1) to šakhowanje abo šupowanje franjenych wězow, a 2) wujebanje a pšhikrótschenje bližšeho.

1) Pšhikř. Sal. 29, 24. Šhtož š paduchami džerži, tón hidži šwoje žiwjenje. 2) 1. Theš. 4, 6. Šo by ničtó šwojeho bratra w žanej wězy njepšhikrótschik a njeshabač; pšhetož tón Anješ je šudnik, kiž to wšhitko wjecži. 3. Mójš. 19, 11.

Kač šo tajke wujebanje husto štanje?

I. We wšchědnym wifowanju: A. pšchi pšchedawanju: 1) š pšchedroženjom, 2) „š njeprawej woru“, wahu a měru; B. pšchi šupowanju: š njeprawymi pjenjesami a š mašodawanjom.

A. 1) 3. Mójš. 25, 36. Ty njedyrbišch lichomůstwo bracź. B. 2) 5. Mójš. 25, 13—16. Ty njedyrbišch mēcź dwojake punty zc. 3. Mójš. 19, 36. Prawa waha, prawe punty, prawe kórzny, prawe šhany dyrbja pola waš bycź.

II. 1) Wot šnježich pšhes wotčehnjenje mšdy, 2) wot škuzobnych a džělaczerjom pšhes njeshwěrnosć

pschi džele, 3) wot poddanow psches wotczehjenje dawkow, 4) wot wyschnosćow psches czihcjenje a njeprawe šudy.

1) 5. Mójs. 24, 14. Ty njedyrbiš šchiddu czinicž khdemu a potrebnemu najatemu c. Jer. 22, 13. Žak. 5, 4. 2) Tit. 2, 9. 10. § 23. 3) Rom. 13, 7. § 23. 4) 1. Kor. 12, 4. Žef. 1, 23.

III. 1) Psches šamopaschne prošehstwo, 2) dołhcžinjenje, 3) nješmilnosć pschecžiwu khudym, 4) samjelcjenje namakanych wězow, 5) dobyczalacžne hracže a tnicžomne khumšty, 6) škoducžinjenje na polach a šahrodach, a pschepadžjenje měšnikow.

1) Sir. 41, 29. Njedaj šo na prošehjenje. 2) Ps. 37, 21. Bjesbóžny šajima a njesapłacži. 3) 1. Jan. 3, 17. 4) 5. Mójs. 22, 3. 6) 2. Mójs. 22, 5. 5. Mójs. 27, 17.

I. Čzehodla je kranjenje (tež šnadnych wězow) šakasane?

Dokelž Bóh a čłowjekajo chzedža, šo by kóždy to šwoje měl, jo wobkhowaš a šam wužiwacž móhš. Matth. 7, 12. Wšitko, šhtož wy chzecže, šo buchu wam ludžo činili, to činće wy jim tež. § 20.

II. Kajtu šchtrafu kranjenje ša šobu čehnje?

Kranjene kubło njetyje a trajazeho dobytka nje-pschinješe. Paducha šchtrafuje paš tež 1) wyschnosć na čele, na kuble a š jastwom, 2) šwědomnje se štyšnym njepokojom, 3) šwět š hanibu a š njedowěrjenjom a 4) Bóh je šwojim šudom.

Šabaš. 2, 6. Běda temu, kotryž šwoje kubło pschišporja š zušym kubłom! Kaš dołho budže tracž? 1. Kor. 6, 10. Ani padušchi, ani rubježnizy njebudža Bože kralestwo dostacž. — [Ahan, Žof. 7.]

III. Šhto ludži š kranjenju a jebanštwu šawjedže?

1) Čenjosć a prošnokhodjenje, 2) pschecžinjenje, 3) škuposć a lašomnosć, 4) njewěra a njelubosćiwosć.

1) Pschišk. 28, 19. Šhtož šwoju rolu džeka, budže khlěba došć mēčž; šhtož paš prošny khodži, budže khudoby

dosć męcź. 2. Theř. 3, 11. 12. 2) Pšchiřk. 13, 11. Pšchiřk. 23, 20. 21. Njebudź bješ wopikzami a wobžranzami zc. 3) * 1. Tim. 6, 6—10. Wulki dobytk je a t. d., hlad. del. Kotsiř pař řo chzedža wobohacźicź, tajžy panu do spytowanja a do řycze, a do wjele hčupnych a řchódnych žadosćow, řiž tych cžlowjekow do řtaženja a do řatamanřtwa ponurja. Pšchetož ta pjenježna lubosć je řorjeń wřchitkeho řteho. 4) * Matth. 6, 31. 32. Njeřtarajcze řo zc. Wařch njebjeski Wóczež wě, řo wy teho wřcheho potrebacze. — [Jakub a Laban, 1. Mójř. 29 zc.] — Řhěrl. 22, 4—6.

§ 31. Šchto wopokasuje I. prawdosć?

Šchtož kóždemu wostaji a dawa, řchtož jemu řluřcha.

Kotre dobre pocžinki ř temu pomhaju?

1) Džěkawosć, 2) řlutniwosć, 3) řpokojnosć, 4) lubosć ř bliřřchim a bohabojořcź.

1) 1. Theř. 4, 11. Hladajcze teje cžesće, řo byřchcze řpokojom byli, a to řwoje cžinili a ře řwojimaj rukomaj džěkali, jako wy wam řmy přchikawali. 1. Mójř. 3, 19. W pocze řwojeho woblicža dyrbiřch ty řwój řhlěb jěřcź. Řir. 40, 18. Pšchiřk. 6, 6—11. — Řhěrl. 241, 9.

2) Jan. 6, 12. Šběrajcze te řbytkne řruschki, řo řo nicžo njeřtařy. Pšchiřk. 24, 3. 4. Š mudrosću budže řhěža natwarjena a ř rořomom řdžeržana. Pšches mudrosć budža řomory napjelnjene ře wřchitkim řrařnym a řjanym bohatsřtwom.

3) * 1. Tim. 6, 6—10. Wulki dobytk je, řchtož bohabojařny je a dosć ma na tym, řchtož jemu Wóh da. Pšchetož my nicžo na řwět přchinjeřli njeřřmy, a je řjawne, řo tež nicžo ř njeho wunjeřcź njebudžemy. Šdnyž pař žiwnosć a drařtu mamy, dha njech my ř pokojom řmy. Kotsiř pař a t. d., hlad. hor. Řř. 37, 16. Lěpřche je to maķe jeneho praweho, dnyžli wulke řubko wjele bješbóžnych. — Řhěrl. 22, 11. 300. Ja ř pokojom řym ř Wóžeř wolu zc.

4) Rom. 13, 10. Lubosć bližšemu žaneje škody njecžini. * Pj. 37, 37. Wostań šwěrnny a sadžerž šo prawje: pšchetož tajkim šo napošles derje pónđže. — Rhěrl. 740.

Schtó wopokasuje II. idobnosć?

Schtóž druhim wjazy dobreho cžini, hacž je jim winojty, a mjenje wot nich žada, hacž š prawom žadacž móže.

Kak šo to stanje?

Sdnyž bližšemu „jeho kubko a žiwnošć pomhasch: 1) polěpšhecž“ pšches dobru radu, pomoz a škušobnitwošć, a 2) „wobarnowacž“ pšches wotwobroczenje wscheje škody a strachosće; a pšchi tym šy: a) šmilny pšhecžiwu hubjenym a dobrocžiwu pšhecžiwu šhudym, b) bješ lichomústwa požcžujesch a c) franjene, šajate, namafane a dowěrjene wězy šašo dawasch. (Sprawnosć.)

1) 1. Pětr. 4, 10. Škušcže šebi jedyn druhemu š tym darom, kotryž kóždy dostač je. Jes. 1, 17. 2) Phil. 2, 4. Žadyn njehladaj na to šwoje, ale kóždy hladaj na to, schtož toho drugeho je. 2. Mójš. 23, 4. 5. a) Matth. 5, 42. * Hebr. 13, 16. Dobrotu cžinicž a wudžělicž njesapomńcže; pšchetož tajke wopory špodobaju šo Bohu derje. Jes. 58, 7. Džěl šobu tym hłódnym twój šhlěb xc. 2. Kor. 9, 7. Wješekeho dawarja lubuje Bóh. b) Luk. 6, 35. 2. Mójš. 22, 25. c) Zachäuf, Luk. 19, 8. Šlaj, Rnježe, pokojzu šwojeho kubka dam ja šhudym: a šym-li nětoho šjebač, dam jo schtyri krócž šašo. — Rhěrl. 241, 7. 8. 311. 648, 3. 715, 7.

Wošma kapija.

„Ty njedyrbisch falschnje šwědcžicž pšhecžiwu twojemu bližšemu“, I. šakaže falschnosć a kžě,

„so bychmy bližšeho falschnje njewobkhal“ zc.;
II. pschikaže sprawnosć a wěrnosć, „ale jeho samol-
wili“ zc.

§ 32. Što je falschnosć šhromadnje?

Hdyž šo cžlowjek šwonkomnje (w šlowach a škutfach) ša pschecželniwego a dobreho wudawa, a tola we wutrobje šlě mēni a šškodžicž myšli.

Što je falschny?

Štóz š wjedženjom a š dobrej wolu bližšemu šškodže njewěrnosć a kžě rycži; njech je I. pschi šudže abo II. we wschědnym žiwjenju.

Šš. 28, 3. Škóšćnizy lubošnje rycža se šwójimi bližšimi, a myšla ške w šwojej wutrobje. Šir. 27, 25 zc.

I. Što je falschnosć pschi šudže?

Hdyž 1) škoržbnik njeprawje škorži, 2) šwědk pschecžiwu wěrnosći šwědcži, 3) wobškorženy wscho přeje, 4) rycžnik prawo šchwi, 5) šudnik njeprawje šudži.

1) Šuk. 23, 2. Šesušowi wobškoržowarjo psched Šilatom. 2) Ššišš. 19, 5. Falschny šwědk bjes šštrašny njewoštanje, a šštóz šhroble kžě rycži, njebudže cžeknyčž. Šatth. 26, 59—61. 3) Šchan, Šoj. 7, 19. 4) 2. Šššš. 23, 6. 7. Šy njedyrbišch prawo twojeho šhudeho ššchiwicž zc. 5) Ššišš. 17, 15. Šštóz bjesšbóžneho praweho cžini, a praweho šatama, taj štaj wobaj temu Šnjesej hrosnosć. Šap. šš. 23, 2—5. 5. Šššš. 1, 16. 17.

II. Što je falschnosć we wschědnym žiwjenju?

1) Hdyž něchtó „bližšeho falschnje wobekhaje“, wězy powjeda, kiž wěrne njeshu, abo jemu po hubje rycži, a šo š tym dobreho cžinicž chže (šo lišchcži).

* Šph. 4, 25. Wotškadžcže kžu a rycžcže wěrnosć, šžždy se šwójim bližšim, dokelž my šstawy šmy bjes šobu. Šš. 34, 14. Šakhowaj šwój jasny psched ššym, a šwoju hubu, šo by na jebanje njeryčžała. 1. Šštr. 3, 10. Šštóz

chze žiwjenje lubowacž a dobre dny widžicž, tón pojimaj swóji jasně, so by šteho njeryčak, a swóju hubu, so by njeludača. Ps. 5, 7. Sir. 20, 26—28. — [Joab, 2. Sam. 20, 9.]

A. Šhanje pschinješe cžlowjeka: wo dowěrjenje pola druhich, wo dobre swědomnje a Božu hnadu, a sawjedže k wjele druhim njepočinkam.

Sir. 7, 15. Njepschimucž so k kžam, pschetož to je šchtódne waschnje. Jan. 8, 44 reča djaboł khar a wótz kžě. — Řhěrl. 290, 7.

B. Kžě s nusy su runje tač mačo wotpuschcžene, kaž franjenje s nusy. Tola šmě so wěrnoscž samjelcžecž, hdyž so s tym někajki njepočink abo wulke njesbože wot druhich wotwobrocžicž móže. — [Michal, 1. Sam. 19. Šebrejše baby, 2. Mójs. 1, 17.]

2) Hdyž něchtó „pscheradži“, t. j. dowěrjene potajstwa wufleska; potajne smólki bjes nusy sjewi.

Pschišk. Sal. 11, 13. Pschiškodnik pscheradži, šchtož potajnje wě; ale šchtóž šwěrneje wutrobny je, tón jo potaji. Pschišk. 25, 9. 10. Njesjerw druhého potajnosče zc. Pschišk. 20, 19. Sir. 27, 17; 27, 24.

† Škóscže, kiž je něchtó cžinik abo hačle cžinicž chze, dyrbya so psched prjódštajenym sjewicž; to njeje pscherada. 3. Mójs. 5, 1.

3) Hdyž so něchtó na bližšeho „pschiškodža“, ja šhribjetom šte na njeho rycži, jeho dele cžini a nješmilnje šudži, jeho škabošcže powjetšcha, jeho wošebnosče pomjenšcha. — Řhěrl. 155, 9.

Šak. 4, 11. Njeryčcže šle jedyn na druhého, lubi bratsja. Luk. 6, 37. * Matth. 7, 1—3. Nješbudžcže, so byschcže wy njebyli šudženi. Pschetož s kažkimž šudom wy šudžicže, s tajkim budžecže wy šudženi, a s kažkejž měru wy měricže, s tajkej budže wam šašo měrijene. Šchto pač widžiš ty tu tšchěstu w swójeho bratra woku, a teje hrjady w swójim woku njepytnejš ty? — [Ziba, 2. Sam. 16, 1—4. Doeg, 1. Sam. 22.]

† Wo zušnych škóscžach šměšch drje rycžecž, hdyž chzešch někoho psched nimi warnowacž; tola tež to so štan w lubošcži a wěrnoscži. Matth. 7, 15.

4) Hdyž něchtó bližšeho „do haniby nježe“, ške na njeho wumyšli a ryczi, do štych ludži hubow pschinježe, a jemu s tym dobre mjeno a dowěrjenje pola druhich rubi.

Ps. 15, 1—3. Rnježe, šchtó budže pschebnymacž w twojej hěcže? Šchtó budže woštacž na twojej šwjatej horje? Šchtóž bješ poruka šhodži, a prawje čžini, a ryczi prawdu s wutrobu. Šchtóž se šwojim jashkom nikoho njewoblže, a šwojemu bližšemu šle njecžini, a šwojeho bližšeho njehani.

5) Jow tež škuscha 1) našchczuwanje, 2) hanjenje a wuřměščenje, 3) bledženje a fleškanje.

1) Sir. 5, 16 Njebudž našchczuwař a njepschiškodžej šo se šwojim jashkom. 2) Sir. 6, 2. 4. Njedaj šebi šdacž, jačo by ty šam mudry był a kóždeho hanicž móhł. Pschetož tajki jědowaty čžlowjeł šškodži šebi šam, a budže šměch šwojim njepscheczalam. 3) Sir. 19, 6—9. — Rhěrl. 731. 241, 3.

† Wšhitke tele hrěchi jashka šu wopokasanja njeluboscžiwjeje, njeschescžijanskeje wutrobny, a tak derje temu, kiž je wobeńdže, kaž tež druhim wulku šškodu pschinježu.

§ 33. Šchtó wopokasuje šprawnoścž a wěrnoścž?

Šchtóž 1) s bližšim we wutrobje šwěru měni, a 2) psched kóždym a wot kóždeho prawdu ryczi, njech jo šklyšchi abo nješklyšchi.

1) 1. Rhron. 30, 17. Ja wěm, mój Božo, šo ty wutrobu pschepntašch, a šprawnoścž je čži špodobna. Matth. 10, 16. Budžcže bješ šalscha jačo hołbje. 2) Sach. 8, 16. Rycžcže jedyn s druhim wěrnoścž, šudžcže prawje a pytajcže měr. Pschišł. 12, 17. Šchtóž wěrny je, tón šjawnje ryczi, šchtož prawe je.

Kaš šo šprawny pscheczimo błudžazym wopokasuje?

Dohladniwje a dobrocžiwje; wón jich 1) „šamolwja“, psched pschišłodnikami šastupuje, a jich

šlaboścje radšcho pomjeńšcha, dyžli powjetscha; 2) „derje wo nich ryczi“, to dobre nad nimi pošběhuje, a 3) „wšhitko k lěpšchemu wobrocza“, k dobremu wu-
ložuje, jich pscheczelnje napomina a schtrafuje, a šo wšcheho dobreho nadžije.

1) 1. Pětr. 4, 8. Pschede wšhitkimi wězami mějcze bješ šobu šylnu lubośc; pschetož ta lubośc pschitryje hrěchow hromadu. Pschišł. 31, 8. 2) [Jonathan, 1. Sam. 19, 4.] 3) Sir. 6, 5. * 1. Kor. 13, 1—3. Hdy bych ja š cžłowštimi a š jandželštimi jasnami ryczał a njeměš luboścje: dha bych ja byš šyncžazy mošas abo klinežazy šwóncžł. A hdy bych ja wěšhcžicž mohł a wjedžik wšhitke potajništwa a wšhitko pošnacze; a hdy bych měš wšhitku wěru, taš, šo bych hory pschestajik, a njeměš luboścje, dha bych nicžo njebył. A hdy bych ja wšhitke moje kubka na žiwnośc tych šhudnych wažik a podaš moje cžěko k palenju, a njeměš luboścje; dha by mi to nicžo wuschne njebyło. — [Jonathan, 1. Sam. 20, 32. Jesuš, Jan. 8, 3—11 zc.] — Rhěrl. 741.

† Šhromadnje dyrbi kóždy 1) w rycžach šedžbliwy a rošhladny, mudry, ponižny, šo šameho nješhwalažy a bóle mjelcžawy byčž; 2) tež šo ša šwoju šamšnu cžescž a šdžerženje dobreho mjena štaracž.

1) Sir. 5, 15. Rycženje pschinješe cžescž a rycženje pschinješe hanibu. Kološ. 4, 6. Wašcha rycž budž pschezo lubošna a se šelu šacžinjena. Ephes. 4, 29. Nje-
dajcze žanej šhniškej rycži š wašcheho rta won hičž. Přěd. 3, 7. Mjelcžecž ma šwój cžaš; rycžecž ma šwój cžaš. — Rhěrl. 731. 241, 3.

2) Pschišł. 22, 1. Dobre mjeno je lěpšche, hacž wulke kubko. Sir. 41, 15. 16. Šladaj, šo by dobre mjeno šdžerzał zc. — Rhěrl. 733.

Džewjata a džěšata kapija.

„Ty njedyrbiš požadacž bližšcheho domu, žony, wotrocžka“ zc., I. šakaže šty lóšcht a hrěščne

požadanja, II. pschikaže wuczišćenje a wušwjecženje wutrobny.

I. Kóžde požadanje šamo na šebi njeje šle; ale tež te nam pschinarodžene naturške pokhilenja k jědži, k picžu, k spanju z. móža k hrěcham šawjesč, hdyž je š rošomom njewobtnjejšich.

II. Sły ch požadanjow paš ma šo cžlowješ runje taš šwěru hladacž, kaž šlych rycžow a njeprawnych skutkow; dokelž 1) tež šly lóschy psched Bohom hrěch je, a dokelž 2) š njeho wšchitke druge hrěchi w myšlach, šłowach a škutfach wuškadžeja.

* Šak. 1, 12—15. Šbóžny je tón muž a t. d., pschir. štr. 136. Njech žadyn, hdyž budže špytowany a t. d., pschir. štr. 135. Ale kóždy budže špytowany, hdyž wón šam wot šwojeho lóschy budže cžehnjeny a wabjeny. Šotom, hdyž tón lóschy je podjaš, porodži hrěch; hrěch paš, hdyž je došonjany, porodži šmjercž. Matth. 15, 19. § 28. Gal. 5, 19. — [Šrěšchny pad, 1. Mójj. 3, 1—6.]

§ 34. Šchto je I. šly lóschy šhromadnje?

Kóžde njeprawe pokhilenje we wutrobje.

Šako: 1) to přenje hibanje abo nastawanje hrěšchnych myšlow, 2) to špodobanje na nich, kiž šo š nimi helcži, 3) to podšwolenje do nich, kiž je špokojecž pyta.

1) 1. Mójj. 8, 21. Myšl cžlowškeje wutrobny je ška wot młodošče. 2) 1. Mójj. 4, 7. Še-li šo dobre cžinicž budžesh, budžesh špodobny; je-li šo paš njebudžesh dobre cžinicž, dha hrěch wotpocžuje psched durjemi: ale njepšchidaj ty jemu jeho wolu; ale šnjež nad nim. 3) * Rom. 7, 18—23. Ša wěm, šo we mni z. § 36, štr. 65.

Šchto šu II. hrěšchne požadanja wošebje?

Wěšte šle pokhilenja, kiž wutrobu pschewošmu, hdyž šly lóschy w njej podtkłócženy njebudže.

Začo ƙu: I. lakomstwo abo nahrabnosć, kiž pschecziwo 9tej kasni bližšchemu i ležnosću sa jeho herbstwom abo domom steji, a tak jeho morwe kubko „sa prawo“ (pod sdacžom prawdy) pyta na ƙo pschijnješć.

Pschišć. Gal. 24, 15. Njekataj, jačo bjesbóžny, na praweho kěžu. Luk. 12, 15. Gladajće a warnujće ƙo psched lakomstwom; pschetož ničo njeje žiwj wot teho, ƙo ma wjele kubkow. 1. Tim. 6, 9. 10. § 30. — [Sa- kub, 1. Mójš. 30, 26—43. Uhab a Šebel, 1. Kral. 21.] — Kherl. 273.

II. Šwětalubosć abo cžělny lóšcht, kiž pschecziwo 10tej kasni bližšeho žiwe kubko, „žonu“, muža, džěczi zc. „požada, wotdžeržuje“ a sawjedže.

* 1. Jan. 2, 16. Wšitko, šchtož na ƙwěcže je (jačo žadosć teho cžěka, žadosć tych woczow a hordosć teho žiwjenja), to njeje wot Wótza, ale je wot ƙwěta. — [Davit, 2. Sam. 11.]

III. Njepopschecže, kiž bližšeho „cželedž wotpschistaja“ a k ƙebi wabi, a „jeho šfót wupšchaha“, jemu i lešču wuryczi. Kaž tež 1) hněw, 2) wjecziwosć, 3) šchodowješele, 4) hordosć, 5) ƙurowosć a d.

Pschišć. 21, 10. Bjesbóžneho duscha žada šte a nepopschecje ƙwojemu bližšchemu ničo. — [Džětacžerjo winjy, Matth. 20, 12.]

1) Eph. 4, 26. Šněwacže=li ƙo, dha njehršecže. Njedajće ƙlónzu na waschim hněwje sakhadžecž. 2) Rom. 12, 19. Njewjecžće ƙo ƙami, moji najlubšchi, ale dajće město hněwu Božemu. Pschetož pišane steji: Wjecženje je moje, ja chzu sapkacžicž, praji tón Knješ. 1. Pětr. 3, 9. § 15. Jak. 1, 19. 3) Michal 2, 1. 2. Běda tym, kiž šchodžicž myšla. 4) Pschišć. 16, 5. Šorda wutroba je Knjesej hrosnosć a njebudže nješchtrafowana wostacž. 1. Pětr. 5, 5. Bóh napschecziwo steji hordym, ale ponížnym dawa wón hnadu. Matth. 23, 12.

§ 35. Što je wučišćenje a wušwjeczenje wutrobny?

Wšchědne prózowanje, šwoju wutrobu wot wšcheho hrěšneho lóšhta wurjedźić a ju k wobydlenju šwjateho Ducha wušwjecźić.

2. Kor. 7, 1. Šdyž my tehodla tajke šlubjenje mamy, moji najlubšči, dha chzemy šo šami wot wšhitkeho smasajnja teho czěka a ducha wurjedźić, a wobstajni hač do kónza wostacž pšchi wošwjeczenju w bohabojošći.

Šak šo to štanje?

Šdyž człowjek I. šhromadnje 1) wšhitke ške lóšhty w šebi podtkóczuje a š wutrobny wuforjenicž pyta, a te šawjedženja šwěta hidži, a 2) šwoje najwjetšce wješele na Bošy a na bójškich wězach ma.

1) Gal. 5, 24. Šotšiz Šhryštubej pšhiškuscheju, cži kšhižuja šwoje czěko š tymi lóšhtami a žadošćemi. Rom. 6, 12. 1. Pětr. 2, 11. Šdalujcže šo czělnych lóšhtow, kiž napšhecžiwu dušchi wojuju. — Šhěrl. 258, 2. 8. 715, 4.

2) * Šj. 37, 4. Měj twoje wješele na tym Šnješu; tón budže tebi dacž, šhtož šebi twoja wutroba požada a. d. 3. Mójš. 19, 2. Budžcže šwjeczi: pšchetož ja šym šwjaty, tón Šnješ, wasch Bóh. Matth. 5, 48. Wy dyrbicže došonjeni bycž, runje jačo tež wasch Wótž w njebješach došonjany je. Šes. 26, 8. 9. — Šhěrl. 708. 721.

Šdyž człowjek II. wošebje wopofaže: 1) špoškojnosć, 2) ponižnosć, 3) wachomnosć, 4) šdžeržliwosć w jědži, picžu a šwješelenjach, 5) škužobnosć pšhecžiwu druhim a k temu pomha, šo by kóždy „to šwoje šthowač“; kaž tež bližšcheho „cželedž“ a domjaznych „napomina, šo bych u wostali a šwěru cžinili, šhtož cžinicz maju“.

1) Abram, 1. Mójš. 14, 23. 1. Tim. 6, 6. § 31.
2) 1. Pětr. 5, 5. § 37. 3) Matth. 26, 41. Wachujcže

a modlcze ſo, taſ, jo wy do ſpytowanja njepſchińdźecze. Duch je hotowy, ale cžeko je ſłabe. 4) 2. Pětr. 1, 5. 6. 5) 1. Pětr. 4, 10. § 31. — Rěrł. 715.

Schtoha praji Bóh wot wſchitkich tych kaŕnjow?

„Ja, tón Knješ, twój Bóh (kiž je te kaŕnje daſ), ſym jedyn (mózn), wſchitko ſamóžazn a) ſurowy (ſwjaty a prawy) Bóh“ (kiž jaſo ſudnik ſwěta na ſwojim ſakonju wachuje), a „na tymi, kiž mje hidža, hrěchi domapytam zc. (ſchtrafuju); tym paſ, kiž mje lubuja, cžinju dobrotu“ zc.; wopſchija I. Bože hroženje a II. ſlubjenje.

5. Mójj. 4, 24. Pſ. 7, 12. Bóh je prawy ſudnik. 2. Mójj. 20, 5. 6.

§ 36. Schto je Bože hroženje?

Pſchipowjedanje Božich ſchtrafow ſa hrěſch=nikow.

„Bóh hroſny ſchtrafowacž wſchěch, kotſiž jeho hidža (ſazpja), a tajke kaŕnje pſcheſtupja“ (hrěch cžinja).

2. Mójj. 32, 34. Ja chzu hrěchi na nich derje domapytacž, hdyž mój cžaſ teho domapytanja pſchińdže.

I. Schto je hrěch?

Pſcheſtupjenje Božeho ſakonja, abo wſchitko, ſchtož ſo Božim kaŕnjam napſhecžiwomysłi, rycži abo cžini.

A. Kaſ wſchelaki je hrěch po ſwojim ſempſchińdženju?

Dwojaki: 1) pſchinarodženy a 2) pſchicžinjeny.

Schto je pschinarodženy hrěch?

Ta njechmanosć k wschemu dobremu, a to po-
kshilenje k wschemu škemu, i kotrymajž so kóždy cžlowjek
narodži.

Rom. 3, 12. Woni su wschitzy wotstupili a wschitzy
hrosni; žadny njeje, so by dobre cžinič, tež niž jedyn.
Jan. 3, 6. Schtož so wot cžěka je narodžiko, to je cžěko:
a schtož so wot ducha je narodžiko, to je duch. Gal. 5, 17.
* Rom. 7, 18. 19. Ja wěm, so we mni, to je w mojim
cžěle, njebydli nicžo dobrego. Pschetož tu wolu ja derje
mam, ale so bych dokonjač to, schtož je dobre, to ja nje-
namačam. Pschetož ja nječiniju to dobre, kotrež ja chžu;
ale to ške ja cžiniju, kotrež ja nochžu. — Rhěrl. 144, 5.
206, 2.

Schto je pschecžinjeny hrěch?

Hdyž ške cžinimy, abo dobrego so wostajimy;
nječ je snutškach i myšlemi a žadoscžemi, abo swon-
kach se šlowami a škutfami.

* 1. Jan. 3, 4. Kóždy, kiž hrěch cžini, tón tež
cžini pschecžiwu šakonju; pschetož hrěch je pschestupjenje ša-
konja. * Šak. 4, 17. Schtóž wě dobre cžinicž, a nje-
cžini, tón ma hrěch. Mark. 7, 21. 22.

B. Šak wschelaki je hrěch po póšnacžu a woli teho,
kiž hrěšči?

1) Hrěch šlabosće a 2) hrěch šamopaschnosće.

Schto je hrěch šlabosće?

Hdyž dobry cžlowjek i njewědomnosću abo psche-
khwatanjom prawje nječini, ale to wobžaruje a so
polěpschuje.

Schto je hrěch šamopaschnosće?

Hdyž šty cžlowjek i wjedženjom a i dobrej wolu
(prjódktwosćom) ške cžini, abo dobrego so wostaji, a so
polěpschowacž njecha.

1) * 1. Jan. 1, 8. 9. Ze-li so prajimy, so žaneho hrěcha nimamy, sawjedžemy šo šami, a prawda w naš njeje. Zeli so my pač našche hrěchi wušnjemy, dha je wón šwěrnny a prawny, so nam te hrěchi wodawa a wuczišczi naš wot wschitkeje njeprawdoscže. * Ps. 19, 13. Šchtó srošymi, kač husto wón bšudži? Wuczišcž mje wot potajnych bšudow. 2) Luf. 12, 47. Tón šamy wotrocžk, kiž šwojeho knjesa wolu šnaje, a njeje šo pšchihotowač, njeje tež cžinič po jeho woli, tón budže jara šchwifany. — [Sudasch.] — Šhěrl. 214. 257. 21.

C. Šdy šo cžlowječ zušnych hrěchow džělomny cžini?

Šdyž druhich sawjedže, jim něšcto šle kaša, abo ša dobre šhwali, abo č temu mjelcži.

1. Tim. 5, 22. Matth. 18, 6. — [Ruben, 1. Mójs. 37, 22.] — Šhěrl. 265, 4.

D. Šhto je hrěch pšhecžimo šwjatemu Duchu?

Šdyž něchtó pšnatu wěrnoscž šašo šaprěwa a hani, a pšhecžimo nej wojuje, a šo wubudženjam šwjateho Ducha šamopaschnje pšhecžiwja.

Matth. 12, 31. 32. Wschitkón hrěch a Bože hanjenje budže cžlowječam wodate, ale Bože hanjenje pšhecžimo Duchu njebudže cžlowječam wodate.

II. Š cžim chže Bóh hrěchi domapntacž?

1) Š cžašnymi a 2) š wěcžnymi šchtrafami.

Šhto šu cžašne (naturške) šchtrafy?

Te žadkawe plody hrěcha, kiž šo hižom tu na semi pošašuja. Wone šu a) duchomne, jako: šle šwědomnje, Boža nješnada zc., a b) cžělnje, jako: šhoroscž, nuša a wschelake hubjenstwo. A šu na šlych štaršchich džěcžoch (husto) „hač do třecžeho a šchtwórteho štawa widžicž“.

a) Jerem. 2, 19. Tvoja škóscž budže cže šchwifacž a tvoje wotwobrocženje budže cže šchtrafowacž, šo by šhonik a

widžik, tajke njesbože a žakošč pschinješe, hdyž ty teho Anjesa, swojeho Boha, wopuschczišch a so jeho njebojišch, praji tón Anješ Anješ Zebaoth. Pschišk. 13, 21. b) * Pschišk. 14, 34. Prawdosč pomynshi lud, ale hrěch je ludži škaženje. — [Vijenza, 1. Mójš. 6. 7. 8. Sodom, 1. Mójš. 19. Herodasch, Mark. 6, 16. Zap. š. 12, 23.] — Rhěrl. 615. 270, 4.

Kotre šu wěczne (wot Boha wošebje hrožene) schtrafy?

Ssmjercz a šatamanstwo.

* Rom. 6, 23. Ssmjercz je hrěchow mšda; ale dar Boži je to wěczne žiwjenje w Šhrystušu Jesušu, našim Anjesu. Rom. 1, 18. Boži hněw š njebješ budže šjewjenn na wschu bjesbóžnosč a njeprawdosč tych ludži, kotřiž tu prawdu w njeprawdosči šadžerža. Rom. 2, 9. § 85. — Rhěrl. 525. 503, 5.

† Ssmjercz, kiž je hrěchow mšda, je trojaka: 1) cžašna, t. j. rosdželenje cžěka a dusche, Hebr. 9, 27; 2) duchomna, t. j. wotdželenje dusche wot Boha, Eph. 2, 1. 4, 18; 3) wěczna, t. j. wěczne dželenje dusche wot Boha, 2. Theš. 1, 8. 9.

III. K cžemu dyrbi naš to wabicž?

„Tehodla (dofelž Bóh hrošy schtrafowacž) dyrbimy 1) šo bojecž psched jeho hněwom (wěšthmi schtrafami), a 2) pschecžiwu tajkim kasnjam njecžinicž.“

1) Hebr. 10, 30. 31. My šnajemy teho, kiž praji: To wjecženje je moje, ja chzu šapłacžicž, praji tón Anješ. A šašo: Tón Anješ budže šwój lud šudžicž. Trašchna wěz je, šapanycž do teju rukow teho žiweho Boha. * Gal. 6, 7. 8. Njemolcže šo, Bóh šo njeda ša šmėch mēcž. Pschetož šchtož cžlowjel šnje, to budže wón tež žnjecž. Šchtóž na šwoje cžěko šnje, tón budže wot cžěka škaženje žnjecž. Šchtóž paš na ducha šnje, tón budže wot ducha žnjecž wěczne žiwjenje. 2) Sir. 21, 2—4. Cžěkaj psched hrěchom, runje jašo psched hadom; je-li šo bliško š njemu šo pschibližišch, dha wón cže kušnje. Sir. 5, 5. 6. Njebudž taš khrobky, hdyž twoje hrěchi hišcže schtrafowane nješbu, šo chzyš tehodla pschezo hrěšchicž x. — Rhěrl. 638.

§ 37. Šhto je Bože flubjenje?

Wšchipowjedanje Božeje hnady a Božich dobrotow ja pobožnych.

„Bóh flubi hnadu a wšchu dobrotu wšchitkim, kiž jeho lubuja a tajke kaŕnje džerža“, i lubošće pšhecziwo njemu dobre skutki činja.

Mal. 3, 16. 17. * Matth. 5, 3—12. Šbóžni ſu czi, kiž duchownje khudži ſu, pšchetož jich je to njebjeste kralestwo. Šbóžni ſu czi ſrudni; pšchetož woni budža troſchtowani. Šbóžni ſu czi, kiž czičeje myšle ſu; pšchetož woni budža ſemju wobſynucž. Šbóžni ſu czi, kiž hčódni a lacžni ſu po prawdoſczi; pšchetož woni budža naſhyczeni. Šbóžni ſu czi ſmilni; pšchetož woni budža ſmilnoſcž doſtacž. Šbóžni ſu czi, kiž cziſteje wutrobny ſu; pšchetož woni budža Boha widžicž. Šbóžni ſu czi měrni; pšchetož woni budža Bože džeczi mjenowani. Šbóžni ſu czi, kiž prawdoſcže dla pšheſcžehani budža; pšchetož jich je to njebjeste kralestwo. Šbóžni ſcže wy, hdyž waſ ludžo moje dla hanja a pšheſcžehaju, a rycžu wšchoſte na waſ, hdyž na tym kžu. Budžcže wjeſeli a ſradujcže ſo; pšchetož to budže wam w njebjeſach derje ſapłacžene.

I. Šhto ſu dobre skutki?

Wšchitko to, ſchtož pobožny pšheſ pomoc ſwjateho Ducha, po Božich kaſnjach, ſebi dobroho myšli, rycži a čini.

Šjew. Jan. 22, 11. Šhtóž prawy je, njech hiſhcže dale je prawy zc. 2. Kor. 6, 4. We wšchěch wězach dajcže ſo nam wopoſacž jačo ſkuzobnižy Boži zc. 3. Jan. 11.

II. Š čim čže Bóh pobožnym dobrotu činicž?

1) Š čaſnym a 2) ſ wěcžnym derjehicžom.

Šhto ſu tajke čaſne dobroty?

Duchomnje: měr, roſcženje w dobrym zc., a cžělnje: ſtrowje, ſbože, Bože požohnowanje prawych a jich džeczi „hačž do tawſynt ſtawow“.

Jeř. 3, 10. Prajće prawym, ƙo ƙo woni derje maju 2c. Pŝ. 5, 13. Pŝ. 103, 17. 18. — Pŝ. 128, 1. 2. Pŝ. 1, 1—3. — [Noa, 1. Mójj. 6, 8. Abram, 1. Mójj. 15.] — Rhěrl. 568, 2.

Šhto je wěcžna Boža dobrotu?

Wěcžna šbóžnořć. § 84.

1. Tim. 4, 8. Ta bohobojnořć je ƙ wschittim wěžam wužitna, a ma šlubjenje teho nětcžiřcheho a pŝichodneho žiwjenja. — [Heliař, 2. Kral. 2. Rhudy Lazaruř, Luk. 16, 19 2c.] — Rhěrl. 709, 7.

III. A cžemu dyrbi nař to wabicž?

„Tehodla (dofelž Bóh hnadu šlubi a radřcho wobšboža, dnyžli řchtrařuje) dyrbimy jeho lubowacž, a ƙo jemu dowěricž, a radži cžinicž po jeho řasnjach.“

5. Mójj. 11, 1. * Ğař. 2, 10. 11. Šhtóž žyky řačoń dđerži, řhrěřchi pař na jenej pŝichafni, tón ƙo cžini wschittich winowaty. Pŝchetož řiž to prařit je: „Ty njedyrbiš mandželřtowo řamacž“, tón je tež prařit: „Ty njedyrbiš moricž.“ Matth. 19, 17. Chzeřch-li do žiwjenja nuteř hieč, dha dđerž te řasnje. Pŝ. 119, 4—6. — Rhěrl. 709. 728.

A. Čžehodla nam nařche dobre řkutki šbóžnořć njeřařkuža?

Dofelž řu njedofonjane; my řmy je cžinicž winojcži; Bóh pomha nam ƙ nim.

Rom. 3, 20. Dan. 5, 27. Ty řy na wafy wazeny a řy lóžki namařany. * Luk. 17, 10. Hdnyž wschitto řcže cžinili, řchtož wam je pŝichafane, řjekńcže: My řmy njewužitni wotrocžkojo; my řmy cžinili, řchtož cžinicž winojcži běchmy. 2. Kor. 9, 8. Bóh pař je móžny, ƙo wschelka hnada na wař pŝhibywa, ƙo wy we wschěm pŝchezo wscheho dořć macže a bohacži řcže na wschěch dobrnych řkutkach.

B. Čžehodla je pař dyrbimy cžinicž?

Dofelž je Bóh a Jeřuř žada; dofelž nařchu wěru wobřwědcža a nařche a druhich šbože pŝchisporjeja.

Eph. 2, 10. Matth. 5, 16. Tak ſwěcź tež waſche ſwětko pſched ludźimi, ſo bychu woni waſche dobre ſkutki widźili a waſcheho Wótza w njebjeſach czeſczi. * Matth. 5, 48. Wy dyrbicze dokonjeni bycź, runje jaſo tež waſch Wótz w njebjeſach dokonjany je. Pſchiſt. 11, 30. Pra-
weho płód je ſchtom teho žiwjenja.

† Boži ſakoń je k temu poſtajeny, ſo by był: 1) ſchnóra abo wuprawa, po kotrejž ma kóždy ſwój pucź pſchihotowacź, 2) ryhel (ſaſuwat) pſchecziwo wſchemu ſtemu, a 3) ſchpihel k póſnaczu naſchich hrěchow, ſo bychmy po wumoženju žadali, a k ewangelijej hnaczi byli, wo kotrymž te druge hauptſchtuki rycza.

1) Pſ. 119, 9. * Michal 6, 8. Prajene je tebi, cźlo-
wjecze, ſchtož dobre je, a ſchtož tón Knješ wot tebje žada, mjenujzy Bože ſłowo dzerzecź a luboſcź wopoſajacź a ſo
ponižowacź pſched tvojim Bohom. § 25. 2) 1. Tim. 1,
9. 10. 3) Rom. 7, 7. Hrěch ja nje póſnach, khiba pſcheſ
ſakoń. * Gal. 3, 24. A je tak tón ſakoń naſch pęſton był
na Khryſta, ſo bychmy pſcheſ wěru prawi byli.

Druha hauptſchtuka.

Swjata kiſcheſczijanſka wěra. Ewangelion.

§ 38. I. Šchto je ewangelion?

**Za wjekeła powjeſcź wot Božeje huady
w Khryſtuſu, kiž nam pokaže, kaſ móžemy
pſcheſ wěru do Khryſtuſa wodacze hrěchow a
wěcźnu ſbóžnoſcź doſtacź.**

* Rom. 1, 16. Ewangelion je móž Boža, kotraž ſbóžnych
cźini wſchitkich, kotſiž na to wěrja. Pſchir. ſtr. 18.

II. Cžehodla je wěra k ſbóžnoſczi nuſna?

Dokelž njemóže niſhtó Boži ſakoń wot natury do-
pjelnicź, ani pſcheſ ſwoje ſkutki prawy a ſbóžny bycź.

Gal. 3, 11. So pſches ſakoń nchtó prawy njebudže pſched Bohom, je ſjawne; pſchetož prawy budže po ſwojej wěrye žiwy. Rom. 1, 17. Hebr. 11, 6. Bjes wěry móžno njeje, Bohu ſo ſpodobacž; pſchetož ſchtóž k Bohu chze pſchińcž, tón ma wěricž, ſo Bóh je, a ſo wón tym, kotſiž jeho pytaju, myto dawa. * Rom. 3, 28. My ſa to mamy, ſo cžlowjeſ prawy budže bjes teho ſakonja ſtutkow, jeno pſches wěru.

III. Što je prawa wěra ſhromadnje?

To wěſte a twjerdže ſažoene dowěrjenje, ſ kotrymž wutroba wſchitke bójſke wěrnoscze horjewoſnje, ſo jich mozuje a ſebi je pſchizpi.

* Hebr. 11, 1. Ta wěra je twjerde ſažoenje teho, na kotrež nadžiju ſtajimy, a je wěſte dowjedženje teho, ſchtóž njewidžimy.

IV. Kaſ wjele ſhtufow ma wěra?

Tri: mjenujzy 1) wjedženje abo jaſne poſnacze wucžbow wěry; 2) dowjedženje abo žiwe pſcheſwědcženje wo jich wěrnosczi; 3) dowěrjenje abo nadžiju na jich ſbóžnych cžinjazu móž.

1) Jan. 17, 3. § 2. 2) 1. Jan. 5, 6. 3) 1. Tim. 1, 15. 16. § 67.

V. Na cžim ſo prawa wěra ſpóſnawa?

Na tym, hdyž je žiwa a w dobrym džěkawa.

Jaſ. 2, 17. Ta wěra, hdyž nima ſtutkow, je wona ſama w ſebi morma.

VI. Kaſ wěra naſtawa a ſo pčodži?

Pſches Bože ſłowo a džěko ſwjateho Ducha.

Rom. 10, 17. Wěra pſchińdže ſ předomanja, předomanje paſ pſches Bože ſłowo. Jan. 6, 29. To je Bože džěko, ſo byſhcze do teho wěrili, kotrehož wón pčkaſ je.

VII. Hdyže je wučzba křesćijanskeje wěry s krotkim wopschijata?

W tych tsjoch artikkelach abo stawach druheje hawptschtufi.

Te same rěkaja japoschtołske wěruwusnacze, dokelž s wučzbu japoschtołow zyle psches jene pschiindu, a hižom wot japoschtołskich časow sem w zylkej křesćijanskej zyrkwi płacza. Wone rošwucžuja naš wo wěrje do tsijeniczkeho Boha. § 40. III. — Rěrl. * 7. 11.

Prěni artikkel.

„Wot stworjenja“; ryczi: I. wot Boha shromadnje; II. wot stworjenja, III. sđerženja a IV. wozženja swěta.

I. Wot Boha shromadnje. Bože bycže a wošebnosće.

§ 39. A. Štó je Bóh?

Bóh je to najwysichiche, najdokonjanische a najswóžniiche bycže, wot kotrehož, a psches kotrež, a w kotrymž wschitke wězy w njebjezach a na semi žu a wobsteja.

B. S cžeho wěsch, so Bóh je?

S jeho wschědnych sjewjenjow: 1) w skutkach stworjenja, 2) w swědczenjach swědomnja, a 3) we wučzbach Božeho pišma.

1) Rom. 1, 19. 20. So my wěmy, so Bóh je, to je jim sjewjene; pschetož Bóh je jim to sjewik, s tym, so Boža njewidomnosć, to je: jeho wěczna móž a bójstwo, budže widžene, hdyž my na skutkach to srosymimy, jako to je to stworjenje teho swěta, tač, so woni bjes samolwjenja žu. * Hebr. 3, 4. Šóždy dom budže wot nětoho twarjeny, ale tón, kiž wschitke wězy twari, je Bóh. * Ps. 19, 2—4. Njebjesa wupowjedaju zc., hl. str. 16. § 2. Jes. 40, 26. — Rěrl. 15. 636. Hdyž stworicželo zc.

2) Rom. 2, 14. 15. Hdnyž póhanojo, kotřiž teho saŕonja nimaju, ale tola teho saŕonja skutk wot pšchirodženja cžinja: cži ŕami, dokelž teho saŕonja nimaju, ŕu woni ŕebi ŕami saŕon, s tym, so woni wopoŕaža, so teho saŕonja skutk je w jich wutrobach ŕapiŕany, a jich ŕwědomnje wobŕwědcži jim tež to, k temu tež jich myŕle, kotrež ŕo bjes ŕobu wobŕorža a tež ŕamolwja. Jer. 31, 33. Ja chzu mój saŕon do jich wutrobny dacž. § 2. — Rhěrl. 636, 5.

3) Jan. 1, 18. Nichtó njeje nihdy Boha widžił; tón jenicžki narodženy Syn, kiž we Wótza klinje je, tón je nam to ŕame wupowjedał. 1. Jan. 5, 20. — Rhěrl. 692, 1. 2.

C. Sčto rěka: Ja wěrju do Boha?

Ja džeržu ja wěŕte, so Bóh je, staju ŕwoje žyke dowěrjenje na njeho, a nadžiju ŕo wot njeho wŕcheho dobreho ja cžaŕ a wěcžnoŕcž.

Pŕ. 14, 1. Hkupi rjeknu w ŕwojej wutrobje: Bóh njeje. — Rhěrl. 3.

§ 40. Sčto a ŕajki Bóh je?

To cžlowjek njemóže wuŕlědžicž. Bóh wobŕedži wŕŕitke móžne doŕonjanoŕcže hromadže w najpoŕniŕŕej měrje. To je jeho majeŕtoŕcž a ŕraŕnoŕcž.

1. Tim. 6, 16. Kiž ŕam ma njeŕmjertnoŕcž, a bydli w ŕwětle, do kotrehož nichtó ŕtupicž njemóže; kotrehož žadny wot cžlowjekow widžił njeje, ani widžicž njemóže; temu budž cžeŕcž a wěcžne knjejŕtowo. 1. Kor. 2, 11. Nichtó njewě, ŕčto w Boŕny je, khiba tón Duch Boži. Pŕ. 104, 1 r. — Rhěrl. 201.

Rajki pał je Bóh I. po ŕwojej naturje?

Njeŕtworjeny duch, kiž ŕwoje bycže ŕam w ŕebi a pŕcheŕ ŕebje ŕameho ma; a najwŕŕŕŕŕi roŕom a najdoŕonjaniŕŕu w olu wobŕedži.

* Jan. 4, 24. Bóh je duch; a cži, kotřiž ŕo k njemu modla, dyrbja w duchu a w prawdže ŕo k njemu modlicž. Zap. ŕk. 17, 24. 25. Bóh, kotryž tón ŕwět je cžinił a

wšhitko, šchtož na nim je, tónšamy je tón Anješ teho njebja a teje semje, kotryž njebydli w templach wot rukow čzinjenych. Zemu tež njebudže s čłowjeczynmaj rukomaj šlužene, jako by wón toho trjebał, kiž wón šam wšhitkim žiwjenje a wodynch a wšhitko dawa.

Poměrč. Hdnyž biblija Bohu čłowjekowe myšle a štawy, woczi, wušchi, rošom zc. pšchipišuje, dha mamy to bójšy, wot jeho wošebnošcžow a šutkow šrošymičž.

Kajki je Bóh II. po šwojich wošebnošcžach?

A. W byczu: Wěcžny, t. j.: wón njeje špocžatka měł, ani kónza nješměje.

* Pš. 90, 2—5. Anježe, Božo, ty šy nasche wukhowanje štajnje a pšchezo. Pšjedy dnyžli hory buch, a semja a šwět štworjeny bě, šy ty Bóh wot wěcžnošcže hačž do wěcžnošcže. Kiž ty ludžom dašch wumrjecž a rjeknjesh: pšchińdžcže šašo, wy čłowške džeczi. Pšchetož tawšynt lět je pšched tobu jako džej, kiž wčžera šašchoł je, a jako nózna wacha. Ies. 44, 6. Pš. 145, 13. Šjew. Jan. 1, 8. Ša šym to A a to D, tón šapocžatk a kónz, praji tón Anješ, kiž je a kiž běšche, a kiž pšchińcž budže, tón wšchedomóžny. — Šhěrl. 633.

Ššo njepšcheměnjazny, t. j.: wón wostawa (w byczu a woli) tónšamy, hdnyž šo tež wšcho druhe pšcheměnjuje.

Pš. 102, 28. Ty šy tónšamy, kiž šy, twoje lěta nihdy njepšchestanu. * Šak. 1, 17. Wšhitkón dobry dar, a wšhitkón došonjany dar pšchińdže s wyšokošcže dele wot Wótza teho šwětka, pola kotrehož njeje žane wotměnjjenje ani wobrocžjenje teje šwětkošcže a čžemnošcže.

Wšchudžomny, t. j.: wón je kóždy čžaš wšchudžom pódla, w njebjeshach a na šemi džekawy, a kóždemu čłowjekej bliški.

* Pš. 139, 7—10. Hdže ja póndu pšched twojim Duchom? a hdže dyrbjju ja čžeknyčž pšched twojim woblicžom?

Hdy bych ja stpik do njebeš, by ty tam; a hdy bych šebi pópkač do hele, hlaj, by ty tež tam. Wosmu-li ja šebi šchidka rańšich serow, so bych bydlík pschi najdalishim morju, dha by wschał mje twoja ruka tam wjedka, a twoja prawiza mje dđeržaka. Jerem. 23, 23. 24. Njejšym ja Bóh, kiž blisko je, praji tón Šnješ, a niz Bóh, kiž daloko je? 2c. * Ps. 23, 4. Šacž ja runje šhodžu w czěmnyh dole 2c., hl. str. 28. — Šhěrl. 634. 533.

B. W rošomje a wjedženju: Wšchewědomny, t. j.: wón wschitko wě (šhtož šo štačo je, šo štanje a šo štačž budže).

* Ps. 139, 1—4. Šnježe, ty wobhonish mje a šenajesch mje. Ša šedžu abo štawam, wěsch ty jo; ty rošmish moje myšle š daloka. Ša šhodžu abo ležu, wobšahasch ty mje, a wěsch wschitke moje pucže. Wšchetož prjedy dnžli škowo na mój jasně pschińdže, hlaj, Šnježe, wěsch ty to wschitko. Šebr. 4, 13. Ps. 94, 9. Šotryž wucho pčodžik je, njedyrbjač tón škyschecž? Šotryž wočo čžinik je, njedyrbjač tón widžicž? Šiob 34, 21. 22. Šiob. 10, 14. Šir. 34, 19. — Šhěrl. 634.

Wšchewomudry, t. j.: š najlěpschim wotpohladanjam šnaje a wušwola wón najlěpsche pomozne wěžy (wón wě wschitko derje šawješč a wuwješč).

* Ps. 104, 24. Šnježe, šak šu twoje škutki šak wulke, a šak je jich šak wjele! Ty by je wschitke mudrje wustajik, a šemja je počna twojeho bohatswa! Wšchišł. 3, 19. Šom. 11, 33. 34. Š šajka šłubokošč teho bohatswa, woboje: teje mudrošč a wědomnošč Božeje! Šak š njedopytanju šu jeho šudženja, a š njewušłědženju jeho pucže! Wšchetož šhto je teho Šnješa myšl pšnač? Abó šhto je jeho radžicžel byč? * Šesaj. 28, 29. Šnješowa rada je džirwna a jeho mudrošč šrašna. * Šesaj. 55, 8. 9. Moje myšle nješbu wasche myšle a wasche pucže nješbu moje pucže, praji tón Šnješ. Ale šak wjele wysche njebeša šu, dnžli šemja, šak šu tež moje pucže wysche dnžli wasche pucže a

moje myšle dyžli wasche myšle. 1. Mójs. 50, 20. § 50.
— Řhěrl. 635.

C. We woli: S swjaty, t. j.: wón lubuje jeno dobre a hidži ške a je šam bješ hrěcha (žyle dofo-
njany).

* Pš. 5, 5. Ty nješy tajki Bóh, kotremuž šo bješbóž-
nosć by lubika; šchtóž šty je, tón města nima pola tebe.
* Jes. 6, 3. S swjaty, šwjaty, šwjaty je Bóh tón Řnješ
Zebaoth, wschitka semja je jeho čješče počna. 1. Pětr. 1, 16.
Budžče šwjeczi, pschetož ja šym šwjaty. Pšhišk. 11, 20.
— Řhěrl. 637.

Prawy, t. j.: wón šapłaczuje dobre a šchtrafuje
ške po kóždeho skutku a bješ pohladanja na parschonu.

Dan. 9, 14. Tón Řnješ, našch Bóh, je prawy we
wschěch šwojich skutkach, kotrež wón čžini. Šiob 34, 11.
* Rom. 2, 6—9. Bóh budže kóždemu dacž po jeho skut-
kach: šhwalbu a čješč a nješachodnosć tym, kotšž ščěr-
pliwje w dobrych skutkach šteja ša tym wěčnym žiwjenjom;
tym pak, hl. štr. 123. 1. Pětr. 1, 17. Matth. 25, 44.
— [Lazaruš, Luk. 16, 19—31.] — Řhěrl. 637.

Dobrocžiwny, t. j.: luboščiwny a mišy pschecžiwno
wschitkim štworjenjam; šmilny pschecžiwno hubjenym;
hnadny pschecžiwno hrěšnikam; ščěrpliwny pschecžiwno
štwjerdnjnym.

Pš. 145, 9. Pš. 36, 6. Řnježe, twoja dobrota do-
šaha taš daloko hacž nješješa šu a twoja prawda hacž
do mróčzelow. * Pš. 103, 8—13. Šmilny a hnadny
je tón Řnješ, ščěrpliwny a wot wulkeje dobroty.
Wón šo nješbudže pschezo wadžicž ani wěčnje hněw džer-
žecž. Wón nješakhadža š nami po našchich hrěchach a nje-
šapłaczi nam po našchich škóščach. Pschetož kaž wyšoko nje-
bješha wysche semje šu, taš wón pošhlni šwoju hnadu nad
tymi, kotšž šo jeho boja. Kaž daloko ranjo je wot wječžora, taš
daloko da wón našchim pschestupjenjam wot naš byčž. Kaž
šo wóčez šmili nad džěčžimi, taš šo šmili tón
Řnješ nad tymi, kotšž šo jeho boja. 2. Pětr. 3, 9.

* 1. Jan. 4, 16. Bóh je luboscź, a shtóž w lubosczi wo= stanje, tón woštanje w Bosh, a Bóh w nim. Rom. 2, 4.

Wěrnny, t. j.: shtož wón praji, je wěrnno, a shtož wón šlubi a hrošy, to wón wěšcže džerži.

* Pš. 33, 4. Škomo teho Anjesa je prawe, a shtož wón šlubi, to wón wěšcže džerži. 4. Mójs. 23, 19. Bóh njeje jako čłowjek, so by khał, ani jako čłowški šyn, so by šo čzoho kał; so by ryczał a njecžinił; so by polubił a nje= dopjelnił. Hebr. 6, 18. — Kherl. 308.

Wšchomóžny, t. j.: wón móže pšches šanu šwoju wolu čžinicž, shtož čže.

* Pš. 115, 3. Našch Bóh je na njebešach; wón čžini wščitko, shtož čže. Luk. 1, 37. Pola Boha njeje žana wěž njemóžna. Pš. 33, 9. Šdyž wón rjeknje, stanje šo, a hdyž wón roškaže, steji hižom. 1. Mójs. 17, 1. Ša šym tón wšchomóžny Bóh, khdž pšchede mnu a budž fromny. — Kherl. 636.

Kajki je Bóh III. po paršchonje?

1. Jedyn jenicžki Bóh, dokelž jenož jedyn naj= wyschšchi a najdokonjenišchi byčž móže.

5. Mójs. 6, 4. Poštuchaj, Šraelo, tón Anješ, našch Bóh, je jenicžki Anješ. Jes. 45, 5. Ša šym tón Anješ a hewał žadyn druhi: žadyn Bóh njeje, khiba ja. Mark. 12, 32. Wón je jedyn Bóh, a njeje žadyn, khiba wón.

2. To jene jenicžke bójštwo pač je šo nam w tšjoch paršchonach šjewiło: tón Wótž wošebje w štworjenju, Šsyn we wumóženju, a šwjaty Duch w šwjecženju; rěka teho dla tšijenicžki Bóh, šwjata Trojiza. —

† Kač tšj paršchony jene jenicžke, wěčžne a nje= rošdžělně Bójštwo hromadže byčž móža, to je potaj= stwo ša naš. Bože pišmo pač jo šjawnje wucži, a w přenim štawje awgšburgškeho wěruwušnacža steji:

Najprjedy je pola naš jenomyšlnje wučžene a na tym dźeržane: so je jene jenicžke Bože bycže — a ƚu tola tši paršchony w tym ƚamym jenicžkim Božim bycžu, jenaf ƚylne, jenaf wěcžne, Bóh Wótz, Bóh Ssyn, Bóh ƚwjaty Duch, wschitzy tšjo jene Bože bycže. — A ƚłowo „paršchona“ ma tón rošom, so to njeje někajki kruch abo někajke wušnamjo na druhim, ale šchož ƚamo wobsteji.

Matth. 28, 19. Dźicže a wučžče wschitkich póhanow, a šchcžicže jich w tym mjenje teho Wótza, a teho Ssyna, a teho ƚwjateho Ducha. * 2. Kor. 13, 13. Za hnada našeho Anjesa Jesom Khrysta, a ta lubošč Boža, a tón dostatk teho ƚwjateho Ducha budž š wami wschitkimi. 1. Jan. 5, 7. Tšjo ƚu, kotšiz ƚwědcža w njebješach: tón Wótz, to ƚłowo a tón ƚwjaty Duch, a cži tšjo ƚu jene. Matth. 3, 16. 17. 4. Mójs. 6, 24—26. — Kħěrl. 13 r.

II. Wot škutkow Boha Wótza.

§ 41. Čžehodla rěka Bóh: „Wótz“?

Jako Wótz ƚwojeho Ssyna Jesom Khrysta, psches kotrehož, a w kotrymž je ƚo Bóh ša našeho wschitkich Wótza šjewiž.

2. Kor. 1, 3. Kħwaleny budž Bóh a Wótz našeho Anjesa Jesom Khrysta. * Eph. 3, 14. 15. Za šhibuju ƚwoje kolena š Wótzu našeho Anjesa Jesom Khrysta, kiž tón prawy Wócžez je nade wschitkimi, kotrymž džecži rěkaju w njebješach a na semi. Mal. 2, 10. Nimamy my wschitzy jeneho Wótza? njeje naš jedyn Bóh štworiž? 1. Jan. 4, 14. — Kħěrl. 192. 210.

§ 42. I. Šcho je Bóh Wótz cžiniž?

Wón je „štworiž njebješa a semju“ a šchož w nich je („se wschěmi štworjenjemi“).

1. Mójs. 1, 1. Nehem. 9, 6. 2. Matk. 7, 28. — Kħěrl. 318, 4.

II. Šhto rěka: „Bóh je stworik“?

**Bóh je zhty šwět psches šwoje šłowo i nicžeho
ščinik** (a to ša šchěšč dnjom, a jara dobry).

* Hebr. 11, 3. Psches wěru pójnajemy, šo tón šwět psches Bože šłowo je dołonjany, a šo wschitko, šchtož wi-
džimy, i nicžeho je ščinjene. Ps. 33, 6. Njebješa šu psches
to šłowo teho Anjesa čzinjene a wschitko jich wójško psches
teho Ducha jeho rta. 1. Mójj. 1, 31. Bóh pohlada na
wschitko, šchtož wón ščinik bě, a hlaj, to bě jara dobre.

III. Ša kajšeho je šo Bóh psches to šjewik?

Ša wschehomóžneho, mudreho a dobročiwneho.

IV. Čzehodla je Bóh šwět stworik?

Š šwojemu pschekrašnjenju a š wobšbóžnjenju
wschitkich šwojich štworjenjom.

Šjew. Jan. 4, 11. Anježe, ty šy dostojny wsacž
šhwalbu a čžešč a móž; pschetož ty šy wschitke wězy
štworik, a psches twoju wolu šu wone a šu štworjene.
Rom. 11, 36. — Šherl. 15. 636. 3, 6.

V. Šotre šu najwofebnišche Bože štworjenja?

Zandželjo a čłowjejojo.

§ 43. I. Šhto šu jandželjo?

Ššlužobni duchojo, kiž šu Bohu bližšchi,
mudrišchi a móžnišchi štworjeni, dnžli čłowješ.

II. Šaš wschelazy šu jandželjo?

Dobri a ški.

§ 44. I. Šhto šu dobri jandželjo?

Ššwjeczi, mudri, móžni a šbóžni duchojo.

Matth. 25, 31. 2. Šam. 14, 20. Ps. 103, 20.

II. Što činja dobri jandželjo?

Woni 1) Boha khalja; 2) Bože poručnosće wuwjedu; 3) pobožnych, wožebje džeczi, wobarnuja; 4) šo na pokucze hrěšnitow wješela; a 5) junu tež k šudej šobu pschińdu.

1) Ps. 103, 20. Šhwalcze teho Anješa, wy jeho jandželjo, wy šylni a mózni, kotšiz wy po jeho pschifasni cžinice zc. 2) Ps. 104, 4. Ty cžinisch šwojich jandželow duchow a šwojich šlužobnitow wohenjome płomjenja. — [Jandželjo šo šjewichu Abrahamej, Lothej, Zachariašej, Marji atd.] 3) Hebr. 1, 14. Njejšu woni wschitzy šlužobni duchojo, póbłani na šlužbu tych šamych dla, kiž budža šbóžnosć herbowacž? Ps. 104, 4. Ps. 34, 8. Jandžel teho Anješa lěha šo wošoko tych, kotšiz šo jeho boja a wutorhne jich. Ps. 91, 11. 12. Wón je šwojim jandželam pschifasaš twoje dla, šo bychu cže šakhowali na wschitkich twojich pučach. Šo bychu cže na rukomaj nješli, a ty twoju nohu wo kamjeń nještorcžik. — [To šhonichu Daniel 6, 22. Pětr., Zap. št. 12, 7. Lazarus, Luč. 16, 22.] 4) Luč. 15, 10. Kunje taš, praju wam, budže wješekosć psched Božimi jandželemi na jonym hrěšniku, kiž pokutu cžini. 5) Matth. 25, 31. — Šhěrl. 446.

III. Šaš ma šo cžlowješ pschecžimo nim šadžeržecž?

Wón ma šo prózowacž, šo by na nich podobny byl, nješmě paš šo k nim modlicž.

§ 45. I. Što šu ški jandželjo?

1) Njecžišczi, 2) lešni, 3) mózni a nješbóžni duchojo, kiž šu 4) wot Boha dobri štworjeni, ale 5) w hordosći a njeoškušnosći wotpanyli, a do šatamanštwu pschishli.

1) Luč. 11, 24. 2) Epheš. 6, 11. 3) Luč. 11, 22. 4) 1. Mójš. 1, 31. 5) Judašch. šcht. 6. Tych jandželow, kotšiz šwoje šěrschcžinstwo nješšowachu, ale wopuschcžichu šwoje wobhdjenje, je wón hacž k šudu teho wulkeho dnja

ſ wěcznymi swjaſkami w czmi ſchowak. 2. Pětr. 2, 4. Bóh tych jandželow, kiž ſu ſhrěſchili, njeje pſchepuſhcziſk, ale je jich ſ rjeczaſami teje czěmnoſcže do hele ſaſtorcziſk a jich podaſk, ſo bychu ſ ſudu ſchowani byli.

II. Što činja ſki jandželjo abo čzerczi?

Woni ſu 1) pſchecziwnizy Boži a Khrystuſowi a pytaju Božej čzeſczi a hnadnej woli ſadžěwacz, a 2) njepſcheczeljo wěrjaznych a pytaju jich ſ ſkemu ſawjeſcz a jich ſkaſhcž. Tón najwyschſchi bjeſ nimi rěka čzert (beelzebub, ſatan, djaboſk).

1) Matth. 13, 39. Tón njepſcheczel, kiž njerjada roſſywa, je djaboſk. Luč. 8, 12. Potom pſchińdže čzert a ſebjerje to ſkowo ſ tych wutrobow, ſo bychu njewěrili a ſbóžni njebyli. 2) 1. Pětr. 5, 8. 9. Budžcže ſtróſbi a wachuicže: pſchetož waſch pſchecziwniſk, tón čzert, khodži woſoſo jaſo rujazy law, a pyta, kohož by póžrěk; temu ſtejcže napschecziwo twjerdže we wěrje. — Kherl. 190, 3. 4. 446, 4 zc.

III. Ma ſo čłowjeſ pſchecziwnizy čzertowej mozu bojecz?

Ně, pſchetož 1) čzert pſchecziwo Bohu ničžo njeſamóže, 2) ſchecziwan móže jemu napschecziwo ſtač, a 3) Jeſuſ je jemu móž wſak.

2) Gaſ. 4, 7. Stejcže čzertej napschecziwo, dha čzěknje wón wot waſ. 3) 1. Jan. 3, 8. Štož hrěch čzini, je ſ čzerta; pſchetož čzert ſhrěſchi wot ſpoczatka. Ma to je ſo ſjewiſk ſyn Boži, ſo by wón te čzertowſke ſkutki ſkaſyſk. Hebr. 2, 14. So by wón temu móž wſak, kiž móž ſmjercže mějeſche, to je temu čzertej. — Kherl. *231, 3. 3, 8. 295, 5.

§ 46. Što je čłowjeſ?

Najwoſebniſche Bože ſtworjenje na ſemi. Wón wobſteji ſ čžěka a ſ duſche. „Mi čžěko a duſchu daſ je.“

1. Mójj. 2, 7. Bóh tón Knjeſ ſtwori čłowjeſa ſ procha teje ſemie, a duny jemu živy dych do jeho noſa; a taſ bu čłowjeſ žiwa duſcha. — Kherl. 636, 5.

I. Kajſte je čłowjeſtowe čžěto?

Sprawne, t. j. mudrje a džiwnje ſtwarjene, a ma wjele woſebnoſcžow, jaſo ſu:

„Wocži, wuſchi a wſchitke ſtawy“, luboſny ſchtalt, runy khód, wuſchitne ruzy, dar rycže, nadobne woblicžo (wón móže ſo ſmjecz a płakacz), a ta khmanoſcž, ſo we wſchitkich krajach a wote wſchitkeje zhyrobny žiwicž, tež na wyſoſe lěta pſchińcž a t. d.

Hiob. 10, 11. 12. Ty ſy mje kožu a mjaſo wobletk, ſ koſcžemi a ſe žilkami ſy mje hromadu ſpletk. Žiwjenje a dobrotu zc. § 49. Sir. 17, 7. 1. Kor. 12, 18. Nětk je Bóh te ſtawy ſtajiſt, jedyn kóždny woſebje na tym čžěle, kaž wón je chzynk.

II. Šhto je čłowjeſta duſcha?

Roſomny, njeſmjertny duch, kotryž čžěto wožiwja a woſebne mozy ma, jaſo ſu: 1) roſom a 2) wola.

1) „Roſom“ je ta móz, wězy woſoko ſebje póſnawacz, jenu wot druheje roſdžělicž, a roſſbudžicž, ſchto, fajſte a k čžemu ſchto je. — Pſchi tym duſchi pomhaju: „wſchitke myſle“ a pomjatk.

Sir. 17, 5. 6. Bóh da jimaj mudroſcž, rycž, wocži, wuſchi a roſom, póſnacže a wutrobu k myſljenju, a wopokaſa jimaj woboje dobre a ſte. Zap. ſt. 17, 28.

2) „Wola“ je ta móz, něſchto wuſwolicz abo ſačžiſnyčž, něſchto čžinicž abo ſo teho ſameho wotajicž, ſo čžělnym žadoſcžam a ſtemu pſhecžiwicž, a to wuſwolicz, ſchtož ſy ſa prawe a dobre ſpóſnaſt. — Pſchi tym pomha čži roſom a ſwědomnje a Boži ſwjaty Duch.

Sir. 15, 17. Tón čłowjeſt ma pſched ſobu žiwjenje a ſmjercž: kotrež wón měcž chze, to budže jemu date.

III. Kaſt ma čłowjeſt tajſte woſebnoſcže wužiwacz?

1) K Božej čžeſcži: wón dyrbi tu wſchedomóz, mudroſcž a dobročiwocž ſwojeho ſtworicžela ſpóſnacž a khwalicz; 2) k ſwojemu ſbožu: wón ma ſo ſa to

staracž, so by jeho rosom na bójskim pósnaczu rostł, jeho wola pschezo dobre wuswolaka a jeho šwědomnje čiste było.

1) * Ps. 139, 14. Ja šo tebi teho dla dźakuju, so ja dźiwne šym scžinjeny; dźiwne šu twoje skutki, a to moja duscha derje snaje. 2) Pschisł. 3, 13. Derje temu čłowjekej, kotryž mudrosč namaka, a temu čłowjekej, kiž rosom doštanje. Hebr. 13, 18. Nasch trošcht je tón, so dobre šwědomnje mamy, a šmy na tym, so bychmy šo derje sadžerželi pola wschitkich. Zap. st. 24, 16. § 25. Hiob. 27, 6.

IV. Šhto to čłowjekej pschinješe?

Psches to budže čłowjek dokonjenišchi, t. j. rosomnišchi a mudrišchi, lěpschi a pobožnišchi a šbožomny. § 1.

* Matth. 5, 48. Tego dla dyrbiče wy dokonjeni bycz, runje jako tež wasch Wótž w njebešach dokonjany je. Pschir. str. 70. 1. Kor. 15, 58. — Řherl. 727. 715.

§ 47. Šhto rěka: Čłowjek je Bože snamjo?*)

Čłowjek je po Božej podobnosčzi, t. j. š duschu a š krašnymi duchomnymi wošebnosčzemi, žyly dobry, 1) š knježenju na semi a 2) š wěcznemu žiwjenju, wot Boha štworjeny był.

1) 1. Mójš. 1, 26. 27. Štwormy čłowjeka, snamjo š naschej podobnosčzi, a njech knježa na rybach w morju, a na ptakach pod njebešami, a na šwěrjatach, a na wschitkej semi, a na wschitkich wašach, kiž na semi kaža. A Bóh štwori tego čłowjeka šebi š podobnosčzi, š podobnosčzi na Boha štwori wón jeho. 2) Řn. mudr. 2, 23. Bóh je čłowjeka štworił š wěcznemu žiwjenju, a je jeho š šwojej podobnosčzi scžinił.

*) Še wucžbn wot čłowjekoweho pada we §§ 47 a 48 móža šo škladnišo, dnyžli jow, po pscheńdženju přenjeho artikela, jako přjedhroschwucženje š druhemu wułożowacž.

V. Kač wšchelaki je cžlowjetow schtant?

Schtworaki, mjenujzy: schtant A. njewinoscže, B. hrěcha, C. hnady a D. krašnoscže.

A. Sšto běšche schtant njewinoscže?

To sbóžne žiwjenje teju přenjeju cžlowjetow w paradisu, kiž běšchtaj wot Boha dobraj po cžele a po duschi stworjenaj, a s nim w džěcžazym gmejnstwje stejeschtaj.

1. Mójs. 2, 8—15. Pšchisł. 8, 30. 31.

Hadam a Šěva, wot kotrejuž wšchitke ludy semje wufhadžuja, běšchtaj na Boha podobnaj w mudrosčži a bójskim pójnacžu, w šwjatosčži a lubosčži k dobremu, w měrje, wješkosčži a nješmjertnosčži.

Žap. sk. 17, 26. Kol. 3, 10. § 109. Eph. 4, 24. § 109. 1. Mójs. 2, 17. § 48. — Řhěrl. 639, 5. 138.

B. § 48. Sšto je schtant hrěcha?

To wulke škaženje na cžele a na duschi, kiž je Hadam pšches šwój pad na šo a na zyke cžlowjestwo pšchinješł.

Hřešchny pad Hadam a Šěva wobeńdžeschtaj, jako pšches sawjedženje hada a šwoju šamšnu wolu šo Bohu njepošłuschnaj wopokasaschtaj: 1) šnutškomnje we wutrobje s tym, šo šo wot Boha k cžertej wobrocžischtaj, a 2) šwonškomnje se škutkom s tym, šo wot teho šakasaneho schtoma jědžischtaj.

1. Mójs. 2, 16. 17. Bóh tón Řnješ pšchifasa cžlowjekej a džesche: Ty móžesč jěscž wot wšchitkich schtomow w šahrodže. Ale wot teho schtoma teho pójnacža dobrego a škeho njedyrbisč ty jěscž; pšchetož kotryž džěń ty budžesč wot njeho jěscž, budžesč šmjercže wumrjecž.

Kajke šrudne plody tón hřešchny pad hnudom šjewi?

Hadam šhubi pšches to šwoju přenjeju podobnosč na Boha a paradis; jeho duscha bu škažena, rosom šacžmity, wola šła, šwědomnje štyšne; cžěko bu bolosčam a šmjercži podcžišnjene; a zyka semja bu jeho dla šaklata.

1. Mójj. 3, 23. 24. 1. Mójj. 3, 10. 1. Mójj. 3, 16.
 A žonje džesche wón: Za chzu tebi jara wjele boloscžow na-
 czinicž r. A k Hadamej džesche wón [scht. 19]: W pocze
 swojeho woblicza dyrbišch ty swoj khlěb jěscž, hacž ty so do
 semje sawróczišch, s kotrejež wsaty so. Pšchetož ty so proch,
 a budžesč so do procha wobrocžicž. — 1. Mójj. 3, 17. 18.
 Dha budž semja twoje dla saflata, s prózu dyrbišch ty so
 wot njeje žiwicž twoje žive dnj. Čžernje a wósty budže tebi
 pšodžicž.

Kak so te srudne pšody dale wupšhesčžeraju?

Hadamowi potomni do tajkeho škaženja so bu sa-
 padžechu. So jeho padže so wschitzy čžlowježojo w
 hrěchach a po kni škeho lóšhta narodža. Duž tež wot
 pšchinarodženja žane jašne póšnacže wot Boha
 nimaju, a Boha so prawje bojecž, jeho lubowacž a so
 jemu dowěricž njemóža; ale jako hrěschnizy pod Božim
 hněwom steja. (Pšchinarodženj, herbowany hrěch. § 36.)

Rom. 5, 12. Pšhes jeneho čžlowješa je tón hrěch na
 swět pšišchoł, a smjercž pšhes tón hrěch, a je so tak ta
 smjercž k wschěm ludžom pšhecžišcžaka, dokelž so wschitzy
 šhrěschili. Pš. 51, 7. 1. Mójj. 8, 21. § 34. * Rom. 3,
 23. 24. Tu njeje žane roždžělenje; ale wschitzy so hrěsch-
 nizy a nimaju teje šhwalby, kotruž woni na Bosy měcž
 dyrbjeli; a budža bjes šaškušby prawi čžinjeni s jeho hnady,
 pšhes to wumóženje, kotrež pšhes Khrystuša Jesuša so stało
 je. — Kherl. 141.

C. Sšto je schtant hnady?

To nowe žiwjenje wobrocženych, kiž pšhes nowe na-
 rodženje (§ 73) wot mozy hrěchow wumóženi, a pšhes
 wěru do Khrystuša s Bohom wujednani so k Božej po-
 dobnošcži wobnowja a do jeho towarštwu pšchisacžicž budža.

Eph. 2, 4—6; 4, 22—24.

D. Sšto je schtant krašnosčže?

Ta wěczna šbóžnosčž, hdžež budža wschitzy wušwo-
 leni Bože šnamjo šašo dostacž. § 94.

1. Kor. 15, 49. Naž my nješli bmy snamjo teho semsteho, tať tež my budžemy njesčž snamjo teho njebieskeho. Pš. 17, 15.

III. Sdžerženje a wodženje bweťa.

§ 49. Šhto Bóh nětko hiščcže čžini?

Bóh wsčitko 1) sdžerži a 2) wodži.

Šhto rěka: Bóh 1) wsčitko sdžerži?

Bóh čžini, jo wsčitko, šhtož je stworit, stajnje a wsčědnje traje, t. j. a) jo žyly bweť šhromadnje po bwojim wustajenju a w bwojim byczu, kažkiž je stworjeny, wostała; jo b) kóžde stworjenje wožebje bwoju potrjebnosčž namakuje, a psches to žiwjenje a mozy šhowa; a jo c) kóžda schlachta (splah) šo tať plahuje a pschisporja, jo žana njesahinje.

a) Pš. 148, 3. 5. 6. — b) * Šiob. 10, 12. Žiwjenje a dobrotu šy ty mi dať, a twoje kedžbowanje je sdžeržaťo mój wodnyh. — c) Prěd. Sal. 1, 4. Jedyn narod šo minje, druhy pschińdže. Pš. 90, 4. Kiž ty ludžom dasch wumrjecž a rjeknjesch: Pschińdžcže šašo, wy człowške džecži.

Šať Bóh wscho sdžerži?

a) Bjesš pomoznyh wězow, psches šamu bwoju wolu a móž; kaž tež b) psches pomozne wězy, kotrež je wón k sdžerženju bweťa wustajik a stworjenjam k žiwnosčži dať. („K temu draštu atd. mje wsčědnje wobštara.“)

a) Šebr. 1, 3. Wón nješe wsčitke wězy se bwojim móžnym škowom. Šap. šf. 17, 27. 28. Wón wot jeneho kóždeho wot naš daloko njeje. Pschetož w nim bmy my žiwi, hibamy šo a bmy.

b) 1. Mójj. 8, 22. Šať dołho hačž semja štačž budže, njedyrbi pschestačž šyw a žně, mjersnjenje a czopkota, lěcžo a šyma, džėń a nóz. * Pš. 145, 15. 16. Wščitkich woczž cžakaju na tebe, a ty dawasch jim jich šchpajšu w bwojim

czaſu. Ty wotewriſch ſwoju ruku a naſyciſch wschitto, ſchtož žime je, ſ dobrym ſpodobanjom. Pſ. 104, 13. 14. * Zap. ſt. 14, 17. Wſchať njeje Bóh ſam ſo bjeſ ſwěd-
czenja woſtajiť: wón je nam wjele dobreho cžiniť, a ſ njebjeſ
dele deſchčž a pčódne czaſy dať, a je napjelniť je žiwnoſčžu
a ſ wjebeťoſčžu naſche wutrobny. * Matth. 6, 25—33. Nje-
ſtarajče ſo ſa waſche žiwjenje, ſchto byſchče žėdli a pili; tež
niž ſa waſche cžėto, ſchto byſchče ſo woblekli. Njeje žiwjenje
wjazy, dnžli žėdž? a cžėto wjazy, dnžli draſta? Wohladaj-
če na ptaki pod njebjeſami; wone njeſnja, wone
nježnu, ani njeſhowaju do bróžnjow, a waſch nje-
bjeſki Wóczėž je wſchať ſežiwi. Njeiſče dha wy
wjele wjazy dnžli wone? Schto je bjeſ wami, kiž by
ſwojej dołhoſčži mohť jedyn łohčž pſchiſtajicž, hacž by wón
ſo runje wo to ſtarať? A cžeho dla ſo ſtaracž wo draſtu?
Wohladajče lilije na polu, kať wone roſtu; wone njeđėkaju,
tež njeſchadu. Za praju wam, ſo tež Salomon we wſchit-
kei ſwojej kraſnoſčži njeje tať wuhotowany byť, jaťo jena
tych ſamych. Hdž teho dla Bóh tu trawu na polu tať wo-
džewa, kotraž dženſa ſteji a naſajtra do pjezy cžiſnjena
budže; njeđyrbjať wón to wjele wjazy wam cžinicž? D wy
maťowėrni! Teho dla njeſtarajče ſo a njepraicž: Schto
budžemy jėſčž? Schto budžemy picž? Schto budžemy ſo
woblekacž? Pſchetož ſa wſchitkim tym pytaju ſo póhanjo.
Pſchetož waſch njebjeſki Wóczėž wě, ſo wy teho wſcheho po-
trjebacž. (Pytajče pať najprjedy Bože kraľeſtvo
a jeho prawdoſčž, dha budže wam to wſchitto
pſchidate.) Pſchir. ſtr. 15. — [Iſraeľſzy w puſčzinje.
2. Mójj. 15. 16. 17.] — Kherl. 16. 752, 3.

§ 50. Schto rėka: Bóh 2) ſwět wodži?

Zaťo tujes ſwěta tuježi Bóh nade wſchitkim,
ſchtož je a ſo ſtanje, a wodži jo po ſwojej woli a
ť ſwojemu pſchekraſnjenju, jaťo:

I. ſhromadnje: a) njebjeſa a jich wójſka, abo
te pſchemėnjowanja w naturje, kaž tež b) czaſy a ludy
na ſemi; a ſaſtara II. woſebje a) cžlowjeka, kaž tež

b) najbñadnische stworjenja. („Mje pschecziwo strachosczi sakhowa a psched slym wobarnuje.“)

I. a) Jes. 45, 6. 7. Ja slym tón Anjes, kiz to wschitto czinju. Ps. 74, 16. 17. Twój je džen, twoja je tež nóz: ty cžiniš, so skónzo a hwěsdy swoje wěste běženje maju. Ty stajiš kóždemu kraju swoje mjesty, lěczo a slymu cžiniš ty. b) Dan. 2, 21. Wón pscheměnjuje cžašy a shtundy; wón wotšadźuje kralow a postaja kralow. Ps. 135, 6. — [Saul, Davit, 1. Sam. 8 a 16. Židži do Babela a sašo domoj wjedženi. Jer. 25. Esr. 1.]

II. a) Ps. 139, 16. b) Matth. 10, 29—31. Njebudžetaj dwaj wroblej ja mały pjenješ kupjenaj? A wschať tež niz jedyn njepanje na semju bjes wascheho Wótza. Wasche tež wkošy na hłowje sly wschitke rachnowane. Teho dla njebojče sly: wy scže lěpschi, dyžli wjele wroblow.

Kať Bóh wošebje cžlowjeka wobštara?

1) Bóh postaja kóždemu jeho seúndženja (dónt), jako: cžaš a město naroda, wješele, srudobu, smjercz zc. A tych swojich tež 2) „pschecziwo wschej strachosczi (wschelakim nusam) sakhowa a psched wschitkim (wjele) slym wobarnuje“. — Wo tajkim njeje žadyn pschypad, nicžo sly šlepje nještanje.

1) Sir. 11, 14. Wschitto wot Boha pschiúndže, sbože a njesbože, žiwjenje a smjercz, khudoba a bohatstwo. 1. Sam. 2, 7. — [Hiob. Tobiasš.] 2) Ps. 91, 10—14. Nicžo sly tebye šetlacz njebudže, a žana cžwila njebudže sly k twojej hěcže pschibližecz. * Jes. 54, 10. Šterje budža horny sly hnuć zc., hl. štr. 142. Ps. 121. — Šhěrl. 294. * 17.

† Potrjechi pať cžlowjeka tola tež wschelake sly a njesbože, dha Bóh tola 1) wjele drugeho slyeho wotwobroczi abo jo 2) k lěpschemu wobroczi; abo 3) jo dopuschczi, so by naš powučžowať a polěpschowať; — husto pať 4) tež cžlowjek swoje cžerpjenja sam šawinuje.

1) Hiob. 5, 19. Se šchěscz žakosczow budže wón tebye wumóz, a w šedmej sly tebye žana škóscz njebudže dótknycz. Jes. 43, 1—3. § 49. 2) 1. Mójs. 50, 20. Wy scže sly so

mnu myšliti: ale Bóh je so mnu derje myšliti. * Rom. 8, 28. My wěmy, so tym, kiž Boha lubuja, wschitke wězy k lěpschemu služba. 3) Hebr. 12, 11. Wschitko powuczenje, hdyž tudy je, njesda so nam wješeć, ale srudoba bycž; ale potom wono pschinješe pokojny plód teje prawdosće tym, kiž psches tožamo so spytani. Brěd. 7, 4. Rudzenje je lěpsche, dnyžli smjecze; pschetož psches srudnosć budže wutroba polěpschena. 4) Sir. 7, 1. 2. Njecziń nicžo sčeho, dha so czi nicžo sčeho njestanje. Wotstup wot sčeho, dha budže to sčeho wot tebje wotwobrocžene. — Rěrl. 308. 527.

§ 51. Čehodla Bóh to wschitko čini?

„S luteje wótzowšćeje bójskeje dobroty a smilnosće bje wscheje mojeje služby a dostojnosće.“

1. Kor 15, 10. S Božeje hnady bym ja to, sčtož bym. 1. Mójs. 32, 10. Za nješym dostojny wschitkeje twojeje smilnosće a směnosće, kotruž mi, twojemu wotrocžej, by wopokasał. Ps. 144, 3. Rnježe, sčto je čłowjek, so so ty po nim horje bjerješc. Rom. 11, 35. Sčto je jemu sčto prjedy dał, so by so jemu sašo sa-
placžiko? — Rěrl. 3. 692, 2.

Sčto bym Bohu ja to wschitko winojty?

„So jemu džakowacž, jeho chwalicž, jemu služicž, jeho pošluchacž“ a so jemu dowěricž.

Ps. 136, 1. Džakujcže so c. § 12. Ps. 9, 2. 3. Za so džakuju temu Rnjesej i žykej směweje wutrobu a wupowjedam wschitke twoje džiwny. Za so sraduju a bym wješeć w tebi, a chwalu twoje mjeno, ty najwyschšchi. 1. Sam. 15, 22. Glaj, pošluchnosć je lěpscha, dnyžli wopor. — Rěrl. 530. * 319.

Druhi artikel.

§ 52. Čehodla je Bóh nasche wumoženje wobšantnył?

Dokelž bě Hadamowy pad wschitkich čłowjekow skasnył (B. § 48), a žadny čłowjek ani so, ani dru-

hich wumóz t. j. wot sfaženja hrěchow wořwobodźicź (frej cžinicź) njemóžesche.

1. Theř. 5, 9. Bóh naš njeje k hněwu postajik, ale k wobřynjenju teje sbožnosće, psches nascheho Knjesa Jesom Khrysta. Ephes. 1, 4. 5. Bóh je naš wuswolik psches teho šameho, prjedy dnyžli teho šwěta grunt sakoženy bě, so bychmy my šwjeczi byli a bjes poruka psched nim w lubosći. A je naš šebi prjedy wustajik k džěcžastwu psches Jesom Khrysta, po dobrym spodobanju šwojeje hnady. — Kherl. 1, 4. 23, 1. 87, 2.

§ 53. Komu je Bóh wumožnika šlubik?

1) Šizom cžlowjekam najprěnišchich cžasow w š h r o m a d n y ch pschpowjedanjach; wošebje pak 2) israelskim džěcžom w š j a w n y ch wěschcženjach wjele p r o f e t o w.

1) 1. Mójs. 3, 15. Ša čžu njepschecželstwo šajicź bjes tobu a bjes žonu, a bjes twojim šymjenjom a bjes jeje šymjenjom; tón dyrbi tebi hłowu rošteptacź, a ty budžesch jeho do pjaty kaćacź. 1. Mójs. 22, 18. 1. Mójs. 49, 10. Wot Judy njebudže šzeptar wsaty, ani mištr wot jeho nohow, hač pschińdže rycžer. A k njemu šo budža ludy šhromadžecź. 5. Mójs. 18, 18. Ša čžu jim profetu, jačo ty šy, šbudžicź š jich bratrow, a moje škowa do jeho rta poćoźicź; tón budže k nim rycžecź wschitko, šchtož ja jemu pschitacź budu.

2) Šes. 11, 1—5. Šedyn prut budže wuroscź š Šfajoweho šhtoma zc. Michal 5, 2. A ty Bethlehem Ephrata, kiž šy mača bjes tawšyntami w Šudže, š tebe dyrbi mi pschińcź, kotryž na Šraelu Knjes budže, kotrehož wonkšód wot špoczatka a wěcžnosće byk je. Šes. 9, 6. Nam je šo džěcžo narodžiko, šyn je nam daty, kotrehož knještwo je na jeho ramjenju. A jemu rěķaju: džiwny, radžicžel, Bóh móžny, wěcžny Wócžez, měrnny šershta. Šes. 9, 1—5. Tón lud, kiž po cžmje kšodži zc. Šs. 110. Dan. 9, 24. 25. Šes. 53. Šs. 16 a 22. Mal. 3, 1. — Kherl. 39.

§ 54. Koho je Bóh ja wumožnika póřkať?
Swojeho Syna, Jesom Khrysta.

* Gal. 4, 4. 5. Jako tón czař bě dopjelny, póřka Bóh swojeho syna, narodženeho wěrneho cžlowjeka wot žónskeje a sakonju poddaneho, so by wón tych, kotsiž pod sakonjom běchu, wumohł, tak, so bychmy džěcžaze prawo saso dostali. * Jan. 3, 16. Tak je Bóh tón řwět lubował, so wón swojeho jenicžkeho narodženeho syna dał je, so bychy wschitzy, kiž do njeho wěrja, řhubjeni njebyli, ale wěcžne žiwjenje měli. 1. Jan. 4, 9. Na tym je řo řjewika ta luboscž Boža k nam, so Bóh swojeho jenicžkeho narodženeho syna je do řwěta póřkať, so bychmy psches njeho žiwi byli. — Řhěrl. 2. * 61.

Schtó je potajkim twój wumožnik?

Boži jenicžki narodženy řyn Jesuř Khrystuř je mój wumožnik.

Na cžo wucži naš druhi artikel ředžbowacž?

I. Na Jesuřowu parschonu, II. řchtant, III. hamt a IV. řtutť wumožjenja.

I. Parschona wumožnika.

§ 55. Kajke mjena ma tón wumožnik?

1) Jesuř t. j. řbóžnik, řbóžnyhcžinjer; 2) Khrystuř t. j. řakbowany (tón řlubjeny Meřiař). § 60.

1) Matth. 1, 21. Marja budže řyna porodžicž, teho mjeno dnrbiřch Jesuř narjez. Řschetož wón budže řwój lud řbóžny řcžinicž wot řich hrěchow. Zap. řk. 4, 12. A njeje w žanym druhim ta řbóžnosč, tež njeje žane druge mjeno pod njebjom date tym cžlowjekam, w kotrymž my mohli řbóžni bycž. Luk. 2, 10. 11. Wam je řo dženska tón řbóžnik narodžik sc. — Řhěrl. 612, 7. 2) Jan. 4, 25. Ja wěm, so Meřiař pschińdže, kotremuž řekaju Khrystuř. Zap. řk. 10, 49. Bóh je Jesuřa, teho Nazarenřkeho, řakbowať se řwjatym Duchom a ř mozu. Luk. 4, 18. — Řhěrl. 28. Jesuř, Jesuř je to mjeno sc.

Čzechodla rěka tež „Boži jenicžki narodženy ſyn“?

Teje woſebnoſcže jeho parſchony dla, dokež je „wěrný Bóh a wěrný čłowjek“.

Jan. 1, 49. * Jan. 6, 68. 69. Anježe, tomu zc., hl. ſtr. 17. My ſmy wěрили a póſnali, jo ty ſy Khrystuſ, tón ſyn teho žiweho Boha. Luk. 22, 70. Rom. 9, 5. Koloſ. 2, 9. Pſchetož w nim bydli wſchitka počnoſcž teho bójstwa čželnje.

Schto rěka: „ja wěrju do Jeſom Khrysta“?

Ja ſpóſnaju Jeſuſa ja teho, kiž wón je, ja Božeho ſyna a mojeho wumožnika, a podam ſo jemu ſ počnym doměrjenjom. — Kherl. 225, 1. 412, 4 zc.

§ 56. Schto rěka: Khrystuſ je „wěrný Bóh wot Wótza we wěčnoſcži porodženy“?

Khrystuſ je, ſ bycža teho Wótza płodženy, Božeje natury ſo džělomny ſčžinič, a je po tajkim ſ Wótzom jeneho bycža a runych woſebnoſcžow, abo Bóh ſam; ta druha parſchona w bójstwje.

Pſ. 2, 7. Ty ſy mój ſyn, džěnſa ſym ja cže płodžik. Kol. 1, 15. Kiž je ſnamjo teho njewidomneho Boha, tón přėninarodženy pſchede wſchitkimi ſtworjenjami.

Schto Jeſuſowe bójstwo wobſwědcži?

a) Jeho kraſne žiwjenje (ſwjatoſcž, wučžba, džiwny, wěſchcženja [§ 61]); b) jeho ſamſne wuſnacža; c) wuprajenja jeho japoſchtolow; d) Bože woſebne ſwědcženja a e) to daloke roſpſcheſčžěranje jeho kraſleſtwa na ſemi.

a) Jan. 1, 14. To ſłowo ſčžini ſo čžěko, a bydleſche bjeſ nami, a my widžichmy jeho kraſnoſcž, jačo kraſnoſcž teho jenicžkeho narodženeho ſyna wot Wótza, počne hnady a prawdy. b) Jan. 10, 30. Ja a tón Wótz ſmój jene. Jan. 14, 9. Schtóž mje widži, tón widži Wótza. Jan. 8, 58.

Prjedy dyžli Abraham bu, šym ja. Jan. 17, 5. Pšche-
krafń mje ty, Wótze, w šebi šamym, š tej krafńnošću, ko-
truž ja pšchi tebi mějach, prjedy dyžli šwět běšche. Matth.
28, 18. Mi je data wščitka móž w njebješach a na semi.
Matth. 11, 27. 28 a 26, 63. 64. c) Jan. 1, 1. W špo-
czatku bě to šłowo, a to šłowo bě pola Boha, a Bóh bě
to šłowo. Hebr. 1, 3. Tón, dofelž wón je ta jašnošć
jeho krafńnošće, a ta podobnošć jeho bycža, nješe wšcitke
wězy se šwojim móžnym šłowom. d) Pšchi jeho šchczenizy
a pšchekrafńjenju, Matth. 3, 17 a 17, 5; pšchi jeho wu-
mrjecžu, Matth. 27, 54; horjestacžu a š njejušpicžu,
Rom. 1, 4. e) Matth. 28, 20. Ja šym pola waš wšcitke
dny, hacž do ščónčzenja teho šwěta. — Rhěrl. 31. 67. 51.

§ 57. Šhto rěka: „Jesuſ je šo podjaš wot šwjateho
Ducha“?

Jesuſ je šwoju cžłowštu naturu a šwoje cžłowške
žiwjenje pšches šamu Božu wšchhomóz dostaš.

Luč. 1, 35. Tón šwjaty Duch budže na tebje pšchińcž,
a ta móž teho Najwšchšeho budže cže wobššódkowacž.

Šhto rěka: Rhryštuſ „je tež wěrnny cžłowješ wot knježny
Marje narodženy“?

Rhryštuſ je wot Marje wěrne cžłowještvo na šo
wšak a šo nam we wščem runy ščiniš, tola bješ
hrěcha byš.

Hebr. 2, 14. Dofelž tehodla te džěcži cžěko a krej
maju, je wón runje tež tošamo dostaš. Jan. 8, 46. Šhtó
bješ wami móže mi hrěch dowješcž? Hebr. 4, 15. Kiž
špytany je we wščitkim runje jašo my, ale bješ hrěcha.
— Rhěrl. 33. 59.

Čžehodla běšchtej wobej naturje š našchemu wumoženju nušnej?

a) Čžłowška natura, šo mohš Jesuſ ja naš cžěpicž,
wumrjecž a šobucžěrpjenje š nami mēcž; a b) bójška na-
tura, šo mohš hrěch, šmjercž a cžerta ja naš pšchewinycž.

a) Hebr. 2, 17. 18; 9, 22. b) 2. Kor. 5, 19.

Kak Jezus teho dla tež rěka?

Immanuel, t. j. Bóh s nami.

Jes. 7, 14. — Řhěrl. 652. 25.

II. Schtant teho wumožniša.

Kak wschelaki je Řhrystušowu schtant?

Dwojaki: 1) schtant poniženja, t. j. jeho hubjene žiwjenje w cžěle, wot naroda hacž do šmjercze; 2) schtant powyschenja, t. j. jeho bójske překrašnje po šmjerczi.

§ 58. Sšto je: Řhrytuš ponižowasche šo šam?

Wón je šo k našemu wumožanju šwojeje bójskeje krašnosće wupróšnik a njeje ju jako cžlowjek wobstajnje wužiwał; ale je we wotrocžkowu schtalče na šemi žiwu byl.

* Philipp. 2, 5—11. Róždy bješ wami budž teje myšle, jako Řhrytuš Jezus tež běsche. Řotryž, hacž runje w Božim schtalče bě, njedžeržesche wón ša rubjenstwo, Bohu runy bycz: ale wupróšni šo šam, a wsja wotrocžkowu schtalt na šo, bu podobny cžlowjekam a na waschnju jako cžlowjek namašany. Wón ponižowasche šo šam, a bu poškušny hacž do šmjercze, haj do šmjercze na šchižu. Tehodla a t. d., hl. str. 96.

1) Sšto k Jezusowemu poniženju škušcha?

1) Jeho šhudu narod, 2) cžěrpjenje, 3) šchižowanje, 4) wumrjecze a 5) pohrjebanje.

1) „Řiž je šo narodžik wot knježny Marie“, pod šhěžorom Augustom w Bethlehemje a jara šhudu.

Łuř. 2, 7. 2. Řor. 8, 9. Hacž runje bohaty běsche, bu wón wschał šhudu wasche dla, šo byšče wy psches jeho šhudobu bohaczi byli. Matth. 8, 20. Řiški maju jamy a ptaki pod njebješami maju hněšda; ale teho cžlowjeka šyn nima, hdžež by šwoju hłowu pošožik. * Matth. 20, 28. Cžlowjeka šyn njeje pschichoł, šo by šebi dał šku-

žicž, ale so by wón škužik, a dať šwoje žiwjenje k wumozženju sa jich wjele. — Šhěrl. * 61, 9.

2) „Čžerpik“ wot čžěfanja do Egiptowskeje šem psches žyke šwoje žiwjenje, wošebje pschi kónzu teho šameho „pod Bonziom Pilatom“, wulke čžělna a duchomne boloscže a to: a) bjes winy, b) šwólniwje, c) š wulkeje luboscže k nam, d) w poškuschnosčzi pschecžiwu Bohu, e) jara ščžerpliwje, f) a ša našche hrěchi.

Mark. 8, 31. (§ 114.) a) Jan. 18, 38. Pilatuš džesche: Ša njenamašam žaneje winy na nim. b) Jan. 10, 18. Ničtó njebjerje moje žiwjenje wote mnje, ale ja wostaju tošamo šam wot šebje. c) Jan. 15, 13. Ničtó nima wjetšcheje luboscže, dnyžli tu, hdyž wón šwoje žiwjenje sa šwojich pschecželow wostaji. d) Šebr. 5, 8. Šacž runje Boži šyn běšche, je wón wschať š teho, šchtož čžerpjesche, tu poškuschnosčž wuťnyť. e) Šes. 53, 8. Šdyž wón podtkócženy a tysčeny běšche, njewotewri wón šwój rôt, jako jehny, kotrež k řešanju wjedžene budže, a jako wowza, kotraž woněmi psched šwojim tšiharjom a šwój rôt njewotewri. f) * Šes. 53, 5. 6. Šawěscže, wón nješesche našche khoroscže, a načoži šebi našche boloscže. My pať džeržachmy jeho ša teho, kiž by šranjeny, a wot Boha šbity a poniženy byť. Ale wón je našchich pschestupjenjom dla šranjeny, a našchich hrěchow dla šbity. Ša šchtrafa leži na nim, šo bychmy my měr měli; a psches jeho rany šmy my šahojeni. — Šhěrl. 87.

3) „Ššchižowany“, šo by š tajkeje hanibnej a žašožnej šmjercžu wopokasať, šo je wón ša naš pošklecže ščžinjeny, šo by pošklecže šatonja wot naš wsate byťo.

Gal. 3, 13. Šhryštuš je naš wumohť š pošklecža teho šatonja, jako wón ša naš pošklecže bu ščžinjeny (pschetož pišane šteji: pošlaty je kóždy, šchtož na drjewje wišy). 5. Mójš. 21, 23. Jan. 3, 14. 15. Šaž Mójšaš hada je w puščžinje powyšchik, tať dyrbi čžłowški šyn powyščeny byčž, šo bychu wschitzny, kiž do njeho wěrja, šhubjeni njebyli, ale wěcžne žiwjenje měli. — Šhěrl. 90.

4) „Wumrjeł“, ſwojeho ducha woprawardže wot ſo dał; ſo by naſ ſ Bohom wujednał; cžaſnej ſmjerczi jejne ſtróžele wſał; a naſ wot wěcžneje ſmjercze wumohł.

Luč. 23, 46. A Jeſuſ ſawoła ſ wulkim hłóſom a džeſche: Wótče, ja porucžu ſwoju duſchu do twojeju rukow. A jačo wón to běſche wurjeknył, da wón ſwojeho ducha wot ſo. Kol. 1, 22. 2. Tim. 1, 10. § 65. — Šhěrl. 84.

5) „A pohrjebany“, jačo cžěło do ſemje ſkhowany, ſo by nam tež w tym runy był, a pſcheš to naſche rowy wuſwjecził.

Matth. 27, 57—60. Pſ. 16, 10. 1. Kor. 15, 20. — Šhěrl. 82.

A cžemu dyrbi tebje tuto Jeſuſowe ponižowanje nawabicž?

So bych ſhwalil jeho luboſcž, wot njeho poſkušchnoſcž a ponižnoſcž pſhecžiwu Bohu, luboſcž pſhecžiwu bližſchim, ſcžerpliwocž w ſchižu nawuſnył a nadžiju w ſmjerczi měł.

* 1. Pětr. 2, 21—24. Šhryſtuſ je ſa naſ cžerpił, wofstajiwſchi nam wopiſmo, ſo byſhcže ſlědžili ſa jeho ſtopami, kiž žaneho hrěcha njeje cžinił, tež ſo njeje žane jebanje w jeho rcže namalało, kiž ſašo njeſwarjeſche, hdyž ſwarjeny bě, a nje-hrožeſche, hdyž cžerpjeſche, ale wón to poruczi temu, kotryž prawje ſudži; kiž je naſche hrěchi na ſwojim cžěle ſam woprował na drjewje, ſo bychmy hrěcham wotemrěli a prawdoſcži žiwi byli, pſcheš kotrehož rany wy ſcže ſahojeni. — Šhěrl. 681.

§ 59. Šhto je ſchtant powyščenja?

Hdyž je Šhryſtuſ, po doſonjanyh cžerpijenju, ſwoju bójſku kraſnoſcž ſapocžal žyle a bješ pſheſtačža wužiwacž.

* Pſil. 2, 5—11. Róždy bješ wami, hl. ſtr. 94. Tehodla je tež Bóh jeho pſche wſcho powyſchil, a je jemu mjeno dał, kotrež pſche wſchitke mjena je: ſo bychy ſo w Jeſuſowym mjenje poſklaſowate wſchitke kolena tych, kiž w njebjěſach a na ſemi a pod ſemju ſu; a wſchitke jaſny pſnake, ſo Jeſuſ Šhryſtuſ tón Šnješ je, k cžeſczi Boha teho Wótza.

Šhto k Jesuŝowemu powyschenju ŝkuscha?

1) Jeho k heli delestupjenje, 2) horjestacze, 3) k njebjustpicze, 4) ŝedjenje na prawizy Bozej, a 5) ŝaŝo-
pŝchińdjenje k ŝudu.

1) „K heli dele stupik“, t. j. na tych městach, hdžež dusche semrětych njesbóžnych pŝehyhwaju (Eph. 4, 9), ŝo tež jako pŝehwinjerja ŝmjercze, czerta a hele ŝjewik; a to evangelion tež tym pŝchinjeŝk, kiž jo na ŝemi ŝlyŝhecž njemóžachu, ŝo bychy pŝhes njeho hiŝhcze wumoženi bycz mogli.

1. Pětr. 3, 18—20. A je morjenty po czěle, ale wschať wožiwjenty po duchu. W tym ŝamym je wón tež tam ŝchoť, a předowať tym ducham w jaŝtwje, kotŝiž tehdy njewěrjachu, jako Boža ŝčerpliwoscž woczakowasche w Noachowym czaŝu. Kol. 2, 15. — 1. Pětr. 4, 6. Hoŝ. 13, 14. 1. Kor. 15, 55. Hebr. 2, 14. 15. § 65. — Řhěrl. 116, 2.

2) „Šaŝo ŝtanyť wot morwyh“, jako ŝo jeho duscha „ŝeczi džen“ po ŝmjerczi ŝaŝo ŝ czěkom ŝjednoczi, a wón ŝ pŝehetraŝnjentym czěkom ŝ rowa wuńdže, a ŝo ŝwojim wuczomnikam wjele krócž žiwy poŝasa.

Matth. 28, 6. Luť. 24, 36—53. Zap. ŝt. 10, 40. 41.

† Jesuŝowe horjestacze wobŝwědczi nam: a) ŝa jeho parŝchonu, ŝo běŝche wón Boži ŝyn; b) ŝa jeho ŝkutk, ŝo je wón pŝhes ŝwoju ŝmjercž nasche wumoženje doŝonjať; a c) ŝa naŝ, ŝo budžemy tež junu wot morwyh ŝbudženi. § 81.

a) Rom. 1, 4. A móžnje wopoŝasany ŝyn Boži wot tego czaŝa, jako wón ŝtanyť je wot morwyh, Jesuŝ Řhryŝtuŝ, naŝch knjeŝ. — Zap. ŝt. 2, 36. — b) 1. Kor. 15, 17. 18. Njeje-li Řhryŝtuŝ horjeŝtanyť, dha je wascha wěra podarmo, a wy hiŝhcze ŝcže we waschich hrěchach. — Rom. 4, 25. Řhryŝtuŝ je naŝchich hrěchow dla podaty, a naŝcheje prawdoŝcže dla ŝbudženy. — c) 1. Kor. 15, 20. 21. Nětk pať je Řhryŝtuŝ wot morwyh horjeŝtanyť, a je tón přěnicžki byť bjeŝ tymi, kotŝiž ŝu wuŝnyli. Pŝchetož wschať pŝhes człowjeka pŝchińdže ŝmjercž, a pŝhes człowjeka je tež

pschischo to horjestawanje tych mornych. 1. Pětr. 1, 3. 4. — Rhěrl. 672. *117. Jesuſ, moja nadźija.

3) „Horjestpił do njebieſ“, jaſo ſchtyrzetu džeń po ſwojim horjestaczu, ſ pschekraſnjnym czełom, widomnje do njebieſ poſbėhnjeny bu, — hdžež my junu ſa nim hieč dyrbimy.

Luč. 24, 50. 51. Zap. ſt. 1, 9—11. — Jan. 14, 2. 3. W mojego Wótza domje je wjele wobydlenjow. § 80. Koloſ. 3, 1—3. Pytajće, ſchtož je horjełach, hdžež Khrystuſ je, kiž ſedži na prawizy Božej. Phil. 3, 20. 21. Naſche mėſhczańſke prawo je w njebieſach zc. — Rhěrl. 124.

4) „Sedži na prawizy Boha“ zc., knježi ſ Bohom „tym wschehomoznym Wótzom“ ſ runej mozu a wužitwa ſ nim runeje kraſnoſcže.

Mark. 16, 19. A je ſo ſynnył k prawizy Božej. Eph. 1, 20—22. § 63. Hebr. 2, 9. Jesuſ je ſmjercže czerpjenja dla krónowanu ſ czeſcžu a ſ kraſnoſcžu. — Rhěrl. 123, 5.

5) „Wotſal wón (na poſlenim dnju, ſ wulkej kraſnoſcžu ſaſo) pschińcž budže, ſudžicž žiwych a mornych.“ § 82.

Zap. ſt. 1, 11. Tón Jesuſ, kiž je wot waſ horje= wſaty do njebieſ, budže tał pschińcž, kaž jeho widžili ſcže k njebieſam horjestpicž. Luč. 21, 27. A tehdy budža widžicž cžlowſkeho ſyna pschińdžo w mrócželi, ſ wulkej mozu a kraſnoſcžu. Mark. 13, 32. Wot teho dnja pał a wot teje ſchtundy njewě nihto zc. — Rhěrl. *54, 10. 519.

A cžemu dyrbi tebje tuto Jesuſowe powyschenje nawabicž?

So bych ſo modlił k jeho kraſnemu mjenu, wopo= kaſal jemu poſlušnoſcž, ſo dowėrił jeho ſwarnowanju, ſo wjeſelił na jeho ſlubjenjach a ſo hotowy dđeržał k jeho pschichodej.

Rhěrl. 678. 672.

III. Hamt teho wumožnika.

§ 60. Čzechodla reka Jezuš „mój knješ“?

Swojeho trojakeho hamta dla, dofelž je wón 1) našch profeta, 2) wyschichiměschnik a 3) kral; a nam jako tajki čažne a wěčne sbože wudžěla.

Rhěrl. 36. 551. Jezuš Khrystuš je mi wscho x.

§ 61. A. Što je Khrystušowy profetiski hamt?

Jako profeta Khrystuš čłowjekam Božu wolu a radu sjewi, a pucž k sbožnosći pokasuje.

Jan. 6, 14. To je sawěrnje tón profeta, kiž do šwěta pschińcž ma. Luč. 24, 19. Kotryž (Jezuš Nazarenski) běsche profeta, možny w skutkach a słowach psched Bohom a pschede wschěm ludom. — Rhěrl. 692.

Š čim je Khrystuš šwój profetiski hamt wopokasač?

1) Še šwojej bójskej wučžbu, w kotrejž wón šwět wo Bohu a bójskich wězach, wo našchich pschiškuschnosćach pschecžiwu Bohu a bližschim rošwucžowasche; 2) je šwojim šwjatym šnamjenjom, š kotrymž naš k dobremu wubudžuje; 3) je šwojimi džiwanami a wěschcženjemi, š kotrymiž wón šwoje bójske póškanje wobtwjerdžowasche, a 4) š wupóškanjom šwojich wučžomnikow.

1) * Jan. 7, 16. 17. Moja wučžba njeje moja, ale teho, kiž mje póškač je. Čhze-li šchtó teho wolu čžinicž, tón budže šhonicž, hacž je ta wučžba wot Boha, abo hacž ja šam wot šebje rycžu. * Jan. 14, 6. Ja šym tón pucž, a ta wěrnosć, a to žiwjenje; nihtó njepschińdže k Wótzej, khiba psches mje. Jan. 8, 12. Ja šym to šwětko teho šwěta; šchtóž ja mnu dže, tón njebudže khodžicž w čžemnosći, ale budže mēcž šwětkosć teho žiwjenja. — Rhěrl. * 267, 5.

2) Jan. 4, 34. Moja jědž je ta, šo bych čžinik tu wolu teho, kiž mje póškač je, a šo bych dokonjač jeho skutk. * Jan. 13, 15. Ja šym wam hekšempl dač, šo byschcže tež wy čžinili, kaž ja wam čžinik šym.

3) Matth. 11, 5. Ššlepi widža, a kchromi khodža, wušadni budža wučžiscženi, a hkuschi škyscha, morwi horje šta-

waju, a khdym budže evangelion předomane. Jan. 5, 36 a 10, 37. 38. * Matth. 11, 28—30. Bójče sem te mni wšchitzy, kiž wy sprózni a wobčeženi scže, ja chzu waš wofschewicž. Wšmicže na šo mój spšchah a wučńče wote mnje; dofelž ja cžicheje myšle šym a š wutrobu počorny, dha budžecže wotpocžinť namačacž ja šwoje dusche. Wšchetož mój spšchah je łahodny, a moje brěmjo je lóžke. — Kherl. 413.

† Šeho wěšchcženja nastupaju jeho paršchon, wučžomnikow a kralestwo, kaž tež Jerusalem. Matth. 23, 37. 38.

4) Mark. 16, 15. § 77.

Wšches cžo Khrystuš hišcže nětko šwój profetiski hamt wopokašuje?

1) Wšches šwoje šłowo a 2) wučžerški a předařski hamt, kiž je wón wustajik.

Eph. 4, 11. 12. 2. Kor. 5, 19. 20. — Kherl. 45. 246. 25, 7.

† Profeta, Boži póškoł, šastupuje Bože město pola cžlowjekow, a ma w Božim mjenje pschpowjedacž, šchtož je Bóh jemu šjewik. Tak je tež Jesuš Božu wolu najjašnišcho, najmóžnišcho a we wjele pschirunanjach pschpowjedał.

§ 62. B. Šchto je Khrystušowy wyschschiměšchniski hamt?

Šako wyschschiměšchnik je naš Jesuš š Bohom wu-jednał, a nam šbóžnosč warbował.

Šchto ł Jesušowemu wyschschiměšchniskemu hamtej škuscha?

1) Šo je Khrystuš šo šameho ša naš woprował, („ša naš cžerpił a wumrjel, a naš wumohl se šwojej šwjatej a drohej křwju“), 2) šo nětko bješ pschestacža ša naš prošy, a naš 3) š tymi kubłami šwojeho kralestwa žohnuje.

1) * Hebr. 7, 26. (27.) Tajkeho wyschscheho měšch-nika pschistejesche nam měcž, kiž by byl šwjaty, bješ winy, njewomasany, wotdžěleny wot hrěšchnikow, a kiž wyschšchi je, dyžli njebješa šu. — [Kotryž by njepotrjebał kóždy džen, jačo tamni wyschšchi měšchnizy, najprjedy šam ša šwoje

hrěchi wopory cžinicž a potom ja tych ludži hrěchi: pschetož tuto je wón junu cžinič, jačo wón ſo ſameho je woprowač.] Hebr. 9, 25—28. Hebr. 10, 12. Eph. 5, 2.

2) Rom. 8, 34. Ščo chze ſatamacž? Ahrystuſ je tudy, kiž wumrječ je, haj hiščcže wjazny, kiž tež sbudženy je; kotryž je na prawizy Božej a ſaſtupuje naſ. Hebr. 7, 24. 25. 1. Jan. 2, 1.

3) Luf. 24, 50. Jeſuſ poſběže ſwojej ruzny horje a požohnowa jich. Eph. 1, 3. Aħwaleny budž Bóh a tón Wótž našcheho Knjeſa Jeſom Ahrysta, kiž naſ požohnowač je ſe wſchěm duchomnym požohnowanjom w njebieſkich wězach pscheš Ahrystuſa. — Aħerl. 38. 42.

† Měſch nič ſaſtupuje cžlowjekowe měſto psched Bohom. — Wychiměſch nič pola Židow dyrbjesche kóžde lěto wopor k wujednanju ſa hrěch zykeho luda ſcžinicž (2. Mójſ. 30, 10); to je Jeſuſ junu cžinič, a ſa lud proſyč a jón požohnowacž (3. Mójſ. 9, 23); to Jeſuſ pschezo cžini.

§ 63. C. Ščo je Ahrystuſowy kralowſki hamt?

Jačo kral Jeſuſ ſ bójskej kraſnoſcžu knježi, ſwoje kraleſtvo ſaſtara a wobarnuje, a tym ſwojim tu ſbóžnoſcž wudžěla a jich pschi njej ſdžerži.

W kajkim kraleſtwje Ahrystuſ, na prawizy ſwojeho Wótža ſedžo, ſ nim knježi?

1) W kraleſtwje wſchehomožny abo natury, t. j. na wſchěch ſtworjenjach w njebieſach a na ſemi, tež na ſwojich njepſchecželach; 2) w kraleſtwje hnady, t. j. w ſwojej zyrkwi na ſemi a na wſchěch wěrjaznych; a 3) w kraleſtwje kraſnoſcže na wuſwolentych w njebieſach.

1) Eph. 1, 20. 21. Bóh je jeho ſadžič na ſwoju prawizu w njebieſach, wysche wſchitke ſerſchcžinſtwa, kraſnoſcže, možny, knjeiſtwa a na wſchitko, ſchtož mjeno ma a mjenowane budže, niž jeno na tym ſwěcže, ale tež w pschichodnym. Matth. 28, 18. Pſ. 8, 7. — Aħerl. 46.

2) Jan. 18, 37. Duž džesche Pilatuſ k njemu: Dha ſy ty tola kral? Jeſuſ wotmolwi: Ty jo prajiſch, ja ſym kral. Ja ſym ſo na to narodžič, a ſym na to na ſwět

pschischoł, so bych prawdže šwědcził. Kol. 1, 18. Wón je ta hłowa teho cžěka, to je teje zhrkwoje c. Lut. 19, 38. Ps. 24, 7. — Rhěrl. 47.

3) * 2. Tim. 4, 18. Tón Knješ budže mje tež wumoz se wscheho sčeho skutka a mi šbóžnje dopomhacž k šwojemu njebieskemu kralestwu, kotremuž budž cžescž wot wěcžnosće do wěcžnosće. Hamjeń. Ps. 145, 13. 1. Kor. 15, 25. — Rhěrl. 547.

A cžemu dyrbi tebje Rhrystušowu kralowški hamt wodžicž?

So bych był jemu poddany a dał jemu tež w mojej wutrobje knježicž, kiž je mje wumohł, so bych šam jeho a w jeho kralestwje pod nim žiwy był. § 67. — Rhěrl. 138.

IV. Skutt wumožjenja wošebje.

§ 64. Koho je Rhrystuš wumohł?

„Mje šhubjeneho a šatamaneho“, t. j. psches hrěch štaženeho a šatamanstwa hódneho **cžlowjeka** (žyke panjene, hrěschne cžlowjestwo), **je Jesuš wumohł.** § 48. 52.

Jes. 53, 7. My škudžachmy wschitžy jako wowžy, kóždy wobroczi šo na šwój pucž: ale tón Knješ šwali wschitke naše hrěchi na njeho. Lut. 19, 10. Cžlowški šyn je pschischoł, so by pytał a šbóžne cžinił, šchtož šhubjene je. 2. Kor. 5, 19. Bóh běšche w Rhrystušu, a šjedna tón šwět šam se šobu, a njepschizpi jim jich hrěchi, a je nam porucził, so bychmy my rycželi wot teho šjednanja. — Rhěrl. * 89, 4. 90, 4.

§ 65. Wot cžeho je Rhrystuš cžlowjekow wumohł?

1) „Wot wschitkich hrěchow“, t. j. a) wot winy a šchtrafy hrěchow, kotruž je wón psches šwoje došcžcžinjenje wot naš precž wšak, a ša naš pschecžerpił (§ 58, 2. 62); a b) wot možy a knjejšta hrěchow, kiž w naš wošłabi, hdyž šo Jesušej we wěrje podawamy a po jeho wucžbje a šnamjenju žiwi šmy.

a) Jan. 1, 29. Šlaj, to je Bože jehnjo, kotrež teho šwěta hrěchi nješe. * 2. Kor. 5, 17—21. Šeli šchto w

Šhryštuštu a t. d., hl. str. 112. Bóh je teho, kotryž wot žaneho hrěcha nicžo njewjedžišče, ja naš t hrěchej scžinič, so bychmy my w nim ta prawdoščy byli, kotraž psched Bohom płaczi. 1. Pětr. 2, 24. Kiž je našče hrěchi na šwojim czěle šam woprowak na drjewje, so bychmy hrěcham wotemrjeli a prawdoščy žiwi byli, psches kotrehož rany my scže šahojeni. — Šhěrl. 90, 6. 41, 1. 719, 3.

b) Rom. 6, 14. Šrěch njebudže móž nad wami knježicž, dokelž nješčy pod šakonjom, ale pod hnadu. 1. Jan. 3, 6.

2) „Wot šmjercže“, t. j. a) wot bojoščy cžafneje, b) wot možy duchomneje, a c) wot cžwile wěcžneje šmjercže. § 36. 58.

2. Timoth. 1, 10. Šhryštuš je šmjercži móž wšak, žiwjenje paš a nješachodnoščy na šwětko pschinješt psches to ewangelion. Jan. 11, 25. § 80. a) Šebr. 2, 15. A je wupuščyž tych, kotřiž šmjertneje bojoščy dla šwoje žiwe dny t šlužby wotšudženi běchu. b) Eph. 2, 5. Šako my morwi běchmy w hrěchach, je naš [Bóh] t Šhryštušom žiwyh cžinič. c) Rom. 6, 23. § 36. — Šhěrl. 78, 1. * 89, 9. 90, 8. 103, 3. 4.

3) „Wot cžertowskeje možy“, so wjazy pod knjejštwom cžerta nještjimy, ale jeho nadběhanju napšhecžiwu štacž móžemy, dokelž je Šhryštuš jeho móž a prawo na hrěšnikach šahubič.

1. Jan. 3, 8. Šhtož hrěch cžini, je t cžerta; pschetož cžert hrěšchi wot špocžatka. Na to je šo šjewič Ššyn Boži, so by wón te cžertowske šutki škashč. * 1. Kor. 15, 54—57. Ššmjercž je póžřeta do dobyčža. Šdže je, šmjercž, twoje žahadko? Šdže je, hela, twoje dobyčže? Teje šmjercže žahadko paš je hrěch, a teho hrěcha móž je šakon. Ale Bohu budž džak, kiž nam to dobyčže dawwa psches našcheho knjesa Šesom Šhryšta. Jan. 12, 31. — Šhěrl. 154. 259.

§ 66. Š cžim je Šhryštuš cžlowjekow wumohč?

1) „Kiž je šlotom abo je šlēborom“ (šadž šo po cžěle jecži wufupuja). Ale A. šhromadnje 2) t žyčym

šwojim spróznivym džěkanjom na semi, se šwojej wucžbu a šwjatym žiwjenjom, abo se wschěm tym, schtož je wón jako profeta (§ 61) sa cžlowjekow cžiniš.

* 1) 1. Pětr. 1, 18. 19. A wěšcže, so wy njejšcže se sachodnym šlěborom abo škotom wukupjeni š wascheho kniczomneho wobeńdženja, kotrež wot wótzow běšcže nawukli; ale š tej drohej krowju Šhrysta, jako teho njewinoj-teho a njesmasaneho jehnjecža.

2) Kol. 1, 12. 13. A šo džakowali temu Wótzju, kiž je naš hódnych cžiniš š runemu herbštwu tých šwjatych w šwětke; a je naš wutorhnyš wot wyschnoscže teje cžěmnošcže, a naš pschestajiš do teho kraleštwa šwojeho lubeho šyna. Jan. 12, 46. Ša, to šwětke, šym pschischoš na šwět, so žadyn, kiž do mnje wěri, by w cžmje njewoštaš. — Šhěrl. * 54, 4.

B. Wošebje „se šwojej šwjatej a drohej krowju a se šwojim njesawinowatym cžěrpjenjom a wumrjecžom“, abo wschěm tym, schtož je wón w šwojej došonjanej poškuschnosčži jako wyschšiměšchiniš (§ 62) sa naš cžiniš a cžěrpiš.

Rom. 5, 19. Psches teho jeneho poškuschnosčž budže jich wjele prawych šcžinjnych. Šes. 43, 24. 25. Wi by škušjenja nacžiniš š twojimi hrěchami zc. * Šes. 53, 5. Šawěšcže, wón zc., hl. str. 95. § 58. 1. Jan. 1, 7. Ša krej Šesom Šhrysta, jeho šyna, wucžišcži naš wot wschit-keho hrěcha. 1. Pětr. 3, 18. — Šhěrl. 78. 560, 9.

Cžehodla rěka Šhrystuš šředniš?

Dokelž je wón psches šwoju poškuschnosčž hacž do šmjercže naš psched Bohom prawych šcžiniš, a naš š tym š Bohom wujednaš.

1. Tim. 2, 5. 6. Šedyn Bóh je, a jedyn šředniš bješ Bohom a cžlowjekami, tón cžlowjek Šhrystuš Šesuš, kiž šo šam daš je š wupšacženju sa wschitkich zc. Šebr. 9, 15. — Šhěrl. 77. * 89. 42.

§ 67. A cžemu je cže Šhrystuš „wumohł, warbował a dobył“?

A. Niž k temu, so bych cžim křoblišcho hrěcham a šwětnym lóšchtam škužicž mohł.

Gal. 2, 17. Dyrbjeli my pač, kiž pytamy pšhes Šhrysta prawi cžinjeni bycž, tež hišcže šami hrěšchnizy namašani bycž; dha by Šhrystuš hrěcha škužobnik był. Wóh to njedaj! 1. Pětr. 2, 16. Jačo cži frejni, a niz so byšcže frejotu na pšchikrywanje škóscže měli, ale jačo cži wotrocžy Boži. Rom. 6, 18. — Šhěrl. 259, 10. 98, 2. 10. 99.

B. Ale k temu, so bych jeho, jačo mojeho krala (§ 63), cžescžik, a 1) „šam jeho był (š cžěkom a š dušchu šo jemu šwjecžik, w žiwjenju a šmjercži jemu pšchiškušchal), a 2) w jeho kraleštwje (na šemi a w njebješach) pod nim (a po jeho kašnjach) žiwy był, a 3) jemu (jačo mojemu lubemu Šnjesej) škužik (jow w pšche mi dobyteje) prawdošcže zc. (a tam we wužiwanju wěcžneje) šbóžnošcže“. — „Šunje jačo (tač wěšcže) 4) wón štanýł je zc. a šnježi do wěcžnošcže.“

1) Tit. 2, 14. Niž šo šam ša naš dač je, so by wón naš wumohł wot wšcheje njeprawdošcže, a šebi šam wucžišcžik lud, kiž by šam jeho był, a šo šwěru džeržak k dobrym štuffam. * Rom. 14, 7—9. Žadyn bješ nami zc., hl. str. 46. Šdyž pač žiwi šmy, šmy my temu Šnjesej žiwi; wumrjemy my, dha wumrjemy my temu Šnjesej. Teho dla njech my šmy žiwi, abo njech wumrjemy, šmy my tego Šnješa. Pšchetož k temu je tež Šhrystuš wumrjeł a štanýł a wožiwik, so by wón na morwch a na žiwch šnježik. 1. Kor. 6, 20. Wš scže droho kupjeni. Dha cžescžcže Boha na waschim cžěle a na waschim duchu, kotrajž štaj Božej. — Šhěrl. 672, 12.

2) 2. Kor. 5, 15. Šhrystuš je tehodla ša wšchitkich wumrjeł, so bych wšchitzy, šotšiz žiwi šu, tam dale šami šebi žiwi njebyli, ale temu, kiž ša nich je wumrjeł a horještanýł. Gal. 2, 19. 20. § 115. — Šhěrl. 251, 4.

3) Luč. 1, 74. 75. Šo bychmy, wumoženi š ruki našich njepšhecželow, jemu škužili bješ bojošcže šwoje žiwe

dnj, w šwjatosczi a prawdosczi, kotraž jemu spodobna je. Phil. 1, 21. Šhrystuš je moje žiwjenje, a wumrjecze je moje dobycze. — Šhěrl. 55, 4—7. 693. 88.

4) * 1. Tim. 1, 15. To je šawěscze wěrnó a jara dostojne šłowo, šo Šhrystuš Jesuš do šwěta je pschischoł, hrěšnikow šbóžnych czinicž. — Šhěrl. 123. 631, 6.

Třeczi artikel.

„Wot šwjeczenja“, ryczi I. wot šwjateho Ducha, jačo: A. wot jeho parschonj, B. džěławoscze a C. škutkow; II. wot šchesczianskeje zyrkwyje abo šhromadzenja wěrjacych k šbožu; III. wot horjestawanja czěła, a dokonjenja šwjatych we wěcznym žiwjenju.

§ 68. Psches cžo pschińdže człowješ k wužiwanju teho šboža w Šhrystušu?

Psches šwjeczenje, t. j. wuczišczenje wot wschitkich hrěchow, a wschědne pschiběranje we wschěm dobrym.

Šhěrl. * 267, 7.

Ze tute šwjeczenje twój škutk?

Ně, pschetož „ja šam se šwojeho rošoma“ (kiž je wot natury šacžmity) „abo mozy“ (kiž je šłaba), a wole (kiž je k šłemu pokhilena), „njemóžu do Šesom Šhrysta wěricž“, jeho wucžbu a to šbože w nim pónacž, „aniz k njemu pschińcž“, šo k Šesušej wobrocžicž, a šo jeho wumožjenja džěłomneho šczinicž.

2. Kor. 3, 5. Niz šo bychmy dostojni byli šami wot šebje, něšto pomyšlicž, jačo šami wot šebje; ale šo my dostojni šmy, to je wot Boha. Phil. 2, 13. Boh je, kiž wam móžnje dawa to, šo chzecze, a to, šo czinicze po tym dobrym špodobanju.

Psches šoho dha šo tuto šwjeczenje štanje?
Psches móž a pomoz šwjateho Ducha.

* 1. Kor. 12, 3. Njchtó njemóže Jesuŕej Anješ rěkač, khiba psches ŕwjateho Ducha. Jer. 31, 18. Wobrocž mj, dha budu wobrocženy: pschetož ty, Anježe, ŕy mój Bóh. — Kherl. 692. 130. Nětk ŕwjateho Ducha proŕny zc.

I. Wot ŕwjateho Ducha.

§ 69. A. Štó je ŕwjaty Duch po parŕhonje?

Za tječa parŕhona w bójstwe, kotraž wot Wótza a Šyna wukhadža, a ŕ njmaj runy wěrnny Bóh je.

* Jan. 15, 26. Šdnyž pať tón troschtať pschińcž budže, kotrehož ja wam póŕkač budu wot Wótza, tón Duch teje wěrnoscže, kiž wot Wótza wukhadža; tón budže ŕwědczič wote mnje.

Š čeho widžiš, so je ŕwjaty Duch woŕebna bójŕka parŕhona?

Š teho, so jemu Bože piŕmo 1) bójŕke mjena, 2) woŕebnoscže a 3) ŕutki pschipiŕuje, a jeho 4) wot Wótza a Šyna rosdžěluje.

1) Zap. ŕ. 5, 3. 4. 1. Kor. 3, 16. 2) 1. Kor. 2, 10. 11. Zap. ŕ. 1, 16. 3) 1. Mójŕ. 1, 2. Pŕ. 33, 6. 4) Matth. 28, 19. 2. Kor. 13, 13.

Čžehodla rěka wón ŕwjaty?

Dokelž wón 1) ŕam čžiŕty a ŕwjaty je; 2) čže, so bychmy tež my ŕwjeczi byli; a 3) na našchim wuŕwjecženju džěka.

* 1. Pětr. 1, 15. 16. Žako tón, kiž waŕ je powołať, a je ŕwjaty, budžče tež my ŕwjeczi we wŕchěm waŕchim woběńđenju. Pschetož piŕane ŕteji: „Budžče ŕwjeczi, pschetož ja ŕym ŕwjaty.“ — Kherl. 128. * 132.

Što rěka: „Ža wěrxu do ŕwjateho Ducha“?

Ža ŕym wěŕty: 1) so je ŕwjaty Duch Bóh ŕam (niž někaŕka móž abo woŕebnoscž Boža); a so wón 2) bješ pschěŕtačža na čłowŕŕkich wutrobach, a tež na mni džěka.

§ 70. B. Kak swjaty Duch shromadnje džěła?

Wón je we wschěch czařach, psches wjele wězow a je wschelakim waschnjom na cžlowškich wutrobach šo džěławy wopokasał, a jo hišcže pschezo čžini.

I. Wón džěłasche sasteršku: 1) na wótzach a profetach stareho šluba; 2) na Jesušu Khrystušu, kiž je jeho sjawnje dostał, w najpołnišchej měrje wobšedžik, a tež šwojim wučžomnikam šlubik; a 3) na tych japoschtołach, na kotrychž bu džěšacž dnjow po Jesušowym š njebyšpicžu widomnje wulaty.

1) Šizom pschi štworjenju, 1. Mójš. 1, 2. — psches šwědomnje, 1. Mójš. 4, 13. 6, 3. — š wudžělenjom wošebnych darow, 2. Mójš. 31, 3—5. 4. Mójš. 11, 16. 17. 25. 5. Mójš. 34, 9. Kn. šudnik. 3, 13. 1. Sam. 10, 6. — š pschihotowanju na Měšiaša, kiž jeho šam měčž (Jes. 11, 2) a na wschěch wulecž dnyrbjesche, Joel. 2, 28. Jes. 44, 3. — 2) Zap. š. 10, 38. Bóh je Jesuša žakbowat še šwjatym Duchom zc. § 55. Jan. 16, 13. 14. Zap. š. 1, 8. — 3) Zap. š. 2, 1—4. Rom. 15, 18. 19. — Kherl. 134. 432, 5.

II. Wón džěła hišcže nětko na wschitkich cžlowjekach: 1) psches te tak mjenowane hnadne pomozne wězy (§ 86), a 2) psches wschelake šwonšomne podawki, wješeke a šrudne šešdženja, psches kotrež šwědomnje hnute, wěra špytana a pošuta pschišporjana budže.

1) Zap. š. 16, 14. Žena bohabojašna žónška, š mjenom Lidia, poškuchasche; tej tón Knješ wutrobu wotewri. Galat. 3, 5. Kotryž wam tehodla nětk teho Ducha dawa, a čžini tajke skutki bješ wami; čžini wón to psches šakonja šutk, abo psches přědowanje wot teje wěry? Jan. 17, 17. Ššwjecž jich w šwojej wěrnosčži, tvoje škowo je ta wěrnosčž. — [Felix, Zap. š. 24, 25.] — 2) [Šhubjenty šyn, Luk. 15, 17.] — Kherl. * 132. 428, 2. 728, 5.

C. Kajke hnadne skutki swjaty Duch na kóždym wošebje čžini?

„Ššwjaty Duch je mje (a druhich) 1) psches ewan-gelion powołał“, š Jesušej wjedł a š wěry pschinucžik;

2) „rošſwětliſ“, ſ pravemu poſnacžu pſchinjeſt; 3) mje „w prawej wěrje wuſwjecži“, mje ſwjateho a praweho cžini; a 4) „ſdžerži“, w dobrym wobtwjerdžuje a pſched ſtym ſaſhowuje. A taſ Ahrystuſa we mni pſchekraſnjuje, a jeho ſkutk na mni doſonja.

§ 71. Kaſ 1) ſwjaty Duch cžlowjekow powoła?

Hdyž Bóh pſches ſwoje ſłowo wſchitkim cžlowjekam ſwoju hnadu w Ahrystuſu ſjewi, podawa a móž ſkieži, ju pſchiwſacž.

2. Tim. 1, 9. Bóh je naſ ſbóžnych ſcžiniſ a powołaſ je ſwjatym powołanjom, niž po naſchich ſkutkach, ale po ſwojim naſtajanju a po tej hnadže, kotraž nam data je w Ahrystuſu Jeſuſu, pſched cžaſom teho ſwěta. * 1. Tim. 2, 4. Bóh chže, ſo by wſchitkim ludžom pomhane bylo, a ſo bychu ſ poſnacžu teje prawdy pſchiſchli. 2. Pětr. 3, 9. Tón Anjeſ nochže, ſo by ſchtó ſhubjeny byl, ale ſo by ſo kóždy ſ powucže wobrocžil. 2. Theſ. 2, 14. — Rhěrl. 188. 564.

Pſches cžo ſwjaty Duch powoła?

„Pſches evangelion“, ſcheciſcžijanſki narod, ſchulu, zyrkej a druhe ſkladnoſcže, Jeſuſa a jeho wucžbu poſnacž.

Koho ſwjaty Duch powoła?

Wſchitkich; ale wón niſkoho ſ pſchiwſacžu hnady njenuſuje; taſ je jich wjele, kotſiž na Boži hłóſ njeſedžbujaja, a tajke ſbože ſazpja.

Matth. 20, 16. Wjele je jich powołanych, ale mało je wuſwolonych. Matth. 23, 37. — [Kralowſki kwaſ. Matth. 22, 1—14.] Rom. 8, 29. 30. — Rhěrl. 623, 2.

§ 72. Kaſ 2) ſwjaty Duch cžlowjekow rošſwětli?

Hdyž wón pſches móž Božeho ſłowa naturſku cžemnoſcž w roſomje precž woſmje, a ſa to ſwězu wěry ſaſwěcži, abo prawe ſcheciſcžijanſke poſnacže w naſ pčodži.

„Se ſwojimi darami“ a wucžbu ſwjaty Duch mjenujžy ſ temu pomha, ſo cžlowjek a) pſches ſakoſt

šwoje hrěšne sfaženje, a b) psches ewangelion Božu hnadu w Šhrystušu jašnišo spósnaje a do njeho wěri.

a) 2. Kor. 4, 6. Bóh, kotryž pschifaša, so by šo j cžěmnošće to šwětko roššwěcziło, tón je šo roššwěcził w našich wutrobach, so bychmy dostali roššwěcženje teho pósnacža teje krašnosće Božeje we woblicžu Jesom Šhrysta.

b) Eph. 5, 14. Wotzucž, kiž ty spiš, a štawaj wot morych, dha budže cže Šhrytuš roššwětlicž. Eph. 1, 17—19. Kol. 1, 12. § 65. — Šhěrl. 195. 157, 4. *163.

§ 73. Šak 3) šwjaty Duch cžlowjekow wušwjeczi?

Šdyž wón hrěšnikow A. psches pokutu a B. psches wobrocženje wot hrěchow wucžišczi a psches Šhrytuša prawych cžini a wobhnadži.

A. Šhto je pokuta?

a) Wotwobrocženje wot wschitkeho hrěcha psches wutrobne roššacže a b) wobrocženje k Bohu psches prawu wěru.

a) Ps. 51, 19. Wopory, Bohu špodobne, šu tyšchny Duch; tyšchnu roššamanu wutrobu njebudžešch ty, Božo, šazpicž. Luk. 15, 18. 19. Ša chžu postanyč a k šwojemu naney hieč a k njemu rjez: Ša šym šhrěšchil w njeju a psched tobu, a nješym dale hódny, so bych twój šyn mje nowany był. b) Šap. š. 16, 31. Wěr do teho Šnješa Jesom Šhrysta, dha budžešch ty a twój dom šbóžny. — Šhěrl. 225. 210, 4. 213, 4.

Šhtó ma roššacže hrěchow?

Šhtóž 1) šwoje hrěchi pósnaje a šo jich wušnaje, 2) tych šamych dla štyšnosć cžuje a šo jich šaje, 3) je wutrobnje hidži a wostajicž chže.

1) Šer. 3, 13. *Pschišł. 28, 13. Šhtóž šwoje pschestupjenja přeje, temu šo derje nje póndže; šhtóž pak je pósnaje a šo jich wostaji, tón budže šmilnosć dostacž. 1. Šan. 1, 9. § 115. 2) Šrud. Šhěrl. 5, 16. Ps. 38, 5—9. — [Tón

złoniť, Luk. 18, 13.] 3) * 2. Kor. 7, 10. Boža srudoba nacžini ł šbóžnosći želenje, wo kotrež ni komu žel njeje, srudoba pať teho šwěta nacžini šmjercž. Matth. 3, 8. Čžińće hódne pľody teje pokuty. Zap. št. 8, 22. — Řhěrl. 201 zc.

Šhto ł wěrije do Jesom Řhrysta, psches kotruž dyrbi šo cžlowjek ł Bohu wobrocžić a hnadu a wodacže pytacž, škuscha?

1) Póšnacže wo Řhrystužu a jeho skutku, 2) dowjedženje a 3) nadžija. § 38.

B. Šhto je wobrocženje?

To dokonjane polěpschowanje a wušwjecženje tych pokutnych a wěrijaznych, kotrež tych prjedy šlych a jatamanych cžlowjekow ł dobrym a wobhnadženym sežini.

Kať šo wobrocženje stanje?

a) Psches nowy narod, hdyž jim Bóh nowe duchomne žiwjenje šobudžěli, jich ł žyle hinajšchim cžlowjekam sežini a jašo ł šwojim džěcžom pschwošnje.

Zan. 3, 3. Želi šo šo šhto ł noweho njenarodži, njemóže wón Bože kralestwo wohladacž. Čzech. 36, 26. 27. Gal. 3, 26. § 105. Rom. 8, 17. — Řhěrl. 247, 4. 220, 6. Dženš žiwý šy, džens wobrocž šo zc.

b) Psches prawychcžinjenje, hdyž Bóh ł luteje hnady, pokutnym a wěrijaznym, Řhrystužowu prawdosć pschizpi, jim jich hrěchi wodawa, a wschitku schtrafu tych šamych spuščězi a jich psched šwojim šudom ša prawych pschwošnje.

* Rom. 5, 1—5. Dokelž tehodla šmy prawi cžinjeni psches wěru, dha mamy pokoj ł Bohom psches nascheho Řnješa Jesom Řhrysta, psches kotrehož my tež pschistuť mamy we wěrije ł tej šamej hnadže, w kotrejž stejimy a šhwalimy šo w nadžiji teje pschichodneje krašnosće, kotruž Bóh dacž budže. Niž pať šamo to, ale my šhwalimy šo tež tych tyschnosćow, dokelž wěmy, šo tyschnosć sežerplivosć pschinješe;

a ščerpliwosć pščinješe šhonjenje; šhonjenje paš pščinješe nadžiju; nadžija paš njesahanibi. Pšchetož ta lubosć Boža je wulata do našcheje wutrobny pšches šwjateho Ducha, kotryž nam je daty. Rom. 3, 24. 4, 5. * Eph. 2, 8. 9. Š hnady šče wy šbóžni ščinjeni pšches wěru, a to njeje wot waš, Boži dar to je; niž se štkow, šo by šo nihtó nješwalik. — Šhěrl. 4. 429, 4. 630.

c) Pšches wšchědne wobnowjenje, hdyž jim Bóh wšchědnje nowu móž dawa, šo šteho pašć a we wšchěm dobrym rošć, hacž došonjeni njebudža.

* 2. Kor. 5, 17—21. Ze-li šhtó w Šhryštu, tón je nowe štworjenje; to stare je šo minyło, hlaj, wšchitko je šo nowe ščiniko. To paš wšchitko pšchindže wot Boha, kiž naš šam se šobu je šjednaš pšches Ješom Šhryšta a nam tu škuzbu daš, kotraž to šjednanje předuje. Pšchetož Bóh běšche w Šhryštu a šjedna tón šwět šam se šobu a nješchizpi jim jich hrěchi a je nam poručik, šo bychmy my rycželi wot teho šjednanja. My šmy teho dla pošćani na město Šhryštu, a je taš, šo Bóh pšches naš napomina; duž pošmy na město Šhryštu: Dajče šo š Bohom šjednaš! Pšchetož wón je teho a t. d., hl. štr. 103. Eph. 4, 22—24. § 109. Gal. 2, 20. Šebr. 12, 14. — Šhěrl. 149, 4.

§ 74. Šaš 4) šwjaty Duch wobroczenych šdžerži?

Šdyž jich we wěrije a šwjatym žiwjenju wobtwjerdžuje a pšchezo dale wjedže, pšchi špytowanjach pošhlmuje, w nušach troštuje, a jich (jeli šo šami njewotpanu) š šbóžnosći wobarnuje.

Tehodla rěka tež šwjaty Duch: wěryžnych wučer, wodžer a troštar.

Phil. 1, 6. Ša šym teje dobreje nadžije, šo tón šamy, kiž we waš tón dobry štk je šapočak, jón budže došonječ hacž do teho dnja Ješom Šhryšta. 1. Šětr. 1, 5. 1. Šětr. 5, 10. Tón Bóh wšcheje hnady, kiž waš powošk je š šwojej wěčnej krašnosći w Šhryštu Ješu, tón budže waš, kiž wy mašu šwilu čerpicže, dohotowadž, wobtwjerdžič, pošhlnič a šažožič. — Šhěrl. 229, 6.

K čemu dyrbi tute džěłanje šwjateho Ducha tebje nawabicž?

So bych šo džakował Bohu za šwoje powołanje, pschisporjał šwoje roššwětlenje a wušwjeczenje psches šwěrne wužiwanje šficzenych pomocnych wězow, wostał šwěrnny a njehnuty w dobrym, a šo Božej pomocy a hnadže psches Křystuša dowěrił.

* Gal. 5, 22. 23. Tón plód pak teho Ducha je lubosć, wješełosć, měr, ščerpliwosć, lubosnosć, wěra, czihosć, pózcziwosć. — Křěl. 257.

II. Křesćijanska zyrkej.

§ 75. Šhto je křesćijanska zyrkej?

„To zylé křesćijanstwo na semi“, abo ta šhromadžisna wschitkich tych, kotrychž šwjaty Duch k Božemu kralestwu „powoła a šhromadži“, psches šłowo a šakramentaj „roššwěczi a wušwjeczi a pschi Žesom Křystu w prawej wěrje k wěcznemu žiwjenju šdžerzi“.

1. Kor. 3, 16. Njewěscže wy, šo wy Boža zyrkej scže, a tón Duch Boži bydli we waš? 1. Pětr. 2, 5. A tež wy, jako žiwe kamjenje, natwarćže šo, šo byšcže duchomna kěža byli zc. Eph. 2, 19—22. — Křěl. 448. 623.

Kak wona rěka?

1) Křesćijanska, dokelž je Křystuš jeje šakožer, hłowa a jenicžki knjes;

2) „šwjata“, dokelž šu jejne štawy psches Křystuša wušwjeczene, a wschědnje w šwjeczenju roscž dyrbja;

3) „jena“ (šhromadna), dokelž wschitke jejne štawy na jenym gruncže a pod jenym knjesom steja, jene towarštwu wucžinja, jenu wěru a jenu nadžiju maja.

1) * 1. Kor. 3, 11. Žadyn druhi grunt ničto nje móže šakožicž, křiba tón, kiž je šakoženy, kotryž je Žesuš Křystuš. Eph. 1, 22. 23. — Křěl. 251, 4.

2) Eph. 5, 26. 27. Šo by wón ju wošwjecził; a je ju wucžiscził psches tu kupjel w tym šłowje, šo by ju šam

šebi postajit ja krašnu gmejnu, kotraž njebyła smašana abo njeměła žaneho smorška, ani ničeho tajkeho, ale so by bwojata a bjes poruška była. — Křerl. 623, 5.

3) * Eph. 4, 3—6. Hladajće bweru na to, so bwschće jednotu teho ducha sdžerželi psches swjast teho měra. Jene cžěko a jedyn duch: jako wy tež powołani scže na jenu nadžiju wascheho powołanja. Jedyn knješ, jena wěra, jena křczeniza; jedyn Bóh a Bócžez wschittich, kiž je wyshe wschittich a psches wschittich a we was wschittich. Jan. 10, 16. Rom. 12, 4—6. — Křerl. 329, 2.

Pschispomnjenje. Te wschelake zyrkwinske towařtwa wopisja jady pschistajeny pschidawš.

gdže je prawa zyrkej teho Knjesa?

Tam, hdžež šo Bože šłowo prawje a cžiscže wuczi a sakramentaj šo po Křrystušowym wustajenju wudžělataj (§ 101). Tajta je ewangelsko=lutherska zyrkej.

Jan. 8, 31. 32. Budžecže-li wy wostacž pschi mojej ryczi, dha scže wy moji prawi wučomnizy. A wy budžecže tu prawdu pójnacž, a ta prawda budže was woswobodžicž. — Křerl. * 231. 769.

§ 76. Kaš šo křesćijanska zyrkej rosdžěluje?

Do 1) widomneje a 2) njewidomneje zyrkwje.

Šhto je 1) widomna zyrkej?

Ta šhromadžisna wschittich křesćijanow, dobrych a štych, wěrjaznych a njewěrjaznych, kiž pschi šhromadnym wužiwanju Božeho šłowa a sakramentow swonkomne gmejnstwo bjes šobu maja.

2. Tim. 2, 19. Matth. 13, 47. 48.

Šhto je 2) njewidomna zyrkej?

Ta šhromadžisna prawje wěrjaznych, kiž psches wěru š Křrystušom, a w lubošći bjes šobu šjednocženi,

Bohu w duchu a w prawdže słuža. Woni sū „ta shromadźisna sŕwjatych“.

2. Tim. 2, 19. Sap. sk. 2, 42—47.

† „Ta shromadźisna tych sŕwjatych“ a) na jemi rěka tež bėdžerśka zŕrkej, dokelž woni jow wschėdnje s njewėru, s hrěchom a s nusu sŕo bėdžicž maju; b) w njebjesach pak dobywarśka zŕrkej, dokelž sū tam na wschittkich njepscheczelach zyle dobyli.

a) Matth. 16, 18. Jesuś džesche: Ty sŕy Pėtr, a na tu skaŕu chzu ja twaricž sŕwoju zŕrkej, a te helste wrota njedyrbja ju pschemož. b) Hebr. 12, 22. 23. Wŕy scže pschistupili k tej horje Sionskej, a k městu teho žiweho Boha, k temu njebjesemu Jerusalemu, a k tej shromadźisnje wjele tamšynt jandželow zc. — Rhėrl. 767, 7.

§ 77. Kak sŕo Jesuśowa zŕrkej pschego dale rospšhesčėra?

Psches mišionstwo, s kotrymž sŕwjaty Duch wschėdnje se wschėch ludow nowe stawŕy k kšhesčėzijanstwu powoła a shromadźuje.

Mark. 16, 15. Džicže po wschėm sŕwėcže, a pŕėdujėže to ewangelion wschittkemu stworjenju. Matth. 8, 11. Zich wjele budže pschińcž wot ranja a wot wjecžora zc. Jan. 10, 16. Za mam hišchėže druge wowzŕy, te njejsŕy s teje wowczerńje. A tešame dyrbjju ja tež pschiwjesčž, a wone budža mój hłóš sŕkŕšhecž, a budže jene stadko a jedŕn pašŕt. — Rhėrl. 770. Ty, kiž s wschittkich ludow sŕej sŕy stadko wuswolik zc.

§ 78. Kak wudžėla sŕwjaty Duch „wodawanje hrěchow“?

Wón dawta je pokutnym a wėrjazym Rhrystuša dla 1) w Božim sŕlowje pschipowjedacž, a jo 2) psches sakramentaj wobtwjerdźuje a sŕsŕgluje.

1) Luk. 24, 46. 47. Tak je pišane, a tak dyrbjesche Rhrystuś czerpicž, a na tšecži džeń horjestanycž wot mornych, a dacž pŕėdowacž w sŕwojim mjenje pokutu a hrěchow wodacže bje wschėmi ludźimi. 2) Sap. sk. 2, 38. § 102. Matth. 26, 28. § 113.

Bofutny móže teho dla prajicź: „W kotrymž kŕche-
scźijanŕtwje wón mi a wŕchēm wěrjaznym wŕchēdnje
(hdyž wo to proŕchu) wŕchē hrēchi (kotrychž ŕo kaju)
bohacze (ŕ pŕchizpicžom Khrystuŕoweje prawdoŕcze)
wodawa.“

Šej. 55, 7. Bjeŕbóžny woŕtaj ŕo ŕwojeho pucža, a
ŕkóŕcniŕ ŕwojich myŕlow, a wobrocź ŕo k temu Knjeŕej: dha
budže wón ŕo nad nim ŕmilicź; a k naŕchemu Bohu, pŕche-
tož pola njeho je wjele wodawanja. Pŕ. 130, 7.
Rom. 5, 20. Hdžež hrēch ŕo je móžny ŕcžiniŕ, tam je hnada
hiŕchcze móžniŕcha. — Kherl. 201. * 441, 3.

III. Dokonjenje ŕwjatych.

To njemóže ŕo prjedy ŕtacź, hacž hrēch je ŕwojimi
žadkawymi pŕlodami žyle wutupjeny, a wēcžne žiwjenje
pŕhiŕkŕo njeje. Na to poŕaŕuja te taŕ mjenowane
poŕlenje wēcžy, kotrež ŕu: I. ŕmjercź, II. horjeŕta-
wanje cžēka, III. poŕleni ŕud a IV. wēcžne žiwjenje.

§ 79. Šhto je I. cžlowjeŕowa ŕmjercź?

Wuŕtupjenje njeŕmjertneje duŕche je ŕa-
chodneho cžēka.

Pŕēd. 12, 7. Pŕoch ŕo ŕaŕo do ŕemje wróczi, kaž
prjedy byŕ je; a duch wróczi ŕo ŕaŕo k Bohu, kotryž jeho
daŕ je. 1. Mójŕ. 3, 19. § 48.

Šsmjercź ma ŕwój, wot Boha poŕtajeny, cžlo-
wjeŕej paŕ njewēdomny cžaŕ, — je bjeŕbóžnym ŕchtraŕa,
kotrejež ŕo boja, pobožnym paŕ dobrota, kotruž ŕebi žadaju.

Šiob. 14, 5. Pŕēd. 9, 12. Rom. 6, 23. Philip.
1, 23. — Kherl. 507. * 474.

§ 80. Šhto rēka: duŕcha je njeŕmjertna?

Duŕcha tež po wuŕtupjenju ŕ cžēka žiwa woŕtanje,
a wŕhitke ŕwoje možy (roŕom, wolu, dopomnjecze a
ŕwēdomnje) ŕkhowa; a ŕmēje paŕ wēcžneje ŕbóžnoŕcze
wužitacź, paŕ cžwilu cžēpicź.

Łuf. 16, 22. Woda šo pak, šo tón kudy wumrje, a bě nježenj wot jandželow do Abrahamoweho klina. Tón bohaty pak tež wumrje, a bu pohrjebany. Łuf. 23, 43. Saměrnje, dženska budžesch ty šo mnu w paradisu. * Sjew. Jan. 14, 13. Šbóžni šu czi morwi, kotsiž w tym šnjesu wumru wot nětko. Haj tón Duch praji, šo woni wot-pocžuja wot šwojeho džěka, jich štutki pak du ša nimi.

Š cžeho wěšch, šo je dušcha nješmjertna?

To mi 1) mój rošom praji, a 2) Šhryšt u š wobtwjerdžuje.

1) Rošom tak šudži: a) duch se šwojimi mozami šańcž njemóže, dokelž je jednore bycže; b) to žadanje po wěcžnym žiwjenju je Bóh šam do našcheje wutrobny pšodžik, jeho lubošcž budže jo wěšcže tež dopjelnicž; ša to tež c) jeho druge wošebnosće rukuja. Wšchak je wón wěcžny a wšchomóžny a móže tež naš wěcžnje šdžeržecž; šwjaty a prawy a dyrbi ške a dobre hišcže po šmjerczi pšacžicž, dokelž šo pšchezo w žiwjenju nještanje; wšchomudry a wě, šo cžlowješ šwoje duchowne mozy w tym krótkim šemškim žiwjenju došcž šwucžowacž njemóže.

a) Šn. mudr. 3, 1. Prawnych dušche šu w Božej ruzh, a žana cžwila šo jich njedótknje. Matth. 10, 28. § 11. b) 2. Šor. 5, 4. Dokelž w tej hěcže šmy, požadamy my zc., šo by to šmjertne póžrěte bylo wot žiwjenja. c) Šebr. 11, 19. Bóh je móžny, tež wot morwyh šbudžicž. 2. Šětr. 3, 13. My cžakamy na nowe njebeša a na nowu šemju, w kotrychž prawdošcž pšchebywa. Šš. 73, 13. 1. Šorinth. 13, 9—12. Šchtož wěmy, je nježyke, a šchtož wěšcžimy, je nježyke. Šdyž pak to došonjane pšchicž budže, tehdy šměje to nježyke kónz zc. Šš. 89, 48.

2) Šhryšt u š wobtwjerdžuje to: a) se šwojej wucžbu, kaž tež b) je šwojim horještacžom a šnjebjušpicžom.

a) * Jan. 11, 25. 26. Ja šym to horjestawanje a to žiwjenje. Schtóž do mnje wěri, budže žiwj, hačž wón runje wumrje. A shtóž je žiwj, a wěri do mnje, tón nihdy njebudže wumrjecž. Jan. 10, 28. Luk. 20, 38.

b) Jan. 14, 2. 3. W mojeho Wótza domje je wjele wobydlenjow. Hdj by temu tak njebyło, dha bych k wam rjeknył: Ja du tam, wam to město pschihotowacž. A hačž bych tam schoł, wam to město pschihotowacž; dha wschał chzu sašo pschińcž, a waš k šebi wsacž, so bhschcže tež wy byli, hdžež ja šym. Jan. 14, 19. Ja šym žiwj, a wy budžecže tež žiwi. — Rhěrl. 674. 106. * 117. 116, 4. 675, 6.

§ 81. Shto budže II. horjestawanje teho czěka?

Hdnyž czěka wschitkich semrětnych sašo wo = žiwicž, a pschekrašnjene, š nješmjertnej duschu sašo sjednocžene budžeja.

To budže šo stacž, hdnyž budže Jesuš „na šudny džen mje a wschitkich morwch sbudžicž“.

Na czo šo tuta wěra sažojuje?

1) Na Rhrystušowe horjestacze a 2) jeho sjawne šlubjenja; 3) na Božu wschehomóz a džiwne skutki w štwórbje; a 4) na to šhonjenje, šo šo cžlowjekowa duscha bješ czěka njemóže džěkawo wopokajacž.

1) 1. Kor. 6, 14. Bóh je teho šnješa sbudžik, a budže tež naš sbudžicž psches šwoju móž. Rom. 8, 11. Hdnyž tehodla Duch teho, kotryž Jesuša wot morwch je sbudžik, we waš bydli: duž budže tež tón, kotryž Rhrystuša wot morwch je sbudžik, wasche šmjertne czěka žiwe cžinicž. 1. Kor. 15, 16. Šiob. 19, 25—27. Ja wěm, šo mój wumóžnik žiwj je, a wón budže mje potom š teje semje horje sbudžicž c. — Rhěrl. * 117, 2.

2) Jan. 5, 28. 29. Ja shtunda dže, w kotrejž wschitzy, kiž w rowach šu, budža jeho hłóš šhschecž, a

póndža won; czi šami, kiž šu dobre cžinili, k horjestawanju teho žiwjenja; kiž pak ške šu cžinili, k horjestawanju teho šudženja.

3) 2. Kor. 5, 1. My wěmy pak, je-li šo našcha šemjka kžěža teje hěty roškamana budže, šo wot Boha nowe twarjenje mamy; dom, kiž š rukomaj njeje ščinjeny a wěčny je w njebjěšach. 1. Kor. 15, 51. 52.

4) Šhilip. 3, 21. Šotryž našche hubjene cžěko pšcheměnicž budže, šo podobne budže jeho krašnemu cžěku, po tej mozy, š kotrejž wón tež wšhitke wězy šebi móže podcžišnyč. 1. Kor. 15, 35—42.

Kajke budža našche pšichodne cžěka?

Pobóžni šměja krašne, bješbóžni pak hanibne cžěka. — Duž šwjecž Bohu š dušchu tež cžěko!

* 1. Kor. 15, 42—44. Ššyte budže cžěko šachodne, a budže horjestanycž nješachodne. Wono budže šyte w njecžescži, a budže štanycž w krašnosčži; šyte budže w šłabošcži, a budže štanycž w mozy; šyte budže cžělna cžěko, a budže štanycž duchomne cžěko. — Šej. 66, 24. § 85. Dan. 12, 2. — Šhěrl. 620, 8. 523, 4. 11.

§ 82. Šhto budže III. šudny džen?

Šdyž budže, po horjestawanju cžěka, žny šwět pšched Boži šud žadany; a pobóžnym šbóžnosčž, bješbóžnym šatamaustwo wotšbudžene.

Tutón šud budže: 1) na wšhitkich, žiwych a mowych (§ 59), 2) wot Šhryštuša, k šjewjenju jeho krašnosčže, 3) po jeho šłowje, 4) š prawdosčžu a 5) na šemi džeržany.

1) Matth. 25, 31—46. Šdyž pak cžłowški šyn pšhińcž budže w šwojej krašnosčži, a wšhitzy šwjecži jandželjo š nim: tehdy budže wón šedžicž na štole šwojeje krašnosčže. A budža pšched nim wšhitzy ludžo šhromadženi. A wón budže jich róšno rošdželicž, tak jako paštyč wowzy wot

kóštom rošriša. A budže te wowzy k swojej prawizy stajicž, tnyh kóštom pak k swojej lěwizy zc. — 46. A woni pónđuza do wěcžneje cžwile; cži prawi pak do wěcžneho žiwjenja. 2) Zap. st. 17, 31. — 3) * 2. Kor. 5, 10. Pšchetož my šo wschitzy dnyrbimy šjewicž pšched šudnym štošom Šhryštušowym, šo by kóždy dostaš sa tym, jašo je cžiniš pšchi cžělnym žiwjenju, njech je dobre abo ške. 4) 1. Kor. 4, 5. Nješbudžče prjedy cžaša, hacž tón šenješ pšchišndže, kiž tež budže na šwětšo pšchinješčž, šchtož pó cžmje je potajene zc. Matth. 13, 24 zc. — Šhěrl. 512, 2. 519.

† Šsam ša šo abo wošebje budže kóždy cžlowjel š molom po šmjercži šudženy. Pošleni šhromadny šud pak je k temu poštajeny, šo by šo Šhryštušowe kralestwo na wěcžnje wot kralestwa teho škeho rósno džělišo. — Šdy šo to štačž budže, ništo njewě; duž wachuj!

Šhěrl. 252, 4—6.

§ 83. Šchto budže ša pošlenim šudom pšchišncž?

Škóncženje teho nětcžiškeho šiwěta; hdyž budže šemja š njebjom šahinyčž a šo k došonjenišchemu a k nješachodnemu wobydlenju prawnyh a šbóžnyh wobnowicž.

2. Pětr. 3, 7—14. Nětcžiške njebješa a šemja budža pšches šeho škowo wotkožene, a k wohenju ššhowane na tón džěš teho šuda a šatamanštwu bješbóžnyh ludži zc. Šes. 65, 17. Šlaj, ja čžu nowe njebješa a nowu šemju štworicž, šo šo přěnich wjazzy njebudže špominacž. Šjew. 21, 1. — Šhěrl. 517, 10. 523, 6.

§ 84. Šchto je to IV. „wěcžne žiwjenje“?

Ša wěcžna šbóžnosčž, kotruž čže Šóh „mi a wschitkim wěrjazym a wušwolеныm w Šhryštušu po šudže dacž“.

Sbóžni budža 1) wot wšeho sŕeho wumoženi, 2) w njebježach, 3) pšchi wobhladanju a dopósnaczu Božeje a Ješužoweje kražnosće, 4) se šwjatymi jandželemi a šwjatymi lubnymi sjednoczeni, 5) pšchi wužiwanju dobrego šwědomnja, a na wošebnišce džěko postajeni, 6) bjes kónza njewurjekliwu wješełoscž wužiwać.

1) * Sjew. 21, 4. Bóh budže j jich woczow wšhitte šylšy setrěcž, a šmjercž wjazn njebudže, ani šrudoba, ani wołanje, ani boloscž wjazn njebudže, pšchetož to přěnsche je šajchło. * 2. Tim. 4, 18, hl. štr. 102. § 63. 2. Kor. 4, 17. 18. Sjew. 7, 16. 17. — Šhěrl. 524, 14.

2) 1. Theš. 4, 17. A budžemy taš wěcžnje pšchi tym Šnješu. Jan. 14, 2. 3. § 86. 1. Pětr. 1, 3. 4. — Šhěrl. 524.

3) * Matth. 5, 8. Sbóžni šu cži, kiž cžišteje wutrobny šu: pšchetož woni budža Bóha widžicž, hl. štr. 68. 1. Jan. 3, 2. Moji najlubšchi, my šmy nětk Bože džěcži, ale sjewižo šo hišcže njeje, šchto my budžemy. My paš wěmy, hdnyž šo sjewicž budže, šo my jemu podobni budžemy, pšchetož my jeho widžicž budžemy taš, kaž wón je. 1. Kor. 13, 12. My hladamy nětk pšches šchpihel w potajnym škowje, tehdy paš wot woblicža š woblicžu. Nětk ja pósnaju po štrchu; tehdy paš budu dopósnacž, kaž tež ja dopósnaty šym. Jan. 17, 24. Wótče, ja chzu, hdžež ja šym, šo bychy tež cži šami pola mje byli, kotrychž mi daš šy, šo bychy moju kražnosć widžili, kotruž mi daš šy. — Šhěrl. 240, 5.

4) Luk. 20, 36. Woni dale wjazn njemóža wumrjecž; pšchetož woni šu jandželam runi, a šu Bože džěcži. Jan. 16, 22. Ja chzu waš šašo widžicž, a wašcha wutroba budže šo šwjěbelicž, a wašche wješele nihtó njebudže wot waš precž wšacž. Šebr. 12, 22. § 76. — Šhěrl. 523, 12.

5) Matth. 25, 21. Š ty dobry a šwěrnny wotrocžko, ty šy na mašym šwěrnny byl; ja chzu cže na wjele postajicž: dži nuts š twojeho Šnješa wješełoscži. Sjew. 2, 10. § 110. — Šhěrl. * 17, 11.

6) 1. Kor. 2, 9. Šchtož žane wošo njeje widžižo, a žane wucho škyschašo njeje, a do žaneho cžlowješa wutrobny pšchischo njeje, šchtož Bóh je pšchihotowaš tym, kotřiž jeho

Iubuja. — Rħerl. 807. Po krótkim bėdženju na řwěcze zc. 420. 717, 5.

§ 85. Šhto je V. to wěcžne řatamanstwo?

Za wěcžna cžwila, kotraž na njewěrjaznych a řacžijnjenych cžaka.

Satamani budža 1) wot Božeho woblicža řastorcženi, wot Rħryřtuřa a wřchitkich dobrych rósno džěleni, 2) na řtyřtnym měřcze (heli), 3) na cžěle a na duřchi (w řtym řwědomnju), 4) bjeř kónža njewurjeřnjenu cžwilu cžěrpicž dnrbcječž.

1) Matth. 25, 41. Džicže precž wote mnje, wy řaklecži, do wěcžneho wohenja, kotryž přchihotowany je cžertej a jeho jandželam. Luk. 16, 26. Bjeř nami a bjeř wami je wulka hłubina wobtwjerdžena zc.

2) Matth. 8, 12. Džěcži teho kraleřtwa budža wuřtorřane do teje najhłubřcheje cžěmnořcže, hdžež budže wucže a řubow řchipjenje. Luk. 16, 23. 24. A jako wón w heli a w cžwili běřche, džeřche wón řawořajo: Za cžěrpu cžwilu w tutym přomjenju. Šjew. 20, 10. A budža tam cžwilowani wo dnjo a w nozy do wřcheje wěcžneje wěcžnořcže.

3) Jeř. 66, 24. Přchetož jich cžěrřw njebudže wumrjecž, a jich wo heń njebudže wuhařnycž. Mark. 9, 43. 44. A řchoř do hele, do teho wěcžneho wohenja, hdžež jich cžěrřw njewumrje.

4) Šjew. Jan. 9, 6. A budža ludžo tu řmjercž pntacž, ale njebudža ju namařacž; a budža požadacž wumrjecž, ale řmjercž budže wot nich cžěřacž. — Rħerl. 525. D wěcžnořcž, řłowo hřimanja zc. 512, 3. 140, 18.

„Hamjeń. To je řawěřcže wěrn0.“

2. Kor. 1, 20. Wřchitke Bože řluby, řaž wjele jich je, řu řa haj w nim, a řu řa hamjeń w nim.

Přchipomnjenje. Hdže matej njebjo a hela řw0je měřto, to niřt0 njewě. Čłowjeř m0že w0boje hiřom na řemi we wutrobje řacžucž, bjerje jo tež do wěcžnořcže řobu. Luk. 17, 21. 2. Kor. 9, 6.

† Čłowče! 1) njesabudź, so je czi tuto žiwjenje k pschihotowanju na wěčnosť date, 2) nałoż swój čas swěru, 3) cziń dobre a wostaj so skeho, 4) budź sczerpliw w cžěbności, 5) a wopomni kónz.

1) * Ps. 90, 11. 13. Nasche žiwjenje traje swdomdžebacž lět; hdnyž wysočo pschińdže, je wosdomdžebacž lět; a hdnyž je krašne byko, dha je próza a schiwda byko; pschetož wono so rucze minje, jako bychmy precž lecžili. Wucž naš wopomnicž, so my wumrjecž dyrbimy, so bychmy mudri byli. Ps. 103, 15. 16. 2) Jan. 9, 4. Za dyrbju džekacž to džeko teho, kiž mje je poškač, dokež džen je: nóz pschińdže, hdžež ničo njebudže móž džekacž. Prěd. Gal. 11, 9. § 34. 3) Sir. 18, 22. Čziń pokutu, prjedy dnyžli skhorisch. Nje wotčakuj s polěpschowanjom twojeho žiwjenja hacž do smjercže. 2. Kor. 7, 1. § 35. 4) Rom. 8, 18. Nětcžischeho časa cžerpjenje hódne njeje teje pschichodneje krašnosťe, kotraž so nad nami sjewicž budže. Ps. 126, 5. 6. 5) * Rom. 2, 6—9. Bóh budže kóždemu dacž a t. d., hl. str. 76. Tym pač, kotřiž swadnizy su a na prawdu nje pošuchaju, ale pošuchaju na njeprawdu, njehnadu a hněw; tyschnoscž a cžěbność na wschě dusche tych čłowjekow, kotřiž sč cžinja. — Rherl. 503. 512.

Kotre mamy pomocne wězy k swjecženju?

1) Bože słowo, 2) modlitwu a 3) sakramentaj swjateje schćenizy a Božeho wotkasanja. Wone rěkaja hnadne pomocne wězy (§ 70), dokež je Boža hnada k naschemu sbožu wustajila je.

Psches Bože słowo (§ 3—5) budže čłowjek k sbožu w Khrystužu powołany; psches schćenizy do jeho shromadžišny horjewšaty; psches modlitwu a Bože wotkasanje w jeho hnadže sdžeržany a wobtwjerdženy. — Wo tym rycža pošlenje schtyri hawptschtyki.

—————

Specija hauptſchtuka.

Wótczenaſch abo Anjeſowa modlitwa.

§ 86. Schto je modlitwa?

Džeczaze rošrnczenje wěrjazeje wutrobny i Bohom.

Schto rěka: šo modlicž?

Bohu šwoje myšle, ſacžucza a žadanja prjódnošycž. — To móže šo ſtačž: kaž 1) šwonkach, je rtom, wótsje a je šłowami, tať tež 2) šnutškach we wutrobje mjelcžo a bješ šwonknych šłowow.

1) * Pſ. 19, 15. Njech šo tebi ſpodoba ta rycž mo-
jeho rta, a to rošrnczenje mojeje wutrobny pšched tobu,
Anježe, moja ſkała a mój wumožniko. 2) Matth. 15, 8.
Tón lud šo ke nni pšhibližuje je šwojim rtom a cžescži
mje je šwojimaj hubomaj, ale jich wutroba je daloko
wote mnje.

Schto wopšchimaju naſche modlitwy?

Pať 1) próštwy ſa šwoje šamšne ſbože, a do-
broproščenje ſa druhich; pať 2) džakowanje ſa do-
ſtate dobroty; pať 3) šhwalenje Božeje krašnošcže.

1. Tim. 2, 1. 2. § 89. — Šhěrl. * 608. * 319. * 321.

Komu cžescž modlitwy škušča?

Šsamolutžy ſſijenicžkemu Bohu, a dyrbi šo jemu
wot wšchitkich pšhinjeſcž.

Matth. 4, 10. Ty dyrbišch šo k Bohu, twojemu
Anjeſej, modlicž, a jemu šamemu škužicž. Pſ. 95, 6. 7.
Bójcže, modlmy šo, a klaťmy a paťmy dele pšched tym
Anješom, naſchim ſtworicželom. Jeſ. 45, 22—24. —
Šhěrl. 314. 632. 466. 18.

§ 87. Cžehodla dyrbimy šo modlicž?

K modlenju wabi nať 1) naſcha nuša (cžělna a
duchomna potrjebliwošcž); 2) Boža ſjatwna pšchifaſnja;

3) Bože šlubjenje, jo chze naš wuštyšhecž; 4) to šnamjo našeho šbóžnika a tych wěrjazych wšchitkich čašow; kaž tež 5) tón krašny wužitk modlenja.

1) Matth. 6, 8. Wasch Wótž wě, čzeho wam je trjeba, prijedny dnžli jeho prošycze. Zač. 5, 13. — Šhěrl. 466.

2) Pš. 50, 14. 15. Wopruj Bohu džak, a šapčacž temu najwysšchemu šwój šlub. A wočaj šo še mni w čašu teje nišy: dha čžu ja čze wumoz, a ty dyrbiš mje šhwalicž. — Šhěrl. * 352, 6.

3) * Matth. 7, 7. 8. Prošycze, a wam budže date; phtajcze, a wy budžecze namakacž; škapajcze, a wam budže wotewrjene. Pšchetož ščóždy, kiž prošy, bjerje; a ščtóž phta, namaka; a ščtóž škapa, temu budže wotewrjene. Šej. 65, 24. A budže šo ščacž, šo prijedny, dnžli budža wočacž, čžu ja wotmolwicž; hdyž hišcže rycza, čžu ja jich wuštyšhecž. Pš. 27, 8. — Šhěrl. 299, 8.

4) Šhryštušowe modlenje ša šebje a tych šwójich, Jan. 17, w Gethsemane, na šchizu zc. — Abraham, 1. Móšš. 18; Šakub, 1. Móšš. 32; Dawit; šaposchtoli, Šap. š. 4, 24; 20, 36; 21, 5 zc.

5) Wužitk praweho, Bohu špodobneho modlenja wobšteji w tym: šo wutrobu šměruje, troschtuje, pošhl-
njuje, polěpšhuje a wušwjećuje —, a naš pšches to w šjenocženštwje š Bohom šdžerži.

Jan. 9, 31. Zač. 5, 16. Šróštwu teho praweho wjele šamóže, hdyž špravna je. — Pš. 145, 18. 19. Šón Šnješ je bliško wšchitkim, kiž šo š njemu wočaju; wšchitkim, kiž šo wo prawdže š njemu wočaju. Šón čžini po woli tych, šotšiz šo jeho boja, a štyšchi jich wočanje a pomha jim. 1. Jan. 5, 14. A to je ta nadžija, šotruž my š njemu mamy, je-li šo pšche čzo prošymy po jeho woli, šo wón naš wuštyšchi. — Šhěrl. 214, 7 zc.

§ 88. I. Šak dyrbinu šo modlicž?

1) Š wěrjazeje, 2) pošutneje, 3) š šuboščizweje a šjednocžliweje wutroby.

1) Zač. 1, 6. Šjech prošy paš we wěrje a njebudž njewěšty; pšchetož ščtóž je njewěšty, tón je runje šako

mórſka zołma, kotraž wot wětra budže honjena a mjetana. 2) Pſ. 66, 18. 3) Mark. 11, 25. A hdyž wy ſtejicze a proſyncze, dha wodajcze, macze-li ſchto pſhecziwo tomu, taſ, ſo by tež waſch Wótz w njebeſach wam waſche hrěchi wodaſ. — Rhěrl. 338.

II. W czejim mjenje dyrbimy ſo modlicy?

W mjenje Jeſom Khrysta, t. j. po jeho roſwuczenju, w jeho duchu, k jeho czeſczi a w dowěrjenju na jeho ſaſtkužbu.

Jan. 16, 23. Sawěrnje, ſawěrnje, ja praju wam: ſa czož wy teho Wótza proſyncz budžecze w mojim mjenje, to budže wón wam dacz. — Rhěrl. 252, 9. 314, 1. 3. 8.

III. S kajlej myſlu a ſ kajtim waſchnjom?

1) S roſomom, ſo wěſch, wo czož proſynſch; 2) ſ nutrnoſcžu, ſo ſwoje myſle k Bohu wobrocziſch; 3) ſe ſprawnej wutrobu, ſo woprawdže chzeſch, ſchtož proſynſch; 4) w džeczazym dowěrjenju, ſo ſo zyle do Božeje wole podaſch; 5) ſ ponižnoſcžu, ſo Bohu priódt njeprifaſch, ſchto a taſ wón dawacz dyrbi; 6) ſe ſwonkomnej poſornoſcžu a pſchiſtojnoſcžu.

1) Matth. 20, 22. Jeſuſ wotmolwi: Wy njewěſcže, wo czo proſyncze. 2) a 3) * Matth. 6, 5—8. Hdyž ſo modliſch, njebudž jaſo hejchlerjo, kiž ſtejo radži ſo modla w ſchulach a na róžkach tych haſow, taſ ſo bychu woni wot ludži byli widženi. Sawěrnje, ja praju wam: Woni maju ſwoju mſdu precz. Ale hdyž ſo ty modliſch, ſańdž do twojeje komorki a ſanku twoje durje a modl ſo k twojemu Wótzej w potajnym, a twój Wótz, kiž do potajneho hlada, budže tebi to ſapłaczič ſjawnje. A hdyž wy ſo modlicze k Bohu, njeórbotajcze jenož wjele, jaſo póhanjo cžinja, pſchetož jim ſo ſda, ſo budža wuſkynſcheni, hdyž wjele ſłowow cžinja. Tehodla njerunajcze ſo jim; pſchetož waſch Wótz wě, cžeho wam je trjeba, priedy dnyli jeho proſyncze. Rom. 12, 12. Budžcze wjeſeli w nadžiji, ſczerpliwi w cžěſnoſczi, wobſtajni w modlitwje. 1. Móſſ. 32, 26. Ja cze njepuſhcžu, khiba ſo mje požohnujeſch.

4) Matth. 26, 39. 5) Dan. 9, 18. My leżimy pſched tobu i naſchej modlitwu: (ſpuſzczamy ſo) niſ na naſchu prawdoſć, ale na twoju wulku ſmilnoſć. 6) 1. Mójj. 18, 27. Abraham dżesche: Ja ſym ſo ſkroblit ryczeć i tym Anjejom, hacź runjeź ſym ſemja a popjeť. — [Saſomon, 1. Kral. 8, 54. Tón zkonit, Luť. 18, 13.] — Jan. 11, 41. Jeſuſ poſbėhnu horje ſwojej woczki z. Luť. 22, 41. Jeſuſ poſklatny na kolena a modleſche ſo z. Eph. 3, 14. — Khėrl. 3. 591.

Wiſpominjenje. Hdź cźlowjeť we wulkej nuſy njewė, ſchto a kať proſyć dyrbi, dha budźa teź jeho ſdychowanja wuſtychane; pſchetoź Bożi Duch ſaſtupa naź pſched Bohom. Rom. 8, 26. — Khėrl. 314, 4.

§ 89. IV. Wo czo a ſa koho dyrbinny proſyć?

1) Wo czo? Wo wiſchitko, ſchtoź je duſchi a cźėkei nujne a wužitne; wjaſy pať wo duchomne a njebjeſte, dnźli wo cźėlne a ſemje dary.

Philip. 4, 6. Njeſtarajće ſo wo niczo; ale njech we wiſchėch wėzach waſche proſtwny w modlenju a ſadanju i dźałowanjom pſched Bohom ſjawne budźa. Eph. 6, 18. § 16. Matth. 6, 33. § 1. — Khėrl. 750, 4 z. * 602, 8 z.

2) Sa koho? a) Szami ſa ſo a ſa wiſchėch cźlowjeťow, b) teź ſa njepſchecźelow.

a) * 1. Tim. 2, 1. 2. Tehodla ja napominam, ſo by pſchede wiſchėmi wėzami ſo ſtaťa proſtwa, modlitwa, dobroproſchenje a dźałowanje ſa wiſchitkich cźlowjeťow, ſa kralow a ſa wiſchėch wjeťchow, ſo bychmy poťojne a cźiche ſiwjenje wjeſć mogli, we wiſchej bohobojaſnoſći a pőzcźiwnoſći. b) Matth. 5, 44. Proſchće ſa tych, kiź wam ſchłodźa a pſchecźėhaju waſ. — [Jeſuſ, Luť. 23, 34.] — Khėrl. 738.

§ 90. V. Hdźe, hdny a i cźeho mamy ſo modlicź?

1) Hdźe? Mėſto k modlenju je wiſchudźom, hdźeź Boha namataſch: a) w zyťkwjach a ſchulach, b) w twojej komorzy, c) a po zyťkej ſemi.

a) Luť. 19, 46. Mój dom je dom teje modlitwy z. b) * Matth. 6, 6. Hdny ſo ty modliſch, ſańdź do twojeje

komorki a ſankſn twoje durje, a modl ſo k twojemu Wótzu w potajnym; a twój Wótz, kiž do potajneho hlada, budže tebi to ſapłacžicž ſjawnje, hl. ſtr. 126. c) 1. Mójj. 24, 62. Sjaak běſche won ſchoł na polo, ſo by ſo modlił. Matth. 14, 23. Jan. 4, 21. 23. — Řhěrl. 150, 10. * 305, 7.

2) Hdny? Čžaſ k modlenju je ſtajnje a pſchezo, a) hdyž cže wutroba k temu wabi (woſebje pſchi wažnych prjódkiwſacžach a we wulkich ſtrachach); ale b) poſtaj ſebi tež wěſte cžafy k temu.

a) 1. Theſal. 5, 17. 18. Bjeſ pſcheſtaczka ſo modlcže. b) Pſ. 55, 17. 18. Za čžu ſo k Bohu wołacz, a tón Řnjeſ budže mi pomhacz; na wjecžor, a rano a pſchipołdnju čžu ja ſkoržicž a ſkiwlicž, wón budže mój hłóſ ſkſſhecž. Pſ. 63, 7. § 12. — Řhěrl. 343. * 352. * 242. * 363.

3) S cžeho? S modlerſkich knihow, jaſo tež je ſwojeje wutrobny, a je ſwojimi ſłowami.

§ 91. Kotra je najlěpſcha a najwoſebniſcha modlitwa?

Tón ſwjaty wótcženajſch, kotryž je Jeſuſ ſam wuſtajił a nam prjódkiwił.

Matth. 6, 9—13. Luč. 11, 2—4.

Šhto „Řnjeſowa modlitwa“ wopſchija?

W mało ſłowach wiſchitko, ſchtož wiſchitžy potrjebaju; wona wucži tež: w ſajkej myſli, a wo ſajke kubka ma ſcheſczijan najprjedy a najbóle proſhecž.

Kak ſo Řnjeſowa modlitwa roſdžěluje?

I. Do ſpoczatka (w kotrymž ſo na Boha wobrocžimy), II. ſydom próſtwow a III. wobſanknjenja.

A. Prěnje ſchtyri próſtwy rycža wo pſchiwobrocženju teho dobrego; ſchtož je nam nuſne po duſchi (1., 2. a 3.) a po cžěle (4.); poſlenje tſi wo wotwobrocženju teho ſleho, ſchtož naſ hižom tyſchi abo nam haſle hroſy. — B. Prěnje tſi ſpomnja na to, ſchtož je Bože (twoje

mjeno zc.); poſhlenje ſchtyri na to, ſchtož je naſche (naſch khleb zc.).

Wiſhiſpomnjenje. Tuta modlitwa ſo jara huſto njewu-
žitnje wužiwa, dofelž ju ludžo jeno taſ i nawuczenja, tehodla
tež bjeſ roſoma a bjeſ nutroſcže ſpěwaja, a te ſłowa po ſwojej
potrjebnoſczi na ſo njenałožuja a ſebi njepſchizpja. — Kherl. 312.
590. 430, 14. 364, 7.

I. § 92. Spoczatk.

„Wótcže naſch, kiž ſy w njebjeſach.“ —
1) „Wótcže“ prajimy my k Bohu, niž jeno, dofelž
naſ ſtworik je a ſdžerži, ale tež, dofelž naſ pſches Je-
ſuſa ſa ſwoje džeczi horjewoſmje. 2) „Naſch“, dofelž
wón naſ wſchittkich wótzowſzy lubuje, a my ſa wſchittkich
ſwojich bratrow proſyecz dyrbimy. 3) „Kiž ſy w nje-
bjeſach“, t. j. wſchſchi dnyli wſchitko, tón wjerſchny
a kraſny, kiž wſchudžom a wot kóždeho i najhłubſchej
ponižnoſcžu, ale tež khroble czeſczeny bycz dyrbi.

1) Jeſ. 64, 16. Matth. 23, 9. Jedyn je waſch Wótz,
kotryž je w njebjeſach. 2) Eph. 3, 15. Mal. 2, 10. § 41.
3) Pi. 115, 3. § 40.

Czehodla dawa ſo Bóh Wótz a mjenowacz?

„Bóh chze naſ i tym wabicž: 1) ſo my wěricž
dyrbimy, ſo je wón naſch prawy (dobrocziwy a mudry)
Wótz, a my ſmy jeho prawe (jemu ſo dowěrjaze) džeczi,
ſo bychmy 2) jeho khroble a je wſchej nadžiju (na wu-
ſłyſchenje) proſyli, jaſo lube džeczi ſwojeho lubeho nana.“

1) Gal. 4, 6. Dofelž džeczi ſcže, dha je Bóh počkał
teho Ducha ſwojeho ſyna do waſchich wutrobow, tón woła:
Abba, luby Wótcže! Rom. 8, 15. § 11. 2) Hebr. 4, 16.
Wiſhiſtuſmy tehodla i khrobłocžu k temu ſtołu teje hnady,
ſo bychmy ſmilnoſcž doſtali zc. — [Abraham proſy ſa
Sodom, 1. Mójj. 18, 16 zc.] — Kherl. 210, 7. 297.

II. Szndom próſtwow.

§ 93. Prěnja próſtwa.

„Šwjeczene budž twoje mjeno.“ — Bože
mjeno je zwar 1) ſamo na ſebi ſwjate. Dofelž jich

wjele pať jo ja ſwiate njeſpóſnaja a nječžeſća, dha mamy proſyć, ſo by 2) „pola naſ“ (wot naſ a we wſchěch krajach) ſwjeczene (doſtojnje čžeſćene) było.

1) Žeſ. 6, 3. § 40. 2) Pſ. 115, 1. Niž nam, Ānježe, niž nam, ale twojemu mjenu daj kħwalbu, twojeje ģnady a prawdy dla. Pſ. 72, 18. 19.

Pať ſo Bože mjeno pola naſ prawje ſwjeczi?

1) Ģdyž wučerjo a předarjo „Bože ſłowo prawje (po ſwjatym piſmje) a čžiſće (bjeſ čłowſkich pſchiſtawkow) wučža; a 2) my tež ſwjeczi po nim čžini“, a Boha we wutrobje, ſ rtom a ſe ſwjatym žiwjenjom čžeſćimy. — „Ā temu pomhaj nam, luby Wótcze!“ zc.

1) Mal. 2, 7. Měſchnikowje hubje dyrbitej wučžbu wobarnowacž zc. 2. Tim. 1, 13. 2) Jan. 17, 17. § 70. 1. Pětr. 3, 15. Šwjecžće Boha teho Ānjeſa w ſwojich wutrobach. 1. Pětr. 1, 15. 16. § 69. Matth. 5, 16. Tať ſwěć wafche ſwětko pſched ludžimi, ſo bychu woni wafche dobre ſkutki widžili, a wafcheho Wóťa w njebjeſach čžeſćili. — Āħěrl. 701. 162.

Ščtó pať Bože mjeno wotſwjecžuje?

1) „Ščtóz hinať wučži, dyžli Bože ſłowo wučži“, a 2) hinať čžini, dyžli Bože ſłowo pſchifaſuje, a bjeſ pokornoſće na Boha ſpomina a wot Boha rycži. — „Pſched tym ſwarnuj naſ, luby njebjeſki Wótcze!“

1) 1. Tim. 6, 3. 4. § 15. 2) Pſ. 141, 3. 4. Ānježe, ſaťhowaj mój rót, a ſwarnuj mojej hubje. Ājenakħil moju wutrobu na něſčto ſke, ſo bych bjeſbóžne ſkutki nječžiniť zc. Rom. 2, 23. 24. — Āħěrl. 448, 1. 3.

§ 94. Druha próſtwa.

„Pſchińdž ģ nam twoje kraleſtvo!“ — Bože kraleſtvo, to kraleſtvo ģnady (ta dobrota teho kſcheſćijanſtwa, § 63) pſchińdže derje, pſcheſ Āħryſtuſa bjeſ naſcheje modlitwy ſamo wot ſebje na ſemju, a tež ģ nam, kiž wot naroda ſem ſtawy teho ſameho ſmy.

Mark. 1, 15. Čzaſ je dopjelny, a kraleſtvo Bože je ſo pſchibližało. Luk. 17, 20. 21. Kraleſtvo Bože nje-
pſchińdže ſe ſwonkomnym nałoženjom zc. * Rom. 14, 17.
To Bože kraleſtvo njeje jědž ani picže, ale prawdoſcž a
měr, a radoſcž w ſwjatym Duchu.

2) Ale wono a) hiſcže k wſchitkim čłowjeſam
njeje pſchiſchło; duž mamy proſhecž, ſo by ſo pſchezo
dale na ſemi roſpſcheſcžěrało, a b) my hiſcže prawje
doſtojne a doſonjane ſtawy teho ſameho njejſmy;
duž proſhmy, ſo by pſchezo bohatiſcho do naſchich wu-
trowow pſchiſchło.

a) Pſ. 68, 29. Bóh je twoje kraleſtvo wobtwjerdzik zc.
Matth. 9, 37. 38. Te žně ſu wulke zc. b) Matth. 6, 33.
§ 1. — Rhērl. 453.

Kač Bože kraleſtvo k nam pſchińdže?

Hdyž Bóh nam ſwojeho ſwjateho Ducha dawu,
ſo my: 1) jeho ſwjatemu ſłowu pſcheſ jeho hnadu
wěrimy; a 2) bohabojaſne žiwjenje wjedžemy, a tač
jow čzaſnje měr a radoſcž w ſwjatym Duchu wuži-
wamy, a tam wěcžnje do kraleſtwa kraſnoſcže pſchiń-
džemy.

1) Jan. 6, 44. Nichtó njemóže ke mni pſchińcž, khibu
ſo by jeho čzahnył tón Wótž, kiž mje póſtač je zc. Zap.
ſkutki 16, 31. § 73. 2. Theſ. 1, 11. Jeſ. 55, 10. 11.

2) 1. Theſ. 2, 12. So byſcže wy doſtojnje kłodžili
pſched Bohom, kiž waſ je powočač k ſwojemu kraleſtwu a
k ſwojej kraſnoſcži. Hebr. 12, 28. Tit. 2, 11. Ta ſbóžna
hnada Boža je ſkhadžaka zc. 2. Tim. 4, 18. § 63. —
[Mikodemuſ, Jan. 7.] — Rhērl. 159.

§ 95. Tſecža próſtwa.

„Twoja wola ſo ſtań, kač na njebju, tač tež
na ſemi.“ — Boža wola je dwojaka: 1) Boža
wſchěhomóžna wola, t. j. to, ſchtož Bóh ſam čžinicž
čže, a to ſtanje ſo pſcheſ njeho ſameho, w nje-
bjeſach a na ſemi, „bjeſ naſcžeje modlitwy“. Ale my
dyrbimy proſhecž, ſo by ſo tuta Boža wola tež ſ nami

a nad nami ſtała, a ſo bychmy ſo do teje ſameje zyle podali. 2) Boža „dobra hnadna wola“, t. j. to, ſchtož my cžinicž dyrbymy, a ſchtož je wón nam w ſaſonju a ewangeliju pſchifaſať; a to ſtanje ſo w njebjech wot ſwjatych jandželow, ale niž wſchudžom na ſemi wot naſ. Tehodla proſymy, ſo by ſo Boža wola tež pola naſ a wot naſ wſchitkich ſtała.

1) Pſ. 135, 5. 6. Jeſ. 14, 27. Tón Anjeſ Zebaoth je tať wobſaněnyť zc. Luť. 22, 42. Niz pať moja wola zc. — Rěrl. * 416. * 17, 4. 245, 2. 710, 8. 2) Hebr. 13, 21. * Pſ. 143, 10. Wucž mje cžinicž po twojej woli, pſchetož ty ſy mój Bóh; twój dobry Duch wjedž mje po prawym pucžu. — Rěrl. 708, 4. 264, 6.

Kať ſo Boža wola pola naſ ſtanje?

1) Hdnyž Bóh wſchitku ſku radu (druhich), a wolu (naſcheje ſkeje wutroby) ſkama (ſanicži), a wobara tym, kiž nam Bože mjeno ſwjecžicž a jeho kraľeſtwu k nam pſchińcž njedadža, jako ſu cžert, ſwět a naſcheho cžěka wola. 2) A naſ poſylni, a w ſwojim ſklowje a wěrje móžnje ſdžerži hačž do kónza zc.

1) Luť. 8, 12. Čži pſchi pucžu, ſu, kotſiž je ſklyſcha; potom pſchińdže cžert zc. 1. Jan. 5, 4. Rom. 8, 13. § 24. 2) Eph. 3, 14—21. 1. Theſ. 5, 23. Šam pať Bóh teho měra roſſwěcž waſ cžiſcže; a wſchitkón waſch duch a duſcha a cžěko njech budža bjeſ poruka ſdžeržane, hačž na pſchichod naſcheho Anjeſa Jeſom Rchryſta. — Rěrl. * 608, 1. * 531.

Pſchispomnjenje. 1) Čžerta wola rěka wſchitko, ſchtož je Božej woli napschecžiwu: wſchitkón hrěch. 2) Šwět rěkaju wſchitny cžlowjekojo, kiž hiſcže wot ſwjateho Ducha roſſwětleni a wuſwjecženi njeſu, tehodla ſke radža a cžinja: duž je ſwěta wola wſcho ſke ſwonkach naſ. Naſcheho cžěka wola ſu te ſke pokhilenja a žadoſcže w naſ.

§ 96. Šchwórta próſtwa.

„Naſch wſchědny khlěb daj nam dženſa.“ — Wſchědny khlěb mjenuje Luther: 1) wſchitko, ſchtož k žiwnoſcži a potrejbnoſcži cžěka nuſnje ſklyſcha, jako:

jědž, picže, draſta, cžrije, dom zc.; a 2) tež to, ſchtož je k ſpokojnemu a ſbožomnemu žiwjenju trěbne, jako fromny muž zc. — My proſymy pať jeno wo khlěb, dokelž je khlěb to najnuſniſche a najwoſebniſche.

Kak mamy Boha wo khlěb proſyć?

1) „Daj“, dokelž Bóh khlěb a druhu žiwnoſć dawa, hacž runje cžlowjek rolu džěta. A dokelž jo Bóh tež tajkim dawa, kiž njedžěkaju, njeproſcha a ſo nje-džakuja, „wſchitkim ſkym ludžom“: duž proſymy, ſo by nam ſpóſnacž dať, ſo je khlěb dar jeho hnady, „ſo bychmy jón ſ džakom k ſebi brali“. Khlěb dyrbi być 2) „naſch“, t. j. ſ prawdu dobyty a warbowany; a ſo doſtać 3) „nam“ wſchěm, tež tym khudym a khorym, kotrymž jón druſy ſobudžělicž dyrbja. Řěka 4) „wſchědny“, dokelž jón wſchědnie potrebamy, k wſchědnemu ſežiwjenju na nim doſć mamy a wſchědnie ſa njón proſyć dyrbimy. Tola jeno 5) ſa „dženſa“, dokelž dyrbimy ſpokojom być ſ tym, ſchtož nam Bóh dženſa dawa, a ſo na to ſpuſchćć, ſo ſo wón ſa pſchichodne tež ſtaracž budže.

1) Pſ. 104, 13. 14. § 49. Matth. 5, 45. Kotryž ſwojemu ſkónzu da ſhadžecž na ſkych a na dobrych, a dawa deſchć na prawych a na njeprawych. 1. Tim. 4, 3. Bóh je jědž ſtworik, ſo bychy ju ſ džakowanjom k ſebi brali. 5. Mójj. 8, 10. Kol. 3, 17. § 16. 2) * Pſ. 90, 18. Tón Anjeſ, naſch Bóh, budž nam dobroćiwny, a daj, ſo ſo derje radži ſkutk naſcheju rukow pola naſ; haj temu ſkutku naſcheju rukow chzynť wón dacž ſo derje radžicž. 2. Theſal. 3, 12. 1. Mójj. 3, 19. § 31. 3) Jeſ. 58, 7. Džěl ſobu tym hłódnym twój khlěb. § 31. 4) Pſchikł. Gal. 30, 8. 9. Khudoby a bohatſtwa mi njedaj, wobradž mi pať moju wſchědnu potrebnosć zc. 1. Tim. 6, 6—8. § 31. Hebr. 13, 5. Matth. 6, 34. Njeſtarajće ſo wo jutſiſchi džěń zc. 5) Grudn. khěrl. 3, 22. 23. Ta dobrota teho Anjeſa cžini, ſo ſ nami kónz njeje: dokelž jeho ſmilnoſć njepſcheſtanje; ale je kóžde rano nowa: twoja ſwěrnoſć je wulka. — Khěrl. 300. 601, 6.

§ 97. Pjata próstwa.

„Wodaj nam nasche winy, jačo my woda-
wamy naschim winikam.“ — Nasche winy (hrěchi)
cžinja: 1) so njejsmy toho (tych dobrotow) hódni, sčtož
prošymy; 2) njejsmy jo tež sažkuzili (hdy bychmy
wschitke kasnje dopjelnili); pschetož my wschědnje wjele
šhrěschimy, a ničžo njesažkuzimy, khiba schtrafu.

1) Ps. 19, 13. § 119. Žal. 3, 2. Ğiob. 9, 2. 3.
2) 2. Sam. 7, 18. Sčtož bym ja, Knježe xc. Ğuf. 17, 10.
Hdyž wschitko scže cžinili, sčtož wam je pschikasane, rjekn-
cže: My bymy njewužitni wotrocžkojo; my bymy cžinili, sčtož
cžinicž winojcži běchmy.

Sčto prošymy pať w tej próstwje?

1) „So by Bóh nočžyť hladacž na nasche hrěchi
(je nam pschizpicž), ani 2) tych šamych dla nam tajke
próstwy šapowjedžicž, ale 3) so čžyť nam wschitko
š hnadu dacž.“

1) Ps. 51, 11. Potaj šwoje woblicžo wot mojich
hrěchow. 2) Ps. 25, 7. Njespomá na hrěchi mojeje mčo-
doscže, ani na moje pschestupjenja; spominaj pať na mnje
po twojej šmilnosčži, twojeje dobroty dla.

† So bychmy šo pať toho troschtowacž mohli, „dha
čžemy tež my š wutrobu wodacž, a radži dobrotu
cžinicž tym, kiž šo nad nami pschehrěšča“.

Kol. 3, 13. * Matth. 6, 14. 15. Hdyž wy ludžom
jich hrěchi wodacže, dha budže wam wasch njebieski Bótz tež
wodacž. Njebudžecže-li wy pať ludžom jich hrěchi wodacž,
dha wam tež njebudže wasch Bótz wasche hrěchi wodacž.
§ 25. * Rom. 12, 18—21, hl. str. 48. — [Šty wotrocžk,
Matth. 18, 23 xc. Ğesuf, Ğuf. 23, 34.] — Řhěrl. 743. 245, 5.

§ 98. Šešta próstwa.

„A njewjedž naš do špytowanja.“ — Špy-
towanja šu dwojake: 1) pruhowanja w dobrym, 2) wa-
bjenja a šawjedženja š štemu.

1) Spytowanja abo pruhowanja w dobrym pſchińdu wot Boha, hdyž wón a) pſches dobroty našchu wěru, b) pſches čerǵjenja našchu ſčerǵliwoſč, c) pſches woſebne pſchikaſnje našchu poſkušnoſč, a d) pſches ſkłaďnoſč k hrěſchenju našchu ſwěrnnoſč pruhuje, a naſ pſches to w dobrym poſylnič chze. — Duž proſymy: niž wo to, ſo by naſ Bóh ženje njeſpytował, dokeľ žu ſpytowanja nuſne a wužitne; ale wo to, ſo by wón nam jara twjerde ſpytowanja njeſchipoſkał, abo nam tola pomhał, ſo bychy naſ „do njewěry a ſazwyflo-
wanja njeſawjedke, a my najpoſledy dobyli a pſche-
winyli“.

a) 2. Mójj. 16, 4. Mana w puſčzinje. b) Ğiob. c) 1. Mójj. 22, 2. Ğſaakowe woprowanje. d) Luť. 22, 57. Pětrowe ſapřecže. — 1. Pětr. 4, 12. 13 zc. 1. Pětr. 1, 7. * 1. Kor. 10, 12. 13. Komuž ſo ſda, ſo ſteji, tón ſo hlaďaj, ſo njepanje. Žane, khiba čłowěke ſpytowanje njeje waſ nadeſčto: ale Bóh je ſwěrnny, kiž waſ njebudže pſches waſche ſamóženje dacž ſpytowacž; ale budže čžinicž, ſo to ſpytowanje tať kónža dobudže, ſo wy jo ſnjeſč móžecže.

2) Spytowanja abo wabjenja k ſkemu wot Boha njeſchĩndu: a) „Bóh nikoho njeſpytuje“; ale b) „čžert“, ſ nutſdacžom ſkych myſlow; c) „ſwět“, ſki ludžo ſe ſwojim ſnamjenjom; a d) „naſche čžěto“ ſe ſwojimi lóſchtami. — Duž proſymy, e) „ſo by naſ Bóh chžyť ſwarnowacž a ſžeržecž, ſo bychy naſ tucži ſpytowarjo njeſludali a njeſawjedli do wulkeje haniby a ſkóſčze“.

* Ğať. 1, 12—15. Šbóžny je tón muž a t. d., hl. ſtr. 136. Njech žadny, hdyž budže ſpytany, njerjeknje: Ğa budu wot Boha ſpytowany. Pſchetož Bóh njeje ſpyto-
wať k ſkemu a wón nikoho njeſpytuje. Ale kóždy a t. d., hl. ſtr. 61. a) Eph. 6, 12 a 1. Pětr. 5, 8. § 45. b) Matth. 18, 7. § 24. Ğan. 15, 19. c) Ğať. 1, 14. § 34. Gal. 5, 17. § 36. d) 2. Theſ. 3, 3. — Šhěrl. 153, 6. 244, 5.

§ 99. Šsedma próſtwa.

„Ale wumóž naſ wot teho ſleho.“ — „To ſke“, to „hubjenſtwa“, kiž naſ hrěchow dla na ſemi tyſchi, je 1) na cžěle: khorofcž, boloſcž, wobcžežnoſcž; 2) na duſchi: njewěra, hrěſchna wina, ſtyſk w ſwědomnju; 3) na kuble: kHUDoba, nuſa, njeſbože; 4) na cžeſcži: pſchiſkłodženje, ſazpjenje zc.; a „k poſlenjemu“ 5) ſmjercž.

Žap. ſt. 14, 22. Pſches wjele ſtyſknoſcžow my mamy nutš hieč do Božeho kraleſtwa. Rom. 8, 22. My wěmy, ſo wſchitto ſtworjenje ſobu ſtona. Šiob. 7, 1—3.

My proſymy pač k wobſantnjenju (ſhromadnje, wſchitto wobpſchimnywſchi) niž wo to, ſo by naſ Bóh žyle wot wſcheho ſleho wumohł: pſchetož cžerpjenja ſu nam tež wužitne (§ 50); ale wo to, ſo by wón nam to ſke položil: 1) pſches te troſchtowanja ſwojeho ſkłowa, a 2) pſches ſwoju pomož a wumoženje w nuſy.

1) Žeſ. 38, 17. Šlaj, po troſhcže ſo mi jara ſtyſkaſche zc. Pſ. 94, 19. 2. Kor. 1, 3—5. 2) Šiob. 5, 19. Se ſchěſcž žakofcžow budže wón tebje wumóž. § 50. Pſ. 68, 20. 21.

† „A k poſlenjemu, hdyž naſcha (ſmjertna) ſchtunda pſchińdže, nam 1) ſbóžne ſkónčenje wobradžil“ (nam ſ měrom w ſwědomnju a we wěrje do Jeſuſa cžiſche wotſal cžahnyčž dač), a „naſ 2) ſ hnadu ſ teho hubjenſtwa k ſebi do njebjeſ wſač“.

1) Luk. 2, 29. Šjew. 14, 13. Šbóžni ſu cži morwi, kotſiž w tym Knjeſu wumru. § 80. 2) Pſ. 126, 5. 6. * Žač. 1, 12—15. Šbóžny je tón muž, kiž ſpytowanje ſnježe; pſchetož hdyž wón ſprawny ſčzinjeny je, doſtanje wón tu kónu teho žiwjenja, kotruž tón Knjeſ ſlubič je tym, kotſiž jeho lubuja. Nječ žadyn a t. d., pſchir. ſtr. 135 a ſtr. 61. — Šhěrl. 343, 5.

III. § 100. Wobſantnjenje.

„Pſchetož twoje je to kraleſtwa“, ty ſy kral a knjeſ nad nami: tón, kiž ſwojim poddanam pomhacž

dyrbi a tež chze; „a ta móž“ : tón, kiž pomhacž móže; „a ta cžescž“ mudroježe, hnady a šwěrnoscže: tón, kiž pomhacž budže, „do wěcžnosće“.

Wopšchimnje: 1) křwalbu Božeho mjena, a 2) tón grunt, kotrehož dla šo wuštyšchenja nadžecž móžemy a dyrbimy.

Eph. 3, 20. 21. Temu, kiž psches měru cžinicž móže psche wšitko, šhtož prošny, abo myšlimy, po tej mozy, kotraž w naš móžna je, temu budž cžescž w tej zyrkwinej gmejnje, kotraž w Křystušu Jesušu je, kóždy cžas, wot wěcžnosće hacž do wěcžnosće. 1. Křron. 30, 10—13.

„Šamjeń, t. j. haj, haj (šawěježe), wono šo taš štačž dyrbi“, to je pschistajene 1) šo ja dyrbju wěšty byčž, šo šo tajke prošny Bohu lubja a wot njeho wuštyšchane budža. Pschetož 2) wón šam je pschikašak, šo bychmy šo taš modlili, a je šlubik, šo chze naš wuštyšhecž.

1) Ps. 10, 17. Požadanje hubjennyh štyšich ty, Šnježe; ty wobtwjerdžiš jich wutrobu, šo ty twoje wucho na to nakhilíš. Ps. 65, 3. 1. Jan. 5, 14. Ps. 145, 18. § 87. 2) Ps. 27, 8. Moja wutroba šo dopomni zc. Ps. 50, 15. § 16. * Matth. 7, 7. 8, hl. štr. 125. § 87. Mark. 11, 24. Wšitko, šhtož wy prošnje we waškej modlitwje, wěrcže jeno, šo wy to šamo doštačž budžecže: wono šo wam budže štačž. 1. Křal. 1, 36. 1. Kor. 14, 16. — Křěrl. 314, 8. 589. 302, 8.

Schtwórtá hawptschtuka.

Sakrament šwjateje křcženizny.

§ 101. Šhto je šakrament?

Šswjaty, wot Jesuša šameho wuštajeny škutk, w kotrymž Bóh cžlowjekam psches wěšte widomne wězy njewidomne šubla a šwoju njebjěštu hnadu podawa, dari a šašgluje.

I. Kotraj řwj. řkuttaj mějesche řtary řakoń?

1) Wobřěřanje a 2) jutrowne jehnjo, jako řnamjeni řluba bješ Bohom a iřraelfkimi džěcźimi.

1) 1. Mójř. 17, 10. 2) 2. Mójř. 12, 3.

II. Kotraj řakramentaj ma nowy řakoń?

1) Křchczenizu a 2) Bože wotřasanje, kiž dyrbitej nařche řjednoczenje ř Křhryřtuřom wopořasacź a wobtwjer=

dźicź. 1. Jan. 5, 6. Tón je tón řamy, kiž přchińdže ř wodu a ř řrwju, Jeřuř Křhryřtuř, niž ř wodu řamej, ale ř wodu a ř řrwju.

Řiřiřpomnjenje. I. Řacźanřke řłowo sacramentum řěka tať wjele, kať přchiřaha, řwjate řlubjenje; křchczeniza a Bože wotřasanje teť tať řěkatej, dořelź we wobimaj cźlowjel řwěrnosć přchecźiwo Jeřuřej řlubi, a Bóh cźlowjekej řwoju hnadu w Křhryřtuřu wobtwjerdźi.

II. Řodjanřka řyrkej ma pódla njeju teť hiřcheže řa řakramen=

ty: 1) řirmowanje, 2) pokutu (do wucha řpowjedanje), 3) duchom=

nyř řwjecźiřnu, 4) mandźelřtvo (wěrowanje), a 5) pořlenje řakbowanje (Řak. 5, 14). Tute pjeć řo pať na Jeřuřowe wuřtajeње njeřakoźa.

§ 102. Šhto je křchczeniza?

Tón řwjaty řkutt, hdyť cźlowjel přches řři=

króćne wobřřepjenje ř wodu, w mjenje Boha Wótza, Šřyna a řwjateho Ducha, ř řtawej Křhryřtuřo=

weho kraleřtwa řwjecźeny a do hnadneho řluba

Božeho horjewřaty budže.

„Křchczeniza njeje jeno luta woda (řame řwonřomne wobřřepjenje ř hoķej wodu), ale je ta woda do Bo=

žeje řařnje řanknjena“ (řupjel, kiž řo na Jeřuřowu porueźnosć řakoźi a řo po jeho wuřtajeњу řtaje), a ř Bořim řłowom řawjařana (přchi řotrejź řo to řłowo w mjenje Boha Wótza ř. wupraja a Bože řlubjenje přchipowjeda). Tehodla řěka wona teť řupjel w řłowje.

Eph. 5, 26. § 75.

I. To widomne (řeńřke řnamjo) je ta woda a to

wobřřepjenje ř njej; II. to njewidomne (přches to

posnamjenjenje) pak je swjaty Duch, kiž psches słowo k wodze pschindze, a cžlowjekej sobu dželeny budze, so by jeho wutrobu wuřwjecził a w hnadze wobtwjerdził.

Zap. st. 2, 38. Čzińcze pokutu a dajcze so kóždy křczič na to mjeno Jesom Křnsta, k wodaczu tnyh hrěchow, dha budzecze dostacž tón dar teho swjateho Ducha. 1. Kor. 6, 11. Wy scze wotmyczi, wy scze wořwjeczeni, wy scze prawi sczinjeni psches to mjeno teho Křnjesa Jesuša, a psches teho Ducha nasheho Boha. — Křerl. 167, 3.

§ 103. Hdny a i kajkim słowom bu křczeniza wustajena?

Zako nasch Křnes Jesuř Křnstuř pschi swojim k njejustpicžu k swojim wučomnikam prajesche:

Matth. 28, 19. 20. Džicze [po wšchěm swěcže], a wučcže wšchitkich póhanow, a křczičcže jich w tym mjenje teho Wótza, a teho Sžyna, a teho swjateho Ducha. A wučcže jich wšhitko džeržecž, šchtož ja wam pschikasał bym. A hlaj, ja bym pola wař wšhitke dny, hacž do skóncženja teho swěta. — Křerl. 124, 4—7.

1) Jesuř sam njeje křcził; 2) bu pak pschi nastupjenju swojeho wučerškeho hamta wot Jana křczenika křczeny; 3) je tež wjele Židow wot swojich wučomnikow křczič dawał.

1) Jan. 4, 2. 2) Matth. 3, 13—16. 3) Jan. 3, 22. 23; 4, 1. — Křerl. 165.

Psišpomnjenje. Jesuřowa křczeniza, běsche po tajkim žnje hinajscha, dnžli ta hižom prjedy bjes Židami wustajena křczeniza tnyh póhanow, kiž so wot póhanstwa k židowskej wěrje wobroczič chznych; a dnžli Janowa křczeniza, kotryž Židam „křczenizu teje pokuty předomasche, k wodawanju hrěchow“. (Luf. 3, 3.)

§ 104. Koho je Jesuř křczič pschikasał?

„Wšchitkich ludži po wšchěm swěcže“, póhanow a Židow, kiž budža do njeho wěricž. — Tehodla křczijachu japoschtoli wotroscženych, kiž běchu psches jich wučbu k wěrje do Jesuša pschischli, a tež jich džěcži.

Zap. st. 2, 41. Kotsiž jeho słowo radži horje wsachu, bu wuřczeni; a buchu pschistajeni tón samy džěń wołoko

ſſjoch tawſynt duſchow. — [Komornik i Murſteje, Zap. ſt. 8, 38.] — Zap. ſt. 16, 14. Jaſo Vidia a jejna kſhěža bu kſchczena. Šcht. 33. Tón jaſtnik da na měſcze ſo kſchczicź, wón a wſchitzſy czi jeha.

I. Čzehodla my kſcheſczijenjo džěczi kſchczijemy?

1) Dokelź Jeſuſ praji: tajkich je Bože kraleſtwo; 2) dokelź dyrbja wone wot młodoſcze w kſcheſczijanſtwje roſwucžene a wſchitkich dobrotow teho ſameho džělomne bycź; 3) dokelź tež wone noweho naroda potrebaſu; 4) ſwjataho Duchu doſtač mōža; kaž tež 5) po ſnamjenju tych jaſoſchtołow [a 6) teho wobrěſanja bjeſ Židami]. — A dopomnjenju na to doſtawaju pſchi tym ſwoje mjeno.

1) * Mark. 10, 13—16. Mjech džěcžatka ſe mni pſchiindu, a njewobarajcze jim; pſchetož tajkich je to Bože kraleſtwo. 2) Matth. 18, 5. Šchtōž jene tajke džěcžo horje woſmje w mojim mjenje, tón woſmje mje horje. 3) Wj. 51, 7. § 48. Jan. 3, 6. 4) Luč. 1, 15. 5) Zap. ſt. 2, 39. 6) 1. Mōjſ. 17, 12. — Luč. 2, 21. Kſhěrl. 628, 6—8.

II. Šchto maju pſchi tym kſmōtſjo cžinicź?

Woni dyrbja 1) jaſo ſwědkojo pōdla bycź, a 2) pſchi ſlubje teho džěſcža měſto jaſtupicź; maju ſo teho dla pſchi tym na ſwōj ſamſny kſchczenſki ſlub dopomnicź, ſo nutrnje ja ſwojeho mōta modlicź, a poſdžišcho ja jeha kſcheſczijanſke wotežehnjenje ſo ſobu ſtaracź pomhacź.

Pſch i ſp o m n j e. Kſchczeniza dyrbi 1) jeno cžlowje kam, niž pak wěžam, kaž ſwonam r.; 2) i cžiſtej wodu a i ničim druhim; a 3) wot poſtajenych duchomnych wudžělena bycź. — Jeno pſchi nuſy mōža tež druſy kſcheſczijenjo kſchczicź. Wumrje pak džěcžo bjeſ kſchczenizy, dha teho dla ſatamane njebudže. (Zak. 4, 12.)

§ 105. W cžejim mjenje je Jeſuſ kſchczicź pſchikaſať?

„W mjenje teho Wōtza, Šsyna a ſwjataho Duchu.“

„W mjenje“, to njerěka jeno na poručnoſež a i pomjenowanjom Wótza, Ssyna a ſwjateho Ducha; to rěka tež na jeho mjeno, k ſjednoczenju i nim, k czeſczenju teho Wótza w Ssynu pſcheſ ſwjateho Ducha.

Tón ſijenicžki Bóh pſchekraſni po tajkim ſwoje zylke mjeno na tym wuſchczenym. Tón ſamy je a rěka nětko: 1) džěcžo ſwojeho njebeſkeho Wótza, a 2) Křyſtuſowu wumoženy, kiž je 3) pſcheſ ſwjateho Ducha i noweho narodženy a k Božemu bydlenju ſwjecženy.

1) * Gal. 3, 26. 27. Wy ſeže wſchitzy Bože džěcži pſcheſ tu wěru w Křyſtuſu Jeſuſu. Pſchetož kaž wjele waſ na Křyſta křechczenych je, cži ſeže ſo Křyſta woblekli. 1. Jan. 3, 1. Pohlejće, kajtu luboſež nam tón Wótz wopokaſať je, ſo bychmy Bože džěcži mjenowani byli. Pſ. 103, 13. Kaž ſo Wóczež ſmili nad džěcžimi, tak ſo ſmili tón Anjeſ nad tymi, kotřiž ſo jeho boja.

2) 1. Kor. 1, 30. Křyſtuſ Jeſuſ nam je ſežinjeny wot Boha k mudroſeži, a k prawdoſeži, a k ſwjeczenju a k wumoženju. Rom. 8, 1. Tehodla nětko ničžo njeje, ſo by ſatamaťo tych, kotřiž w Křyſtuſu Jeſuſu ſu, a po cžele njechodža, ale po tym Duchu.

3) 1. Kor. 3, 16. § 75. Rom. 8, 9. Wy njejſeže cželni, ale duchomni, je-li ſo Boži Duch we waſ bydli. Štóz pať Křyſtuſoweho Ducha nima, tón ſamy njeje jeho. * Gal. 5, 22. Tón pčód teho Ducha zc., hl. ſtr. 113. — Křerl. 7.

§ 106. Što je křechczenſki ſlub?

To ſwjate ſjednoczenje, do kotrehož cžlowjeť pſcheſ křechczenizu i Bohom ſtupi, a pſchi kotrymž Bóh cžlowjeťej a cžlowjeť Bohu něšto ſlubi.

1. Pětr. 3, 21. Se křechczenizu ſo njewotmyje njerjad na cžele, ale ſo ſtanje ſlub dobreho ſwědomnja i Bohom, pſcheſ to horjeſtače Jeſom Křyſta. Ezech. 16, 16. Za čžu ſpomnicž na ſwój ſlub, kotryž ja i tobu ſežiniť bym

w czaſu twojeje młodoſcže a chzu ſ tobu węczny ſlub ſczi-
nicž. — [Abraham, 1. Mójſj. 17, 10.]

I. Schto ſlubi Bóh cžlowjelej?

Swoju hnadu w Khrystuſu; wón dawa jemu to prawo k pobuwužiwanju wſchittkich kubłow a dobro-
tom teho ſchcscžijanſtwa. („ſchczeniza pſchinjeſe“ zc. § 107.)

* Jeſ. 54, 10. Skerje budža hory ſo hnucž a hórki ſo
ſwrócžecž; ale moja hnada njedyrbi wot tebje ſo wrócžicž,
a tón ſlub mojeho męra njebudže ſo wot tebje precž hnucž,
praji tón Knjeſ, twój ſmilny Bóh. — Kherl. 167, 4.

II. Schto ſlubi cžlowjel Bohu?

Swěrnoscž w jeho ſlužbje. Wón wotrjeknje
ſo cžertej a wſchittkim jeho ſtutkam a wſchittkemu jeho
waſchnju; a ſlubi, ſo chze Bohu we wěrje a poſkušch-
noſcži ſlužicž, a wſchitto džeržecž, ſchtož je Jeſuſ tym
ſwojim pſchikaſał. („Wono ma na ſebi“ zc. § 109.)

Eph. 5, 11. Njeměježe nicžo cžinicž ſ tymi njepłódnj-
mi ſtutkami teje cžmy, ale ſwarcže wjele bóle na nje. Jan.
1, 12. Kaž wjele pał jeho horjewſachu, tym da wón móž,
ſo bychu Bože džecži byli, kotſiž do jeho mjena wěrja. —
Kherl. 166, 5 zc.

§ 107. Kajki wužitk pſchinjeſe ſchczeniza?

Wona pſchizpije a ſaſygluje kóždemu woſebje te
hnadne kubła, kotrež je Khrystuſ ſe ſwojim wumóže-
njom wſchittkim hromadže warbował.

„Wona pſchinjeſe 1) woadacže hrěchow“: dokełž ſo
ſchcženi Khrysta wobleku, dha jich jeho krej wot hrěcha
wucžiſcži; 2) wumóže a) wot „ſmjercže“: dokełž je
Khrystuſ w nich žiwj, dha jich cžaſna ſmjercž njenaſtróža
a węcžna njetrjehi; a b) wot „cžerta“: dokełž w Božim
kraleſtwje ſu, dha jim cžert ſchłodžicž njemóže; a 3) „dawa
węcžnu ſbóžnoſcž“: dokełž ſu k Božim džecžom horje-
wſacži, dha budžeja tež jeho herbojo.

1) Gal. 3, 27. § 105. 1. Jan. 1, 7. § 66. Zap. ſt. 2, 38. (§ 102.) 22, 16. 2) Rom. 6, 3. 1. Kor. 15, 55. § 59. Jan. 5, 24. Kol. 1, 12. 13. § 65. 3) Gal. 3, 26. § 105. * Rom. 8, 14—17. Kotrychž tón Duch Boži wodži a t. d., hl. ſtr. 26. Tón ſamy Duch ſwědcži ſ našim duchom, ſo Bože džěczi ſmy. Smy my pať džěczi, dha ſmy my tež herbojo, a zwar herbojo Boži a ſobuherbojo Khrystuſowi, je-li ſo ſ nim ſobu czerpimy, ſo bychmy tež ſ nim ſobu pſchetraſnjeni byli. — Kherl. 168, 4 zc.

Komu kſchczeniza tajki wužitť pſchinjeſe?

1) Wſchitkim, kiž to wěrja, kiž Bože ſłowo a ſlubjenje ſwólniwje horje woſmu (nawuknu) a ſwěru wobtchowaju, ſwój kſchczeniſki ſlub džerža a po Jeſuſowej wuczbje žiwi ſu. Pſchetož „ſchtóž wěri a kſchczeny budže, tón budže ſbóžny“. 2) „Šchtóž pať njewěri“, kſchczenizu ſazpi, abo ſo bjeſ wěry kſchczič da, abo we wěrje a pobožnym žiwjenju njepſchetraje, „tón budže ſatamany“, ſtorſka Božu hnadu wot ſo, a pſchinjeſe ſo wo wužitť kſchczenizy.

1) Matth. 24, 13. Šchtóž hač do tónza pſchetraje, tón budže ſbóžny. 2) Hebr. 11, 6. § 38. Jan. 3, 36. § 116. Sjew. Jan. 3, 15. 16. — Kherl. 167 zc.

§ 108. Kať móže woda tajke wulke wězy cžinicž?

I. „Woda (tón ſwonkomny ſtutť kſchczenizy) to njecžini“ (ſbóžnoſcž njedawa); ale 1) Bože ſłowo a 2) cžlowjekowa wěra to cžini.

1) „Bože ſłowo (pſchitaſi a ſlubjenje), kotrež pſchi wodže je“, a pſcheſ kotrež ſwjaty Duch na cžlowjeku džěka; a 2) cžlowjekowa „wěra, kiž temu wěri“, ſo na to ſpuſhcža, a Bože hnadne kubka horjewoſmje a ſebi pſchizpije, dawa kſchczenizy tajku móž, ſo budže a) ſbóžna woda žiwjenja: ſo nowe duchomne žiwjenje w naſ płodži, a nam wěcžne žiwjenje ſlubi, a b) kupjel noweho naroda w ſwjatym Duchu: ſo naſ k nowym ſtworjenjam a k prawym džěcžom Božim wobnowi, jať Pawoť praji:

Tit. 3, 5 zc. Bóh cžini naſ ſbóžnych pſcheſ tu kupjel noweho narodženja zc. 1) Jan. 3, 5. Želi ſo ſo ſchtó nje-

narodži ſ wody a ſ ducha, dha wón njemóže do Božeho kra-
leſtwa pſchińcž. 2) 1. Pětr. 1, 23. Niž wy ſo ſ nowa ſcže
narodžili, niž ſe ſachodneho, ale ſ njefachodneho ſhmjenja,
pſcheš to žiwe Bože ſłowo. 2. Kor. 5, 17. § 73.

II. „Bješ Božeho ſłowa“ pať a bješ wěry je a
woſtanje ta woda luta woda, a žana ſchćeniza.

Řhěrl. 168, 10.

§ 109. Što pať ma tajke ſ wodu ſchćenje na ſebi?

To ſwontomne womacženje ſ wodu je ſnamjo
ſnutſkomneho wučićženja. Wono pokuſuje na to, ſo
dyrbi cžlowjeť, kotrehož je ſwjaty Duch pſchi ſchćenizy
wot hrěchow wučićcžik, wſchědnje a bješ pſcheſtačža na
ſwojim wuſwjecženju džělacž.

Wono ma na ſebi: 1) ſo tón ſtary Šadam
we naſ (tón nam pſchinarodženy jky lóſcht) pſcheš
wſchědnju pokuťu ſo dyrbi potepicž (poduſhecž) a wu-
mrjecž (wutupjeny bycž) je wſchěmi hrěchami z.; a
2) ſo dyrbi měſto teho jašo wſchědnje won pſchińcž
a horjeſtanyčž (ſo wopokafacž) nowy cžlowjeť, kiž
by w prawdoſcži z. žiwy byť.

Pſchiſpomnjenje. 1) Te ſłowa: „ſo potepicž a jašo
won pſchińcž“, počahuja ſo na to: ſo najprěniſchi ſchěſcžijenjo
pſchi ſchćenizy žyle do wody ponurjeni buch, a potom, jať wot
ſwojih prjedawſchich błudow a hrěchow wumoženi, jašo won pſchiń-
džechu. A dokeľž 2) to ponurjenje do wody pſchi ſchćenizy ſ po-
hrjebanjom a to jašowonpſchińdženje ſ wody ſ horjeſtawa-
njom Řhryſtuſowym pſchirunachu, dha chže Pawoť ſ tymi ſło-
wami (Rom. 6, 4): „Wy ſmy ſ Řhryſtuſom z.“ prajicž: Wy
dyrbimy ſe ſwojej duſchu hrěcham tať wotemrěcž, jať je Řhryſtuſ
po cžěle wumrjeť, a ſo ſ nowemu žiwjenju tať ſbudžicž, jať wón
wot mormych ſbudženy je z.

1) Kol. 3, 9. 10. Šlecžcže ſo ſtareho cžlowjeťa
ſ jeho ſtkami z. 2) * Eph. 4, 22—24. Dha wotpoľožcže
po přěniſchim waſchnju teho ſtareho cžlowjeťa, kiž pſcheš jebate
lóſchty ſo ſkaſy. Wobnowcže ſo pať w duchu ſwojeje myſle
a woblecžcže ſo teho noweho cžlowjeťa, kotryž po Boſy ſtwo-
rjeny je, we wěrnej prawdoſcži a ſwjatoſcži. Rom. 6, 12. 13.
§ 18. 2. Kor. 7, 1. § 35. 3) * Phil. 3, 12—14. Niž jať
bych toſamo hižom ſapſchijať, abo hižom doťonjany byť: ja

honju pať ſa tym, hač bych jo ſapřchijať, jaťo teſ ja wot Křry-
ſtuſa Jeſuſa ſapřchijaty řym. — Křerl. 510, 4. 5. 368, 3.

§ 110. Što je wobnowjenje křczeněskeho ſluba?

Šdyž mlodži křeřczijenjo, po doſtatym křeř-
czijanſkim roſwuczenju, tón ſlub, kiž řu přchi
křczenizy přeš řmótrow ř Bohom řczičili, řami
řjawnje wobnowja, a ř wutrobu, ř rtom a
ř ruku wobtwjerdža.

I. Džeczi maju přchi tym 1) wuřnacze řwojeje
wěry do teho řřienicžkeho Boha, a 2) řlubjenje nje-
hnuteje řwěrnocze přeřcziwo temu řamemu wotpořožicž,
a ruku na to řawdacž, řo čzedža we a po tej wěry
žiwě bheč hač do řmjercze.

Řř. 119, 106. řa řo přchijařam, a čžu to dđeržecž,
řo ja te řudy twojeje prawdořcze řařhowacž čžu. řebr.
10, 22. 23. — Křerl. 683.

II. Bóh pať wobtwjerdži te džeczi w křczeněskej
řnadže přeš to: řo předať Božeho řłowa ř wutrobnym
řapominanjom, ř modlenjom a ř řkadženjom ruki na nje
1) te řame ř nowa ř řawam Božeho řraleřtwa horje-
wořnje a pořohnuje, a 2) jim přchi tym to prawo
wudžěli, wřchitke prawišna wotrořczenych křeřczijanow
w gmejnje řobu wužiřwacž.

Wone řmėdža potom řwjate wotřařanje wužiřwacž, řo
řmótrow wuprořheč dacž, a přeš křeřczijanſkim řudom
řwėdčjenje a přchijařu wotpořožicž.

* řřew. řan. 2, 10. řudž řwěrnny hač do řmjercze,
dha čžu tebi řřonu teho řiwjenja dacž. * Řřchitřř. řal. 23,
26. řaj mi, mój řřyno, twoju wutrobu, a njeř řo moje
pucze twořimaj wocřomaj řpodobaju. 1. řim. 6, 12. řo-
řowaj to dobre wořowanje teje wěry, řapřchimá wěcžne řř-
wjenje, na řotrež tež řř powořany, a řř pōřnať to dobre
pōřnacze přeš wjele řwėdřkami. řol. 2, 6. 7. řaž wy teho
Řnjeja řeřom Křryřta řcže horjeřřali, tať w nim řhodžcze ř.
— Křerl. 611.

Bjata hawptschtuka.

Sakrament teho wotkarja.

§ 111. Kak wschelate mjena ma tón druhi sakrament?

Wón rěka: 1) sakrament teho wotkarja, dokelž so pola wotkarja dźerži; 2) Bože abo Knjesowe blido, dokelž naß tu Knjes Jesuß nabjezuje a napowa, kaž něhdy swojich wuczomnikow; 3) wjeczeř teho Knjesa, dokelž bu wjeczor wustajena; 4) swjate wotkasanje, dokelž je nam Jesuß tu swoje czěło a krej k wužiwanju wotkasał; a 5) we łacžanskim Kommunion (gmejnstwo, pschesjenošč), to je: a) shromadny dostatk, dokelž tu wschitzy jenaku jědž a jenake plubjenje dostanu, a b) wutrobne sjednocženje, dokelž tu wěrjazy swoje towarstwo i Khrystußom a bjes sobu hromadže wobswědečeja, wobtwjerdžeja a pschisporjeja.

2) 1. Kor. 10, 21. 3) 1. Kor. 11, 20. 5) 1. Kor. 10, 17. Jedyn khlěb je, dha naß wjele je jene czěło; dokelž my wschitzy wot jeneho khlěba dostali smy. Jan. 6, 56. § 115. Zap. st. 2, 42. Woni paß wostachu wostajni we wuczbe tych japoschtokow a w gmejnstwoje, a we łamanju teho khlěba a w próstwje.

§ 112. Što je Bože wotkasanje?

Tón swjaty skutk, hdnyž wěrjazym w žohnowanym khlěbje a winje a i tym samym to wěrne czěło a ta wěrna krej Jesom Khrysta na potajne waščuje wudželenej budžetej.

„Wono je to wěrne (njewidomne) czěło a krej našeho Knjesa Jesom Khrysta, we (widomnym) khlěbje a winje, nam kšesčizjanam k jědži a k picžu wot Khrystuša sameho wustajene.“

* 1. Kor. 10, 16. Tón požohnowany khelich, kotryž my požohnujemy, njeje wón dostatk teje krowě Khrystußoweje? Tón khlěb, kotryž my łamamy, njeje wón dostatk teho czěła Khrystußoweho?

I. To widomne je tu: cžělne wužiwanje khlěba a wina; II. to njewidomne (ta potajna móž, kaž w kſchczenizy ſwjaty Duch): Khrystuſowe cžěło a krej, t. j. Khrystuſ ſam, kiž ſo nam tu ſobu džěli, a w naſ žiwy bycž a džělacž chze.

Gal. 2, 20. — Kherl. 172, 2.

§ 113. Šdy je Khrystuſ ſwoje wotkaſanje wuſtajił?

W tej poſlenjej nozy ſwojeho žiwjenja, jačo wón je ſwojimi wučomnikami to jutrowne jehnjo po-
jědł běſche a ta ſchtunda ſo pſchibližowaſche, ſo ſo wot
nich džělicž a ſwoje cžěžke cžěrpenje k wumoženju
ſwěta naſtupicž dyrbjěſche.

Matth. 26, 26 zc. Mark. 14, 22. Luk. 22, 19.
1. Kor. 11, 23 zc. — Kherl. 184.

I. „Maſch Anjeſ Jeſuſ Khrystuſ w tej nozy, jačo wón bu pſcheradženy, 1) wſa wón tón khlěb“ (njeſi-
ſany, kajkiž Židži rócžny cžaſ jutrow k dopomnjenju
na wučehnjjenje ſ Egiptowſkeje jěſcž dyrbjachu); 2) „dž a-
kowaſche ſo“ (ſwjecžěſche jón pſcheſ modlitwu, kaž
Židži pſchi džerženju ſwojeho paſah džakomne pſalmu
ſpěwachu, jačo Pſ. 113—118), 3) „a łamaſche jón“,
kaž potom jeho cžěło w ſmjercži łamane bu; 4) „a da
jón ſwojim poſłam a džěſche: Wſmicže a jěſcže, to je
moje cžěło (žane jutrowne jehnjo wjazy, ale ja,
moje cžěło), kotrež budže ſa waſ date“, wam k lep-
ſchemu w ſmjercži woprowane. „To cžińcže k mo-
jemu wopomnjenju“, k džakomnemu dopomnjenju na
mnje a na moje ſaſlužbne cžěrpenje a wumrjecže.

1) 2. Mójj. 12. 3) Jan. 2, 19. Koſwalcže tón templ,
a w tſjoch dnjach chzu ja jón ſaſo ſtajičž. 1. Kor. 11, 24.
4) 1. Kor. 5, 7. My tež mamy jutrowne jehnjo, to je
Khrystuſ, ſa naſ woprowany.

II. „Teho runja wſa wón tež tón khelich po tej
wjecžeri“ (poſleni, tſecži wot tnych khelichow, kiž Židži
pſchi tym wupicž dyrbjachu, a kiž bě woſebje ſwjaty,

dokeľž khelich dźakowanja rěkaſche), „dźakowaſche ƒo“ ſ modlitwu a ſe žohnowanjom, „a da jim tón a džeſche: Wſmicže a pijče wſchitzy ſ njeho; tón khelich“ (njeje wjazy khelich dźakowanja ſa wumoženje ſ Egiptowſteje, ale) „je to nowe wotkafanje“ (khelich noweho ƒluba) „w mojej krowi“, kiž je pſcheš moju krej a ƒmjercž ſczinjeny a wobtwjerdženy, „kotraž budže ſa waš pſche-lata k wodawanju tych hrěchow“, k wumoženju wſchitkich cźlowjekow ſ wotrocžkowſtwa a ſ winy hrěchow. „To cźińcže zc. k mojemu wopomnjenju.“

Hebr. 7, 22. Hebr. 8, 6. Nětk pať je wón cžim kraſniſche ſaſtojnſtwa doſtať, kaž lěpſcheho wotkafanja wón ƒrědniť je.

Wſchiſpomnjenje. 1) Kaž tón ſtary abo ſakonja ƒlub, kotryž bě Bóh pſcheš Mójſaša ſ Izraelom ſcziniť (§ 4), ſ wuſtajejenjom jutrowneho jehnjecža wobtwjerdženy bu, tať dnyrbjeſche tón nowy abo hna dny-ƒlub, kotryž Bóh pſcheš Khrjſtuša ſe wſchitkimi cźlowjekami ſczini, ſ wuſtajejenjom ƒwjateho wotkafanja wobtwjerdženy bycž. 2) Starý ƒlub bu wožwjecženy ſ krowju woporneho ſkotu, ſ kotrejž wotkať a lud wobkryepjeny bu (2. Mójſ. 24, 6—8), nowy pať bu wobtwjerdženy ſe ƒmjercžu Jeſom Khrjſta, kiž je ƒwoje cžěko a krej k jědži a k picžu wotkaſať.

† „To je moje cžěko“, „to je moja krej“, tute ƒłowa budža wſchelako wukładowane:

1) Lutheruſ ƒjeriſche je po prawym, tať kaž rěkaju, a wuczi: ſo pſchi Božej wjecžeri Khrjſtuſowe wěrne cžěko a krej woprawdže w khlěbje, ſ tym khlěbom a pſchi tym khlěbje a winje wužiwanej budžetej.

Kať ƒo to ſtač móže, kať ƒo ſ khlěbom a winom Khrjſtuſowe cžěko a krej tať ſjednocžitej, ſo tón Knješ ƒo ƒameho nam ƒobu džeľi, to je potajniſtwa, kiž wuſlědžicž njemóžemy. To pať tež k doſtojnemu wužiwaniu njeje nuſne.

2) Reformirtſka žyrkej (Zwingli) njeſroſymy je tať kaž rěkaju, ale wukóžuje teſame ſ tym ƒłowom: to woſnamjeni, je ſnamjo cžěka, dopomnjenje na toſamo. — A Kalwin wuczi jeno duchomne pódlabycže Khrjſtuſowe ſa wěrjazych.

3) Podjanszy wucza, so ſo khleb a wino psches zohno-
wanje do częka a krowě Ahrysta pschewobrocžitaj, a wudže-
luja ſwjate wotkasanje ludej niz pod wobojim, ale pod
jenym ſchtaltom (tehodla: podjanszy). § 124. 125.

§ kajkim wotpohladanjem je Ahrystuſ ſwoje
wotkasanje wustajik?

I. A ſwojemu wopomnjenju a II. wěrjazym
k wužitku.

§ 114. Kak ſwjeczimy jo I. k Jesuſowemu wopomnjenju?

Sdyž pschi tym ſwěru wopominamy, so je Jesuſ
Ahrystuſ ja naſ czerpił a wumrjet, a psches to naſ
a zhty ſwět wumohl, a ſebi dobył.

Wopomnicz mamy woſebje: 1) to njesawinowate
a hórke czerpjenje a wumrjecze teho Anjesa, 2) tu
wulku lubosc, i kotrejz wón jo na ſo wſa, 3) tón
ſwjaty heſempl, kiž je nam pschi tym dał, a 4) te
kraſne plody jeho ſmjercze. § 65. 115.

1) Jesuſa tyschesche po duschi ſaſlepjenje a njedzał
židowskeho luda, Judaschowa njeprawda, Pětrowe ſaprecze,
njeprawdoscz budnikow, to hanjenje a wuſmewanje luda,
Marine stystne plakanje pod kſchizom zc.; a po częle to kriu-
dowanje, czernjowa kóna, kſchizowanje zc. Jes. 53, 1 zc. § 58.
2) Jan. 15, 13. § 58. 1. Jan. 3, 16. Na tym ſmy my
pósnałi tu lubosc, so wón ſwoje žiwjenje ja naſ wostajik je.
3) Jeho poſlušnoscz pscheczimo Bohu, podacze do Božeje
wole, wěrne pósnacze psched ſudom, ſczérpliwoſcz a wobstaj-
noscz, modlitwa ja njeſcheczelow, staroscz ja pscheczelow zc.
Jan. 13, 15. Ja ſym wam heſempl dał zc. § 61.

† Shtož to njewopomni, temu ſo tón Anjes pschi
ſwojej wjeczeri k troschtej a k žiwjenju podacz njemóže.
— Bjerjesch ty jo pak ſwěru k wutrobje, dha budžesch
tež Jesuſowu lubosc dżakomnje khwalicz, jemu cžescz
a poſlušnoscz wopokasowacz, a ſo jemu i cžękom a
i duschu ſwjeczicz.

* 1. Kor. 11, 26—29. Tak huſto hacž wy wot teho khlěba jěſće, a ſ teho khelicha pijecže, dyrbicže wy teho ſenjeſa ſmjercž pſchpowjedacž, hacž wón pſchińdže. Sčtóz tehodla njedoſtojnje a t. d., hl. ſtr. 155; tež ſtr. 153. — Rhěrl. 177. Sjew. Jan. 5, 12. To jehnjo, kiž je ſabite, je doſtojne wſacž móž, a bohatſtwo, a mudroſcž, a ſylnoſcž, a czeſcž, a kraſnoſcž, a khwalbu. Matth. 10, 32. 33. — Rhěrl. 725. 552. 185, 7.

§ 115. Kajki wužitk II. pſchinjeſe tajka jědž a picže?

1) Wono naſche ſjednocženje ſ Khryſtuſom wobtwjerdžuje, 2) nam wodacže hrěchow ſaſygluje, 3) naſche duchomne žiwjenje pſchiſporja a 4) nam ſbóžnoſcž pſchinjeſe.

1) Naſche ſjednocženje ſ Khryſtuſom (kſchcžeńſki ſlub) ſo tu wobtwjerdžuje: dokelž nam Khryſtuſ je ſwojim cžěkom a je ſwojej krowju ſo ſameho (ſwoje žiwjenje a naturu) na potajne waſchnje ſobu džěli, a w naſ wobydlenje cžini, a my jemu w ſebi džělacž dacž chzemy.

Jan. 6, 56. Sčtóz moje cžěko jě, a moju krej pije, tón woſtanje we mni, a ja w nim. * Gal. 2, 20. Ja ſym žiwj, niž pač ja, ale Khryſtuſ je žiwj we mni. A ſchtož nětk žiwj ſym w cžěle, to ſym žiwj we wěrje do Ssyna Božeho, kiž mje je lubowač a ſo ſam ſa mnje dač. — Rhěrl. 719, 1. 718, 4.

2) „Wodacže hrěchow“ nam Boža wjeczer ſaſygluje: dokelž nam Khryſtuſ jow ſobu džěli, ſchtož je nam ſ tym warbowač, ſo je jeho cžěko „ſa naſ date“ a jeho krej „ſa naſ pſchelata k wodawanju hrěchow“. — Jeho cžěko a krej ſtej po tajkim ſawdawč a ſygl naſcheho wujednanja ſ Bohom pſcheſ Khryſtuſa.

1. Jan. 1, 7. Zeli ſo w ſwětle khodžimy, jačo wón w ſwětle je, dha mamy my towarſtwo bjeſ ſobu; a ta krej Jeſom Khryſta, jeho Ssyna, wucžiſcži naſ wot wſchitkeho hrěcha. 1. Jan. 1, 9. Zeli ſo naſche hrěchi wuſnajemy, dha je wón ſwěrnj a prawj, ſo nam te hrěchi wodawa a wu-

czišći naš wot wschitkeje njeprawdosće. — Rhērl. 185, 3. 4. 560, 6.

3) Nasche duchomne „žiwjenje“ bo tu pschi-
sporja: pschetož kaž khlěb a wino cžlowjekowe cžěto
žiwitaj a pošylnjataj, tak dawa tuta duchomna jědž a
picže a to dopomnjenje na Jesuša dušchi nowu móž
k dobremu. Wono pošylnjuje naš wošebje a) we wěrje,
b) w lubosći a c) w nowej poškušnosći.

a) W tej wěrje: so běsche Khrystuš Boži Syn a
šwěta wumóžnik, a so bo Bóh wótzowšy ja naš stara.
* Rom. 8, 31. 32. Je Bóh ja naš, shtó móže pschecziwo
nam bycz? Kótryž tež šam šwojeho Syna njeje pschepuš-
czik, ale je jeho ja naš wschitkich podak; kaž dha by wón
tež njechał š nim wschitko nam hnadnje dacž?

b) W lubosći k Bohu; Rom. 5, 8; — k Jesu-
šej; 2. Kor. 8, 9. § 58; — k wschitim cžlowjekam;
Jan. 13, 34. 35. 1. Kor. 10, 17. § 111. 1. Jan. 2,
1. 2; — a šamo k šwojim nješchecželam; Matth. 5,
23. Matth. 18, 21—35. — [Tehodla mjenuje šo tež
wjeczer lubošće.]

c) W nowej poškušnosći, dokelž tu widžimy, so
je wobroczenje k wodacžu hrěchow nusne; Luk. 24, 46. 47.
§ 78; — pošutnym a wěrjazym móžne a wužitne (Šětr,
škóšcžnik na šchižu): — a psches to šjednoczenje š Jesušom
položene; Jan. 15, 5. Ja šym tón winowy pjeńk, wy šče
te hašošy; shtóž wostanje we mni a ja w nim, tón pschi-
nješe wjele ploda; pschetož bjes mje njemóžecže nicžo
czinicž. — Rhērl. 359, 7.

4) „Šbóžnosć“ nam Boža wjeczer pschinješe:
dokelž naš tu wschitko w tej wěštošći wobtwjerdžuje,
so psches Khrystuša k pošnej wješekošći wěczneho ži-
wjenja pschińdžemy. „Pschetož hdžež wodacže hrěchow
je, tam je tež (nowe duchomne) žiwjenje a šbóžnosć.“

Jan. 6, 54. 58. Shtóž moje cžěto jě, a pije moju
krej, tón ma wěczne žiwjenje, a ja budu jeho na poš-
plenim dnju šbudžicž. — Rhērl. 175, 3. 717, 5.

§ 116. Kaſ móže cžělna jědž a picže tajke wulke
wězy cžinicž?

Jědž a picže (šamo na šebi) to njecžini (tajki
wužitk njedawa); ale I. Bože šłowo, a II. cžło=
wjekoma wěra to cžini.

I. Na Božej stronje šakožuje šo ta móž tuteje
wjecžerje na to šlubjenje: „ja waš date a pšche=
lata“ zc. Šotrež šłowa šu pšchi cžělnej jědži a picžu
najwyšchšcha šchtuka (najwošebnišcha wěz) w Božim
wotkafanju, dokelž pšches tešame k tym widomnym
zejcham šhlěba a wina te njewidomne šubła Božeje
hnady pšchińdu a cžłowjekam šobudžělene budža. —
II. Na cžłowjekowej stronje paš na tu wěru k tym
šamym šłowam. Cžělna jědž a picže je mjenujzy jeno
šwonškomna pomozna wěz, wěra paš dawa to šnutš=
škomne, duchomne wužiwanje, kiž Ješuša šameho w šebi
horje wošnje. „Šchtóž tym šłowam: ja waš (tež ja
mnje) date, wěri, tón ma, šchtóž wone praja: woda=
wanje hrěchow.“ — Njewěryjazy tajkeho wužitka nima.

Jan. 3, 36. Šchtóž do teho Ššyna wěri, tón ma
wěcžne žiwjenje. Šchtóž paš temu Ššynej njewěri, tón
njebudže žiwjenje widžicž, ale tón hněw Boži woštanje nad
nim. Jan. 6, 35. Ja šym tón šhlěb teho žiwjenja; šchtóž
ke mni pšchińdže, tón njebudže škódny, a šchtóž do mnje
wěri, temu šo nihdy picž njesechže. — Šhěrł. 187, 6. 7.

Kaſ w šchelaše je po tajkim wužiwanje Božeje
wjecžerje?

1) Šwonškomne abo šakramentske, hdyž Šhryštu=
šome cžěko a krej w šhlěbje a winje š cžělным rtom
wužiwane budže, a 2) šnutškomne abo duchomne,
hdyž Šhryštuš a jeho šbože w dušchi pšches wěru
wužiwany budže.

† Šwonškomnje wužiwaju ju wšchitzy, pokutni k šbóž=
nošči, njepokutni k šudej; šnutškomnje paš jeno cži, kiž
doštojni pšchistupja.

§ 117. Štó pač Božu wjeczer doštojnje wužiwa?

Štóz bo I. prjedy k tejbamej šwěru pschi-
hotuje, II. pschi tejbamej nutrnje šadžeržuje, a
III. po tejbamej w nowym žiwjenju kłodži.

I. Kak mam bo prjedy k tejbamej pschihotowacž?

1) Swonkomnje š tym, šo šebi škladny cžab
k temu wušwolu, bo šwětnych rošpróščenjow šdaluju,
bo po cžele wurjedžu a cžebnu draštu wobleku. „Wo-
šćicž a š cžělnym wašcnjom bo pschihotowacž je pěknj
šwonkomny škutk“ x. 2) Šnutškomnje š tym, šo
šwoje myšle š cžitanjom bóšškich knihow na Šhryštuša
a jeho cžerpjenje wobrocžu (§ 114) a bo šameho
šwěru pschepytam.

1) 1. Kor. 14, 40. Nječ wščitko pschistojnje a po
rjadu bo štanje. 2) * 1. Kor. 11, 26—29. Tak hušto a t. d.,
hl. štr. 150. Štóz tehodla a t. d., hl. štr. 155. Nječ bo
pač cžlowješ šam špytuje, a nječ tak je wot teho šhlěba, a
pije š teho šhelicha teho Šnješa. Ššchetož štóz njedostojnje
je a pije, tón je a pije šebi šam tón šud, šo wón njeroš-
šudži to cžěko teho Šnješa. — Šhěrl. 179. 183. 186, 7.

A. Šhto rěka: bo šameho špytacž?

Ššwoje žiwjenje a wutrobu wobhonjowacž, a šwěru
rošpomnicž, tak šy bo w myšlach, šłowach a škutkach
pschecžiwu Bohu, bližšchim a šebi šamemu šadžeržaš.

2. Kor. 13, 5. Špytajcže bo šami, hacž šcže we wěrije;
wobhońcže bo šami. * Šš. 139, 23. 24. Wobhoń mje,
Božo, a pošnaj moju wutrobu, špytaj mje a pošnaj moje
myšle. A hladaj, hacž ja na ššym pucžu šym, a pschewodž
mje po wěcžnym pucžu. — [Šesušowe šłowo Matth. 26, 21.
22: Šedyn wot waš budže mje pscheradžicž: a tych wucžom-
nikow praščenje: Šnježe, šym ja?] — Šhěrl. 194. 148.

B. Š cžemu tajke šošamehošchepytanje škuži?

Wono wubudžuje k pošucže (§ 73), a plodži do
naš: 1) rošfacže, 2) wěru a 3) dobre prjódšwacže.

1) Koſtácze, hdyž po Božim ſakonju ſwoje žiwjenje wobhonjuješ, a (pohladawſchi na ſwój ſchtant po tych džeſacž kaſnjach) [§ 119] ſo praſcheſch: a) ſchtó a kať ſy pſhecziwo Božim kaſnjam ſhrěſchiť? a b) hacž ſy ſwoje dobre prjódkiſacze pſchi poſlenjej ſpowjedži ſwěru dđeržak, abo niž? Rom. 3. 20; 7, 7.

2) Wěru, hdyž po ewangeliju ſwoju wutrobu wobhonjuješ, a ſo praſcheſch: hacž a) do Khrystuſa wěriſch a pſcheſ njeho wodacze hrěchow pytaſch? a b) jeho ſłowo pſchezo lěpje póſnacž a ſwěrnicho dopjelnicž ſo prózuješ? Rom. 3, 25. 28; 4, 5.

3) Dobre prjódkiſacze, hdyž pſchi tym ſlubich: a) ſo chzeſch pſchichodnje ſwoje žiwjenje polěpſchowacž, a ſo b) Bohu poſkušny, pſhecziwo bližſchim luboſcziwu, a w ſwojim powoľanju ſwěrnny wopokaſacž.

II. Schtó je „prawje dostoiny a derje pſchihotowany pſchi Božej wjecžeri“?

Schtóž pokutnu, wěrijazu, luboſcziwu, ſ bližſchim wujednanu, a k dobrým ſkutkam ſwólniwu wutrobu k Božemu blidu pſchinježe; pſchi Božej wjecžeri ſo nutrnje ſadđeržuje; Khrystuſa a jeho ſakrament ſwěru wopomni, jeho ſa ſbóžniſa ſwěta cžeſcži a ſo jemu džaťuje, ſo je wón tež ſa naſ ſwoju krej pſchelať, a naſ ſ Bohom wujednať.

III. Schtó po tej ſamej w nowym žiwjenju kłodži?

Schtóž ſo 1) na tej ſ nowa wobtwjerdženej hnadže Božej ſraduje, 2) ſo Bohu wutrobnje ſa to džaťuje, 3) a ſwoje ſluby ſe ſwjatym žiwjenjom ſapłacžicž ſo prózuje.

1) Jeſ. 61, 10. Za ſo wjeſelu w tym Knjeſu, a moja duſcha ſo ſraduje w mojim Bohu: pſchetož wón je mje wobleťť ſ draſtu teho ſboža, a ſe ſuťnju teje prawdoſcže mje wodžek zc. Phil. 4, 4. 2) Pſ. 103, 22; 111. 3) Pſ. 116, 12—14; 50, 14. Gal. 2, 20. § 115. — Kherl. 174.

† Štó pať je „njedostojny a njełhmany“ hóscź?

„Štóz njewěri abo zwyfluje“, ſo ſwojich hrěchow njełaje, a ſo polěpřchowacź njecha, abo jeno waſchnja a haniby dla ě Božemu blidu dže. „Wšchetož to ſłowo: ja waſ chze měcź lute (jeno a žyle) wěryaze wutrobny.“

* 1. Kor. 11, 26—29. Tak huſto a t. d., hl. ſtr. 150. Štóz tehodla njedostojnje je wot teho khlěba, abo pije ſ teho khelicha teho Knjeſa, tón ſo pſchehrěſchi na tym cžěle a kwi teho Knjeſa. Njech ſo pať a t. d., hl. ſtr. 153.

§ 118. Što dyrbi kóždeho ě ſwjecźenju Božeje wjecźerje nawabicź?

1) Khrystuſowa pſchifaſnja a ſlubjenje, 2) ta lu-
boſcź a džakomnoſcź, kotruž jemu winojeźi ſmy. § 112.
3) naſcha hrěſchna nuſa a duchomna khudoba a 4) tón
kraſny wužitk Božeje wjecźerje. § 115.

Wſchať mamy ju ſwjecźicź ě Khrystuſowej cžescźi,
ě ſjawnemu wobſwědcženju naſcheje wěry do njeho, a ě wob-
twjerdženju naſcheho ſluba ſ nim (§ 101), ě poſylnjenju a
ě wobſboženju naſchich duſchow, ě pſchiſporjenju bratrowſkeje
luboſcže a druhim ě natwarjenju a ě wubudženju.

A. Kať huſto a hdy mamy ju ſwjecźicź?

Tak huſto hačž žadanje po tym cžujemy, a tajkeho
poſylnjenja potrebamny. Sewať pať we wěſtym a
ſkładnym cžaſu; woſebje tež pſchi wažnych podacžach
a pſcheměnjach naſcheho žiwjenja.

B. Hdže mamy ju wužitwacź?

Šjawnje pſchi Božim wołtarju a w ſjednocženju
ſ druhimi. — Khoru a mrějazny móža ju tež domach a
ſami ja ſo wužitwacź. — (Woprawjenje.)

Štóz ju pať ſazpi abo pſcheſ měru dołho wot-
ſtorkuje, tón je w ſwojej ſamſnej prawdoſcźi duchomnje
morny, a wuſantnje ſo ſam ſ Božeho kraleſtwa.

Luť. 10, 16. § 18. — Kherl. 177, 8. 9.

VI.

Wot spowjedže a hamta teju flucžow.

A dostojnemu wužiwanju Božeho wotkasanja ma šo kšchesćijan, po wustajenju zyrkwje, tež pschihotowacž psches spowjedž, kiž ma dvě shtuzy w šebi: I. šo hrěchi pójnajesch (šo spowjedasch), II. šo wodacže wot duchomneho wótza dostanjesch.

§ 119. Shto rěka: šo spowjedacž?

Sšwoje hrěchi i potutnej a wěrjazej wutrobu pójnacž, a polěpschowanje šlubicž. — To móže šo štacž 1) psched Bohom, 2) duchomnym wótzom a 3) bližšchim.

1) „Psched Bohom dyrbišch ty šo wschitkich hrěchow wuřnacž (šo šhromadnje ja hrěšnika spójnacž), tež tych šamych, kotrež njespójnajesch, jako we wótczenaschu čžinimy“ (w tej proštwje: wodaž nam našche winy).

Psj. 19, 13. Shtó šrošymy, kaš husto wón bšudži? wucžišč mje wot potajnych bšudow! Psj. 32, 5. Tehodla pójnaju ja tebi šwoje hrěchi, a njepotaju moju škóšč. — [Tón žkonik, Luk. 18, 13.] — Šhěrl. 216.

2) „Psched duchomnym wótzom dyrbišch jeno te hrěchi pójnacž, kotrež wěšch a we wutrobje čžujesch“; hdyž „pohladajo na twój shtant, po tym hacž šy nanmacž, šyn, džowka, hospoša abo wotrocžk“, po Božich kašnjach (§ 117) šo praschesch: hacž šy njeoškušny, lěni (njepózcžiwny) byl zc., hacž šy kranyl zc.

Za šhromadna zyrkwinska spowjedž: D wschehomóžny Božo zc. (štr. 14) wopšchima wschitke shtuki potuty (§ 73), jako: 1) pójnacže hrěchow a roškacže („Za šhudy.... šaju šo jich jara“), 2) wěru do Šesom Šhryšta („a prošchu psches to šwjate zc.... šmilny byčž“), a 3) to šlubjenje polěpschowanja („ja čžzu“ zc.) — Šhěrl. 150, 7. 8.

3) Pšched bližšchim ty šwoje hrěchi pšnajesch, hdnyž jim wotprošyšch, šchtož šy jim napschecžiwu ryczał abo cžinił, a šo š nimi šjednašch.

Šaf. 5, 16. Pšnajcže šebi jedyn druhemu šwoje hrěchi. Matth. 5, 23. 24. — Šhěrl. 744.

† To do wucha spowjedanje podjanskich, pšchi to-trymž šo hrěchi š njenom wupowjedacž dyrbja, je Lutheruš šběhnył, dofelž cžlowjeł wšhitke šwoje hrěchi šam nješnaje.

†† Wošebita spowjedž rěka ta, hdžež šo kóždy wošebje a šam ša šo spowjeda; šhromadna pał ta, hdžež šo jich wjele, pšches duchomneho, kotryž spowjedž špěwa, pšched Bohom spowjedaju.

§ 120. Šchto je wodacže hrěchow pšches duchomneho?

To špuschcženje wšhitkeje winy a šchtrašy hrěchow, kotrež duchomny tym pšchipowjeda, kiž šu šo se šprawnej pořutu spowjedali.

„Šo wodacže wot duchomneho wótza doštanješch, jašo wot Boha šameho, a na tym njezwušluješch, ale šylnje wěrišch, šo pšches to hrěchi šu wodate pšched Bohom w njebjěšach.“

Šf. 32, 5. Ša džach: Ša čžu pšnacž temu Šnjesej moje pšchestupjenje, a ty mi woda tu šłóscž mojich hrěchow. Ššhišł. 28, 13. — Šhěrl. 460, 8.

§ 121. Šchto je hamt teju klucžow?

„Ša wošebna zyrkwina móž, pořutnym hrěščinam hrěchi wodacž, njepořutnym pał je šdžeržecž“ zc.

Šajku móž je Šhryštuš šam 1) najprijedy Šětrej, a po šwojim horjestacžu 2) wšhitkim japošchotam a šlužobnikam šwojeje zyrkwje dał.

1) Matth. 16, 18. 19. Ty šy Šětr, a na tutu štašu čžu ja twaričž šwoju zyrkej, a te helške wrota njedyrbja ju pšchemóž. Ša čžu cži teho njebjěškeho kraleštwu klucže dacž. Wšhitko, šchtož ty na šemi šwjacacž budžešch, dyrbi tež w njebjěšach šwjacane bycž: a šchtož ty na šemi wot-

wjasacž budžesch, dyrbi tež w njebjesach wotwjafane bycž.
 2) Jan. 20, 21—23. Kaž mje mój Wótž póškaŕ je, tak póscželu tež ja waš. A jako to prajiŕ běsche, duny wón na nich, a džesch e nim: Wsmicže teho šwjateho Ducha; kotrymž wy hrěchi wodacže zc. (str. 11). Matth. 18, 18.
 — Řhěrl. 623, 2. 4.

§ 122. Kaŕ šo tajka móg prawje wužiwa?

1) Hdnyž „cži powołani škužobnizy Řhrystušowi (jako Boži póšli e cžlowjekam) i Božeje pšchikasnje i nimi rycža abo cžinja“, t. j. w Božim mjenje a Duchu wucža, šchtrafuja, e pokucže napominaja a hrěchi wodawaja.

Řhěrl. 772, 2.

2) Hdnyž jich wošadni wěrja, „šo to tak mőzne a wěšte je, tež w njebjesach, jako by jo Řhrystušam i nimi prjódkwšaŕ“; wošebje, hdnyž woni (móg šwojeho hamta a w Božim mjenje) a) šjawnych a nepokutnych hrěšnikow wot gmejny wušanŕnu (kaž šo to šastaršku šta), a b) tych, tiž šo hrěchow kažu, a chzedža šo polěpšhecž, šašo wotwježa (e hnadže horje wošmu).

1) 1. Řor. 4, 1. Žap. šf. 20, 28. 2) Łuř. 10, 16. § 18. 2. Řor. 2, 10. a) 1. Žim. 1, 20. b) 2. Řor. 2, 5 zc.; 5, 18—20. — Řhěrl. 462.

VII. Ze wschelake zyrkwje w ŕšchescžijanštwje.

(Pšhidawŕ e §§ 75 a 76.)

§ 123. Kaŕ šo ta šhromadna widomna zyrkej na šemi rozdžěluje?

I. Do katholickeje a II. do ewangelškeje zyrkwje.

I. Catholicka (šhromadna) zyrkej džěleške šo 1054 do grichišto-katholickeje a do romško-katholickeje, dokelž najwysššichi duchowny w Řonštantinoplu (patriarcha) najwysšššchemu biškopej w Řomje (banžej) njechaške poddany bycž.

§ 124. Kajka je grichisko=katholska zyrkej?

Wona rěka grichiska, dokelž w grichiskim (ranišchim) křěžorstwje knježesche, a grichisku rycž pschi Božej službje nałożowasche. Se hišcže nětko krajna zyrkej w Ružowskej a Grichiskej a mjenuje so sama orthodoksku t. j. prawje wěrjazu zyrkej.

Wona swoju wěru na bibliju samu njesažojuje, ale tež na druhe pišma starých cžašow, a wuczi, so swjaty Duch wot Wótca sameho (niz tež wot Sžyna) wukhadža. Wona ma wjele swontomnych zyrkwinskich waschnjow a posczenjow, bydom sakramentow a mschu, woła so k Božej macžeri a k swjatym; podnurja pschi kschćenizy zyké czěko tsi krocž do wody; wudžěla Bože wotkasanje pod wobimaj shtaltomaj: kamany khlěb we kžizy s winom směschany (wšchitkim, tež džěczom); wotpuschcži popam junkrócžnu žěntwu; žalbuje tež khorých k lěkowanju a k wuřwjecženju dusche; steji nětko w Ružowskej pod swjatym synodom w Petersburgu a czescži křěžora sa patriarchu.

§ 125. Kajka je romsko=katholska zyrkej?

Wona rěka romska a bamžiska, dokelž bamža w Romje sa Křystušoweho widomneho naměstnika na semi czescži; katholska, dokelž so sa tu shromadnu jenicžku zyrkej teho Knjesa wudawa; kacžanska, dokelž we kacžanskim (wjecžornym) křěžorstwje knježesche a kacžansku rycž pschi Božej službje nałożuje; podjanska, dokelž swjate wotkasanje ludu pod jěnym shtaltom wudžěla; a mjenuje so sama jenicžzy sbóžnych cžinjazu.

Wona knježi w Italskej, Portugijskej, Španiskej, Franzowskej, Křěžorskej, Irlandže a we wschelakich němstkich a amerikanskich krajomnosczach.

A. Wona swoju wucžbu a wustawki sažojuje niz jenož na kanonske knihi stareho a noweho testamenta, ale tež na apokřifa, kaž tež na wschelake cžlowiske pišma, jako su: posdžišcho napřane powjescže s japoschtořskich cžašow (tra-

ditiony abo podawisny), wuprajenja žyrkwinskich wótzow a hamžow, a wobsanŕnjenja žyrkwinskich šhromadžišnow, wobebeje teje, kiž je šo 1545—1563 w Tridencže dđeržaka. Gal. 1, 6—9.

B. Ma wschelake, bibliji napshecžiwne wučžby a wuštajenja, jako: 1) biblija k poknemu rošwucženju wo sbóžnosći njedošaha, Žes. 34, 16; Jan. 5, 39; a lud ju prawje srošymicž njemóže, Přchišŕ. 30, 5. 6; Žap. šf. 17, 11. 2) Katholska žyrkej je jenicžy prawa, šwonŕach teješameje njeje žana sbóžnosć, Žap. šf. 25, 8—11; Mark. 16, 16; Jan. 3, 36. 3) Bamž na Přetrowym stole knježi, a ma we wěžach wěry a šwědomnja šam roškasowacž, Matth. 23, 10 r.; Jan. 18, 36. 4) Duchomni šu knježa, 1. Kor. 7, 23 a měšchnizy luda, 1. Tim. 2, 5 r.; nježenjeni 1. Tim. 4, 1—3. 5) Čžlowješ je psches hrěšchny pad drje pošŕabjenny, njeje paš žyle šŕaženny, 1. Móšš. 8, 21; Př. 14, 3; 51, 7; Jan. 3, 5—7; 1. Kor. 2, 14; a móže šo psches dobre šutki šam psched Bohom praweho ščžinicž, a šebi wěčžnu sbóžnosć šašŕužicž, Rom. 3, 28; 4, 4—8; Eph. 2, 8. 9. Rom. 11, 6. 6) Tajke dobre šutki šu: jakmožinu dawanje, Matth. 6, 1 r.; posčženje a čželne pošucžowanie, Matth. 6, 16 r.; Kol. 2, 16 r.; špěwanje po pacžeržu, Matth. 6, 5 r.; kšošŕtrške šlubjenja, čžahanje na šwjate města r. 7) Žyrkej ma šchaz šbýtŕnych dobrnych šutkow wot šwjatych, Luč. 17, 10; Philip. 3, 12; a móže psches wotpusččž hrěchi wodacž, Žap. šf. 8, 20 r.; Př. 49, 8 r., a dusche š čžiščža wumóž, Jan. 5, 24; Hebr. 10, 14. 17 r. 8) Š Božej macžeri a k šwjatym mašch šo wošacž, Matth. 4, 10; Žap. šf. 10, 25 r.; a jich šwjate powošŕanki (reliquije) čžesčžicž, 2. Móšš. 20, 4; Př. 97, 7. 9) Ššydom šakramentow je (§ 101) a jich wužiwanje šamo na šebi sbóžnosć pschinješe, 1. Kor. 11, 27. 10) Ššwjate wotšasanje wužiwa lud jeno pod jenny šchtaltom, Matth. 26, 27, došelž šo tu šhlěb do Šhryštušoweho čžěka pschewobrocži (§ 113), Matth. 26, 27, a jako wěrnny Boži Ššyn čžesčženny byčž dyrbi, 1. Kor. 11, 26. 11) Mšcha je šymbolške (pošnamjowaze) ponowjenje Šhryštušoweho čžěrčjenja a wumrjecžža, a Šhryštuš šo tu psches

měŕchnika, žiwym a mormym ŕ lěpŕŕhemu, wŕŕhědnje ŕ nowa wopruje. Hebr. 10, 10 x.; 7, 26. 27; 9, 12. 25. 12) W ŕp o= w jedži maŕŕh kóždy hrěch ŕ mjenom wupowjedacž. § 119. — Wamž tama njepodjanskich a mandželŕtwa dwojeje wěry x.

† Němŕŕko=katholŕŕŕŕ, kiž 1844 (najprjedy w Schleŕŕynŕŕŕej) nastachu, wotrjěknjchu ŕo hamžiwu, ŕacžiwjchu paŕ teŕ to ŕhromadne japoschtoŕŕŕe wěruwŕŕnacže a ŕu ŕo ŕkóncžnje žyle ŕ kŕŕeŕŕčiwjŕtwa poŕhubili.

§ 126. II. Kajŕa je ewangelŕka zyrŕej?

Wona rěka ewangelŕka, dofelž cžiwu wucžbu ewangelija póŕnaje, ŕo na ŕamo ewangelion (bibliju ŕ wuměnjějom apokrifow) ŕaŕožuje; proteŕtanŕiŕka, dofelž proteŕtiruje „napschecžiwu rycži“ (wot lěta 1529 ŕem) pŕŕchecžiwu wŕŕitkim cžlowŕŕkim wuŕtawŕkam, kiž ŕu Božemu piŕŕmu napschecžiwne.

Wona nasta 1517 pŕŕeŕ Reformation, t. j. wucžiwěnje wěry wot cžlowŕŕŕich bŕudow a pŕŕiŕtawŕow, a wobnowjěnje Khrjŕtuŕŕoweje zyrŕiwje ŕ ŕwojeje najprěniŕŕej japoschtoŕŕŕej rjanosčiwj a cžiwosčiwj. W Saksŕej ŕaŕoži ju Luthewuŕŕ (ŕ 5); w Schwajzarŕŕej Ulrich Zwingli a Jan Kalwin. Nětko ŕo w Ewropiŕŕej něhdže 86 millionow ŕ nej póŕnawa.

§ 127. Kaŕ ŕo ewangelŕka zyrŕej roŕdžěluje?

1) Do ewangelŕko=luthewuŕŕŕej, 2) ewangelŕko=reformirŕŕŕej a 3) ewangelŕko=unirowaneje, t. j. ŕjednocženeje, dofelž ŕo wot 1817 ŕem tu a tam, wofebje w Prusŕej, Luthewuŕŕŕej a Reformirŕŕŕej ŕ jenej ewangelŕŕej zyrŕiwj ŕjednocžiwu.

Reformirŕŕŕej rěkaju w Franzowŕŕej: Kalwiniŕtojo a Hugenoŕtojo; w Zěndželŕŕej a Schotlandže: Puritanarjo (Preŕbhwterianarjo).

A. W cžim ŕu tute ŕŕi zyrŕiwje pŕŕeŕ jene?

W ŕacžiwjěnjewu wuŕtawŕow hamžiwu, kaŕ teŕ w tyhle wucžbach:

1) So je Bože pišmo jenicžke žórko sbóžnych činja-
zeje wěry, 2) so je wěra do Khrystuša jenicžki wěsty pucž
k sbóžnosći, a 3) so ma kóždy kšesecžijan psches Khrystuša
pschistuř k Wótzej, a sam swój měschnik psched Bohom bycz
dyrbi. Rom. 5, 1. 2. 1. Pětr. 2, 9. 10. Sjew. Jan. 1, 6.

B. W cžim so te tři ewangeliske zyrkwje roždžěleja?

We wschelakim wukładowanju někotrych ewangeliskich
wucžbow, jako wucžby wot hnadneho wuswolenja, wot
Khrystušoweho pódlabycza w swjathm wotkasanju a
w někotrych waschnjach Božeje služby.

I. Lutherizy wucža: 1) so i huady, psches wěru
do Khrystuša, prawi činjeni a sbóžni budžemy,
niz se skutkow, Eph. 2, 8. 9, Rom. 3, 21. 28; 2) so je
biblija woprawdže wot Boha sjewjena (§ 3), a naj-
wyschšcha žudniza we wězach wěry bycz dyrbi (§ 5);
3) so pschi Božim blidže Jesušowe wěrne czěko a krej
wužiwanj (§ 113).

II. Reformirtszy wucža: 1) so so po Božim wěcz-
nym wuswolenju huady někotři k sbóžnosći, drusy k sata-
manstwu postajeni, Rom. 9, 11—24; 2) so je Khrystuš
pschi swojej wjecžeri sa wěrjazyh jeno duchomnje pódla;
3) wužiwaju pschi tym křany khlěb, kotryž kamaju; džerža
tež tu a tam spowjedanje, woprajenja a druge zyrkwinske
waschnja sa njenusne.

**III. Unirowani so tam, hdžež so Lutherizy a
Reformirtszy k jenej ewangeliskej zyrkwi sjednocžili, jenu
zyrkwinsku wyschnosć maju, a Bože služby, wošebje swjate
wotkasanje, hromadže po jenajkej agendže džerža; pschi tym
pač wolu maju, kóždy pschi swojej wěrje wostacž.**

† Agenda so knihi, kř je najwyschšcha duchowna
wyschnosć w kraju k temu wustajika, so bychu so wschitke
Bože služby po nich stak a džeržak.

§ 128. S cžeho so wucžba kóždeje zyrkwje pósnaje?

S jejných symboliskich abo pósnajerškich pišmow.

Symbol je krotke swědczenje wot teho, šhtož so
w kšesecžijanskej zyrkwi wěri.

I. Kotre řu te najřtariře symbola, řiř žyřa řřeřeřijanska žyřej hromadže ma?

1) Sapofčtořře (§ 38), 2) Řizäniře (wot lěta 325) a 3) Athanařiře wěruwuřnacže.

II. Ščto řu symboliske knihi lutherřeje žyřkwoje?

Te řjawne pofnajerře piřma, w kotrychž je lutherřa žyřej řwoju wěru jařnje wopiřařa, drobne rořeřtajaja a řjawnje wobřwědcžika.

Tute piřma řu: 1) te troje symbola, 2) augřburgře wěruwuřnacže, 3) apologia t. j. řamolwjenje teho řameho, 4) řchmalkaldře artikele, 5) Lutherowy wulki a mařy řatechiřmuř a 6) řjednařřa formula. Wone hromadže řhětre knihi wucžinja a řu teř do řerbřřeho přřeřožene (1854).

A. Najwařniřeje bjeř nimi řtaj: 1) augřburgře wěruwuřnacže, řiř je Melančton wudžěřař a Lutheruř řa dobre řpofnař, a řiř je 25. junija 1530 wot ewangelřřich řřtantow řhěžorej řjawnje podate byřo, a 2) řatechiřmuř (§ 6). B. Te přenje pjeć wuřběhuja wořebje te wucžby, řiř Lutherřy přřečřiwo podjaniřřim wucža; řčeřta pař te, kotrež přřečřiwo reřmirtřřim pofnaja.

Symboliske knihi pola Ewangelřřich Božemu piřmu nejřbu runje dđeržane. Wone dhyrbja jeno wobřwědcžicž, řčto my po Božim piřmije wěrimy, a pořařacž a wucžicž, řař řo řajřa wěra pola nař w řřulach a žyřkwojach wucžicž dhyrbi.

III. Te druge žyřkwoje maja teř řwoje symboliske knihi a řatechiřmuřy, jařo: Reřmirtřřy heidelbergři wot lěta 1562; a Podjaniřy Řětra Řaniřiuřowy řatechiřmuř wot lěta 1554, a druge.

Řodla tyř pomjenowaných žyřkwojow wobřteja hiřčče druge řřeřeřijanske towarřřta, jařo: wyřokobifřopřřa žyřej w řendželřeje; Waldenřiřy w Řiemonče (1170); řařy-řřečři-jeřjo abo Menonitojo (1561); Sozinianojo (1562), řiř wucžbu wo řwj. Trojiřy řačřiřnu; Dueřarjo (1649); Herrnhutarjo, cžěřy a morawřy bratřja (1722); Meřhodifřtojo (1729).

Stanišcha modlitwa.

Za ſo tebi dŕakuju, mój njebjeski Wótcze, pſches Jeſom Khrysta, twojeho lubeho ſyna, ſo ty mje tu nóž pſchede wſchitkej ſchrodu a ſtrachotu ſwarnował ſy, a proſchu tebję, ty chzył mje tón džen tež ſwarnowacz pſched hrěchami a pſched wſchitkim ſlym, ſo by ſo tebi wſcho moje džěko a žiwjenje ſpodobało; pſchetož ja poruču ſo, ſwoje czěko a duſchu a wſchitko do twojeju rukow, twój ſwjaty jandžel budž ſomnu, ſo by tón ſly njepſhecžel žaneje mozy na mni njenamafał. Hamjeń.

Řhěrl. * 163. 779. 546. * 352, 9. 10.

Wječorna modlitwa.

Za ſo tebi dŕakuju, mój njebjeski Wótcze, pſches Jeſom Khrysta, twojeho lubeho ſyna, ſo ty mje tón džen tať hnadnje ſwarnował ſy, a proſchu tebję, ty chzył mi wodacz wſchitke moje hrěchi, hdžež ja njeprawje czinił ſym, a mje tu nóž tež tať hnadnje ſwarnowacz; pſchetož ja poruču ſo, ſwoje czěko a duſchu a wſchitko do twojeju rukow, twój ſwjaty jandžel budž ſomnu, ſo by tón ſly njepſhecžel žaneje mozy na mni njenamafał. Hamjeń.

(Dr. M. Luther.)

Řhěrl. 781. 164, 3. Božo, wonkhód požohnuj zc. 611. Něch ſtajnje zc. 618. * 305, 7. Modl ſo a dži po Božej zc.

A jědži modlitwa, abo požohnowanje.

Wšchitkich woczi cžafaju na tebe, Anježe, a ty dawajch jim jich šchpajšu (jědž) w šwojim cžafu; ty wotewrišch šwoju ščedru ruku a našyczišch wšchitko, ščtož je žiwu, i dobrym špodobanjom. (Pš. 145, 15. 16.)

Potom Wótczenašch a tule modlitwu:

Anježe Božo, njebieski Wótcže, požohnuj naš a tute twoje dary, kotryž my i twojeje ščedreje dobroty k šebi bjerjemy, pšches Šesom Šhryšta, našeho Anješa. Šamjeń.

Bo jědži modlitwa, abo džafowanje.

Džafujcže šo temu Anješej, pšchetož wón je dobrocžiwu a jeho dobrotu traje wěcžnje; kotryž wšchitkemu cžěku jědž dawa, kotryž temu škotu jeho pizu dawa, tym młodym rapakam, kiž šo k njemu wołaju. Wón nima lošhta na šylnošči teho konja, a niž špodobanje na nicžejich koščach; tón Anješ ma špodobanja nad tymi, kiž šo jeho boja a na jeho dobrotu cžafaju. (Pš. 136, 1. 147, 9—11.)

Potom Wótczenašch a tule modlitwu:

My šo tebi džafujemy, Anježe Božo Wótcže, pšches Šesom Šhryšta, našeho Anješa, ja wšchitke twoje dobroty, kiž ty žiwu šy a knježišch do wěcžnošče. Šamjeń.

(Dr. M. Luther.)

23 kherluschow je spewarskich.

1 (54). Advent.

Glóſ: Nětk dobri nóz ja dawam zc.

1. Kaſ powitam ja tebe, mój Jeſu najlubſchi! kaſ ſapomnju ja ſebje, cze dzeržu w wutrobi? Mój Jeſu, ſwěcž mi ſ hnadu, ſo ja cze lubo mam, mój Jeſu, daj mi radu, ſo tebi kſwalbu dam.

2. Twój Zion tebi palmy, hdžež ty džeſch, naſczele, ja paſ chzu ſpewacž pſalmy a rjenje kſwalicž cze: njech wutroba cži kczėje a njech cze lubuje, hdžež ju ta luboſcž ſhrėje, dha wona cžeſcži cze.

3. Ty ſy mi ſwěru pomhaſ ſe wſcheje žaſcže, mi cžęto ſ duſchu wumohſ ſe wſchelkej' ſtyſknoſcže. Ja bęch to prawo ſhubiſ k twojemu kraleſtwu, ty paſ ſy hnadu ſlubit, mi pomhaſch k žiwjenju.

4. Ja wot cžerta bęch jaty, ty ſy mje wukupiſ, ja do hańby bęch daty, ty ſy mje wucžiſcžiſ, mje wobohacžiſch jara, ſo wjazy njetriebam, ſchto je, kiž mje tu stara? doſcž mam, hdžež tebe mam.

5. Cže njeje ničžo hnaſo do teho hubjenſtwa; wſcho bohaſtwa

bę maſo, to luboſcž doſonja. Hdžež žyly ſwět bę panyſ do wulkej' žaſcže, ſy ty jón ſ njej wucžahnyſ, o ſchto to wurycži!

6. To piſch ſej do wutroby, ty ſrudne ſtadleſchko, hdžež pſchińdžeſch do ſrudoby, dha wſchaſ ſ tym troſchtuj ſo. Ach budž ty jeno merny, tón Knjeſ cži bliſko je, wón pomoznik je ſwěrnny, cže ſ hnadu troſchtuje.

7. Schto ſtaracže ſo nětko, wy tyſchne wutroby, kaſ doſtanjecže wſchitko wot jeho pomozy? wón pſchińdže ſ poſnej hnadu, je poſny luboſcže, wón wobara wſchom' padu, wſchu žaſcž ſacžeri.

8. Njeſtróžcže ſo pſcheſ měru wſchěch waſchich hrěchow dla, wſchaſ pſchikryje je ſwěru ta luboſcž Jeſuſa. K tym hrěſchnikam wón pſchińdže a chže jim ſbóžnoſcž dacž, ſo žanoſ' dobroſ' nihdže njedyrbja parowacž.

9. Wy njetriebacže rodžicž wo njepſcheczeliſku ſtóſcž, tón Knjeſ waſ budže wodžicž, wam pomhacž kraſnje doſcž, wón jaſo tón

král hnady wschón njeměr pobije
a njepšhecželow radny wschě móz-
nje saczišnje.

10. Wón pschińdže k šwětnom'
šudu tnych njepokutnych dla, se
žohnowanjom k ludu, kiž jeho
Ducha ma. Bój, Jesu, naša
jašnosć, a wjedź naš se šwěta;
ach daj nam twoju krašnosć,
naš pschijedź do njebja.

Bawol Gerhardt (1607—1676).

2 (61). Gody.

1. Za s njebieš dele pschińdu
k wam, tež dobre nowiny ja
mam, wscho dobre chzu wam
powjedacź, a wot teho taš sa-
špěwacź.

2. Dženš wam je narodžito
šo wot jenej' knježny džěczatko,
to džěczatko je lubošne a wješele
wam pschinješe.

3. To tón Knješ Khrystuš
našch Bóh je, kiž wam s tej
nušy pomhacź chze, wón budže
šam wasch Šbóžniš hycź, waš
wot wschitkeho hrěcha smycź.

4. Wón wam tu šbóžnosć
pschinješe, kiž Bóh tón Wótž
wam šlubit je, so hyschće w
jeho kralestwi wy s nami wěcznje
bydlili.

5. Nětk na to šwěru kědž-
bujće, šhto w pjeluschkach a
žlobje je, tam namašacze džě-
czatko, kiž w šwojej mozy šdžerži
wscho.

6. Dha s wješełoscju khwataj-
my a s pastyrjemi hladajmy, šhto
Bóh tón Knješ je wobradžit a
se Ššynom nam pschidželit.

7. Spomni wutroba a hladaj
tu, šhto leži we tym žlobiku?
Čzej' je to rjane džěczatko? To
šy ty, luby Jesušo!

8. Budž powitany, krašny
hóscź! Mi hrěšniklej dasch hna-
dy dosć; šy do hubjenstwa
pschischoť k nam, o taš ja czi
dosć džaka dam?

9. Ach Knježe, stworicželo
našch! D kajki k hudy narod
mašch, so ležišch w žlobje na
šynje, wot kotroh'ž woť a wo-
šoť je.

10. A hdy by tón šwět šchě-
roki byť wjetschi a tež krašnišchi,
dha jeho móž by njebyta czi
mata wuska kolebka.

11. Twój šomot a ta žida
wscha je šyno a šlecht pje-
luška, pschi kotrymž, kralo naj-
wyschšchi, šo hordžišch jaťo w
kralestwi.

12. To je šo czi taš lubito,
s tym pať šo mi je šjewito, tať
šwětna móž s tej krašnosćju
wschať nicžo njeje psched tobu.

13. Ach mój najlubšchi Jesušo!
cziń šebi czište pošłancžko a wot-
pocžni w mojej wutrobi, so wona
tebje wopomni.

14. Dha chzu ja tebje kolebacź
a s wješełoscju šaspěwacź: Špi-
derje, lube džěczatko, ty krašny
šloty Jesušo!

15. Nětk, moja duscha! Boha
kwal, so je nam šwojoh' Ššyna
dať, czi jandželjo nam k wješelu
to nowe lěto špěwaju.

Dr. Marcžin Luther (1483—1546).

3 (602). Nowe lěto.

Hłóh: Čžescž Bohu Knjesej dajmy zc.

1. Nětł s Boha saspěwamy, čžescž temu Knjesej damy, kiž na naš s hnadu hladał a mozy doścž je nadał.

2. Čžaš so nam pschezo minje, a kóžde lěto shinje. My stare do-
konjamy, a nowe sapocz'namy.

3. Psches wschelle spytowanje a stysne tschepjetanje je pshe-
pomhał Bóh wschudžom nam
křudym hrěschnym ludžom.

4. Kaž so ja šwoje džěczi
macž stara na tym šwěczi, a kaž
je wobarnuje, hdnyž sahrimanje
cžuje;

5. Tak so tež wulzy jara ja
šwoje džěczi stara Bóh we tej
wšpokośczi pschi kóždej wobcžez-
nosczi.

6. Ach, Knježe! študžeń hnady
a wscheje dobrej' rady! hdžež ty
šy, tam je rada, hdžež njejšy,
tam wscho spada.

7. Čžescž tebi ja wscho damy,
šchtož wschědnje wužiwamy, budž
twojej wschedomozy džał wo dnjo
a tež w nozy.

8. Daj naprošycž so dale,
a sebjei wot naš nahle to
wschitko, šchtož naš boli, po
twojej hnadnej woli.

9. Pschi čžafnej hubjenośczi a
wschellej drugej štósczi daj scžerp-
noscž, pošyln wěru a dopomhaj
nam k měru.

10. Nječ šrudne čžafny wuńdu,
a wješeke k nam dóńdu, daj na to
žaloścženje nam lute wošchewjenje.

11. Nječ twoje žohnowanje
na wscho to našche panje, daj

młodym dobru radu, a starych
pschewodž s hnadu.

12. Dopomni so wopuschče-
nych, a pytaj sabkudžennyh. Daj
žiwnoscž křudym ludžom a wob-
staraj wschěch wschudžom.

13. Na křornyh kědžbuj s hna-
du! a njedaj tym pschińcž k padu,
kiž šrudne myšle maju a so doścž
napłakaju.

14. Nječ napošledk tež k wěri
twój šwjaty Duch naš cžeri! nječ
dobre do naš płodži a k nje-
bješam naš wodži.

15. To wschitko, Knježe, podaj
a s hnadnej ruku dodaj nam
lětša k wužiwanju a wschědnje
k wopytanju!

Bawol Gerhardt (1607—1676).

4. (89). Póst.

Hłóh: Wri wutrobnuje so styschče zc.

1. D hłowa! křwawnje šbita
a pošna boloscžow, o hłowa!
k šměchu swita s tej křonu wot
cžernjom: D hłowa! wupšchena
s tej bójškej krašnoscžu, nětł jara
njecžescžena, ja tebe cžescžicž chzu.

2. D woblicžo tak krašne, so
so cže poštróži, šchtož na šwěcže
je jašne, kať šu cže sapleli, o
kať ty blědy hladašch! Šchto je
cži šwětkoscž wsat? So jeje žyle
tradašch, šchto je cže roštorhať?

3. Za rjanoscž twojoh' cžota
je so wscha šhubita, hdže so dha
nětko křowa twoja barba cžer-
wjena? Za šmjercž je ju precž
wsata a wschitku sahnata, cži
tajku blědnoscž data, so na tebi
je cžma.

4. Sa bym to sawinował, štož ty by pscheczerpił, te pułi by ty khował, kiž ja bęch saβłuził. Sa stósnik steju tudy, mje njeβudź βurowje, to proschu hrěšnił khdy, cziń so mnu po hnadže.

5. Ty chzyl so na mni βmilicź, mój βwěrnny Sbožniko! Mi twoje dary dželicź, mój dobry pastyrjo! Sny sa mnje pschihotował mēd s mlotom sa schpajsu, twój Duch je mje βam wołał na Božu hoščinu.

6. Sa chzu rad tebje dostacź, ach! sđerž mje pschi βebi, ja pschi tebi chzu wostacź, hdyž so czi roščoczi twoja wutroba w tym cželi, hdyž duscha we βmjercozi so s cžetom rósno dželi, mi budžesch w wutrobi.

7. To wutrobnny lóschť dawa, je dusche wjeβele, hdyž je tu spominata na twoje cžerpjenje. Ach! so bych wumrjet s tobu na twojim kschizu tu, dha bych tež wěscze βobu tam pschischoł k žiwjenju.

8. Sa s wutrobu džak praju czi, luby Jesuβo! Sa twoju martru snaju, mój βwěrnny pscheczelo! Spožcź, so βo dđeržu k tebi a k twojej βwěrnosczi, so tebje žadam βebi w tej βmjertnej žałosczi.

9. Hdyž dnyrbju wotβal cžahnyč, so njeđžel wote mnje, chzyl k pomozh mi stanycź, hdyž βmjercoź mje cžwiluje, hdyž budže najstynstnišcho mi wołoł wutroby, siew so mi najtrosčtnišcho dla twojej stynstnosće.

10. Daj, so bych trosčtnje widžić w tej βmjertnej žałosczi, kať by so sa mnje bēdžić a wumrjet

w βwojej kwi, dha na tebje chzu hladacź, cze dđeržecź s wutrobu a twoju pomoz žadacź, kať wschitzh sbožni mru.

Pawoł Gerhardt (1607—1676).

5 (117). Zutrny.

Bo βwojim hłohu.

1. Jesuβ, moja nadžija a mój sbožnik, tón je žiwny, to wē moja wutroba, teho dla bym prawje cžith, kať ta dołha βmjertna nóz na mni nima žanu mōz.

2. Jesuβ, mój trosčť, žiwny je, ja tež žiwjenje b'du widžić, wón chze horje sbudžić mje, cžeho dla dha chzyl so rudžić? Moja hłowa we njeβju βwój staw cžehnje sa βobu.

3. Duscha, ty psches nadžiju by s nim twjerdže sawjasana. Kuka mojej' wěry tu budže wěscze sačozena, so mje βmjercoź, cžert, strachota wot njoh' dželicź njemōža.

4. Sa bym semja, teho dla do semje so dnyrbju wrócžić, tola jeho dobrota budže k žiwjenju mje sbudžić, so bych we tej kraβnosczi ja był w jeho towarštwi.

5. Duž b'dže moja koža mje wobdacź, kať ja wěrju zyle; Božo, ja b'du widžić cze tehdy we tym mojim cžele, we tym cžele budu ja widžić mojih' Jesuβa.

6. Sa budu joh' wohladacź s woczomaj a wysche wscheho βam, niž zush, lubowacź wutrobnje ja budu jeho, jeno cžeta βłaboscź wscha budže kraβna scžinjena.

7. Štož tu stona, sdyhuje, to tam budže zyle strowe, w βłabosczi b'dže wuβhite, stanycź budže rjenje

nowe, tu naturſke wſchitko je, tam paſ budže duchowne.

8. Gradujće ſo ſtawy wſchě, ſchto byſchće ſo chzſte ſrudzić? ſmjercź waſ pōzriecź njemōže, Jeſuſ chze waſ jaſo ſbudzić, hdyž ta truba poſljenja kliczecz budže wjeſeta.

9. Njebojće ſo pſched ſemju, njech wam ſměch ſu ſmjercź a czerći, k njebeſtemu towaſtwu pſchińdžecze wy po tej ſmjerczi, ſmjercź a czerť wam budžetaj te- hdy ležecz k nohomaj.

10. Seno duſchu poſběhńcze wot ſyczow, kiž ſwět wam wlecze, a ſo tudy poddajće temu, ſ kotrymž tam bycź chzecz; rjeńcze: K nje- bju, wutroba! tam maſch twojoh' ſbōžnika. Louisa Henrieta, Kurfürſt-
inowa brandenburgiſka (1627—1667).

6 (132). Sswjatk.

ſłōb: Kať rjenje ſwěczi ſernicźka zc.

1. D ſwjaty Ducho, pōj wſchať k nam, bydl we naſ ſ twojej hnadu ſam, pōj, ſłōnzo rjane, jaſne, a ſwěcź nam, ſwěza njebeſta, ſo twoja mōz naſ wohrjewa, nam k wjeſelu ſy kraſna jaſnoſcź, kraſnoſcź, ſ njebja ſbože na naſ ſłōzi, my pſchińdžemy, ja to lubje proſſyć chzemy.

2. D žōrko, kotrež mudroſcź ma a tajku fromnym duſham da, daj nam wſchěm twōj troſcht žyly, ſo ſmy pſcheſ jene we wěrje we žylym twojim kſcheſczanſtwje, ſo by ſo lubo mēli; ſlyſch wſchať, wucz tať, ſo by mōhli k twojej woli ſo czi poddacź, we žiwjenju kſwalbu dodacź.

3. Se ſwojej radu pſchi naſ ſtej, po prawym puczſu wodź naſ frej, my njewěmy jōn ſami. Daj ty tu prawu wobſtajnoſcź a ſwěrnōſcź we naſ ſtajnje roſcź, hdyž hubjenje ſtej ſ nami. Hladaj, pomhaj, ſchtož nētk pada a ſej žada twoju hnadu, k temu daj twōj troſcht a radu.

4. Njech nam mōz twojoh' bal- ſama we bēdženju wſchěm dopom- ha, dha ſmy doſcź poſhlnjeni, ſo mōžemy my pſcheſ twōj ſchuz k tym njepſcheczalam rjeńcź trōz, ſ tym ſmy my woſchewjeni; pōj k nam ty ſam ſ twojim troſchtom, ſłōd- ſim moſchtom, hdyž jōn mamy, na njeſbožu dobywamy.

5. D mōzna ſtaťa žiwjenja, kiž bōjſku ſłōdkōſcź w ſłowach ma, daj ſo jim we naſ horicź. Dha naſ tu nihtō wot tebe a twojoh' ſłowa njetorhne, chzſt we naſ luboſcź ſtworicź, bēž tať, lij tať twoju hnadu, dawaj radu, ſo by ſnali Khrjſta, ja ſbōžnika wſali.

6. Ty ſłōdka roſa njebeſta, kiž wutrobny nam woſchewja, ty chzſta luboſcź pſodzić, ſo byli ſwěrnō bližſchemu a k njemu mēli wutro- bu, daj luboſnje ſ nim kſhodzić. Sawiſcź chze lēſcź, Boha rudzić, hněw nam ſbudzić, duž chzſt ſtawacź, mēr a luboſcź wſchitkim dawacź.

7. Daj, ſo we prawej ſwjato- ſczi by wjedli naſche žiwjenje, ty mōž'ſch dacź mōz ſamlutki, ſo by ſo hrěchow hladali, ſo ſwětnych loſchtow ſdžerželi, te wſchě ſu mor- we ſkutki. Sbudź ty, ſo by naſcha duſcha, kaž ſo ſlyſcha, ja tym ſtať, ſo by w njebju herbſtwo braťa.

Michať Schirmer (1606—1673).

7 (7). **Sswjedžen ƙw. Trojizy.**

Po swojim hłosu.

1. Budź ƙhwalba Bohu ƙa-
memu a dźať ja jeho hnadu, so
wobroczi ƙ nam wutrobu a njeda
nam pschińcź ƙ padu, Bóh na nať
spodobanje ma, nětł wulki měr
je bjes kónza, wscha skórźba kónz
je wsata.

2. My ƙhwalimy, ƙo modlimy,
dźať twojej cześczi damy, so, Božo
Wótcze, nasch ƙnješ ƙy, a dobre
ƙnjeistwo mamy, ty psches ƙwoju
móz móžesch dacź, so, sctož ty
chzesch, ƙo dyrbi stacz, derje nam
tajłoh' ƙnješa!

3. O Jesom Ƙhryšcze, sbóž-
niko, Bóh Ssyno wot wěcźnoscze,
nasch ƙrédniko a lěkarjo, ƙiź sbo-
jisch nasche stóscze, ty jehnjo Bože
bjes winy, ƙtyšch naschu próstwu
we nusy, ƙmil nad nami ƙo,
Ƙnježe.

4. O ƙwjaty Ducho, troschtarjo,
daj ty nam dobre sbože, psched
czertom swarnuj ƙšheszczanstwo, ƙiź
wumohť je Ssyn Boži psches mar-
tru a ƙmjercź žałoźnu, wsmi wot
nať wschitku srudobu, na to ƙo
spuszczecź chzemy.

Mikławsch Deciuš († 1541).

8 (231). **Zyrtej.**

Po swojim hłosu.

1. Jed'n twjerdy hród je nasch
Bóh ƙam, brón dobra, ƙylna
stata. Wón se wschej' nusy pomha
nam, ƙiź je nať sapschijata, sťy
stary njepscheczal by nať rad'
póžrjecź chznt, wón jara móžny
je, a ma doścź leźnoscze, tu psches
njoh' nihtó njeje.

2. Móz nascha dohycź njemóže,
my ƙmy s njej jara ƙłabi, muž
prawy ja nať wojuje, Bóh jeho
ƙ bitwje wabi, hdyž sctó joh' pó-
snacz chze, wón Jesuš Ƙhryštuš
je, Ƙnješ móžny na wójskach, haj
Bóh na njebjeřach, tón budže
wěscze dohycź.

3. Hdub' ƙwět ƙo mjerwik
s czertami, a nať wschěch póžrjecź
chznt, dha to nať nicžo njestróži,
wschať bychmy s měrom byli, tón
fěrschta na ƙwěcze nětł hlada ƙu-
rowje, wón njeschkodzi pať nam,
Bóh ƙudzi jeho ƙam, joh' ƙłowcźto
pobicź móže.

4. To ƙłowo dyrbja wostajicź
a žanoh' dźaka dostacz, Bóh chze
nať s Duchom wobdaricź, w tej
bitwje pschi nať wostacz, hdyž
woni wořmu nam wschě czařne
tubta tam, dha s teho nimaju
wschať nicžo ƙ lěpschemu, nam
dyrbi njebjo wostacz.

Dr. Marcjin Luther (1483—1546).

9 (608). **Stóš: Moje žiwjenje ƙy, Ƙhr.**

1. Ach! wostań pschi nať s hna-
du, hlaj, ƙwěta wječor je, so
njepschińdzemy ƙ padu psches
czerta leźnoscze.

2. Ach! twoje ƙłowo ƙwjate
njech bydli pola nať, so budže
sbože date nam psches nje kóždy
czař.

3. Ach! wostań pschi nať,
ƙrařnoscź a ƙwětłoscź žiwjenja;
dha mamy w cźmowym jařnoscź,
a bład nať njesjeba.

4. Ach! twoje žohnowanje staj
ƙ naschej ƙhudobje; njech kóžde lube
ranje nať s nowoh' wobdari.

5. Ach! budź ty nam, o Khrystcze, našch schkit, Knjes ryczersti, hdyž so nam w swěcze styschcze, czert schumi žałoſnje.

6. A hdyž so pschibližuje ta dołha smjertna nóz, naš wschitko wopuschcžuje, dha budź ty našcha móž.

Josefa Stegmann (1588—1632).

10 (163). Njedžela.

Bo swojim hłóšu.

1. Luby Jesu! my smy tu blyschecž cze a twoje słowo, rošswěcž našchu wutrobu, so so nawuczicž da s nowoh', daj, so na swět njehladamy, ale t njebju myšle mamy.

2. Wschón našch rošom s mudošcžu je czma, my smy bładne džecži, hdyž twój Duch naš s jašnoscžu swojoh' swětla njerošswěcži, dobre dyrbišch do naš płodžicž a naš t dobremu sam wodžicž.

3. D ty jašnoscz krašnoscz! swětlo s Boha sašswěcžene, daj nam nutrne wutroby, spožcž nam wuschy wotewriene, našcha wuczba w twojej hnadži njech so, Jesu, derje radži.

Zobiaš Clausnizar (1618—1684).

11 (352). Nanje.

Hłóš: Čžejež Bohu Knjesej dajmy zc.

1. Stań, wutroba, a spěwaj, so Božej hnadže džiwaj, so je cži dobre dała, cze psched stym sašhowała.

2. Dženš we tej czěmnej nozy, hdyž ležach w Božej mozy, je czert mje bebi žadať, Bóh pať je na mnje hladať.

3. Haj jako na tym běsche, so wón mje póžriecž chžysche, duž ležach w twojim klini, twój schuz wšcho derje cžini.

4. Za blyschach cze tať rycžo: Spi derje, moje džecžo, sčto móže tebje hidžicž? Ty dyrbišch słóncžko widžicž.

5. To słowo je so stało, mi słóncžko sesłhadžalo, s tej' nusy bhm ja wsaty, twój trošcht mi s nowoh' daty.

6. Ty žadašch wopor bebi, tu nješu dary tebi, njech moje džakowanje je lube woprowanje.

7. To budže so cži lubicž, ja njem'žu lěpsche słubicž, hacž runje dar je snadny, wschať ty by jara hnadny.

8. Dha dokonjecž chžyt we mni twój skutk a póšlacž te mni, kiž by sam so mnu šhodžit, mje dženska prawje wodžit.

9. Njech mi po twojej hnadži so moje džěto radži, so spoczatt derje pónđže, wšcho t dobrom' kónzu dóndže.

10. Daj, Knježe, t wschemu šbože, budž wutroba dom Boži, njech so tw'e słowo stanje, hacž duscha t njebju cžehnje.

Pawol Gerhardt (1607—1676).

12 (363). Wjecžor.

Hłóš: D swěcže, s tebje cžahnu zc.

1. Nětk wotpoczjuje hola, skót, ludžo, města, pola, tón žhty swět snadž spi, wy pať, wy myšle, džicže a šherlusch psched so wsmicze tom' štworicželej t luboscži.

2. Hdže, lube słóncžko, wosta? Nóz nad tobu móž došta, a je cže

šahnała, wschał s Boha błoncžo družo, kaž moja duscha czuje, mój Jesuś we mni seskhadža.

3. Tón džen je dołonjany, nětk šwěcža hwěsdy rjane na módrych njebješach, tał krašnje ja stacz budu, hdyž junu pschińdže ł budu Syn Boži we tych mróczelach.

4. Nětk czěto ł spanju khwata, jom' drašta budže wsata, to snamjo šmjertnosće, ja błeku šo a druždže mje Khrystuś woblez budže tu šufnju šwojej' prawdosće.

5. Za hłowa, nosy, ruzy, te wješela šo duzy, šo kónz to džěto ma, dha wješel šo tež, duscha, tón wotpoczińt czi škuscha po prózy teho hubjenstwa.

6. Wy, sprózne stawy, džicže, šwój wotpoczińt nětk wšmicže, wy łoža žadacže; waš budža junu škowacž, wam łožko pschihotowacž w tej semi, w šmjertnej komorzy.

7. Mi woczi drěmacž chzetej, a hromadu h'žom džetej, hdyž duscha ł czětom chze? Tón wosmje jeju ł hnadži, a jimaj derje radži, kiž Šraela wachuje.

8. D Jesu, moja pata, mi ł pschitrywanju data, šhrěj twoje kurjatk, hdyž rosdaji czert khlamu, a šwět mi ryje jamu, dha šdžerž ty twoje džěczatk.

9. Tež Bóh waš swarnuj š mozu, wy lubi, psched stej nozu, a šacžer paduchow, Bóh daj wam dobre spanje a šwěrne wachowanje tych lubnych šwjatnych jandželow.

Bawol Gerhardt (1607—1676).

13 (242). Modlitwa.

Bo šwojim hłobu.

1. D Božo lubosny, ty žórto wscheho dara, bješ kotr'hož nicžo njej', kiž ja wschitko šo stara, daj stromy život mi, a šo w tym žiwocže ja strowu duschu mam a czište šwědomnje.

2. Daj šwěru czinicž mi, šchtož šo mi czinicž škuscha, šchtož mo-joh' hamta je a žada twoja duscha; daj, hdyž tón czaš tu je, šo skoro czinju wscho, a hdyž jo czinił šym, šo by šo radžito.

3. Njech pschezo rycžu tał, šo móžu wobstacz wschudže, njech se rta njewuńdže šte šłowo bješ tych ludži; hdyž w mojim hamcže mi šo rycžecž pschiškuscha, dha šłowam ducha daj a móž bješ poruka.

4. Hdyž pschińdže strachota, dha chžu ja tebję prošycž, daj trošchnu wutrobu a pomhaj mi kšhiž nošycž; daj, šo njepscheczela ja ł dobrym pschewinu, hdyž rady potrebam, njech dobru wušwolu.

5. Daj, šo bych se wschěmi tu w dobrym měrje wostał, kaž šo mi šaleži, a hdy bych něšchto do- stał wot czašnoh' bohatsstwa, dha, Šnježe, swarnuj mje, šo nicžo njeprawoh' mi bješ njo njepschińdže.

6. Chzesch mi dacž wužiwacž tu dlěje teho šwěta, šo pschi tej spróznosczi móhł pschińcž na stare lěta; dha daj mi ščerpliwoscž, šdžerž mje psched hanibu, šo wložny šchědžime ja ł cžescžu ponješ.

7. Daj mi psches Khrysta šmjercž do šbóžnej' šmjercže pa- nycž, šo duscha ł njebješam by

móhla směrom cžahnyč; njech cžěto w rowje spi pschi swojich pscheczelach, so měto wotpocžint tam pschi jich komorkach.

8. Hdnyž ty na tamnym dnju tnych mornych budžesč sbudžicž, a wschitkich hromadže, žiwnych a mornych, budžicž: dai słyschecž mi twój hłóš a s rowa wubudž mje, njech cžěto k njebiesam taš pschekrašnjene dže.

San Heermann (1585—1647).

14 (319). Šhwalba a džaf.

Bo swojim hłóšu.

1. Njech Bohu džafuje šo wutroba wschěch ludži, kiž wulke wězy šam tu cžini a tež wschudže; kiž wot młodošcže nam tu šdžerži žiwjenje, a wschitku dobrotu nam stajnje wudželi.

2. Tón wěczny, šmilny Bóh chžnt nam, a kiž joh' snaju, dacž trošchtu wutrobu a mēr we našim kraju, njech jeho hnada je tu stajnje pola naš, a wot wschoh' njesboža naš wumož kóždy cžaf.

3. My Bohu Wótzewi a Ššnej šhwalbu damy, tež Duchu šwjatemu, wot kotr'hož wschitko mamy: Tej šwjatej Trojizy, kaž bě wot spocžatka, a nětko pschezo je, a budže bjes kónza.

Marczin Rinkart (1586—1649).

15 (321). Hłóš: Ša šbóžnosč jow k nam pschikhadža zc.

1. Budž cžescž a šhwalba wjeršchnemu, kiž Wótz je wscheje rady, kiž wschelke džiwny cžini tu a dama wjele hnady, kiž husto šrudnym pomhat je a dale tro-

šchtowacž jich chže, cžescž Bohu Knjesej dajcže!

2. Čže, Božo, šhwala jandželjo, kiž Bóh šy wschitkich bohow, cže šhwali semja, kotraž jo tón podnožk twojich nohow. Še škutki twojej' mudrosče šu wschitke k cžescži štworjene. Čžescž Bohu Knjesej dajcže!

3. Šštož Bóh tón Knjes tu štworit je, to je tež šdžeržecž šlubit, wón šo tež stajnje prózuje, šo ničžo njeby šhubit. Tón šzepat šeho kraleštwu je runy, pošny bohatštwu. Čžescž Bohu Knjesej dajcže!

4. Ša k temu Knjesej wołach šo: Ššlyšch moje šdychowanje, ach pomhaj mi, mój Šbóžniko, budž moje šradowanje! Ša to šy, Božo, pomhat mi; budž ša to cžescž a šhwalba cži. Čžescž Bohu Knjesej dajcže!

5. Tón Knjes je blisko pola naš, wón swojich derje snaje, wón wostanje tež kóždy cžaf, taš dotho hacž šwět traje, tnych šwojich šbože, mēr a trošcht, kaž macž tnych džecži krašny lošcht. Čžescž Bohu Knjesej dajcže!

6. Hdnyž šo wscha pomoz šminycž chže, a trošcht šo wschudžom šhubi; dha Bóh šo hnadny pošaje, nam šwoju šmilnosč lubi. Njech wschitkón šwět naš wopuschcži; našch Šesuf šwojich woššewi. Čžescž Bohu Knjesej dajcže!

7. Ša chžu cže, Božo, s wutrobu, haj s žytej mozu šhwalicž, a wschudžom s twojej pomozu cži džafny wopor palicž. Mój duch

a moja wutroba je k twojej cze-
sczi hotowa. Czesć Bohu Knje-
sej dajće!

8. Wn, kotrymž Khrystuſ
Sbóžnik je, czesć Bohu Knjesej
dajće; kiž Božu ſylnoſć widži-
cze, czesć Bohu Knjesej dajće!
Czi pſhibohojo hroſnoſć ſu, tón
Knjeſ je ſam Bóh tam a tu.
Czesć Bohu Knjesej dajće!

9. Dha pſchińdźće k njemu
ſ wjeſelom, džať jemu ſ kſwalbu
dajće, a ſ roſjaſnjnym wobli-
czom tón kſerluſch ſaſpěwajće:
Bóh wſchitko derje ſapocźnje, tež
wſchitko mudrije wuwjedže. Czesć
Bohu Knjesej dajće!

San Jakub Schüß (1640—1690).

16 (17). Dowěrjenje.

Stóh: Mi wutrobnje ſo ſtyſcže 2c.

1. Ach poruč Bohu ſwěru
twój pucź a ſrudobu, a wopomń
ſ prawej wěru: Bóh knježi na
njejbu, wón loſt a wětry wodži,
tež wſchitke mróczele, pucź, po
kotrymž ſo kſhodži, tym ſwojim
ſjewicž wě.

2. Ty dnrbiſch Boha žadacž,
ſo jemu dowěricž, na jeho ſkutki
hladacž, po jeho pucžach hić, ty
nicžo je ſtarocžu wot Boha nje-
woſmjješch, wſcho ſ wulkej wjeſe-
toſcžu pſcheſ próſtwu doſtanješch.

3. O Wótcže, twoja hnada
wſchě wězy wobſtara, tež twoja
dobra rada tu wodži cžlowjeſa,
ſchtož ſa naſ dobre widžiſch, to
ſ lubocžu nam daſch, a ſtemu,
kotrež hidžiſch, k nam ſwěru
wobaraſch.

4. Ty dobre pucže wſchudže a

pomoz wudželiſch, ty požohnuješch
ludži, jim ſwětlo ſaſwěcziſch, cze
nicžo njeſamoli, twój ſkutk ſo
dnrbi ſtacž, wſcho dže po twojej
woli, ty móžeſch ſbože dacž.

5. A hdy by cžerczi chžyli ſo
wſchitzy roſtobicž, dha bychu
ſtabi byli, ſo Bohu pſchecziwicž,
ſchtož wón priódt woſmje ſebi,
a ſchtož wón cžinicž chže, to ſo
tež radži tebi, ſchtož wón ſam
ſapocźnje.

6. Dowěr ſo, luba duſcha, ſo
ſpuſhcžej na Boha, to Božeſ
ruzy ſtuſcha, ſo pomha ſ njeſboža,
hdyž tebie ſrudnoſć tyſchi, proſch
jeho ſa pomoz, wón twoju próſtwu
ſtyſchi, da ſwětloſć ſa tu nóz.

7. Nětk dobru nóz ty dawaj
wſchej twojej ſtaroczi, tež ſ troſcht-
nej duſchu ſtawaj, a njebudž w ſru-
dobi, a njeſtaraj ſo jara, wſchať
Bóh twój Wótz ſam je, kiž ſa
wſchitko ſo ſtara, wſcho derje
wuwjedže.

8. Něch wón ſam knjeſtwo
wodži, wón mudry ſerſchta je,
wón knježi, kaž ſo hodži, krať
wěcžny woſtanje, wón knježi ſ wul-
keſ hnadu, kaž ſo mu ſpodoba,
wón dawa džiwnu radu, wſcheſ
ſtóczi wobara.

9. Wón ſ troſchtom kſwiliu
cžaka, ſo ſ molom njeſjewi, na
prawu ſchtundu taſa, hdyž pomoz
wudželi, wón druhdy ſ tobu cžini,
kaž by cže ſapomniť, a w twojej
hrěſchnej wini cže zyle ſaſtorcziť.

10. Dha pať ſo budže podacž,
hdyž jemu ſwěry by, ſo budže
hrěchi wodacž, cže wumóz je
ſrudžby, kónž cžinicž wobcžež-

nosće, dać troschtu wutrobu, a pomhacź se wschej' stósće, kotruž by wustak tu.

11. D wěcźnje derje tebi, hdyž by wschón Bohu dasch, tam shotowanu febi tu krašnu kónu masch, Bóh budže tebi palmy do twojej' rukow dać, ty budžesch rjane psalmy po srudźbje saspěwacź.

12. D Knježe, cziń kónz stósće a wscheho czerpienja, cziń kónz wschej' hubjenošće a wscheho njesboža, wjedź nosy a tež ruzy na prawy sbóžny pucź, so poczehnjemy duzy do twojich njebieš nuds.

Samol Gerhardt (1607—1676).

17 (305). Po swojim hlošu.

1. Shtóž Bohu wjeršchnemu by podda a staji k njemu nadziju, hdyž pschindže nusa, kšhiž a schkoda, dha je Bóh pschi nim i pomozu; shtóž na Boha by satoži, tón na žadyn pěšk njetwari.

2. Shto pomha nam by jara staracź? Shto pomha styskne skorzenje? Shto pomha, by tak w śwětnym paracź a wopłakowacź njesbože? my wobcežimy wutrobu czim bóle psches tu srudobu.

3. My chzemy jeno khwilu czać, a wostacź i dobrym pokojom, na Božu hnadnu wolu kać, ta czińi derje i cžlowjekom; Bóh, kiž naž jara lubo ma, tón wě, shto kóždy potreba.

4. Wón snaje shtundy wješełoscje, wón wě tón prawy sbóžny czaš; hdyž njenamaka žanej' stósće, a widži śwěrnoscź pola naž, dha pschindže njenadzujzy k nam a czińi wjele dobroh' nam.

5. D njepraj w nusy abo w wini, so Bóh tón Knješ cze wopuschczi, so feđzi tón na Božim klini, kiž i lóschkami by nakormi, czaš junu wjele wobroczi, a śwětno sbože pschemeni.

6. Haj, psched Bohom by snadnje stanje, a jemu wschitko rune je, so bohacź k do khudoby panje, a khudy kubła dostanje; Bóh wschitko w bywojej mozy ma, wón pomyscha a poniža.

7. Modl by a dži po Božej schcěžzy, cziń śwěru, shtož ty cžinicź masch, dha budže sbože w twojej khěžzy, ty Božej hnadny wužiwasch. Shtóž Bohu wschón by dowěri, Bóh teho nihdy njepuschczi. Jurij Neumark (1621—1681).

18 (531). Po swojim hlošu.

1. Na Boha by spushczecź mamy, na njeho hdyž pohladamy, dha naž psche wscho žohnuje; shtóž by Bohu śwěru podda, temu nješanās by schkoda, a je bje wschej' staroscje.

2. Kotryž je mje scžiniť i hnadu, dobre sbože dať a radu, tón mój wěcźnje wostanje; kiž je dotal so mnu khodžit, a mje jara džiwnje wodžit, wopuschczić mje njebudže.

3. Někotrym by śwětno lubi, hacź by runje bórny shubi a jim staroscź nacžini; ja pať chzu to febi žadacź, shtož mi móže troschta nadacź, a mje wjedže k sbóžnosczi.

4. Nadzija je duschi strowa, ja cžož mój duch k Bohu woła, to chze Bóh tež wobradžicź; Božej hnadže chzu by poddacź, duschu

ſ częłom jemu dodacź, wſchitko Bohu porucźicź.

5. Bóh po ſwojej hnadnej woli ſahojicź wě, ſchtož mje boli, na ſwęcze wſcho ſwój kónz ma; wot Boha mam wſchitko doſtacź, kaž Bóh chze, tať dyrbi woſtacź, hdnž Bóh chze, dha chzu tež ja.

6. Dyrbju-li bncź dlěje žiwu, jeno ſo ſym ſ Bohom cžitſy, o! dha nochzu morſotacź; wſchať ſo po czaſu wſcho minje, nicžo nje- traje, wſcho ſhinje, wſchitko budže ſwój kónz wſacź.

19 (416). Po ſwojim hłoſu.

1. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, wón wſchať ma hnadnu wolu, kaž moje wězn ſapoczńje, tať do wſcheho ja ſwolu, wón mój Bóh je, tiž w nuſy mje wě ſdžeržecź w kóždym kraju, wſcho do joh' mozn ſtaju.

2. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, wón njebudže mje ſje- bacź, tiž prawy pucź mi pokaže, ſo nicžo njeb'du trjebacź, dha ſ luboſcžu wſcho cžerpicz chzu, wón njeſbože tať ſwinje, ſo ſo mje ſchłoda ſminje.

3. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, wón ſo mnu derje mēni, wón dobry lēkař woſtanje a jēda njenacžini ſa lēkařſtwo, tón ſwēr- ny Bóh, duž na njeho ja hladam, a jeho hnadn žadam.

4. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, ja pſcheſ njeho ſym cžitſy, mi ſteho popſhecź njemóže, ja chzu bncź jemu žiwu, w wſchēm wjeſelu a njeſbožu ja jaťo jeho wērny b'du ſhonicź, ſo je ſwērny.

5. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, hacź runje kheluch piju, tiž jara hórki do mnje dže, a rěže moju ſchiju, najpoſledn do wu- troby mi ſłódkoſcź budže cžahnncź, wſcha hórkoſcź ſ njeje ſpanncź.

6. Schtož cžini Bóh, wſcho dobre je, ja pſchi tym budu wo- ſtacź, a dyrbju-li w tym hubjen- ſtwje kſchiž, ſmjercź a žaťoſcź do- ſtacź: dha Bóh Knjeſ chze ſam ſdžeržecź mje, ja ja Wótza joh' ſnaju, wſcho do joh' ruſi ſtaju.

Samuel Rodigaſt (1639—1708).

20 (277). **Sbóžnoſcź w Chryſtuſu.**

Po ſwojim hłoſu.

1. Teſuſa ja njepuſhcžu, do- kelž je ſo ſa mnje podať, winoj- ty ſym ſ luboſcžu, ſo bncź jemu wſchitko dodať, wón mi ſwęcziť žiwjenju, Teſuſa ja njepuſhcžu.

2. Teſuſa ja njepuſhcžu, do- kelž budu na tym ſwęcziť, ja mamť njemu nadžiju, jaťoť nanej maju džeczi, jemu ſo ja dowěrju, Teſuſa ja njepuſhcžu.

3. Njech mi ſańdže widženje, njech ſo ſklyſchenje mi ſhinje, njech ſo ſhubi žiwjenje, njech ſo moja móz wſcha minje, hdnž dže wſchitkoť ſkóncženju, Teſuſa ja njepuſhcžu.

4. Wopuſhcžicź joh' njebudu, hdnž ja póndu ſ teho kraja tam, hdžež ſtarſchi pſcheſ wěru węcžnu cžeſcź a ſbóžnoſcź maja,ť temu ſo ja wjeſelu, Teſuſa ja njepuſhcžu.

5. Na njebju a na ſemi duſcha nicžo njepožada, Teſuſa ſej wu- ſwoli, pſcheſ njeho mi pſchińdže

hnada, wón mi pomha psched
grnchtu, Jesuša ja njepuschcžu.

6. Jesuša ja njepuschcžu, ja so
džeržu k jeho stroni, Khrystuš
s wěcznej luboscju mje k tej czerst-
wej wodže honi. Sbožni so mnu
spěwaju: Jesuša ja njepuschcžu.

Khryst. Keymann (1607—1662).

21 (267). Po swojim hłosu.

1. Jene nusne je, to jeno wucz
mje, Knježe, pósnač šam, wschitko
druhe, kaž ma mjeno, jeno spšcha-
hej pschirunam, we kotrymž ta du-
šcha bjes troshta tu kłodži, hdnyž
wschitko to šwětne naš k žałosći
wodži. Hdnyž mam pať to jene we
wutrobje šam, dha wschitko, haj
wschitko s tym jonym ja mam.

2. Duscha, chzesch to jene do-
stacž, njepytaj so na šwěczi,
wschitko cželne dyrbi wostacž, sběhñ
so horje k wěcznosći, hdžež Jesuš,
našch Sbožnik, we krašnosći še-
dži, kiž Bóh je a cžlowjek a móžnje
nětk knježi, tón, tón je to jene,
tón nusnišchi džel, pschi Jesušu
kóždy je pschezo jón měť.

3. Kaž so Marja prózowasche
wužiwacž to jenicžke, hdnyž na
Khrysta pošluchasche, pošna hor-
zej' luboscže, ta wutroba we nej
tať horjaza běšche, so jeno na Je-
suša pošluchacž chzysche, haj wona
so Jesušej ponižnje da, a s jenicž-
kim njebjesku sbóžnosć tam ma.

4. Tať je moje požadanje jeno,
Jesu! po tebi, ach budž moje sra-
dowanje, wostañ ty mój wob-
stajnje, hacž wjele jich kłodži po
šchěrošim pucžu, dha s luboscžu
tola ja k tebi so nucžu, wschať Je-

suša šłowo to žiwjenje da, ta du-
šcha pschi Jesušu wschitko tež ma.

5. Wschitka mudrosć we poš-
nosći je we tebi, Jesušo! Daj, so
ja nětk we žadosći tebję pytam
wysche wschob'! Nječch sprawnosć
a ponižnosć stajnje mje wodži, a
njebjesku mudrosć do wutrobny
płodži, dha pósnaju prawje tu
Jesuša šam, a we duschi njebjesku
mudrosć tež mam.

6. S ničim njem'žu hnadu
dostacž psched Bóhom hacž s Je-
sušom, pschi nim budu wěcznje
wostacž, wón mi pomha s cžer-
pijenjom, ty šy wschať tu naj-
wyschšchu prawdosć mi dobyť,
hdnyž na kšizju we šmjerczi ja
mnie šy pobnyť, tať šuknju tej'
šbóžnosće woblekť mje šy, we ko-
trejž my k sbóžnosći hotowi šmy.

7. Nječch dha k twojej podob-
nosći moja duscha wotzuczi, ja
cže wosmu k wješetosći, wschať
šy šwjatosć pschinješť mi, šchtož
k bójškemu žiwjenju na šwěcže
škuscha, ma s tobu, mój Sbožniko,
wschitko ta duscha, ach! wutorhñ
mje šwětnemu wješelu ty, so we
mni, o Jesu, to jenicžke šy.

8. D šchto chznyť ja žadacž šebi?
lutu hnadu wužiwam, špodobato
je so tebi horje špicž k tym nje-
bješam, tať šy ty mi wobstajnu
frejotu dostacž, so njebych pod czer-
towškej wyschnoscžu wostať, twój
nutškhód do šwjateho wušboži
mje, so Abba, kaž džecžo, ja
mjenuju cže.

9. Luta wješetosć a sbože moju
duschu wošchewi, dobry pastny
wscho tať štoži, so so pašu wješele.

Duž nicžo tej duschi tač błodzy njebłodži, hacž jeno, sčtož Jesuŝ ŝam do nej' nute płodži; ach nicžo, ach nicžo tu nježadam ja, hdyž jeno ta duscha psches wěru cže ma.

10. Duž, mój Jesu! ty ŝam lutki ŝy mi jene a tež wscho, wobhoń, spytaj moje skutki, wutup wschitko hejchlerstwo, hdyž něhdže ja khodžu na njeprawym pucžu, dha wjedž mje, so s molom ŝo k prawemu wrócžu, njech wschitko to ŝwětne sa njerjad ja mam, to jene je nusne, to Jesuŝ je ŝam.

Jan Hendrich Schröder (1666—1699).

22 (441). Po ŝwojim hłohu.

1. Kač sbóžny ŝym, hdyž wotpoczuj, mój Jesu, w twojej lubosczi; do twojej' rukow polhwatuju, hdyž panu w ŝwojim hubjenstwi, wscha tyszna srudnoscz mi ŝo ŝhubi, hdyž luboscž wjeŝełoscž mi lubi, kiž s tebje do naŝ pschihadža, tu hižom njebjo mam na ŝwēczi, sčto wjeŝelicž ŝo nochžyt, džeczi, hdyž wotpoczint we tebi ma?

2. Za ŝwětej njepscheczel nětł rěkam, ja jemu wjazn njewěrju, psched jeho luboscžu ja cžekam a widžu leŝnoscz w woblicžu. We tebi sraduje ŝo duscha, mój Jesu, wona tebi błuscha, ty ŝy mój pscheczel najlubŝi, hněw ŝwěta njemóže mi škłodžicž, we nusy móžu s měrom khodžicž, ty stajnje ŝwěrnje pomhach mi.

3. Hdyž Mójŝaŝ na mnje móžnje hrina, hdyž jačoń w ŝwojim blystanju nicžo hacž schtrafu ja

mnje nima, dha ŝwěru k tebi horje du. Do twojoh' boła chzu ja cžekacz a moja khowanka jom' rěkacz, hdžež saklecze mje njetrjechi. Hdyž wschitko napschecziwo stawa, dha twoja luboscž sbóžnoscz dawa, s tej ty ŝo po mni horje wsmi.

4. Chžesch mje do puscžiny won wodžicž, dha ŝo na tepje sepjeram a s tobu du, ty móžesch płodžicž, so w skatach ŝwoje picže mam a s njebeŝ jedž: Twój pucz tam pónđže, hdžež žohnowanje ke mni dóndže, hdyž tebje mam, dha mam ja došč. Za wěm, ty s nami derje mēniŝ a priedy hacž naŝ kraŝnych cžiniŝ, dasch nam jow wschelku hubjenoscž.

5. Njech ŝmjercž tym druhim srudnoscz cžini, ja s cžetom, s duschu ŝym tón twój a wotpoczuj w twojim kłini, ty, Knježe žiwjenja, ŝy mój: Sčto srudny je ŝwój pucz hdy doščot, hdyž rukam mordariow je wuschot a pschischot, hdžež wón s měrom je? Tač tež mój duch s tych ŝwětnych holow do njebjeŝkich a wěcznych polow, mój Jesu, s tobu pocžehnje.

6. Ach kajtu sbóžnoscz, Jesu, cžuju, hdyž ŝo ja tebi dowěrju; na ŝwět a ŝwětny njerjad pluju, hdyž ja ŝo tebje troŝtuju. Ach dai, so priedy wopytamy a wotpoczint sa dusche mamy, te přenicžki tej' sbóžnoscze, ty, ŝwēcze, ŝy mi hrosna žadoscz, mój Jesuŝ je mi kraŝna radošč, o troŝt! wón mój tež wostanje.

Wolfgang Khryst. Dreŝleč (1660—1722).

23 (474). Śmjerć a horje- stawanje.

Bo swojim hłobu.

1. Wščitzy ludžo wotbal
czahnu, śmjerć jich wosmie je
śwěta, czěta jako trawa spanu,
prijedy hacž so wobnowja, woni
dyrbja w rowje woštač, potom
budža krašnosć doštač tam w
tej wěcznej sbóžnosći pschi tym
śwjatym towarštwi.

2. Za chzu, hdnž mój Bóh to
žada, spusććicž moje žiwjenje,
na njoh' moja wola hlada, ja-
pomni wschej' staroscze, ja psches
Šhrystušowe rany budu derje
šahowany, wumru-li, trošht wo-
stanie, so mój Šbóžniš wumrijet je.

3. Jesuš wot śmjerće je
wsaty, jeho śmjerć mój dobytt
je, wón je k žiwjenju mi daty,
k njemu mój duch poczehnje i teho
šteho hrěšchnoh' kraja do toh'
rjanoh' Božoh' raju, hdžež ja
wěcznje widžecž chzu Božu śwja-
tu Trojizu.

4. Tam tu wulku wěcznu
krašnosć wjele tawšynt dušchow
ma, tam je jara śwětkla jašnosć
pola Božoh' woblicza, hdžež czi
jandželjo czešč maju a tón
šhěrlušch šaspěwaju: Śswjaty,

śwjaty, śwjaty je Bóh tón Knješ
a wostanje.

5. Hdžež czi patriarch'jo khodža
i profetami hromadže, a so ja-
poschtoljo wodža, haj tež šedža
na stole, hdžež, hdnž czěta pschi-
du k spanju, dusche wščitkich
wěrných czahnu, hdžež so Božej'
czeščje dla halleluja šaspěwa.

6. O Jerusalem, ty rjane,
połne Božoh' bñšchćenja, nihdže
nima město žane tebi runoh'
wješela, Bóh mje do tebjje nětt
šadža, twoje šłoncžko hižom šha-
dža, twój džeñ mi so pošasa,
kotryž budže bjes kónza.

7. Nětt je moja duscha wsata
do tej' wěcznej' krašnosće, mi je
běta drašta data, o tej' śwjatej'
hordoscze! na hłowje stej' šłota
tróna, pola Božoh' krašnoh'
tróna móžu sbóžnosć wužiwacž,
kotraž budže wěcznje tracž.

8. Tu ja wěcznje bydlicž budu,
dobra nóz budž pschecželam, do-
bra nóz budž wschemu ludu, ja-
płacž Bóh wschu šwěrnoscž wam,
lubi pschecželjo a džeczi, wščitzy
moji we tym šwěczi, Bóh budž
wascha wulka móz, ja wam da-
wam dobru nóz.

San Jurij Albinuš († 1679).

